

TÜRKİYE UYUŞTURUCU RAPORU

Eğilimler ve Gelişmeler

2020

T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
NARKOTİK SUÇLARLA MÜCADELE
DAİRE BAŞKANLIĞI

ANKARA – 2020

EGM Yayın Katalog No: 712
NDB Yayınları: 20
Yayın No: 2020/6
1. Baskı

iÇİNDEKİLER

1.BÖLÜM.....13

UYUŞTURUCU İLE MÜCADELE POLİTİKASI, KOORDİNASYON VE YASAL ÇERÇEVE 13

1.1. ULUSAL UYUŞTURUCU POLİTİKA VE STRATEJİSİ.. 14

1.1.1 Tarihsel Süreç 14

1.1.2. Mevcut Durum.....17

1.1.3. Ulusal Uyuşturucu Stratejilerinin Değerlendirilmesi 19

1.2. UYUŞTURUCUYLA MÜCADELE BAĞLANTILI KAMU HARCAMALARI 20

1.3. YASAL ÇERÇEVE..... 20

1.4. YENİ GELİŞMELER.....24

1.4.1. Uyuşturucu Karar Destek Sistemi (UKDS)24

1.4.2. Zorunlu Tedavi Sürecine İlişkin Mevzuat Düzenlemesi .25

1.4.3. Tedavi Merkezlerine Yönelik Mevzuat Düzenlemesi26

1.4.4. "Türkiye'nin Adli Bilim Laboratuvarlarının Yasa dışı Uyuşturucu Kaçakçılığı İle Mücadele Konusundaki Kapasitesinin Güçlendirilmesi": IPA II AB Projesi26

2. BÖLÜM..... 33

UYUŞTURUCU MÜCADELESİNİN ARZ BOYUTU 33

2.1. GENEL KAÇAKÇILIK EĞİMLERİ, OPERASYONEL FAALİYETLER VE YAKALAMALAR 34

2.1.1. Eroin ve Asetik Anhidrit..... 37

2.1.2 Esrar ve Skunk..... 41

2.1.3. Kokain 43

2.1.4. MDMA/Ecstasy45

2.1.5. Captagon47

2.1.6. Metamfetamin 49

2.1.7. Yeni Psikoaktif Maddeler (NPS) 51

2.1.8. Sentetik Ecza/İlaçlar.....55

2.2. SUÇ GELİRLERİYLE MÜCADELE..... 58

2.3. PROJELER59

2.3.1. NARKOTİM Projesi59

2.3.2. Alan Denetimi Projesi59

2.3.3. NARKONET Projesi 60

2.3.4. Uyuşturucu ile Mücadele Uygulaması (UYUMA) Projesi 60

2.3.5. Açık Kapı Projesi..... 61

2.3.6. Atık Sulardan Uyuşturucu ve Diğer Psikoaktif Maddelerin İzlenmesi Projesi62

2.4. EĞİTİM 63

2.4.1. Narkotik Suçlarla Mücadele Eğitim Akademisi (NEA) 63

2.4.2. Bağımlılık Yapıcı Maddelerin Arzıyla Mücadelede Eğiticilerin Eğitimi Programı 64

2.4.3. Narkotik Madde Arama Köpeği Eğitimleri 64

2.5. YENİ GELİŞMELER65

2.5.1. Ticaret Bakanlığı Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığı65

2.5.2. Güvenlik ve Uyuşturucu ile Mücadele Toplantıları65

3.BÖLÜM 67

ÖNLEME/EĞİTİM67

3.1. AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER

BAKANLIĞI 69

3.1.1. Sosyal Hizmet Merkezi (SHM)..... 69

3.1.2. Aile Eğitim Programı.....71

3.1.3. Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitimleri (TBM).....71

3.2. GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI 72

3.3. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI73

3.3.1.NARKO-YARIŞMA/Uyuşturucu Madde Kullanımını Önleme Kısa Film Yarışması73

3.3.2. NARKO-NOKTA Projesi 74

3.3.3. NARKOREHBER Yetişkin Eğitim Modülü 74

3.3.4. NARKO-TIR Projesi76

3.3.5.NARKO 191 Projesi.....	77
3.3.6.Metruk Binalar	78
3.4. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI VE YEŞİLAY	79
3.4.1. Okulda Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitimleri (TBM).....	79
3.4.2.Okulda Bağımlılığa Müdahale (OBM) Programı.....	81
3.4.3.Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Projesi.....	83
3.4.4.Yaşam Becerileri Eğitim Programı	84
3.5. SAĞLIK BAKANLIĞI	86
3.5.1. Eğitim Programları.....	86
3.5.2.Uyuşturucu ile Mücadelede İletişim Çalışmaları	87
3.6. DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI	88
3.7. RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU (RTÜK).....	89
3.8. TÜRKİYE RADYO VE TELEVİZYON KURUMU (TRT).....	89
3.9. YEŞİLAY	91
3.9.1. Kamp Faaliyetleri	91
3.9.2. Benim Kulübüm Yeşilay Projesi	91
3.9.3. Yeşilay Elçileri Projesi	92
3.9.4. Akran Eğitimi Projesi	93
4.BÖLÜM	95
TEDAVİ, REHABİLİTASYON VE SOSYAL UYUM.....	95
4.1. TEDAVİ	96
4.1.1. Uyuşturucu Tedavisinin Organizasyonu ve Sağlanması	96
4.1.2. Ayaktan Tedavi Ağı.....	96
4.1.3. Yatarak Tedavi Ağı.....	97
4.1.4. Yeni Gelişmeler.....	101
4.2. REHABİLİTASYON VE SOSYAL UYUM.....	102
4.2.1. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	102
4.2.2. Sağlık Bakanlığı.....	104
4.2.3. Yeşilay.....	107
4.2.4. Yeni Gelişmeler	109
5.BÖLÜM	111
MADDE BAĞLANTILI ÖLÜMLER.....	111
6.BÖLÜM	117
CEZA, İNFAZ VE DENETİMLİ SERBESTLİK.....	117
6.1. CEZA İNFAZ KURUMLARI	118
6.1.1. Uyuşturucu Kullanımına Bağlı Mahkûmlar Arası Problemler	118

6.1.2. Haklarında Türk Ceza Kanunu'nun 191. Maddesi Gereğince Tedavi ve Denetimli Serbestlik Kararı Verilen ve Ceza İnfaz Kurumunda Bulunan Hükümlüler ile Uyuşturucu Kaynaklı Suçlardan Dolayı Ceza İnfaz Kurumunda Bulunan Diğer Hükümlüler için Yürütülen Çalışmalar ve Bütüncül Model.....	122
6.2. DENETİMLİ SERBESTLİK.....	124
6.2.1. 5 Yıllık Denetimli Serbestlik Süresi Boyunca Adalet Bakanlığı Tarafından Ara Kontrollerin Yapılacağı Yeni Model	125
6.2.2. Türk Denetimli Serbestlik Hizmetlerinde Çocuklar için Etkin Bir Risk Değerlendirme Sisteminin Geliştirilmesi Projesi (Denetimli Serbestlik Gençlik Programı-DENGE):.....	125
7.BÖLÜM.....	127
UYUŞTURUCU İLE MÜCADELE ALAN ÇALIŞMALARI.....	127
7.1. NARKOLOG PROJESİ.....	128
7.1.1. NARKOLOG Analiz Çıktıları.....	128
7.1.2. Sonuç	133
7.2.NARKOREHBER MODÜLÜ ETKİNLİK ANALİZ ÇALIŞMASI	133
7.2.1. Etkinlik Analiz Çıktıları	134
7.2.2. Sonuç	136
8.BÖLÜM	139
NARKOTERÖR	139
8.1. TERÖRİZMİN FİNANSMANI OLARAK UYUŞTURUCU KAÇAKÇILIĞI.....	140
8.2. PKK/KCK/PYD TERÖR ÖRGÜTÜNÜN UYUŞTURUCU FAALİYETLERİNE AYRINTILI BAKIŞ	143
8.2.1. Uluslararası Alandaki Tespit ve Raporlar: PKK.....	144
8.2.2. PKK/KCK/PYD'nin Uyuşturucu Kaçakçılığındaki Rolü.....	148
8.2.3. Terör Örgütünün Uyuşturucu İmalat ve Ticaretindeki Rolü.....	150
8.2.4. Terör Örgütü PKK/KCK/PYD'nin Uyuşturucu Üretici ve Kaçakçılarında Komisyon ve Haraç Alması	152
8.2.5. PKK Terör Örgütünün Dünya'daki Narkoterör Faaliyetleri	152
8.2.6. PKK/KCK/PYD Terör Örgütünün Suriye'deki Uyuşturucu Faaliyetleri.....	154
8.3. DİĞER TERÖR ÖRGÜTLERİ	154
8.4. SONUÇ	155
TABLO ve GRAFİKLER	156
KAYNAKÇA.....	160

SUNUŞ

Dünyayı etkileyen sorunların en önemlilerinden biri olan uyuşturucunun, insanlık tarihi kadar eski bir geçmişi vardır. Ancak, özellikle 1950'li yıllardan itibaren Amerika ve Avrupa'daki gelişmeler, 20. yüzyılın ikinci yarısı ile birlikte dünya gündemine, alışlagelen geleneksel uyuşturucuların (Esrar, afyon, kokain sihirli mantarlar vb.) ötesinde kimyasal yöntemler kullanılarak üretilen, bağımlılık potansiyelleri çok daha yüksek sentetik uyuşturucular ile NPS'leri taşımıştır.

Bugün dünyada tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar çok ve çeşitli uyuşturucu türü bulunmakta, insanlık ise tüm boyutları ile hayli karmaşık bir sorunla mücadele etmektedir.

Küresel bir problem olarak insanlığı bu derece tehdit eden uyuşturucu hem bir sağlık hem de ciddi bir güvenlik sorunudur. Bu yönü ile çok boyutlu bir mücadelenin ulusal ve uluslararası paydaşlarca uyum içerisinde yürütülmesini gerektiren bir alandır.

Bu alanda, arzla mücadele, önleme, tedavi ve rehabilitasyon aşamalarının tamamında sorunun net olarak anlaşılması, birbiri ile uyumlu strateji ve eylemlerin hayata geçirilerek uygulanması somut başarılarla ulaşılması adına kilit bir önem arz etmektedir.

Bilindiği üzere Türkiye, uyuşturucu alanında uluslararası toplum tarafından kurulan BM/UNODC, Avrupa Birliği/EMCDDA ve AGİT gibi pek çok öncü kuruluşun üyesi ve bu alanda imzalanan uluslararası anlaşmaların bir tarafı olarak ulusal mücadelesini "Tüm dünya çocuklarını kendi çocukları olarak gören" bir bakış açısıyla, çok yönlü ve bütüncül bir anlayışla sürdürmektedir. Ülkemizde uyuşturucu sorununun tüm aşamalarında uygulanan politika ve stratejiler sadece ulusal değil aynı zamanda uluslararası toplumca da takdirle karşılanmakta, küresel raporlarda da karşılığını bulmaktadır. Sürdürülen örnek mücadelenin daha da ileriye götürülme çabası, kurumlarımızı bir yandan faaliyet alanları içerisinde bilimsel gerçekler üzerinde çalışmaya iterken, diğer yandan da edinilen bilgi ve tecrübenin paydaş kurumlara aktarılmasına yönlendirmektedir.

Dolayısıyla ilgili kurumlarımızın katkılarıyla 2019 yılı verilerine dayanılarak hazırlanan bu rapor, alanda yürütülen faaliyetlere ilişkin bir değerlendirme ve gelecekte hayata geçirilebilecek projeler hakkında ise fikir uyandırabilecek önemli bir doküman niteliğine sahiptir.

Raporun uyuşturucu ile mücadelenin tüm aşamalarında sürdürülen çalışmalara somut katkı sağlaması ümidiyle, hazırlık ve yayın sürecinde destek veren kişi ve kurumlara teşekkür ederiz.

ABAMATEMATSAGİTARD
BMKBMKYKEGMECDDA
GMGMINCB IPAJGKJAK
EUROPOLGFIMASAKMB
NEANPSMFİBRMİFÇTAD
THCTİTCKTMOTUBİMUK
UNODCUYUMAYARDM

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

AMATEM: Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezi

ATS: Amphetamine Type Stimulants (Amfetamin Tipi Uyarıcılar)

AGİT: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı

ARDEF: Araştırma ve Değerlendirme Formu

BM: Birleşmiş Milletler

BMK: Bağımlılıkla Mücadele Kurulu

BMKY: Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu

BMTK: Bağımlılıkla Mücadele Teknik Kurulu

ÇEMATEM: Çocuk ve Ergen Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezi

EGM: Emniyet Genel Müdürlüğü

EMCDDA: European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction
(Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı Merkezi)

EUIPO: European Union Intellectual Property Office (AB Fikri Mülkiyet
Hakları Ofisi)

EUROPOL: European Union Agency for Law Enforcement Cooperation
(AB Kanun Uygulama İşbirliği Ajansı)

GFI: Global Financial Integrity (Küresel Finansal Bütünlük)

DEFBM EUIPO EMKOM ÖMDMANDB OCTCK KDS

GMGM: Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü

INCB: International Narcotic Control Board (Uluslararası Narkotik Kontrol Kurulu)

IPA: Instrument for Pre-Accession Assistance (AB Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı)

JGK: Jandarma Genel Komutanlığı

JAKEM: Jandarma Köpek Eğitim Merkezi

KOM: EGM Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı

MASAK: Mali Suçları Araştırma Kurulu

MBÖ: Madde Bağlantılı Ölüm

MDMA: Methylenedioxymethamphetamine

NDB: EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı

NEA: NDB Narkotik Suçlarla Mücadele Eğitim Akademisi

NPS: New Psychoactive Substances (Yeni Psikoaktif Maddeler)

MFİB: Merkezi Finans ve İhale Birimi

RMIFC: Regional Maritime Information Fusion Center (Bölgesel Denizcilik Bilgi Toplama Merkezi)

TADOC: KOM Türkiye Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi (Turkish International Academy Against Drugs and Organized Crime)

TCK: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu

THC: Tetrahydrocannabinol

TİTCK: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

TMO: Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü

TUBİM: NDB Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi

UKDS: Uyuşturucu Karar Destek Sistemi

UNODC: United Nations Office on Drugs and Crime (BM Uyuşturucu ve Suç Ofisi)

UYUMA: Uyuşturucu ile Mücadele Uygulaması

YARDM: Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Müdahale Programları

1

.BÖLÜM

UYUŞTURUCU İLE MÜCADELE
POLİTİKASI, **KOORDİNASYON**
VE YASAL ÇERÇEVE

1.1. ULUSAL UYUŞTURUCU POLİTİKA VE STRATEJİSİ

1.1.1 Tarihsel Süreç

Ülkemizde madde kullanımı ve bağımlılığı ile ilgili çalışan kurum ve kuruluşların arasındaki koordinasyonu sağlayan ilk kurumsal yapılanma 1997 yılında hayata geçirilmiştir.

Bu yönde, Milli Güvenlik Kurulu'nun 26.04.1996 tarihli ve 393 sayılı tavsiye ve Bakanlar Kurulu'nun 25.07.1997 tarihli ve 97/9700 sayılı kararları ile Aile Araştırma Kurumu bünyesinde **Uyuşturucu Kullanımı ile Mücadele Takip ve Yönlendirme Üst Kurulu** ile **“Uyuşturucu Kullanımı ile Mücadele Takip ve Yönlendirme Alt Kurulu”** oluşturulmuştur.

2000 yılına gelindiğinde, bu kurumsal yapılanmanın Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne (AB) üyelik süreci doğrultusunda, AB boyutuna taşınması gündeme gelmiştir. Bu yönde, Uyuşturucu Kullanımı ile Mücadele Takip ve Yönlendirme Alt Kurulu'nun 26.06.2001 tarihinde yapılan 50. Toplantısında Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi'ne (EMCDDA) Türkiye'nin de katılımına karar verilmiştir.

Aynı toplantıda EMCDDA Ulusal Temas Noktasının Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı olması kararlaştırılmıştır. Ancak bu süreçte EMCDDA yetkilileri tarafından Türkiye'nin katılım kapasitesinin teknik açıdan değerlendirmesini yapmak üzere yapılan ziyarette, Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı'nın teknik ve idari açıdan güçlendirilmesi gerektiği bildirilmiştir. Ayrıca anılan

kurumun kuruluş yasasının olmadığı belirtilerek bu yasanın ivedilikle çıkarılmasının, mümkün olmaması halinde daha uygun bir temas noktasının belirlenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Bu bağlamda, Dışişleri Bakanlığı tarafından bu görev için Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'nın (KOM) uygun olacağı değerlendirilmiş ve EMCDDA Ulusal Temas Noktasının TADOC (Türkiye Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi) Şube Müdürlüğüne yürütülmesinin ideal olacağı vurgulanmıştır. Dışişleri Bakanlığı'nın bu teklifi üzerine Başbakanlık Makamı'nın 16.05.2002 tarihli yazısıyla EMCDDA Ulusal Temas Noktası olarak EGM/KOM/TADOC'un AB'ye bildirilmesi uygun görülmüştür.

TADOC bünyesinde EMCDDA Ulusal Temas Noktası olarak bir büro tahsis edilmiş ve bu büronun tam anlamıyla işlevsel bir yapı haline getirilmesi amacıyla Türkiye'nin AB üyeliği sürecinde, 2002-2006 yılları arasında Mali İşbirliği kapsamında **“Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi Kurulması ve Ulusal Uyuşturucu Stratejisinin Geliştirilerek Uygulanması”** kapsamında AB Eşleştirme (Twinning) Projesi yürütülmüştür.

Ülkemizde madde kullanımı ve bağımlılığı ile ilgili çalışan kurum ve kuruluşların arasındaki koordinasyonu sağlayan ilk kurumsal yapılanma 1997 yılında hayata geçirilmiştir.

Bu projenin bir çıktısı olarak; uyuşturucu ve uyuşturucu bağımlılığı konularında, tek bir çatı altında daha uzun soluklu projelerin yapılabilmesi, diğer kurum/kuruluşlar arasında koordinasyon ve bilgi paylaşımının sağlanması ve sürdürülmesi görevini yerine getirmek ve EMCDDA ile ikili ilişkileri kesintiye uğramadan sürdürmek üzere, 2004 yılında TADOC bünyesinde Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM) kurularak faaliyetlerine başlamıştır. TUBİM, 08.10.2008 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan 2008/14163 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile KOM Daire Başkanlığı içerisinde TADOC’tan ayrı bir Şube Müdürlüğüne dönüştürülmüştür.

Ülkemizde uyuşturucu ile mücadele alanındaki ilk strateji belgesi 1997 yılında Bakanlar Kurulu Kararı ile oluşturulan yapılanma çerçevesinde hazırlanmıştır. Ancak, Aile Araştırma Kurumu bünyesinde **“Uyuşturucu Kullanımı ile Mücadele Takip ve Yönlendirme Üst Kurulu”** ile **“Uyuşturucu Kullanımı ile Mücadele Takip ve Yönlendirme Alt Kurulu”**nun oluşturulmasını sağlayan bu

yapılanmanın daha çok uyuşturucu sorununun bağımlılık boyutunu ele almasından dolayı daha geniş ve kapsamlı bir strateji belgesi hazırlanması ihtiyacı doğmuştur. Sonuçta, 2006-2012 yıllarını kapsayan **“Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılık ile Mücadelede Ulusal Politika ve Strateji Belgesi”** hazırlanmış ve 20.11.2006 tarihinde imzalanarak yürürlüğe girmiştir. 2006-2012 Ulusal Uyuşturucu Strateji Belgesinin hazırlık çalışmalarının sekreteryası, uygulanması ve takibinden sorumlu kurum olarak TUBİM gösterilmiştir. Bu belgede yer alan hedefleri gerçekleştirmek amacıyla **“2007-2009 Ulusal Uyuşturucu Eylem Planı ve 2010-2012 Ulusal Uyuşturucu Eylem Planı”** olmak üzere iki ayrı eylem planı hazırlanarak yürürlüğe konulmuştur.

Söz konusu belgelerdeki aktiviteler 01.01.2013 tarihi itibarıyla tamamlanmıştır. Bunun üzerine ilgili kurumlarımızın katkı ve mutabakatı ile ülkemizin uyuşturucunun arzı ve bağımlılığıyla mücadelesindeki politika ve stratejilerini ortaya koyan **“2013-2018 Ulusal Uyuşturucu Politika ve Strateji Belgesi”** hazırlanmıştır. Aynı zamanda yeni strateji belgesinde belirlenen hedeflerin gerçekleştirilebilmesi amacıyla da **“2013-2015 Ulusal Uyuşturucu Eylem Planı”** oluşturulmuştur. 2014 yılına gelindiğinde ülkemizde uyuşturucu ile mücadele alanında yeni bir süreç başlamıştır.

2014/19 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile Başbakan Yardımcısı Başkanlığında 8 Bakandan oluşan Uyuşturucu ile Mücadele Yüksek Kurulu (UMYK) ve buna bağlı Uyuşturucu ile Mücadele Kurulu (UMK), Uyuşturucu ile Mücadele Teknik Kurulu (UMTK) ve Uyuşturucu ile Mücadele İl/İlçe Kurulları oluşturularak daha güçlü bir koordinasyon yapısı amaçlanmıştır.¹

¹Ek-1: 2014/19 Sayılı Başbakanlık Genelgesi.

2006-2012 yıllarını kapsayan Ulusal Uyuşturucu Strateji Belgesinin uygulanması ve takibinden sorumlu kurum olarak “EMCDDA Türkiye Ulusal Temas Noktası, TUBİM” gösterilmiştir.

Bu kurulların koordinasyon ve sekretarya görevi merkezde Sağlık Bakanlığı, illerde ise Sağlık Müdürlüklerine verilmiştir. 2015 yılında bir yıllığına hazırlanan “*Ulusal Uyuşturucu ile Mücadele Strateji Belgesi*” ve “*2015 Uyuşturucu ile Mücadele Acil Eylem Planı*” yürürlüğe girmiştir.

2015 Uyuşturucu ile Mücadele Acil Eylem Planı’nda devam edecek faaliyetlere güncel ihtiyaçlar doğrultusunda yeni strateji ve faaliyetlerin de eklenmesi ile birlikte 16.04.2016 tarihinde “*2016-2018 Ulusal Uyuşturucu ile Mücadele Strateji Belgesi*” ve “*2016-2018 Ulusal Uyuşturucu İle Mücadele Eylem Planı*” yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

2015 yılına ilişkin vurgulanması gereken bir diğer önemli gelişme de; Kuruluşu 1937 yılına uzanan Türk Polis Narkotik Biriminin, KOM Daire Başkanlığı bünyesinde bir Şube Müdürlüğü iken 05.06.2015 tarihli İçişleri Bakanlık makamının oluru ile Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığına dönüştürülmesi ve 2017 yılı itibarıyla tüm ülkede

kuruluş çalışmalarının tamamlamasıdır. Bu reform süreci içerisinde TUBİM de Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığının bir Şube Müdürlüğü olarak yapılandırılmıştır.

2016-2018 Ulusal Uyuşturucu İle Mücadele Eylem Planı’nın yürürlükte olduğu dönem içerisinde özellikle 2017 yılında, bağımlılık yapıcı maddelerin (Tütün, alkol, uyuşturucu madde vs.) aralarındaki geçirgenliğe dikkat çekilerek kurulların kapsamının genişletilmesi, hatta toplumda hızla yayılma trendi görülen davranışsal bağımlılıklarla da (Kumar, teknoloji vb. davranışsal bağımlılıklar) mücadelenin sistematik/kurumsal bir düzleme alınması yönünde tartışmalar yaşanmıştır.

Diğer bir ifade ile uyuşturucu ile mücadele alanında kaydedilen sistematik ve planlı yaklaşımın, diğer bağımlılık alanlarında da tesis edilmesi fikri doğmuştur.

Bu düşünce doğrultusunda; 2017/23 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile Başbakan Yardımcısı Başkanlığında 11 Bakanın katılımıyla “**Bağımlılıkla İle Mücadele Yüksek Kurulu (BMYK)**” oluşturulmuştur.²

Yeni oluşturulan yapıyla; **Bağımlılıkla Mücadele Kurulu, Bağımlılıkla Mücadele Teknik Çalışma Grupları** (Uyuşturucu ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu, Alkol Bağımlılığı ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu, Tütün Bağımlılığı ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu, Davranışsal Bağımlılıklar (Teknoloji ve Kumar Bağımlılığı) ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu, Bağımlılık ile Mücadele İletişim Teknik Çalışma Grubu) ve **Bağımlılıkla Mücadele İl/İlçe Koordinasyon Kurulları** oluşturulmuştur.

²**Ek-2:** 2017/23 sayılı Başbakanlık Genelgesi.

Bağımlılıkla Mücadele Teknik Çalışma Gruplarından olan **Uyuşturucu ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu** ise Sağlık Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı koordinasyonunda olmak üzere, Bağımlılıkla Mücadele Kurulu üyesi 20 kurum/kuruluşun en az daire başkanı seviyesinde temsilcisi olacak şekilde oluşturulmuştur. Anılan genelge ile kurulların sekreteryaya hizmetleri, koordinasyon ve uygulamalarının takibi, Sağlık Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı tarafından Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü vasıtasıyla, illerde ise valilerinin riyasetinde İl Sağlık Müdürlüklerince yürütülmüştür.³

Bu kapsamda, ülkemizin uyuşturucu mücadelesindeki yol haritası olan Strateji Belgesi ve Eylem Planları da 2018-2023 dönemini kapsayacak şekilde güncellenmiştir. **2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı** 11.05.2018 tarihinde yürürlüğe girmiş ve yayımlanan strateji belgesi ve eylem planı ile ülkemizin uyuşturucu ile mücadele misyonu belirlenmiştir.

2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı, planlanan çalışma ve faaliyetlerin yürütülmesi ve bunların etkilerinin tanımlanan gösterge ve hedefler yoluyla sistematik bir şekilde sürekli takip edilerek değerlendirme yapılabilmesine olanak sağlayacak şekilde oluşturulmuştur. Eylem Planı aşağıda belirtilen 4 başlıkta ve detaylı faaliyetleri içerecek şekilde hazırlanmıştır:

1. Uyuşturucunun Arzının Önlenmesi,
2. Uyuşturucuya Olan Talebin Önlenmesi,
3. Uyuşturucu ile Mücadelede İletişim,
4. Uyuşturucu ile Mücadele Sürecinin Koordinasyonu, İzlenmesi ve Değerlendirilmesi.

³Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2020.

⁴**Ek-3:** 2019/2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi.

1.1.2. Mevcut Durum

09.07.2018 tarihinde ülkemizde **Cumhurbaşkanlığı Yönetim Sistemine** geçilmiştir. Bu gelişme ile birlikte ülkemizdeki kurumların yapılarında da bir takım değişiklikler söz konusu olmuştur. Dolayısıyla bağımlılıkla mücadele çalışmalarının kesintisiz sürdürülmesi amacıyla yeni bir mevzuat düzenlemesi yapılmıştır.

Bu bağlamda **2019/2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesiyle** Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu'nun (BMYK) Cumhurbaşkanı Yardımcısı başkanlığında toplanmasına karar verilmiştir.⁴

Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu; Adalet, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler, Çevre ve Şehircilik, Gençlik ve Spor, Hazine ve Maliye, İçişleri, Milli Eğitim, Sağlık, Tarım ve Orman, Ticaret, Ulaştırma ve Altyapı Bakanları ile Cumhurbaşkanlığı Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu Başkan Vekilinin katılımıyla yeniden oluşturulmuştur.

Cumhurbaşkanı Yardımcısının katılmadığı hallerde BMYK'ye Sağlık Bakanının başkanlık etmesi ayrıca Sağlık Bakan Yardımcısının başkanlığında Bağımlılıkla Mücadele Kurulu (BMK) ve illerde de vali başkanlığında il koordinasyon kurullarının oluşturulabileceği, ayrıca Yüksek Kurul tarafından ihtiyaç halinde çalışma gruplarının oluşturulabileceği hükme bağlanmıştır.⁵

⁵**Ek-4:** Yeni Koordinasyon Yapısı

**2019/2 sayılı
Cumhurbaşkanlığı Genelgesi
ile Cumhurbaşkanı Yardımcısı
Başkanlığında 11 Bakan ve
Cumhurbaşkanlığı Sağlık
ve Gıda Politikaları Kurulu
Başkan Vekilinin katılımıyla
“Bağımlılık ile Mücadele
Yüksek Kurulu (BMYK)”
oluşturulmuştur.**

03.07.2019 tarihinde yapılan Bağımlılık ile Mücadele Yüksek Kurulunda Bağımlılıkla Mücadele Kurullarının Çalışma Usul ve Esasları onaylanmış ve yürürlüğe girmiştir. Böylece; Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu (BMYK), Bağımlılıkla Mücadele Kurulu (BMK), Bağımlılıkla Mücadele Teknik Kurulu (BMTK) ve Bağımlılıkla Mücadele İl/İlçe Koordinasyon Kurullarının Çalışma Usul Esaslarına yönelik düzenleme yapılmıştır. Yeni usul esaslar 09.08.2019 tarihinde 81 ile ve ilgili kurumlara iletilmiştir.

Bu yönde, 2019 yılında uyuşturucu ile mücadele kapsamında 2 kez BMYK toplantısı, 3 kez BMK toplantısı, 6 kez BMTK toplantısı düzenlenmiştir.

Uyuşturucu ile mücadele kapsamında yürütülen faaliyetlerin takibinin sağlanması amacıyla tüm

paydaşlar tarafından elektronik ortamda veri kaydının ve bu verilere ilişkin raporlamanın yapılabilmesi için “Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı İzlem Platformu” hazırlanmıştır. Hazırlanan bu platforma, 2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı kapsamında paydaş tüm kurumların merkez ve taşra teşkilatları tarafından veri girişi yapılmaktadır.

“Uyuşturucu ile Mücadelede Merkezdeki Çalışmaların Yerele Yaygınlaştırılması ve İller Arası Bilgi Paylaşımı ve İl Değerlendirme Toplantıları” kapsamında 2019’da 2 bölge toplantısı 14 ilin katılımı ile gerçekleştirilmiştir.

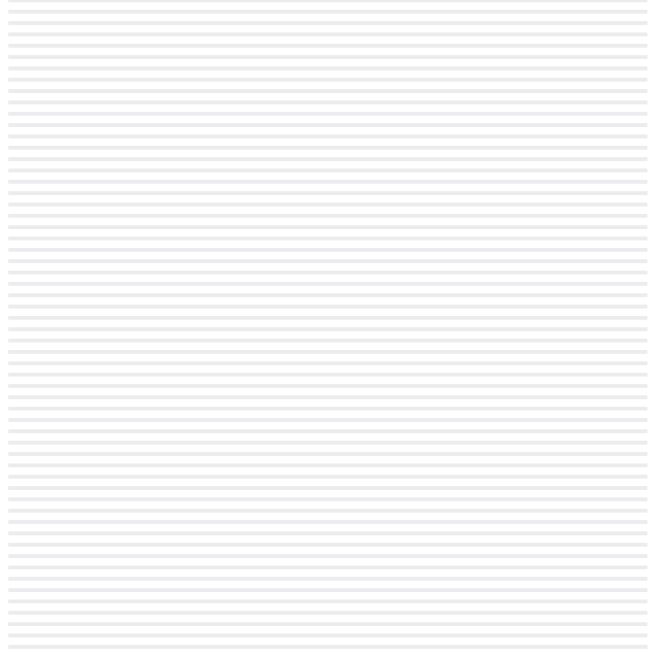
Diğer taraftan yılda en az 6 kez düzenlenen BMTK toplantıları ile eylem planı kapsamında yapılan faaliyetlerin tamamlanmasına ilişkin değerlendirmeler yapılmakta ve sonuçları BMK ve sonrasında BMYK’ya sunulmaktadır.⁶

⁶Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2020.

1.1.3. Ulusal Uyuşturucu Stratejilerinin Değerlendirilmesi

2018-2023 Uyuşturucu ile M¼cadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı kapsamında görevi bulunan tüm kurumların y¼r¼tt¼kleri faaliyetlerin ger¼ekleřme durumları 03.07. 2019 ve 30.12.2019 tarihlerinde Cumhurbaşkanı Yardımcısı başkanlığında ilgili bakanlar ve Cumhurbaşkanlığı Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu Başkan Vekilinin katılımıyla ger¼ekleřtirilen BMYK toplantılarında değerlendirilmiştir.

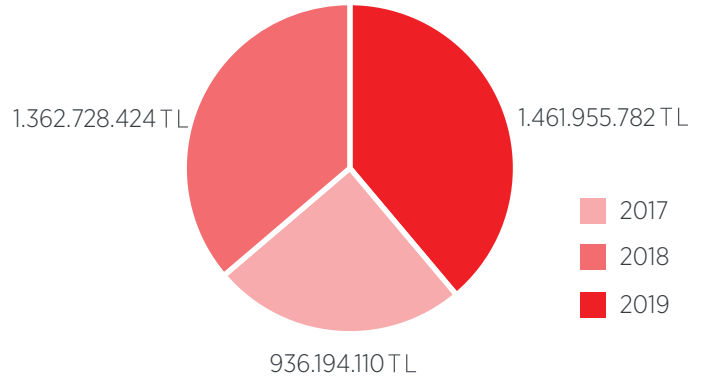
Bu kapsamda söz konusu eylem planında yer alan 2019 yılına ait faaliyetlerin %70'i tamamlanmış olup bu faaliyetlerin %30'u halen devam etmektedir.⁷

⁷Saęlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel M¼d¼rl¼ę¼, 2020.

1.2. UYUŞTURUCUYLA MÜCADELE BAĞLANTILI KAMU HARCAMALARI

Ülkemizde uyuşturucu ile mücadele alanında yapılan harcamalar kurumların genel bütçelerinden karşılanmaktadır. Harcama verileri her yıl, bir önceki yıl esas alınarak, uyuşturucu ile mücadele alanında görevli kurumlarla yapılan resmi yazışmalar aracılığıyla TUBİM tarafından toplanmaktadır. Bu bölümdeki kamu harcamaları kurumlarımızdan edinilen yaklaşık harcama verilerini kapsamaktadır.

Grafik 1.1 Uyuşturucu ile Mücadele Alanında Yapılan Kamu Harcamalarının Yıllara Göre Dağılımı (TUBİM, 2020).

Grafik 1.1'in de incelenmesinden görüleceği üzere, 2019 yılı kamu harcamaları 2018 yılına oranla yaklaşık %7,3 artışla 1 milyar 461 milyon 955 bin Türk Lirası olarak gerçekleşmiştir.

1.3. YASAL ÇERÇEVE

Türkiye, başta 1961 Tek Sözleşmesi, 1971 Psicotrop Maddeler Sözleşmesi, 1988 BM Uyuşturucu ve Psicotrop Maddelerin Kaçakçılığı ile Mücadele Sözleşmesi ve 1961 Tek Sözleşmesini tadil eden 1972 Protokolü olmak üzere uyuşturucu ile mücadele alanında ilgili bütün anlaşmalara taraftır.⁸

Bu anlaşmalarla uyumlu olarak ülkemizde uyuşturucu ile mücadele alanında hazırlanan yasal düzenlemeler birçok farklı kanunda yer alsa da bu alanda hazırlanmış temel kanuni düzenlemeleri üç ana başlıkta incelemek mümkündür:

⁸Dışişleri Bakanlığı, www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-uyusturucu-ile-mucadelesi_.tr.mfa, 2020.

- 26.09.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK),
 - TCK Md. 188 Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti,
 - TCK Md. 190 Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırmak,
 - TCK Md. 191 Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak.
- 03.06.1986 tarihli ve 3298 sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun.
- 12.06.1933 tarihli ve 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun.

Türk Ceza Kanununda gerek uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin imal ve ticareti veya temini, gerek kullanmak için satın alınması, kabul edilmesi veya bulundurulması, gerekse de kullanımının kolaylaştırılması veya özendirilmesi gibi eylemler ceza yaptırımına bağlanmıştır.

Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri kullanmak ya da kullanmak için bulundurmak eylemleriyle ilgili olarak mevzuatımızda, cezalandırmaya alternatif olacak şekilde kişi hakkında erteleme kararı verilmesi, ayrıca erteleme süresi zarfında tedavi ve/veya denetimli serbestlik tedbiri uygulanması imkanı getirilmiştir. Kişi erteleme süresi içerisinde kendisine yüklenen yükümlülükleri ihlal ettiğinde ya da tekrar uyuşturucu kullandığında, bu kez iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası istemiyle hakkında kamu davası açılabilmektedir.

Bununla birlikte, uyuşturucu suçları için etkin pişmanlık müessesesine de 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 192 nci maddesinde yer verilmiştir.

**Türk Ceza Kanunu'nda
gerek uyuşturucu ve uyarıcı
maddelerin imal veya ticareti,
gerek kullanmak için satın
alınması, kabul edilmesi veya
bulundurulması, gerekse de
kullanımının kolaylaştırılması
veya özendirilmesi gibi
eylemler ceza yaptırımına
bağlanmıştır.**

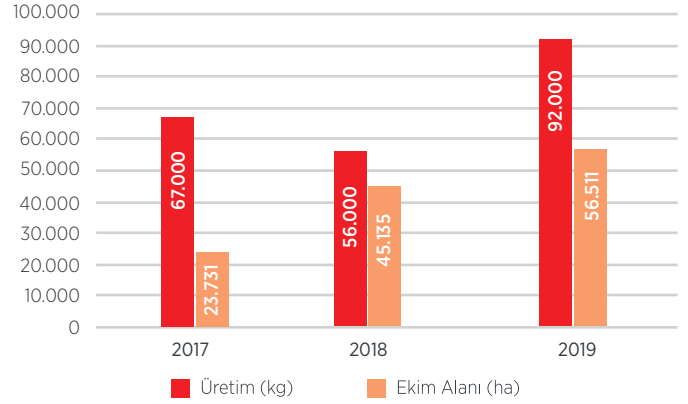
3298 Sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun ve Haşhaşın Ekimi, Kontrolü, Toplanması, Değerlendirilmesi, İmhası, Satın Alınması, Satılması, İhracı ve İthalı Hakkında Yönetmelik kapsamında;

Birleşmiş Milletler denetiminde dünyada yasal ana üretici olarak **Türkiye, Hindistan, Avustralya, Fransa, İspanya ve Macaristan'da** tıbbi amaçlı haşhaş ekimi yapılmaktadır. Türkiye, dünyada geleneksel haşhaş üreticisi ve tıbbi amaçlı haşhaş kökenli alkaloid tedarikçisi ülke olarak kabul edilmektedir. Türkiye'de haşhaş ekilecek yerler Bakanlar Kurulunca belirlenmektedir.

Bakanlar Kurulunca tespit edilen yörelerin dışında ne maksatla olursa olsun haşhaş ekilmesi yasaktır. Haşhaş ekimi, 3298 sayılı “Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun” ve bu kanuna dayanılarak çıkarılan “Haşhaşın Ekimi, Kontrolü, Toplanması, Değerlendirilmesi, İmhası, Satın Alınması, Satılması, İhracı ve İthalı Hakkında Yönetmelik” hükümlerine göre kontrol altına alınmakta ve denetimi Toprak Mahsulleri Ofisi ve kolluk kuvvetlerince yapılmaktadır.

Bakanlar Kurulu’nun 2015/7725 sayılı “Haşhaş Kapsülü ve Tohumu Alımı ve Satımı Hakkında Kararı”na göre; 2015 yılından itibaren **Afyonkarahisar, Amasya, Burdur, Çorum, Denizli, Isparta, Kütahya, Tokat, Uşak illerinin tamamı ile Balıkesir ilinin Balya, Bigadiç, Dursunbey, İvrindi, Kepsut, Savaştepe ve Sındırgı ilçeleri; Eskişehir ilinin Alpu, Beylikova, Çifteler, Günyüzü, Han, Mahmudiye, Mihalicçık, Seyitgazi ve Sivrihisar ilçeleri; Konya ilinin Ahırlı, Akören, Akşehir, Beyşehir, Derbent, Doğanhisar, Hüyük, Ilgın, Kadınhanı, Seydişehir, Tuzlukçu, Yalılıyük ve Yunak ilçeleri; Manisa ilinin Şehzadeler, Yunusemre, Demirci, Gördes, Köprübaşı, Kula, Sarıgöl ve Selendi ilçelerinde** izin belgesi karşılığında haşhaş ekimine müsaade edilmiştir. Haşhaş kapsüllerinin çizilmesi yasaktır.

Yasal ekim alanlarında üretilen haşhaş kapsülleri Toprak Mahsulleri Ofisi taşra teşkilatları vasıtasıyla üreticilerden satın alınarak işlenmek üzere Afyon Alkaloidleri Fabrikasına sevk edilmektedir. Afyon Alkaloidleri Fabrikasında üretilen morfin ve türevleriyle yurt içi ve yurt dışı ilaç fabrikalarının alkaloid hammadde ihtiyaçları karşılanmaktadır.⁹

Grafik 1.2 Türkiye’de Morfine Eşdeğer Opiyat Hammadde Üretim Miktarı ve Haşhaş Ekim Alanları (Tarım ve Orman Bakanlığı, Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü, 2020).

2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun kapsamında;

Kanunun 3 üncü maddesine göre “**Münhasıran esrar yapmak için kenevir ekilmesi ve her ne şekilde olursa olsun esrarın ihzar, ithal, ihraç ve satışı yasaktır**”.

Kenevir ekimi ve yetiştiriciliği izne tabidir. “Kenevir Yetiştiriciliği Ve Kontrolü Hakkında Yönetmelik” kapsamında Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından yetiştiricilik yapılmasına izin verilmektedir. Yönetmeliğin 5 inci maddesinde yetiştiricilik izni verilebilecek bölgeler tanımlanmaktadır. Bu yönde **Amasya, Antalya, Bartın, Burdur, Çorum, İzmir, Karabük, Kastamonu, Kayseri, Kütahya, Malatya, Ordu, Rize, Samsun, Sinop, Tokat, Uşak, Yozgat ve Zonguldak** olmak üzere 19 il ve ilçelerinde izinli kenevir yetiştiriciliği yapılabilmektedir.

⁹Tarım ve Orman Bakanlığı, Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü, 2020.

Lif, tohum, sap ve benzeri amaçlara yönelik kenevir yetiştiriciliği yapmak isteyen çiftçilerin, 1 Ocak-1 Nisan tarihleri arasında yetiştiricilik yapacakları yerin en büyük mülki idare amirliğine izin almak için başvurmaları gerekmektedir.

Ayrıca izinli ekimde de hasat sonrasında esrar elde edilmesini önlemek için kenevir bitkisinin yan dal, yaprak ve çiçek gibi artıkları derhal imha ettirilmektedir. Kenevir yetiştiriciliği için izin verilen yerler, il veya ilçe müdürlüklerindeki teknik personel tarafından ekimden hasada kadar devamlı kontrol altında tutulur ve bu yerlerde amaca yönelik yetiştiricilik yapıp yapılmadığı izlenir.

Tablo 1.1 Lif ve Tohum Amaçlı Kenevir Ekimi 2017-2019 Yıllarına Göre Dağılımı (Tarım ve Orman Bakanlığı, Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü, 2020).

Yıl	Ürün Adı	Ekilen Alan (Da)	Üretim (Ton)
2017	Kenevir (lif)	46	7
	Kenevir (Tohum)	24	1
2018	Kenevir (lif)	55	7
	Kenevir (Tohum)	59	3
2019	Kenevir (lif)	151	19
	Kenevir (Tohum)	480	20

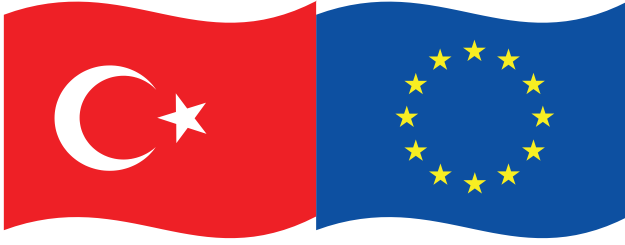
Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü ile işbirliği halinde, uyuşturucu madde oranı (THC: tetrahydrocannabinol) düşük kenevir çeşitlerinin geliştirilmesine yönelik AR-GE Projesi başlatılmıştır. 2019 yılında Karadeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü ve 19 Mayıs Üniversitesi ile birlikte yürütülen çalışmalar sonucunda elde edilen düşük THC'li iki tohumluk çeşidin "tescil" süreci başlatılmış olup 2020 yılı sonunda tescil aşaması tamamlanacaktır.¹⁰

¹⁰Tarım ve Orman Bakanlığı Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü, 2020.

1.4. YENİ GELİŞMELER

1.4.1. Uyuşturucu Karar Destek Sistemi (UKDS)

2014/19 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile yürürlüğe giren “2015 Uyuşturucu ile Mücadele Acil Eylem Planı” ve “2016-2018 Uyuşturucu ile Mücadele Eylem Planı” kapsamında Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı TUBİM Şube Müdürlüğüne ulusal verilerin anlık toplanması ile (UKDS: Uyuşturucu Karar Destek Sistemi) ilgili bir görev verilmiştir.

Bu görevin hayata geçirilmesi amacıyla, Avrupa Birliği (AB) Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA: Instrument for Pre-Accession Assistance) fonlarından 3.000.000 Avro bütçeli “**TUBİM’in Veri Toplama Kapasitesinin Güçlendirilmesi**” isimli birbirinden bağımsız yürütülecek olan Eşleştirme ve Tedarik (Twinning ve Supply) bileşenlerinden oluşan bir AB projesi hazırlanmıştır.

AB Bakanlığı ve Merkezi Finans ve İhale Birimi (MFİB) koordinesinde, projede eş ülkenin Romanya olmasına karar verilmiştir.

2018 yılında projenin uygulama süreci başlamıştır. Uygulama süreci 08.08.2018 tarihinden itibaren 24 ay olup ihtiyaç duyulması halinde 3 ay daha uzatılacaktır.

Anılan projenin hayata geçmesi ile ilgili birlikte ülkemizde uyuşturucu ile mücadele alanında ulusal kurum ve kuruluşlarca yürütülen faaliyetlere ilişkin bilgi ve veriler en hızlı şekilde toplanarak hızlı ve etkin şekilde politika ve stratejiler oluşturulabilecektir.

Proje çerçevesinde Eşleştirme Bileşeni altında 08.08.2018-31.12.2019 döneminde gerçekleştirilmesi öngörülen 85 faaliyetten 52’si (%61) tamamlanmıştır. Ayrıca 04-08 Şubat 2019 döneminde Romanya’da, 13-17 Mayıs 2019 döneminde ise Polonya’da inceleme ziyaretleri gerçekleştirilmiştir.

Projenin Tedarik Bileşeni donanım ve yazılım süreçlerini kapsamaktadır. UKDS’nin tam anlamıyla kurulmasına ilişkin gerekli donanımın kurulumu tamamlanmış, test çalışmaları sürmektedir.

“TUBİM’in Mevcut Veri Toplama Kapasitesinin Güçlendirilmesine İlişkin Protokol” 30 Aralık 2019 tarihinde imzalanarak yürürlüğe girmiştir.

Yazılım süreci konusunda ise; ihtiyaç duyulan verilerin çekilmesi amacıyla “TUBİM’in Mevcut Veri Toplama Kapasitesinin Güçlendirilmesine İlişkin Protokol” projenin paydaşları olan Adalet Bakanlığı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu ve Türkiye Yeşilay Cemiyeti arasında 30.12.2019 tarihinde imzalanarak yürürlüğe girmiştir.

Anlık veri toplamaya ilişkin yazılım süreci halen süren UKDS’nin test süreçleri tamamlandıktan sonra Kasım 2020 döneminde tam anlamıyla kullanıma açılması planlanmaktadır.

1.4.2. Zorunlu Tedavi Sürecine İlişkin Mevzuat Düzenlemesi

24.12.2019 tarih ve 30988 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun çerçevesinde; zorunlu tedavi süreçlerinin daha hızlı ve etkili olmasının sağlanması amacıyla 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 53. Maddesinde yeni düzenlemeye gidilerek, 4721 sayılı Kanunun 436 ncı maddesinin birinci fıkrasının **(5) numaralı bendinin ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmış** ve fıkraya aşağıdaki bentler eklenmiştir:

“6. Resmî sağlık kurulu raporunun alınabilmesini temin amacıyla; kişinin vücudundan kan veya benzeri biyolojik örneklerle kıl, tükürük, tırnak gibi örnekler alınabilir, kişiye gerekli tıbbi müdahaleler yapılabilir ve gerektiğinde kişi, hekim ön raporu üzerine en fazla yirmi gün süreyle sağlık kuruluşuna yerleştirilebilir.”

“7. Bu madde kapsamında alınan kararların icrası için gerektiğinde ilgili kişi hakkında zor kullanılabilir ve sağlık görevlilerinden gerekli tıbbi yardım alınabilir.”

1.4.3. Tedavi Merkezlerine Yönelik Mevzuat Düzenlemesi

“Bağımlılık Danışma, Arındırma ve Rehabilitasyon Merkezleri Hakkında Yönetmelik” 10.03.2019 tarihli ve 30710 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu Yönetmelik ile; madde bağımlıları ve/veya yakınlarına danışmanlık ve bilgilendirme hizmetlerinin sunulduğu merkezler ile madde bağımlısı olan hastaların ayaktan veya yatarak farmakolojik, psikososyal tedavilerinin ve rehabilitasyonlarının yapıldığı merkezlerin açılmasına, işletilmesine, denetlenmesine, kapatılmasına ve merkezlerde çalışacak personele ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

Bu yönetmeliğin yayımlanması ile 29.12.2013 tarihli Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezleri Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

1.4.4. “Türkiye’nin Adli Bilim Laboratuvarlarının Yasa dışı Uyuşturucu Kaçakçılığı İle Mücadele Konusundaki Kapasitesinin Güçlendirilmesi”: IPA II AB Projesi

Söz konusu proje 2016 yılında kabul edilmiştir. Toplam bütçesi 3.000.000 €’dur.

Proje kapsamında uyuşturucu maddelerin profillenmesi için Ankara Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü bünyesinde bir profilleme merkezi kurulması, Jandarma Kriminal Daire Başkanlığı bünyesinde menşei tespit çalışmalarını yürüten birimin kapasitesinin artırılması amaçlanmaktadır.

Proje 2 bileşenden oluşmaktadır:

1. Eşleştirme (Twinning) Bileşeni: 03.09.2018 tarihinde Birleşik Krallık ile yürütülmeye başlanmıştır. Proje hedeflerine ulaşabilmesi amacıyla eğitim ve çalışma ziyaretleri programlarına devam edilmektedir. 03.09.2020 tarihinde tamamlanması planlanmaktadır. Bütçesi 1.000.000 €’dur.

2. Tedarik (Supply) Bileşeni: Proje hedeflerine ulaşabilmesi amacıyla ihtiyaç duyulan ekipmanlar bu bileşen altında tedarik edilmektedir. 2020 yılı içerisinde ihalelerin tamamlanarak cihazların temin edilmesi planlanmaktadır. Bütçesi 2.000.000 €’dur.

GENELGE

Başbakanlıktan:

Konu: Uyuşturucu ile Mücadele

GENELGE

2014/19

Uyuşturucu madde kullanımı, toplumun ve bireylerin sağlığını ve güvenliğini tehdit eden psikolojik, ekonomik, sosyal vb. çok boyutlu, önemli bir sorundur. Gerekli tedbirler alınmadığı takdirde hızlı bir şekilde yayılarak bireylerin ve toplumun geleceğini tehdit eden bu halk sağlığı problemi ile mücadelenin, ilgili tüm paydaşlarla işbirliği ve koordinasyon içerisinde sürdürülmesi zorunludur.

Toplumun huzur ve güvenliğini derinden sarsan, özellikle gençler arasında yayılma eğilimi gösteren uyuşturucu madde kullanımının önlenmesi için; ilgili tüm kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılarak gerekli tedbirlerin alınması, özellikle gençlerin ve bütün vatandaşlarımızın farkındalıklarının artırılması, bu konuda eğitim ve önleme faaliyetlerine önem verilmesi gerekmektedir.

Uyuşturucu ile mücadelenin tüm boyutları ile yeniden ele alınarak bu konuda temel stratejilerin belirlenmesi ve eylem planlarının hazırlanması zorunlu hale gelmiştir. Bu amaçla; ilgili bakanlıklar tarafından hazırlanan ve Bakanlar Kuruluna sunulan "Uyuşturucu ile Mücadele Acil Eylem Planı Taslağı" kapsamında yürütülecek çalışmaların temel amacı; uyuşturucu maddelere erişimin engellenmesi, bu maddelerin arz ve talebinin ortadan kaldırılması, bağımlılara tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinin kaliteli bir şekilde sunulması ve topluma yenşden kazandırılmaları olarak belirlenmiştir.

Bu çerçevede, uyuşturucu ile mücadelede kurumlar arası işbirliği ve koordinasyonu sağlamak, temel stratejileri belirlemek ve eylem planlarını hazırlamak, onaylamak, gerektiğinde değiştirmek, güncellemek ve uygulanmasını takip edip değerlendirmek üzere; Başbakan tarafından görevlendirilecek bir Başbakan Yardımcısının başkanlığında, Adalet, Aile ve Sosyal Politikalar, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Gençlik ve Spor, Gümrük ve Ticaret, İçişleri, Milli Eğitim ve Sağlık Bakanları ile Başkan tarafından uygun görülecek üst düzey kurum temsilcilerinin katılımıyla Uyuşturucu ile Mücadele Yüksek Kurulu oluşturulmuştur.

Ek - 2

Başbakanlıktan:

Konu: Bağımlılık ile Mücadele

GENELGE

2017/23

Bağımlılık ile mücadelede kurumlar arası işbirliğini sağlamak, temel stratejileri ve eylem planlarını hazırlamak, onaylamak, gerektiğinde güncellemek ve uygulanmasını takip edip değerlendirmek üzere; Başbakan tarafından görevlendirilen bir Başbakan Yardımcısının başkanlığında, Adalet, Aile ve Sosyal Politikalar, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Gençlik ve Spor, Gıda, Tarım ve Hayvancılık, Gümrük ve Ticaret, İçişleri, Maliye, Milli Eğitim, Sağlık, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlarının katılımı ile Bağımlılık ile Mücadele Yüksek Kurulu (BMYK) oluşturulmuştur.

Yüksek Kurul Başkanı tarafından; kurul, alt kurul, teknik kurul, geçici ve kalıcı çalışma grupları ile il ve ilçe kurulları oluşturulabilecektir. İlgili kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, meslek birlikleri ve özel sektör temsilcileri oluşturulacak kurul ve çalışma grubu toplantılarına ihtiyaç halinde davet edilerek çalışmalarda yer almaları sağlanacaktır. Kurulların kimlerden oluşacağı, görevleri, çalışma usul ve esasları, Yüksek Kurul Başkanı tarafından belirlenecektir. Kurulların sekretarya hizmetleri, koordinasyon ve uygulamalarının takibi görevlendirilen bir Sağlık Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı tarafından Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü vasıtasıyla, illerde ise İl Valilerinin riyasetinde İl Sağlık Müdürlüklerince yürütülecektir.

Bağımlılıkla mücadelede görev ve sorumlulukları olan bakanlıklar, kurum ve kuruluşlar, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ile Yüksek Kurul Başkanı tarafından belirlenecek diğer paydaşların katılımıyla uyuşturucu, alkol, tütün, kumar ve teknoloji bağımlılığıyla mücadeleye yönelik eylem planı hazırlanacak ve Yüksek Kurulun onayı ile uygulamaya konacaktır. Yeni eylem planı yayınlanıncaya kadar mevcut eylem planları yürürlükte kalacaktır.

Bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarınca BMYK ve ilgili kurullar tarafından yürütülecek çalışmalarda ve alınan kararların uygulanmasında ihtiyaç duyulacak destek ve yardım titizlikle sağlanacak, görev ve sorumluluklar özenle yerine getirilecektir. 2014/19 sayılı ve 2015/1 sayılı Başbakanlık Genelgeleri yürürlükten kaldırılmıştır. Bilgilerinizi ve gereğini önemle rica ederim.

Binali YILDIRIM

Başbakan

GENELGE

Cumhurbaşkanlığından:

Konu: Bağımlılık ile Mücadele

GENELGE

2019/2

Uyuşturucu, alkol, tütün gibi madde bağımlılıkları ile kumar, teknoloji bağımlılığı gibi davranışsal bağımlılıklarla mücadele çalışmalarının kararlılıkla sürdürülmesi, bakanlıklar ve kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonun sağlanması amacıyla Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurul (Yüksek Kurul)'u ile Cumhurbaşkanı Yardımcısının başkanlığında Adalet, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler, Çevre ve Şehircilik, Gençlik ve Spor, Hazine ve Maliye, İçişleri, Milli Eğitim, Sağlık, Tarım ve Orman, Ticaret, Ulaştırma ve Altyapı Bakanları ile Cumhurbaşkanlığı Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu Başkan Vekilinin katılımıyla yeniden oluşturulmuştur. Cumhurbaşkanı Yardımcısının katılmadığı hallerde Yüksek Kurula Sağlık Bakanı başkanlık edecektir.

Yüksek Kurulun oluşturacağı strateji ve eylem planları çerçevesinde görev icra etmek üzere Yüksek Kurul tarafından Sağlık Bakanının teklifi üzerine Sağlık Bakanlığı Bakan Yardımcısının başkanlığında kurul ve vali başkanlığında il koordinasyon kurulları oluşturulabilecektir. Ayrıca Yüksek Kurul tarafından ihtiyaç halinde çalışma grupları oluşturulabilecektir.

Yüksek Kurul, kurul ve çalışma gruplarının sekreteryaya hizmetleri ile alınan kararların takibi Sağlık Bakanlığınca yürütülecektir.

Sağlık Bakanlığınca altı aylık periyotlarla ilerleme raporları hazırlanarak Yüksek Kurulun değerlendirmesine sunulacaktır. Yapılan değerlendirmeler, yürütülen faaliyetler ve elde edilen sonuçlar Yüksek Kurul Başkanınca yıllık faaliyet raporu olarak kamuoyu ile paylaşılacaktır.

Kurullar tarafından bağımlılık ile mücadele alanında yürütülecek çalışmalarda ihtiyaç duyulacak her türlü destek, yardım ve kolaylık ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca sağlanacak, alınan kararların uygulanmasında üstlenilen görev ve sorumluluklar özenle yerine getirilecektir.

2017/23 sayılı Genelge yürürlükten kaldırılmıştır.
Bilgilerinizi ve gereğini önemle rica ederim.

13 Şubat 2019

Recep Tayyip ERDOĞAN

CUMHURBAŞKANI

Ek - 4

CUMHURBAŞKANLIĞI GENELGESİ İLE OLUŞTURULAN YENİ KOORDİNASYON YAPISI

BAĞIMLILIK İLE MÜCADELE YÜKSEK KURULU Cumhurbaşkanı Yardımcısı (Kurul Başkanı)

- Adalet Bakanı
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı
- Çevre ve Şehircilik Bakanı
- Gençlik ve Spor Bakanı
- Ticaret Bakanı
- Tarım ve Orman Bakanı
- İşçileri Bakanı
- Hazine ve Maliye Bakanı
- Milli Eğitim Bakanı
- Sağlık Bakanı (Başkan Vekili)
- Cumhurbaşkanlığı Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu Başkan Vekili
- Ulaştırma ve Alt Yapı Bakanı

2

.BÖLÜM

UYUŞTURUCU
MÜCADELESİNİN **ARZ BOYUTU**

2.1. GENEL KAÇAKÇILIK EĞİLİMLERİ, **OPERASYONEL FAALİYETLER VE YAKALAMALAR**

Günümüz dünyası bugüne kadar tecrübe etmediği, oldukça karmaşık bir uyuşturucu sorunu ile yüz yüzedir.

Özellikle 1950’li yıllara kadar kendilerinden narkotik maddeler olarak söz edilen kenevir, afyon, eroin, kokain vb. gibi geleneksel uyuşturucular bugünün dünyasında geçmişe oranla daha büyük miktarlarda üretilmekte ve kullanılmaktadır.

Aynı zamanda, 1950’li yıllarda gündeme çıkan ve her geçen yıl daha da tehlikeli bir noktaya gelerek, özellikle son yirmi yılda küresel bir tehdit haline gelen sentetik uyuşturucular ve yeni psikoaktif maddeler, uyuşturucu sorununu daha da kompleks bir hale getirmektedir.

Uyuşturucu ile küresel ve bölgesel düzeyde mücadele eden BM ve EMCDDA gibi örgütlerce yayınlanan temel dokümanlarda sorunun karmaşıklığı net olarak ortaya konmaktadır.

Söz konusu uluslararası örgütlerce yapılan tespitlerde geleneksel, sentetik ve yeni psikoaktif maddelere yönelik üretim, kaçakçılık ve kullanım bölgelerine dair yapılan küresel değerlendirmelerde eroin üretiminde Güney Batı Asya, sentetik uyuşturucularda Avrupa, yeni psikoaktif maddelerde Uzak Doğu Asya ön plana çıkarken, aslında üretimin bu başlıklarla

sınıflandırılan bölgelerle sınırlı kalmadığına da vurgu yapılmaktadır.

Uyuşturucu ile mücadele alanında yayınlanan saygın uluslararası raporların incelenmesinden de görüleceği üzere ülkemiz hiçbir yasa dışı uyuşturucu maddenin ana üretim alanlarından biri olarak gösterilmemektedir.

“

Ülkemiz hiçbir yasa dışı uyuşturucu maddenin ana üretim alanlarından biri olarak gösterilmemektedir.

”

Uyuşturucuyu bir “insanlık suçu” olarak gören ulusal bakış açımız, güçlü kurumsal yapılanma ve toplum tarafından verilen destek ülkemizin her ne tür olursa olsun yasa dışı uyuşturucu maddeler konusunda kaynak bir ülke olarak gösterilememesinde öne çıkan etmenler olarak değerlendirilebilir. Ancak, Türkiye coğrafi konumu ve genç nüfusu sebebiyle uyuşturucudan doğrudan etkilenen ülkeler arasındadır.

Ülkemiz gerek Asya'da üretilen ve Avrupa'ya transfer edilen başta eroin olmak üzere afyon türevleri kaçakçılığında, gerekse Avrupa'da üretilen ve Asya'ya sevkiyatı yapılan sentetik uyuşturucu ve ara kimyasal kaçakçılığında **transit** ve **hedef** ülkedir.

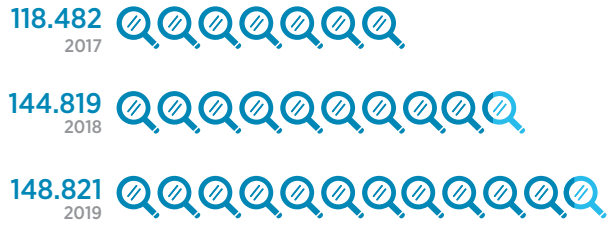
Türkiye uyuşturucu kaçakçılığı bağlamında son derece önemli bir güzergah olan "Balkan Rotası" üzerinde yer almaktadır.

Bu coğrafyada görev yapan güvenlik güçlerimiz, insanlık suçu olan uyuşturucu suçları ile mücadeleyi, **"Tüm dünya çocuklarını kendi çocukları olarak gören"** bir anlayışla sürdürmektedir.

Ülkemizde uyuşturucu madde imal ve ticaretiyle mücadelede; Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM), Jandarma Genel Komutanlığı (JGK), Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü (GMGM) etkin olarak görev almaktadır.

Bu kurumlar ile birlikte Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü (TMO), Adli Tıp Kurumu (ATK), Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) ve Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu (TİTCK) gibi kurumlar da uyuşturucu ile mücadelede önemli görevler üstlenmektedir.

Güvenlik güçlerimizce Türkiye genelinde 2018 yılında 144.819, 2019 yılında ise; % 2,8 artışla, toplam 148.821 olaya müdahale edilmiştir. Bu olaylarda bir önceki yıla göre %6,7 artışla 220.010 şüpheli yakalanmıştır.

Grafik 2.1 Yıllara Göre Toplam Olay Sayısı (TUBİM, 2020).

Grafik 2.2¹¹ Yıllara Göre Toplam Şüpheli Sayısı (TUBİM, 2020).

¹¹Şüpheli sayısı verilerinde mükerrer kayıtlar mevcuttur. 2019 yılında 29.806 şüpheliye birden fazla adli işlem yapılmıştır.

Tablo 2.1 2019 Yılı Toplam Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı (TUBİM, 2020).

	TCK m. 191	TCK m. 188	2313 SKM	TCK m. 190	3298 SKM	Toplam
Olay Sayısı	115.823	29.668	2.986	289	55	148.821
Yüzde	77,83	19,94	2,01	0,19	0,04	100

Türkiye’de 2019 yılında gerçekleşen toplam 148.821 uyuşturucu olayının suç türlerine göre dağılımı incelendiğinde;

- 115.823 olayın (%77,83) kullanma amaçlı uyuşturucu madde satın almak/kabul etmek/ bulundurmak (TCK m.191),
- 29.668 olayın (%19,94) uyuşturucu madde imal ve ticareti (TCK m.188),
- 2.986 olayın (%2,01) 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanuna muhalefet,
- 289 olayın (%0,19) uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma/ özendirme (TCK m.190),
- 55 olayın (%0,04) ise 3298 sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanuna muhalefet kapsamında gerçekleştiği görülmektedir (Tablo 2.1).

Tablo 2.2 2019 Yılı Toplam Şüpheli Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı (TUBİM, 2020).

	TCK m. 191	TCK m. 188	2313 SKM	TCK m. 190	3298 SKM	Toplam
Şüpheli Sayısı	156.076	60.380	3.120	375	59	220.010
Yüzde	70,94	27,44	1,42	0,17	0,03	100

Türkiye’de 2019 yılında yakalanan toplam 220.010 şüphelinin suç türlerine göre dağılımı incelendiğinde;

- 156.076 şüpheliye (%70,94) kullanma amaçlı uyuşturucu madde satın almak/kabul etmek/ bulundurmak (TCK m.191),
- 60.380 şüpheliye (%27,44) uyuşturucu madde imal ve ticareti (TCK m.188),
- 3.120 şüpheliye (%1,42) 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanuna muhalefet,
- 375 şüpheliye (%0,17) uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma/özendirme (TCK m.190),
- 59 şüpheliye (%0,03) 3298 sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanuna muhalefet kapsamında işlem yapıldığı görülmektedir (Tablo 2.2).

2.1.1. Eroin ve Asetik Anhidrit

Eroin Kaçakçılık Eğilimleri

Eroin afyondan doğal olarak oluşan morfinin asetilasyonundan elde edilen yarı sentetik bir opioiddir.

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de Afganistan küresel afyon üretiminin esas kaynağı olmaya devam etmektedir. 2018'de dünyadaki yasa dışı haşhaş ekimi ve afyon üretiminin büyük çoğunluğu yine Afganistan'da gerçekleşmiştir¹²

Aynı yıl içinde küresel afyon imalatı bir önceki yıla göre %25 oranında azalma göstererek 7.790 ton olarak gerçekleşmiştir 2018'deki ekim alanlarının %17 (346.000 hektar) oranında azalışına rağmen küresel yasa dışı haşhaş ekim alanı on yıl öncesine göre %60'dan fazla olmaya devam etmektedir. 2018 yılında küresel haşhaş ekim alanındaki azalışın temel nedeni Afganistan'daki haşhaş ekiminde gerçekleşen %20 azalmadır. Bununla birlikte 263.000 hektar ile 2018 yılında küresel boyutta en fazla yasa dışı haşhaş ekim alanı Afganistan'da meydana gelmiştir.¹³

Balkan Rotası, Güney Rotası ve Kuzey Rotası Afganistan kaynaklı opiyatların Avrupa ve dünyanın geri kalan bölgelerine olan kaçakçılığında kullanılan ana rotalardır.

Ancak, özellikle Balkan Rotası olmak üzere söz konusu ana rotalar üzerinde çeşitlenen yan ve alt kolların da (Kafkas Rotası, Kuzey Karadeniz Rotası, Doğu Akdeniz Rotası, Kuzey Irak-Suriye Rotası vb.) uyuşturucu kaçakçılığında yoğunlukla kullanıldığı görülmektedir.

Balkan Rotası; Afganistan'dan başlayarak İran, Türkiye ve Balkan ülkeleri üzerinden Orta ve Batı Avrupa'ya ulaşan Balkan Rotası Afganistan kaynaklı eroin dahil diğer opiyatların Avrupa'ya kaçakçılığında onlarca yıldır en sık kullanılan güzergahtır.

2018 yılında Afganistan dışında küresel boyutta ele geçirilen eroin ve morfin miktarlarının % 58'i Balkan Rotası üzerindeki ülkelere gerçekleştirilmiştir. ¹⁴

Ayrıca Balkan Rotası; Afganistan merkezli opiyatların kaçakçılığının yapıldığı güzergahın aksi istikametinde gerçekleştirilen asetik anhidrit olmak üzere diğer önemli ara kimyasalların kaçakçılığında da kullanılmaktadır.

Rekor olarak nitelendirilen yüklü uyuşturucu madde yakalamaları nedeniyle Türkiye; Balkan Rotası üzerinde hayati bir öneme sahiptir.

¹²UNODC, Afgan Opiyat Ticareti Projesi Raporu, 2019, s. 3.

¹³Ibid.

¹⁴UNODC, Dünya Uyuşturucu Raporu, 3.Kitapçık, 2020, s.17.

2018 yılında Afganistan'da yaşanan haşhaş ekim alanı ve afyon üretimindeki azalışa rağmen güvenlik güçlerimizce aynı yıl içinde 18,5 ton ve takip eden yılda kaydedilen 20 tonun üzerindeki eroin yakalamaları bu önemin açık bir göstergesidir.

2019 yılında ülkemizde ele geçirilen eroin miktarı Cumhuriyet tarihinde kaydedilen en yüklü rakamdır.

Diğer yandan 2017'de tüm AB ülkeleri tarafından ele geçirilen eroin miktarı 5,4 tondur. Özellikle son 8 yıldır 5,5 ton ortalamasına sahip AB eroin yakalamalarının 2018 yılında daha yüksek rakamlara, yaklaşık 10 ton seviyesine ulaşacağı, böyle bir gelişmenin ise aynı yıl içinde Belçika tarafından Antwerp Limanında yapılan 4,3 tonluk İran orijinli yakalamadan kaynaklanabileceği değerlendirilmektedir.¹⁵

Türk güvenlik güçleri tarafından yapılan eroin yakalamalarının tüm AB Ülkelerinde yapılan yakalamalardan daha fazla olduğu yönündeki trend sürmektedir. Eroinin AB'ye girişinde Balkan Rotasının hala kilit bir koridor olma özelliğini sürdürdüğü, bu nedenle de Türkiye'nin eroinin AB pazarlarına girişinin önlenmesi adına merkezi bir öneme sahip olduğu 2019 Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporunda da belirtilmiştir.¹⁶

¹⁵EUROPOL, 3. Yıllık Uyuşturucu ile Mücadele Konferansı, 04-05 Aralık 2019, Belçika Sunumu, La Haye/Hollanda.

¹⁶EMCDDA & EUROPOL, Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporu, 2019, s.16.

¹⁷UNODC, Dünya Uyuşturucu Raporu, 3.Kitapçık, 2020, s.18.

Güney Rotası; Afganistan kaynaklı opiyatların kaçakçılığının bir kısmı da Güney Rotası diye adlandırılan güzergah üzerinden yapılmaktadır. Güney Rotası, Afganistan'dan Körfez ülkeleri ve Doğu Afrika'ya sevkiyat için Pakistan'a (kısmen de İran'a) ve buradan Güney ya da Batı Afrika üzerinden Avrupa'ya uzanan rotadır.

Yine, Güney Rotası üzerinden Hindistan ve Güney Asya'daki diğer ülkelere yönelik Avrupa ya da Kuzey Amerika hedefli opiyat kaçakçılığının yapıldığı alternatif güzergahlar da mevcuttur.

2018 yılında küresel eroin ve morfin yakalamalarının (Afganistan'da yapılan yakalamalar hariç) % 6'sı Pakistan dışındaki Güney Rotası üzerinde bulunan ülkeler tarafından gerçekleştirilmiştir.¹⁷

Yine, Balkan Rotası üzerinde ülkemizin kurduğu baskının uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerinde Güney Rotasına doğru bir kayışa neden olacağı değerlendirilmektedir.

Özellikle, 2018 ve 2019 yılının hemen başında Belçika tarafından Antwerp Limanından İran orijinli 4,3 ve 1,9 tonluk eroin yakalamaları¹⁸ ile Nisan 2019 döneminde Mısır Donanması tarafından Kızıldeniz'de Avrupa bandıralı bir gemide yakalanan Afganistan orijinli 2 ton eroin yakalamalarının¹⁹ bu öngörüyü destekler nitelikte vakalar olduğu düşünülmektedir.

Kuzey Rotası; Afganistan kaynaklı opiyatların yasa dışı uyuşturucu pazarlarına ulaştırılması için Afganistan'ın kuzey sınırlarından Tacikistan, Kırgızistan ve Kazakistan'a uzanan ve nihai varış noktası Rusya Federasyonu ve, Ukrayna olan güzergahdır.

¹⁸EUROPOL, 3. Yıllık Uyuşturucu ile Mücadele Konferansı, 04-05 Aralık 2019, Belçika Sunumu, La Haye/Hollanda.

¹⁹RMIFC, www.crfimmadagascar.org/en/trafic-darmes-de-drogues-et-contrebande.

2008 yılında küresel boyutta ele geçirilen eroin ve morfin miktarının %10'u Kuzey Rotası üzerinde ele geçirilmiştir. Ancak, özellikle 2011-2015 yılları arasında farkedilebilir bir hale gelen opiyat yakalamalardaki düşüşlerin istikrarlı bir görünüm kazandığı görülmektedir.²⁰

Son dönemde Balkan Rotası üzerinde yapılan başarılı çalışmaların önümüzdeki dönemde Kuzey Rotasına yönelik kaçakçılık faaliyetlerinde bir kaymaya neden olacağı ve bu güzergahtaki eroin yakalamalarında artışların olabileceği öngörülmektedir.

Orta Asya orijinli Avrupa pazarlarını hedef aldığı raporlanan Belarus, Romanya ve Ukrayna'da son yıllarda yapılan yakalamalar²¹ ile yine Kuzey Rotasından sevkiyatı yapılan ve EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı ile Hollanda Polisi işbirliğinde gerçekleştirilen çalışmalarda 31.05.2019 tarihinde Hollanda'da 171 kg ve 18 Haziran 2019 tarihinde Almanya'da 670 kg eroin yakalamaları bu öngörüğü destekler nitelikte güncel örnekler olarak gösterilebilir.²²

Asetik Anhidrit Kaçakçılık Eğilimleri

Morfinin eroine dönüştürülmesinde asetik anhidrit uluslararası kontrole tabi, kilit role sahip bir kimyasaldır. Söz konusu kimyasal; ilaç, boya, plastik, polimer, selülöz ve patlayıcı madde üretiminde de kullanılan son derece önemli bir endüstriyel maddedir.

INCB 2014 tahminlerine göre küresel yasal asetik anhidrit üretimi yaklaşık 1,5 milyon tondur. Bu veri esas alınarak INCB tarafından yapılan hesaplamalar çerçevesinde

dünyada yapılan yıllık yasa dışı eroin üretimi için gereken asetik anhidrit miktarı 450 bin ile 1,1 milyon litre (Diğer bir ifadeyle 486 ile 1188 ton) arasında değişmektedir. Bu ise global yasal asetik anhidrit üretiminin %0,1'den daha az bir bölümüne karşılık gelmektedir.²³

Son dönemde sevkiyatları durdurulan asetik anhidrit ihracatları ve güvenlik kuvvetlerince yapılan yakalamalar dikkate alındığında, bu maddenin yasa dışı kullanımı için taleplerin arttığı, Afganistan ve komşu ülkelerdeki eroin üretiminde AB Ülkelerinin asetik anhidrit konusunda önemli bir kaynak olduğu ortaya çıkmaktadır.²⁴

Asetik anhidritin kaçığa kayması sadece Afganistan'daki eroin üretimi ile sınırlı bir konu değildir. Bir sonraki bölümde verilen Kuzey Irak örneğinde olduğu gibi eroin üretimine ilişkin pek çok ülke işaret edilebileceği gibi, şaşırtıcı bir biçimde, bu örnekler arasında AB Ülkeleri de gösterilebilir.

Afyon üretiminin yapıldığı ülkelere oranla asetik anhidritin daha ucuz ve kolay ulaşılabilir olması, uyuşturucu pazarlarına yakın bölgelerde üretim yapılarak kaçakçılık sürecindeki risklerin azaltılması gibi sebeplerle Avrupa'nın kimi ülkelerinde de eroin üretim laboratuvarlarına rastlanmaktadır. Son yıllarda Bulgaristan, Çekya, İspanya ve Hollanda'da eroin laboratuvarları tespit edilmiştir.²⁵ UNODC kaynaklarına göre 2012-2018 döneminde Yunanistan'dan yıllık ortalama 7 eroin laboratuvarı imhası bildirilmektedir.²⁶ Ayrıca 2018 yılında, Almanya'da 30 kg eroin ve bir miktar asetik anhidritin ele geçirildiği eroin imalathanesi ile Arnavutluk'ta 180 kg'dan fazla eroinin ele geçirildiği bir eroin üretim tesisi imha edilmiştir.²⁷

²⁰UNODC, Kuzey Rotası Boyunca Afganistan Opiyat Kaçakçılığı Raporu, 2018, s.10.

²¹EMCDDA & EUROPOL, Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporu, 2019, s.121.

²²EGM-Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2020.

²³Ibid., s.113.

²⁴Ibid., s.114.

²⁵EMCDDA, Avrupa Uyuşturucu Raporu, 2019, s.24.

²⁶UNODC, Afgan Opiyat Ticareti Projesi Raporu, 2019, s. 3.

²⁷EMCDDA, Avrupa Uyuşturucu Raporu, 2019, s.114.

Eroin ve Asetik Anhidrit Yakalama İstatistikleri

Türkiye’de 2019 yılında 16.265 eroin olayı gerçekleşmiştir. Bu olaylarda 25.755 şüpheli yakalanmış ve bir önceki yıla göre %8,8’lik artışla 20.165 kg eroin maddesi ele geçirilmiştir.

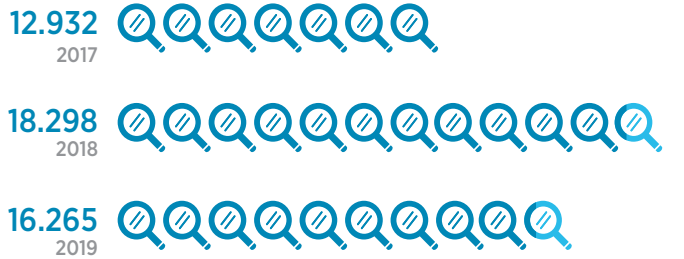
Ülkemizde uyuşturucu yakalamalarında rekor miktarlardaki artış sadece eroin ile sınırlı kalmamıştır. 2017 yılında 23.000 litre ve 2018 yılında 38.303 litre asetik anhidrit yakalaması gerçekleştirilmiştir.

2019 yılında asetik anhidrit yakalama miktarında sert bir düşüş yaşanmış, fakat aynı yıl içerisinde ülkemizde Cumhuriyet tarihinin en yüksek miktardaki eroin yakalaması gerçekleşmiştir. Bu gelişmeler göz önüne alındığında; Afganistan’a halen önemli miktarlarda asetik anhidrit kaçakçılığının yapılmaya devam edildiği açıktır. Etkin güvenlik tedbirlerinin bir sonucu olarak ülkemizde 2017 ve 2018 yıllarında yapılan yüklü yakalamalar kaçakçıların asetik anhidrit sevkiyatında farklı rotalar kullanmaya başlamış olabileceklerini düşündürmektedir. Nitekim son dönemlerde özellikle Gürcistan olmak üzere Kafkas Rotası üzerinde bulunan bazı ülkelerdeki asetik anhidrit yakalama miktarlarındaki artışlar bu düşüncüyü destekler niteliktedir.

Bununla birlikte, ülkemizde yapılan asetik anhidrit yakalamalarının bir çoğunun nihai hedefinin Kuzey Irak (Zaho, Erbil) olduğunun tespiti ile 2018 ve 2019 yılları içerisinde aynı bölgeden ülkemize yönelik eroin yakalamaları, terör örgütlerinin bahse konu bölgede yasa dışı eroin üretimi ve ticaretini yönlendirdiği yönündeki bulguları da kuvvetlendirmektedir.

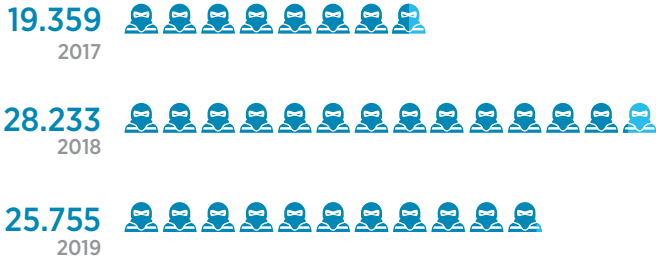

Grafik 2.3 Yıllara Göre Eroin Yakalama Miktarları -kg- (TUBİM, 2020).

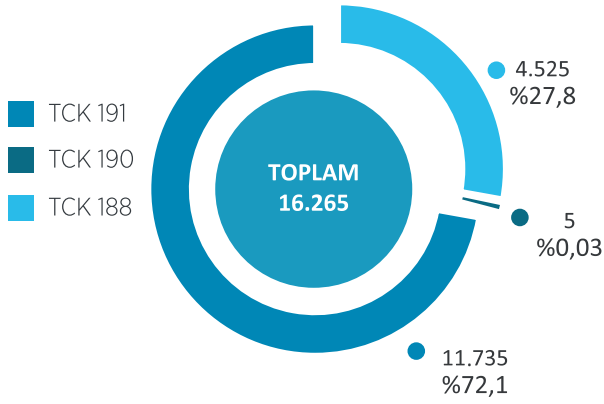
Grafik 2.4 Yıllara Göre Eroin Olay Sayıları (TUBİM, 2020).

2019 yılı eroin olay sayısında, 2018 yılına göre %11,1 oranında düşüş gerçekleşmiştir (Grafik 2.4).

Grafik 2.5 Yıllara Göre Eroin Şüpheli Sayıları (TUBİM, 2020).

Eroin olay sayılarında 2019 yılında yaşanan düşüş ile birlikte şüpheli sayılarında da bir önceki yıla göre %8,8 oranında düşüş gerçekleşmiştir (Grafik 2.5).

Grafik 2.6 2019 Yılı Eroin Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı (TUBİM, 2020).

2.1.2 Esrar ve Skunk

Esrar Kaçakçılık Eğilimleri

Genel adı ile kenevir, ülkemizdeki adlandırması ile esrar dünya genelinde en yaygın kullanılan uyuşturucu olmaya devam etmektedir. Sınırlı sayıda

ülkede yoğunlaşan diğer bitkisel bazlı uyuşturucuların aksine, esrar dünyanın hemen hemen her bölgesinde üretilmekle birlikte yasa dışı ekimi ve kaçakçılığı da en çok yapılan uyuşturucu maddedir.

Kubar esrar, toz esrar ve likit esrar yasa dışı uyuşturucu pazarlarında en fazla bulunan esrar ürünleridir. Kubar esrar hemen hemen dünyada tüm ülkelerde üretilmektedir. Ancak toz esrar üretiminde Kuzey Afrika, özellikle Fas ön plana çıkmaktadır. Son dönemde bu yönde belirgin bir trend Libya'da da görülmektedir.

2018 yılında gerçekleşen 4.303 ton kubar ve 1.307 ton toz esrar yakalaması ile kenevir; küresel boyutta en fazla miktarlarda yakalanan uyuşturucu madde olmaya devam etmiştir. Kenevir ürünleri bağlamında, 2018 yılında da kubar esrar en fazla yakalanan (%76) türüdür. En fazla kubar esrar yakalamaları Kıta Amerika'sında olmakla birlikte (%61) 2018'de küresel miktarın %43'ü Güney Amerika'da ve %17'si Kuzey Amerika'da ele geçirilmiştir. Küresel boyutta ele geçirilen toz esrarın %51'i Güney ve Orta Avrupa'da, %36'sı Asya Kıtası'nda ve %8'i Kuzey Afrika'da gerçekleşmiştir.²⁸

2017 yılında tüm Avrupa'da yapılan uyuşturucu yakalamalarının dörtte üçünü esrar oluşturmaktadır. 2009-2017 döneminde her yıl, Türkiye'de ele geçirilen kubar esrar miktarı herhangi bir AB ülkesinde ele geçirilen miktardan daha fazladır.²⁹ Burada özellikle belirtilmesi gereken konu, 2019'da İtalya'da 5,5 ton, İspanya'da 12,8 ton toz esrar yakalamasının, Türk Narkotik Polisinin desteğiyle yapılmasıdır.

²⁸UNODC, Dünya Uyuşturucu Raporu, 3.Kitapçık, 2020, s.67-72.

²⁹EMCDDA, Avrupa Uyuşturucu Raporu, 2019, s.22.

Skunk Kaçakçılık Eğilimleri

Son yıllarda kolluk birimlerimizce gerçekleştirilen başarılı operasyonlar sonucunda ülke içinde esrarın ulaşılabilirliğinde ciddi bir düşüş sağlanmıştır. Bu yönde bir eğilim, iç talebin karşılanması amacıyla, uyuşturucu tacirleri tarafından skunk olarak bilinen esrar kaçakçılığının başlamasına neden olmuştur.

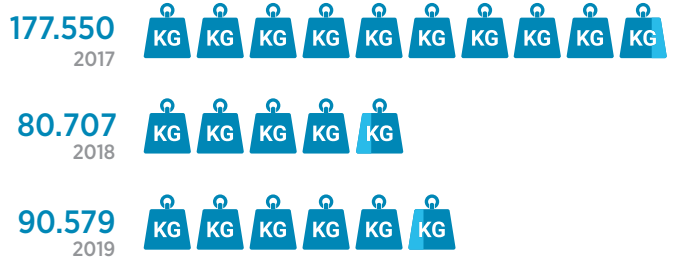
Skunk; genellikle ülkemize Avrupa'dan gelen, farklı tür kenevir tohumlarının (Cannabis Sativa ve Cannabis Indica) melezlenmesi ile elde edilen, yüksek THC oranları içeren, Hibrid Esrar (Hybrid Cannabis), Sinsemilla, Nederwiet (Hollanda Esrarı) gibi isimlerle de anılan esrar türüdür. İçeriğindeki zengin THC miktarı nedeniyle kullanıcıda kısa vadede psikiyatrik rahatsızlık meydana getirebilir.

2019 yılındaki ithal skunk yakalamasında 2017 yılına göre yaklaşık 14 kat, 2018 yılına göre ise yaklaşık 1,5 kat artış yaşanmıştır.

Esrar ve Skunk Yakalama İstatistikleri

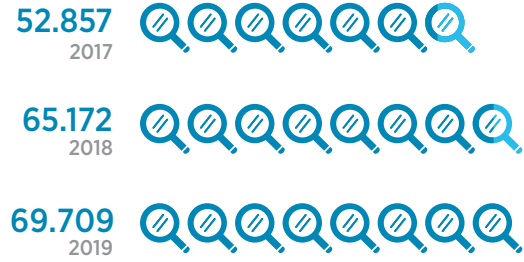
Türkiye'de 2019 yılında 69.709 esrar ve skunk olayı gerçekleşmiştir. Bu olaylarda 101.450 şüpheli yakalanmış ve 90.579 kg esrar ve skunk maddesi ele geçirilmiştir.

Bir esrar türü olarak skunk, aşağıdaki tablolarda esrar verilerine dahil edilerek sunulmuştur.

Grafik 2.7 Yıllara Göre Esrar Yakalama Miktarları -kg- (TUBİM, 2020).

2019 yılında esrar yakalama miktarında bir önceki yıla göre %12,2 oranında artış gerçekleşmiştir (Grafik 2.7).

Grafik 2.8 Yıllara Göre Esrar Olay Sayıları (TUBİM, 2020).

2018 yılında Türkiye'de gerçekleşen uyuşturucu olaylarının %45'i esrar olayı iken bu oran 2019 yılında %68,5'e çıkmıştır. Esrar olay sayısında 2019 yılında bir önceki yıla oranla %7'lik bir artış yaşanmıştır (Grafik 2.8).

77.882
2017

91.871
2018

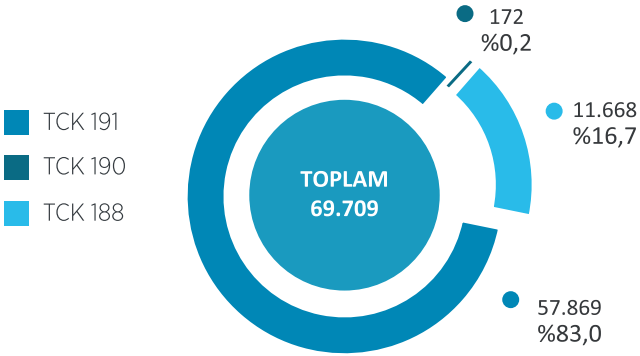

101.450
2019

Grafik 2.9 Yıllara Göre Esrar Şüpheli Sayıları (TUBİM, 2020).

Esrar olay sayısında 2019 yılında yaşanan artışla birlikte şüpheli sayısında da bir önceki yıla göre %10,4 oranında artış gerçekleşmiştir (Grafik 2.9).

Grafik 2.10 2019 Yılı Esrar Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı (TUBİM, 2020).

2.1.3. Kokain

Kokain Kaçakçılık Eğilimleri

Merkezi sinir sistemi üzerinde uyarıcı bir etki gösteren kokain; en fazla Kolombiya, Peru ve Boliviya'da yetişen Erythroxylon Coca isimli bitkinin yapraklarından elde edilir.

Son yıllarda dünya genelinde kokain üretimi ve yakalama miktarlarında rekor düzeyde artış yaşanmıştır.³⁰

2017 yılındaki kokain üretimi bir önceki yıla göre %25 bir artış göstererek tüm zamanların en fazla miktarı olan 1.976 tona (%100 saf olarak tahmin edilmiştir) ulaşmıştır. Bunun temel nedeni, Dünya'daki kokain üretiminin %70'inin gerçekleştiği Kolombiya'daki üretimde artıştır. 2017 yılında koka ekim alanında %17 oranında bir büyüme kaydedilmiştir.³¹

2017'de küresel kokain yakalama miktarı bir önceki yıla göre %13'lük bir artış göstererek 1.275 tona ulaşmıştır. 2017 yılında Avrupa'da 104.000 olayda 140 ton kokain ele geçirilmiştir.³²

Dünyadaki gelişmelerle doğru orantılı olarak son yıllarda kolluk birimlerimizce gerçekleştirilen kokain yakalamalarında da bir artış söz konusudur.

Özellikle Amerika ve Avrupa'daki yüklü yakalamaların kaçakçıları alternatif güzergahlara sevk ettiği, bu yönde ülkemiz üzerinden, özellikle Avrupa hedefli kokain kaçakçılığı teşebbüslerinde de artışlar olduğu değerlendirilmektedir.

2017 yılından itibaren birimlerimiz tarafından önceki yıllara göre rekor düzeylerde gerçekleştirilen yakalamalar ülkemizin Güneydoğu ve Doğu Avrupa'ya hedefli kokain kaçakçılığında artan bir şekilde transit ülke olarak kullanıldığının önemli bir göstergesidir.

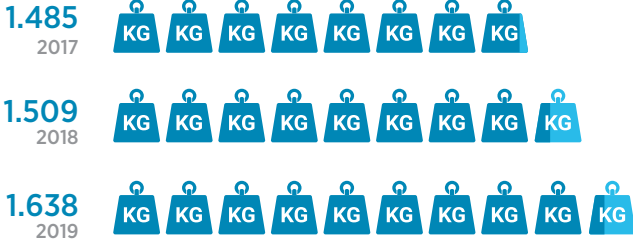
³⁰ EMCDDA, Avrupa Uyuşturucu Raporu, 2019, s.14.

³¹ UNODC, Kolombiya Koka Üretim Tespit Araştırma Raporu, 2018, s.1.

³² EMCDDA & EUROPOL, Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporu, 2019, s.127.

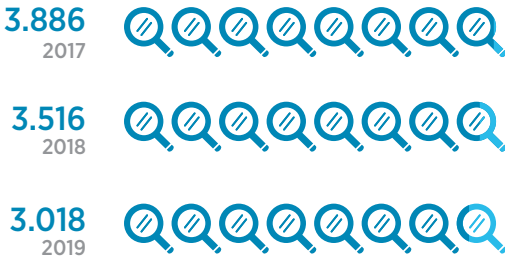
Kokain Yakalama İstatistikleri

Türkiye'de 2019 yılında 3.018 kokain olayı gerçekleşmiştir. Bu olaylarda 4.895 şüpheli yakalanmış ve 1.638 kg kokain ele geçirilmiştir.

Grafik 2.11 Yıllara Göre Kokain Yakalama Miktarları -kg- (TUBİM, 2020).

2019 yılında ele geçirilen kokain miktarında bir önceki yıla göre %8,5 oranında artış gerçekleşmiştir ve bu miktar Cumhuriyet tarihinin rekorudur (Grafik 2.11).

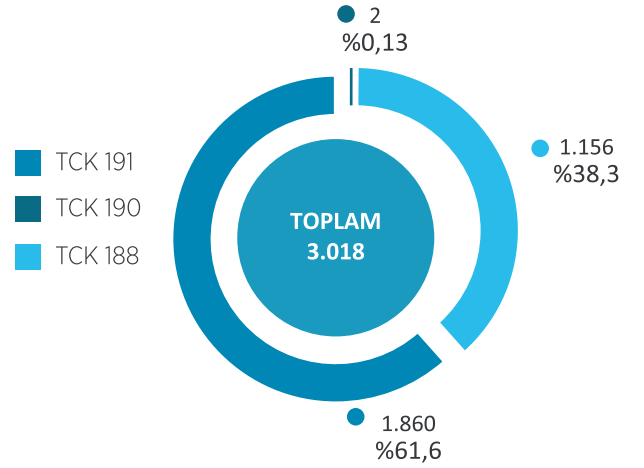
Grafik 2.12 Yıllara Göre Kokain Olay Sayıları (TUBİM, 2020).

Türkiye'de 2019 yılında yakalanan kokain miktarındaki artışa rağmen olay sayılarında geçen yıla oranla %14,2'lik düşüş yaşanmıştır (Grafik 2.12).

Grafik 2.13 Yıllara Göre Kokain Şüpheli Sayıları (TUBİM, 2020).

2019 yılı şüpheli sayılarında bir önceki yıla göre %1,6 oranında bir düşüş meydana gelmiştir (Grafik 2.13).

Grafik 2.14 2019 Yılı Kokain Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı (TUBİM, 2020).

AB Ülkelerinde 2017 yılında yapılan yüklü kokain yakalamalarının, suç organizasyonlarını kokainin Avrupa'ya transferinde Türkiye üzerinden yeni bir rotaya sevk ettiğini düşündürmektedir.

2.1.4. MDMA/Ecstasy

MDMA/Ecstasy Kaçakçılık Eğilimleri

Amfetamin tipi uyarıcılara benzer etkileri olan MDMA/Ecstasy, psikoaktif ve uyarıcı etkileri olan phenethylamine grubunda sentetik yollarla ele edilen bir maddedir.

Hollanda ve Belçika Dünya genelindeki MDMA/Ecstasy'nin büyük çoğunluğunun kaynağı olmaya devam etmektedir.

2013-2017 dönemi içinde dünya genelindeki MDMA/Ecstasy'nin %42'sinin Hollanda ve %16'sının Belçika kaynaklı olduğu belirtilmektedir. MDMA/Ecstasy konusunda; Almanya, İspanya, Birleşik Krallık, Fransa ve Polonya dahil çoğunlukla Batı ve Orta Avrupa'da yer alan bazı Avrupa ülkeleri de sıklıkla kaynak ve transit ülkeler olarak gösterilmektedir.³³

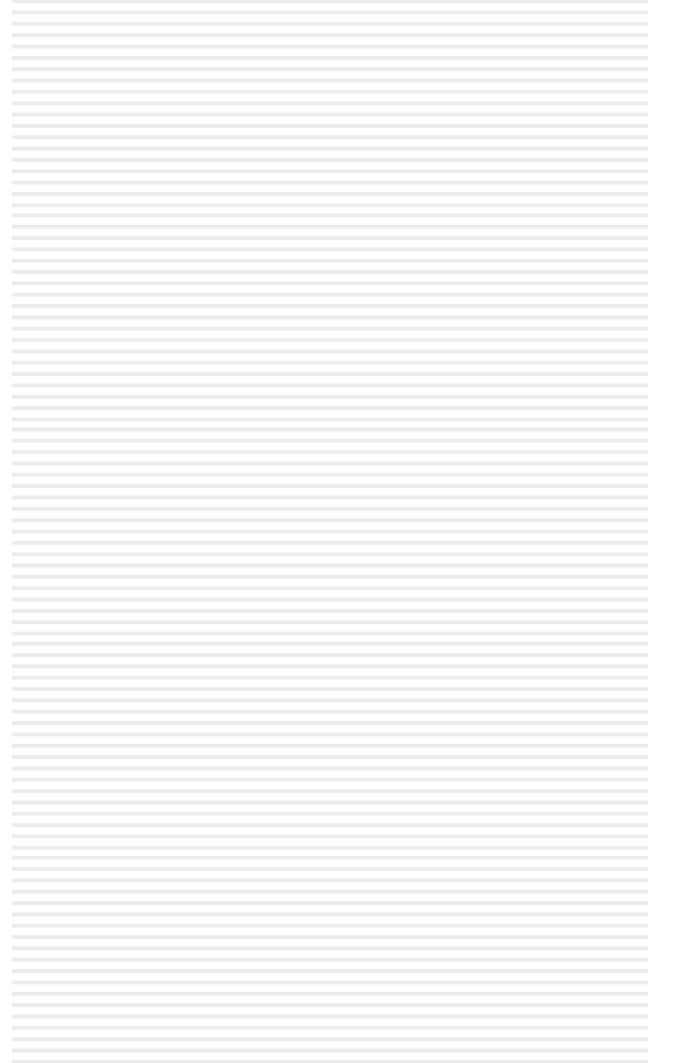
2015-2017 dönemi arasında AB'de çoğunluğu Hollanda'da 135 ve Belçika'da 21 olmak üzere toplam 158 MDMA/Ecstasy laboratuvarı imha edilmiştir.³⁴

Bu sayı 2017 yılında çoğunluğu yine Hollanda'da olmak üzere Avrupa'da toplam 21'dir.³⁵

Her ne kadar Orta ve Batı Avrupa ülkeleri küresel boyuttaki yasa dışı uyuşturucu pazarlarındaki

MDMA/Ecstasy'nin kaynak bölgeleri olsa da son yıllarda ülkemiz kolluk birimleri tarafından AB ülkelerinin tamamından daha fazla miktarda MDMA/ Ecstasy yakalaması gerçekleştirilmiştir.

2017 yılında tüm AB Ülkelerinde 6,6 milyon MDMA/Ecstasy tablet yakalanırken, Türkiye tarafından aynı yıl yakalanan miktar 8,6 milyon tablettir.³⁶

³³UNODC, Dünya Uyuşturucu Raporu, 1. Kitapçık, 2019, s. 56.

³⁴EMCDDA & EUROPOL, Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporu, 2019, s.157.

³⁵EMCDDA, Avrupa Uyuşturucu Raporu, 2019, s.32.

³⁶Ibid.

MDMA/Ecstasy Yakalama İstatistikleri

Türkiye’de 2019 yılında 8.530 ecstasy olayı gerçekleşmiştir. Bu olaylarda 13.482 şüpheli yakalanmış ve **8.695.605** adet ecstasy ele geçirilmiştir.

8.606.765
2017

8.909.892
2018

8.695.605
2019

Grafik 2.15 Yıllara Göre Ecstasy Yakalama Miktarları -adet- (TUBİM, 2020).

2019 yılında ele geçirilen ecstasy miktarında bir önceki yıla göre %2,4 oranında bir düşüş gerçekleşmiştir (Grafik 2.15).

6.663
2017

9.758
2018

8.530
2019

Grafik 2.16 Yıllara Göre Ecstasy Olay Sayıları (TUBİM, 2020).

2019 yılı ecstasy olay sayısında bir önceki yıla göre %12,6 oranında düşüş yaşanmıştır (Grafik 2.16).

9.935
2017

14.219
2018

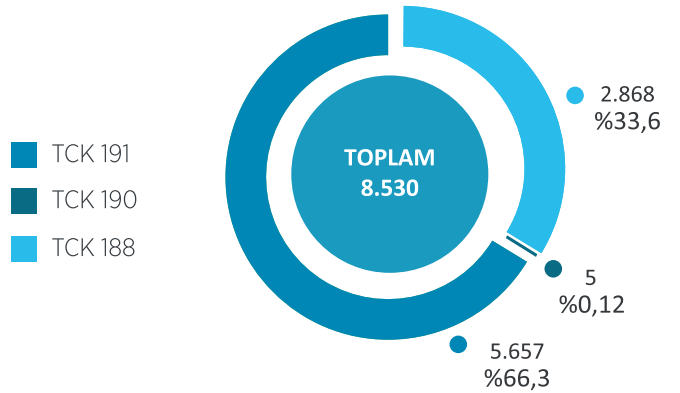

13.482
2019

Grafik 2.17 Yıllara Göre Ecstasy Şüpheli Sayıları (TUBİM, 2020).

Ecstasy olay sayısında 2019 yılında gerçekleşen düşüşle birlikte şüpheli sayısında da bir önceki yıla göre %5,2 oranında düşüş gerçekleşmiştir (Grafik 2.17).

Grafik 2.18 2019 Yılı Ecstasy Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı (TUBİM, 2020).

2.1.5. Captagon

Captagon Kaçakçılık Eğilimleri

Aynı zamanda amfetaminin de bağlı olduğu phenethylamine sentetik uyuşturucu grubunda olan ve fenetylline içeren captagon, ilk olarak 1960'larda Almanya'da bulunan bir ilaç firması tarafından tıbbi amaçlı üretilmiştir. Captagon adı aynı zamanda üretilen bu ilacın ticari ismidir.

1986 yılında fenetylline Birleşmiş Milletler 1971 Tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesinde Tablo II'ye dahil edilmiştir. Bu gelişme ile captagon ilacının üretimi ve kullanımı yasaklanmıştır.³⁷

Günümüzde Amfetamin içeren captagon logolu tabletler, çoğunlukla Suriye ve Lübnan'da, ayrıca bu ülkelerin yanı sıra son dönemlerde Avrupa'nın bazı bölgelerinde yasa dışı olarak imal edilmekte ve fenetylline içermediği için sahte (fake) captagon olarak nitelendirilmektedir. Nitekim EMCDDA tarafından 2018 yılında yayınlanan Captagon Raporunda, Avrupa ülkelerinin Orta Doğu ve Körfez ülkelerinde yaygın olarak kullanılan captagonun kaynağı olabileceği belirtilmektedir.³⁸

Benzer şekilde 2019 Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporu'nda da AB'de imal edilen amfetaminin bir kısmının Orta Doğu'ya captagon tabletleri olarak sevk edildiği ve Avrupalıların Ortadoğu'daki amfetamin üretiminde yer aldıkları belirtilmiştir.³⁹

Yakın dönemlere kadar Suriye ve Orta Doğu'nun bazı bölgelerinde imal edilen captagonun,

Suriye üzerinden kara yolu ile ülkemize kaçakçılığı yapılarak tekrar ülkemiz üzerinden Orta Doğu ve Körfez ülkelerine sevk edildiği görülmekteydi. Ancak, son dönemlerde ülkemizde captagon yakalama miktarlarında gözle görülür bir düşüş kaydedilmektedir. Bu düşüşün nedenleri olarak Suriye'de yaşanan iç savaştan kaynaklı ülkemize yönelik terör tehditlerini bertaraf etmek için yapılan sınır ötesi operasyonlar ve artırılan güvenlik tedbirleri gösterilebilir. Alınan bu tedbirlerin kaçakçıları alternatif güzergahlara yönlendirdiği değerlendirilmektedir.

Yunanistan kolluk birimleri tarafından; Haziran-Temmuz 2019 döneminde üç konteyner içinde Suriye kaynaklı olduğu değerlendirilen 33 milyon adet, 2018 Aralık ayı başlarında Suriye bayraklı bir yük gemisinde Libya hedefli olduğu değerlendirilen 3 milyon adet ile 07.01.2019 tarihinde Türk Narkotik Polisinin bizzat yer aldığı ve Yunanistan Pire Limanı'nda ele geçirilen 4,5 milyon adet captagon yakalamalarının rota değişikliği konusunda yaptığımız değerlendirmeyi destekler nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Geçmişten bugüne uyuşturucu kaçakçılığı terör örgütlerinin temel gelir kaynaklarından biridir. Captagon ana üretici bölgelerinden olan Suriye'deki mevcut yasa dışı silahlı grup ve terör örgütlerinin captagon üretimi ve ticaretinden gelir elde ettikleri yönünde bildirimler mevcuttur. Bu yönde, 2019 BM Dünya Uyuşturucu Raporu'nda yer alan "2011 yılında Suriye'de başlayan çatışmalar bölgedeki muhtelif grupları mali kaynak elde etmek amacıyla captagon imalatı dâhil yasa dışı uyuşturucu ticaretine yönlendirmiştir" şeklinde bulgu anlamlıdır.⁴⁰

³⁷EMCDDA, Captagon Raporu, 2018, s. Captagon Raporu, s. 4.

³⁸Ibid., s. 1.

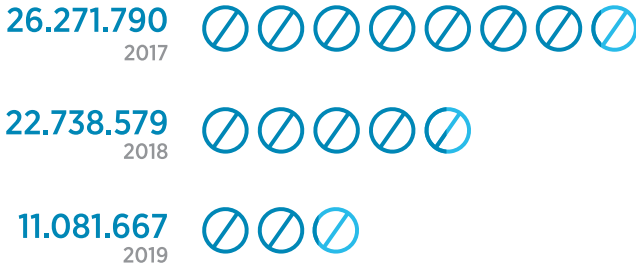
³⁹EMCDDA & EUROPOL, Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporu, 2019, s.18.

⁴⁰UNODC, Dünya Uyuşturucu Raporu, 4. Kitapçık, 2019, s. 53.

Türkiye’de 2019 yılı içerisinde gerçekleşen captagon olaylarına ilişkin kriminal inceleme raporlarında captagon logolu tablet içeriklerinde son yıllarda alışlagelen amfetamin içeriğinin yanı sıra bazı olaylarda MDMA ve methadone tespit edilmiştir. Sadece birkaç olayda rastlanan bu durum kesin bir hüküm vermek için yeterli görülmesi de captagon logolu tablet imalat ve kaçakçılığına ilişkin yeni bir trendin ilk bulguları ve habercisi olabilir.

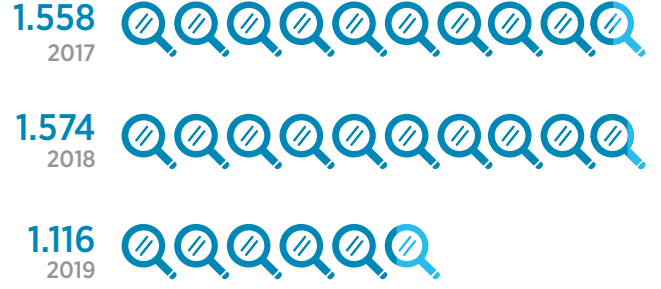
Captagon Yakalama İstatistikleri

2019 yılında 1.116 captagon olayı gerçekleşmiştir. Bu olaylarda 1.665 şüpheli yakalanmış ve 11.081.667 adet captagon ele geçirilmiştir.

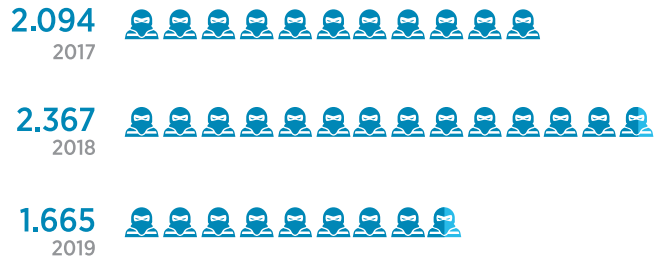
Grafik 2.19 Yıllara Göre Captagon Yakalama Miktarları -adet- (TUBİM, 2020).

2019 yılında captagon yakalama miktarında bir önceki yıla göre %51,3 oranında düşüş gerçekleşmiştir (Grafik 2.19).

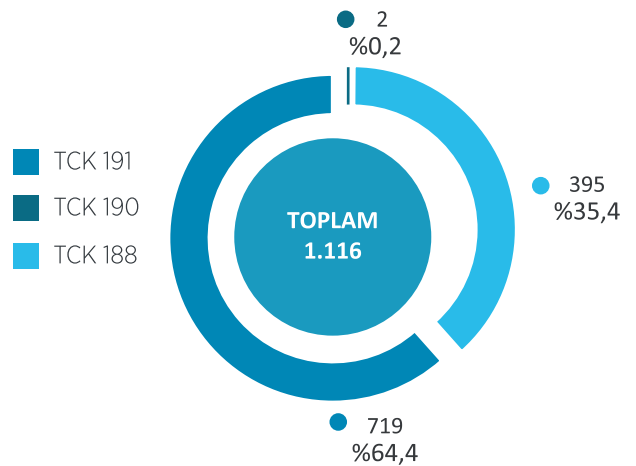
Grafik 2.20 Yıllara Göre Captagon Olay Sayıları (TUBİM, 2020).

2019 yılında captagon olay sayısında %29,1’lik bir düşüş yaşanmıştır (Grafik 2.20).

Grafik 2.21 Yıllara Göre Captagon Şüpheli Sayıları (TUBİM, 2020).

2019 yılında gerçekleşen olay sayılarındaki düşüş şüpheli sayısına da yansımış ve bir önceki yıla göre %29,7 oranında bir düşüş gerçekleşmiştir (Grafik 2.21).

Grafik 2.22 2019 Yılı Captagon Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı (TUBİM, 2020).

2.1.6. Metamfetamin

Metamfetamin Kaçakçılık Eğilimleri

Esrardan sonra amfetamin tipi uyarıcılar (ATS) dünya genelinde en fazla kullanılan uyuşturuculardır. Metamfetamin de ATS'ler arasında yer alan uyarıcı bir maddedir. Yasa dışı uyuşturucu pazarlarında metamfetamin toz, kristal ve tablet formunda bulunmaktadır. Dünyanın birçok ülkesinde metamfetamin eroinen sonra en tehlikeli narkotik madde olarak kabul edilmektedir.

Birleşmiş Milletler 1971 Tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesi'ne tabi olan metamfetamin ATS tipi uyarıcılar arasında dünya genelinde en fazla yakalananıdır.

Doğu/Güney-Doğu Asya ve Kuzey Amerika dünya genelinde metamfetaminin imalat, pazar ve kullanım olarak en önemli iki bölgesidir.⁴¹

Tablet formunda metamfetamin en fazla Doğu ve Güney-Doğu Asya'da yaygın olarak görülmekte ve bölgelerde "yaba" olarak anılmaktadır. Bunun yanı sıra "kristal met", "ice" ya da "shabu" olarak anılan kristal metamfetaminin saflığı tablet formundan daha fazladır.⁴² Avrupa'da ve ülkemizde ise daha ziyade kristal formunda görülmektedir.

Asetik anhidritin metamfetamin imalatında da kullanıldığı bilinmekte ve opiyat üretimi ve kaçakçılığında geleneksel olarak bilinen ülkelerde metamfetamin imalatının arttığı görülmektedir.⁴³

2013-2017 döneminde Doğu ve Güney-Doğu Asya tarafından Dünya genelinde ele geçirilen metamfetaminin %49'u, Kuzey Amerika tarafından da %42'si ele geçirilmiştir. 2017 yılında en fazla miktarlarda metamfetamin yakalamaları sırasıyla ABD, Çin, Tayland, Meksika ve Myanmar tarafından gerçekleştirilmiştir. 2007-2017 döneminde Doğu ve Güney-Doğu Asya'da metamfetamin yakalama miktarları sekiz kat artış göstermiş ve 2017 yılında 82 ton metamfetamin ele geçirilmiştir. 2018 ön verileri, bir önceki yıla göre keskin bir artış olduğunu (%42) göstermektedir. 2013-2017 döneminde BM'ye üye ülkeler tarafından ATS imalatında kullanılan yaklaşık 36.600 yasa dışı laboratuvar imha edilmiştir. Bunların yaklaşık %96'sı metamfetamin, %2'si amfetamin, %1'i de MDMA/ecstasy laboratuvarlarıdır.⁴⁴

2017 yılında AB Ülkelerinde 298 metamfetamin laboratuvarı tespit edilmiştir. Bunların 264'ü Çekya'dadır.⁴⁵

Bölgemizde ise İran'daki metamfetamin üretimi ve yakalamalarına ilişkin rakamlar dikkat çekicidir. 2017 yılında İran'da 2,3 ton metamfetamin yakalanmış ve 141 laboratuvar imha edilmiştir.⁴⁶

Ülkemizde 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddeler Murakabesi Kanunu kapsamında yer alan metamfetaminin 2016-2019 döneminde her geçen yıl yakalama miktarlarında artışlar yaşanmıştır. En keskin artış 2019 yılında yaşanmış ve metamfetamin yakalama miktarı bir önceki yıla göre yaklaşık iki kat artış göstererek 1042 kg'a ulaşmıştır. Bu miktar Cumhuriyet tarihinde ulaşılan en yüksek rakamdır.

⁴¹EUROPOL ,3. Yıllık Uyuşturucu ile Mücadele Konferansı, 04-05 Aralık 2019, UNODC Sunumu, La Haye/Hollanda 3.

⁴²EMCDDA & EUROPOL, Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporu, 2019, s.112.

⁴³Ibid.

⁴⁴UNODC, Dünya Uyuşturucu Raporu, 4. Kitapçık, 2019, s. 35-40-41-43.

⁴⁵EMCDDA, Avrupa Uyuşturucu Raporu, 2019, s.30.

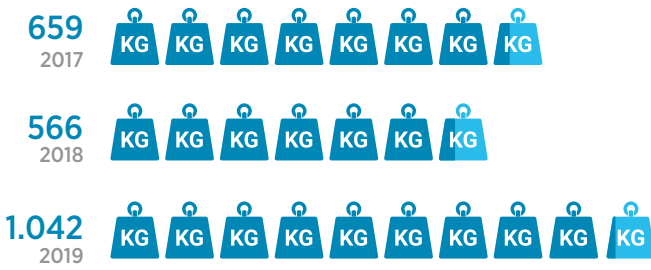
⁴⁶EMCDDA & EUROPOL, Avrupa'da Metamfetamin/Tehdit Analizi, 2019, s.15.

Ülkemizde ilk defa 2009 yılında İstanbul'da İran kaynaklı bir yakalamada rastlanan metamfetamin, 2019 yılına gelindiğinde 81 ilimizin tamamının sokaklarında görülmüştür. Önümüzdeki dönemin en büyük tehdidinin bu madde olacağı düşünülmektedir.

Ülkemizde ele geçirilen metamfetamin kristal formunda, çoğunlukla İran ile sınır olan bölgelerde yakalanmaktadır. Türkiye'de yakalanan metamfetaminin kaynak ülkeleri arasında büyük oranla İran ilk sırada, Avrupa ülkeleri ise ikinci sırada gösterilebilir. İran uyruklu şüphelilerde en fazla yakalanan maddedir.

Metamfetamin Yakalama İstatistikleri

2019 yılında Türkiye'de 23.019 metamfetamin olayı gerçekleşmiştir. Bu olaylarda 32.445 şüpheli yakalanmış ve 1.042 kg metamfetamin ele geçirilmiştir.

Grafik 2.23 Yıllara Göre Metamfetamin Yakalama Miktarları -kg- (TUBİM, 2020).

2019 yılında ele geçirilen metamfetamin yakalama miktarında bir önceki yıla göre %84,1 oranında artış gerçekleşmiştir (Grafik 2.23).

7.768
2017

13.049
2018

23.019
2019

Grafik 2.24 Yıllara Göre Metamfetamin Olay Sayıları (TUBİM, 2020).

Türkiye'de ilk görüldüğü 2009 yılından bu yana olay sayısı sürekli artış göstermektedir. 2019 yılında metamfetamin olay sayısı, bir önceki yıla oranla %76,4 artmıştır (Grafik 2.24).

11.122
2017

19.201
2018

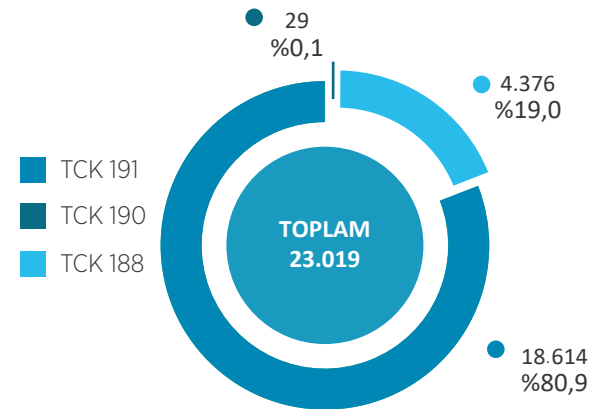

32.445
2019

Grafik 2.25 Yıllara Göre Metamfetamin Şüpheli Sayıları (TUBİM, 2020).

Artan olay sayısına paralel olarak 2019 yılı metamfetamin olaylarında yakalanan şüpheli sayısında da bir önceki yıla göre %69 oranında artış gerçekleşmiştir (Grafik 2.25).

Grafik 2.26 2019 Yılı Metamfetamin Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı (TUBİM, 2020).

2.1.7. Yeni Psikoaktif Maddeler (NPS)

Küresel pazarda fazla sayıda NPS'lerin ortaya çıkması, halk sağlığına yönelik ciddi riskler ve ulusal/uluslararası uyuşturucu politikalarına tehditler oluşturmakta ve yeni yaklaşımlara yönelme ihtiyacı doğurmaktadır.

İzleme, bilgi paylaşımı, işlevsel bir erken uyarı sisteminin tesisi ve farkındalık artırımı bu duruma müdahalede en gerekli vasıtalar.

Bunların yanı sıra bu maddelerin hızlı bir şekilde tespiti ve etkilerini ortaya çıkarmak için mevcut laboratuvarların kapasitelerinin güçlendirilmesi de hayati bir önem teşkil etmektedir.

NPS'ler küresel uyuşturucu pazarlarına daha fazla talep olması için sıklıkla yasal psikoaktif maddeler (legal highs) olarak sunulmaktadır. Ancak etkileri kokain, esrar, eroin, LSD, ecstasy

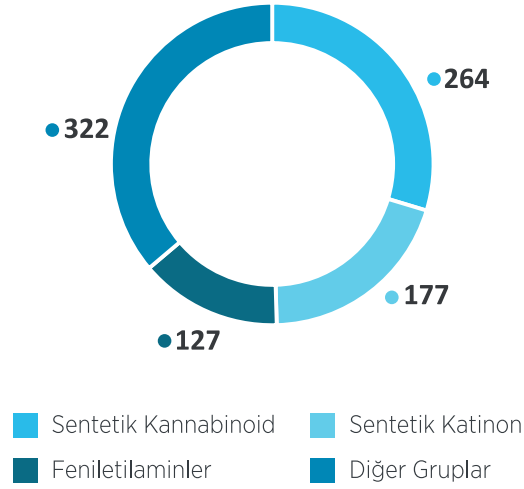
ve metamfetamin gibi uluslararası kontrollere tabi geleneksel uyuşturucu ve uyarıcılara benzer etkileri göstermektedir. Birçoğu içindeki etken maddeleri de dahil BM 1961 ve 1971 Sözleşmelerine dahil olmadığından dolayı yeni psikoaktif maddeler olarak tanımlanmaktadır.

Son yıllarda, yüzlerce NPS sentezlenmiştir. Bunların büyük bir çoğunluğunu sentetik kannabinoidler, sentetik katinonlar ve sentetik opioidler oluşturmaktadır.

Ülkemizin de TUBİM aracılığıyla bir parçası olduğu EMCDDA Erken Uyarı Sistemi çerçevesinde Avrupa'da 2018 yılı sonu itibarıyla takip edilen NPS sayısı 730'dur. Bunlardan 55'i ilk kez 2018 yılında tespit edilmiştir. Yıllık ortalama 50 NPS tespit edilmektedir.⁴⁷

⁴⁷EMCDDA, Avrupa Uyuşturucu Raporu, 2019, s.33.

Grafik 2.27 Kanun Kapsamına Alınan Yeni Psikoaktif Maddeler (2008-2019).

2313 sayılı kanun kapsamına alınan maddelerin dağılımına bakıldığında; sentetik kannabinoidlerin (264), sentetik katinonların (177) ve feniletilamin grubu maddelerin (127) ön plana çıktığı görülmektedir (Grafik 2.27).

2008 yılından günümüze kadar toplam 890 yeni psikoaktif madde 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun kapsamına alınmıştır.

NPS'lerin mevcut küresel boyuttaki durumu ülkemizle kıyaslandığında "Bonzaï" sokak adıyla bilinen sentetik kannabinoid yakalamaları ve kullanımının diğer NPS'lere göre öne çıktığı görülmektedir. 2019 yılında ülkemizdeki NPS olayları ve kriminal analiz raporları incelendiğinde en çok karşılaşılan NPS'lerin tamamı sentetik kannabinoid grubu; 5F-MDMB-PICA, 4F-MDMB-BINACA, 5CI-ADB (5CI-MDMB-PINACA), 5F-ADB (5F-MDMB-PINACA) ve MDMB-4en-PINACA isimli maddelerdir.

Sentetik Kannabinoidler (BONZAI) ve Yakalama İstatistikleri

Sentetik kannabinoidler, uyuşturucu ve hayal gösterici etkileri olan, tamamen sentetik narkotik bir maddedir. 300'e yakın kimyasal çeşidi bilinmektedir. Ülkemize yasa dışı yollarla başta Çin'den getirilen ham maddenin çözülmesi oldukça kolaydır. Çoğaltılması için profesyonel laboratuvar gerekmemektedir. İçine haşere ve tarım ilacı gibi zehir katkıları eklenmektedir. Çoğu kullanıcı bu katkıların neden olduğu zehirlenme etkisini, narkotik madde etkisi sanmaktadır. Ada çayı, damiana çayı, yavşan otu, kekik, kalitesiz esrar, kına, hint kınası, kimyon gibi bitkisel ürünlere spreyleme yoluyla emdirildiği gibi, kağıt üzerine spreylenecek şekilde ele geçirilmiş örnekleri mevcuttur. Bitkisel ürünler ve bazen de esrar üzerine spreylenecek şekilde kullanıcılar sentetik (kimyasal) olmadığı yönünde güçlü ve fakat yanlış bir kanaat oluşturmaktadır.⁴⁸

⁴⁸ NDB-TUBİM, Türkiye Uyuşturucu Raporu, 2019, s.77.

2018 yılında 657 madde bağlantılı ölüm olayının %45,8'inde (301) sentetik kannabinoid mevcuttur. 2017 yılında ise 941 madde bağlantılı ölüm olayının %59,9'unda (564) sentetik kannabinoid mevcuttur.

Bu özellikleri ile madde bağlantılı ölümlerde önemli bir oranı oluşturduğu gözlemlenmiştir. 2018 yılında 657 madde bağlantılı ölüm olayının %45,8'inde (301) sentetik kannabinoid mevcuttur. 2017 yılında ise 941 madde bağlantılı ölüm olayının %59,9'unda (564) sentetik kannabinoid mevcuttur. 2018 yılında sentetik kannabinoid (bonzai) görülen 301 vakanın 147'sinde (%48,8) ölüm tek başına bu maddeden kaynaklanmıştır. 2017 yılında ise sentetik kannabinoid (Bonzai) görülen 564 vakadan 247'sinde (%43,8) ölüm tek başına bu maddeden kaynaklanmıştır.⁴⁹

Yakalama istatistiklerinin de incelenmesinden görüleceği üzere; 2017-2018 dönemi arasında sentetik kannabinoid olay sayıları neredeyse stabil kalmış iken yakalama miktarlarında %30 oranında artış yaşandığı gözlemlenmiştir (2017 yılında 958 kg, 2018 yılında 1248 kg). Ancak 2019 yılında gelindiğinde ise hem olay sayılarının da hem de yakalama miktarlarında gözle görülür azalma olduğu görülmüştür. Örneğin 2018 yılında 24.320

olan sayısı %50'de fazla bir azalış göstererek 2019 yılında 12.241'e düşmüştür. Aynı şekilde aynı yıl içinde yakalama miktarı bir önceki yıla göre yaklaşık %44 oranında azalma göstererek 723 kg'a düşmüştür.

Özellikle 2012-2016 döneminde ülkemiz adına oldukça ciddi bir sorun olan sentetik kannabinoid ve olaylarındaki düşüş bu alanda yürütülen başarılı çalışmaların bir sonucu olarak düşünülmelidir. Özellikle 2017 yılından bugüne konuya ilişkin halk sağlığına yönelik farkındalık artırıcı çalışmaların, NARKOREHBER, NARKOLOG, NARKO-191 gibi projelerin ve Çin'den gelen hammadde yakalamaları ile sokağa yönelik kolluk birimlerince yürütülen etkin operasyonların azalış eğilimine önemli katkı sağladığı değerlendirilmektedir.

Türkiye'de 2019 yılında 12.241 sentetik kannabinoid olayı gerçekleşmiştir. Bu olaylarda 17.631 şüpheli yakalanmış ve sokaklarda bonzai adıyla bilinen 723 kg sentetik kannabinoid ele geçirilmiştir.

Grafik 2.28 Yıllara Göre Sentetik Kannabinoidler Yakalama Miktarları -kg- (TUBİM, 2020).

2019 yılında olay ve şüpheli sayılarındaki düşüşe paralel olarak sentetik kannabinoid yakalama miktarlarında bir önceki yıla göre %43,8 oranında düşüş gerçekleşmiştir. Yakalanan 13 kg sentetik kannabinoid hammadde olarak ele geçirilmiştir (Grafik 2.28).

⁴⁹NDB-TUBİM, Türkiye Uyuşturucu Raporu, 2019, s.76.

24.371
2017

24.320
2018

12.241
2019

Grafik 2.29 Yıllara Göre Sentetik Kannabinoidler Olay Sayıları (TUBİM, 2020).

2019 yılı olay sayısında bir önceki yıla göre %49,7 oranında düşüş gerçekleşmiştir (Grafik 2.29).

34.107
2017

32.911
2018

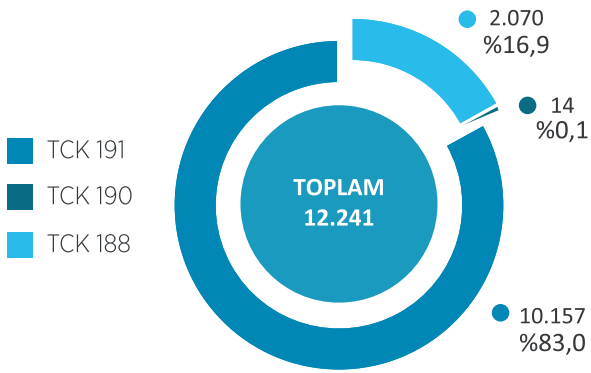

17.631
2019

Grafik 2.30 Yıllara Göre Sentetik Kannabinoidler Şüpheli Sayıları (TUBİM, 2020).

2019 yılında sentetik kannabinoidlerin şüpheli sayısında, bir önceki yıla göre %46,4 oranında düşüş gerçekleşmiştir (Grafik 2.30).

Grafik 2.31 2019 Yılı Sentetik Kannabinoidler Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı (TUBİM, 2020).

⁵⁰EMCDDA & EUROPOL, Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporu, 2019, s.42.

⁵¹Ibid.

2.1.8. Sentetik Ecza/İlaçlar

Küreselleşme ile birlikte standart dışı, sahte veya onaylanmamış ilaçların üretimi ve tüketimi ciddi bir halk sağlığı problemi haline gelmektedir.

Modern ulaşım ağları, internet, düşük iş gücü ile özellikle Çin ve Hindistan'daki kimya ve ilaç endüstrisinde yaşanan gelişmelerin bir araya gelerek oluşturduğu kombinasyon bu alanda ciddi bir pazarın oluşumunu kolaylaştırmaktadır. Böyle bir pazar ve sunmuş olduğu potansiyel karlılık suç gruplarını da alana dahil etmektedir.⁵⁰

Yasa dışı yollarla arz sürecine giren ilaçlar kullanıcılarına farklı yollarla ulaşabilmektedir.

Bu yollar arasında;

- Yasal reçeteli kullanıcılarca ilaçların para karşılığı diğerlerine satılması,
- Reçeteli ilaçların eczane veya depolardan çalınması,
- Sahte reçetelerle edinilmesi,
- Reçete talep edilmeyen online sitelerden satın alınması,
- Yasa dışı piyasa için özel üretim,
- Suç gruplarınca kendi laboratuvarları ve üretim hatları kullanılarak yapılan imalat ve yine bu gruplarca sahte ilaçların yurt dışından getirilerek yeniden paketlenme ve dağıtımı,
- Ülke dışında üretilen sahte ilaçların ülke içine kaçaklığı gösterilebilir.⁵¹

Yaşanan küresel gelişmelerle birlikte ülkemizde; sentetik ecza olarak tabir edilen ilaçların da amaç dışı kullanılarak suistimal edilmesinin arttığı söylenebilir. Son yıllarda yapılan yakalamalardaki artışlar, bu ilaçların suistimalinin hızlı bir şekilde yaygınlaştığını gösterir niteliktedir.

Özellikle son yıllarda güvenlik güçlerince sokak baskısının artırılması uyuşturucu arzına önemli bir darbe vurmuş, yasa dışı narkotiklerin ulaşılabilirliğini azaltmıştır. Sentetik ecza/ilaç ile ilgili sokaklarımızda görülen talep artış sebeplerinden birinin, uyuşturucu arzına vurulan darbe sonucu aradığı yasa dışı maddeye ulaşamayan kullanıcıların rağbeti olduğu değerlendirilmektedir.

Esrar olaylarından da hatırlanacağı üzere kolluk güçlerince kurulan baskı ve yerel piyasada esrarın bulunamayışı genellikle Avrupa kökenli skunk adlı esrar türünün uyuşturucu tacirlerince ülkeye yurt dışından kaçırılması eğiliminin doğmasına neden olmuş, skunk yakalamalarında ciddi artışlar kaydedilmiştir.

Özellikle NPS ve sahte ilaçların hammadde olarak birbiri ile geçirgen ilişkisi, hammadde ve ilaç yapımında ön plana çıkan Çin ve Hindistan gibi ülkelerden ve belirli bir oranda da Avrupa'dan dünyaya yapılan NPS ve ilaç hammaddesi kaçakçılığının, bir şekilde sahte tabletlenmiş sentetik eczalara dönüştürülerek uyuşturucu tacirlerince dünyaya pazarlanmasının, ülkemizi de etkilediği değerlendirilmektedir. Söz konusu sahte ilaç yakalamalarına ilişkin küresel bir artış eğilimi mevcuttur. Örneğin; AB Gümrük Otoritesince 2015 yılında 1.554 sahte ilaç yakalaması 2018 yılında 1.835'e yükselmiştir.⁵²

⁵² EUROPOL & EUIPO, Fikri Mülkiyet Suçları Tehdit Analizi 2019, s.24.

⁵³EGM-Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2020.

Tablo 2.3 Yıllara Göre Sentetik Ecza/İlaç Yakalamaları (EGM, Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2020).

Yıl	Tablet Sayısı
2014	30.539
2015	368.754
2016	292.565
2017	539.602
2018	1.973.636
2019	2.032.378

2019 yılında ülkemizde 2.032.378 tablet sentetik ecza ele geçirilmiştir. Bu yakalamalarda isim bilgisi olmayan 846.781 tablet sentetik ecza yakalaması bulunmaktadır. İsim bilgisi bulunan ilk üç sentetik ecza sırasıyla Regapen (451.092 tablet), Gerica (261.944 tablet) ve Lyrica'dır (227.583 tablet). Ayrıca, 2019 yılında İran uyruklu şahıslardan 121.001 tablet sentetik ecza yakalaması yapılmıştır.⁵³

Elektronik Renkli Reçete Sistemi

Ülkemizde Ulusal Uyuşturucuyla Mücadele Eylem Planı 2016-2018 kapsamında “Uyuşturucuya Ulaşılabilirliğin Önlenmesi” başlığında Elektronik Renkli Reçete Sistemi'nin kurulması hedefi doğrultusunda 17.03.2017 tarihinde elektronik renkli reçete sistemine geçilmiştir.

Söz konusu tarihten itibaren kırmızı ve yeşil reçeteli ilaçlar; **01.02.2018 tarihinden itibaren ise normal reçete ile verilmesi gereken izlemeye tabi tüm ilaçlar Elektronik Renkli Reçete Sistemi'ne alınmıştır.**

2018 yılı sonu itibariyle Elektronik Renkli Reçete Sistemi'nin hekimler tarafından kullanım oranı %91 iken, yaygınlaştıma çalışmaları sonucunda 2019 yılı sonu itibariyle bu oran %96,2'ye yükselmiştir.

Elektronik Renkli Reçete Sistemi ile ilaç bazlı, il bazlı, cinsiyete göre vb. parametrelerle istatistiki veriler de elde edilebilmektedir. Bu istatistiki verilerle uyuşturucu ve psikotrop ilaçların gerek ulaşılabilirliği gerekse rasyonel kullanımına yönelik stratejiler belirlenmektedir.

Ayrıca daha önce basılı reçetelerden kaynaklanan sahte, kayıp ya da çalıntı reçete olayları ile hastaların elinde ilaç bulunmasına rağmen tekrar reçete ettirerek rasyonel olmayan ilaç kullanımının önüne geçilmesi sağlandığı gibi uyuşturucu ve psikotrop ilaçları reçetelendirme bürokrasisi de azaltılarak, hastanın ilaca ulaşılabilirliği kolaylaştırılmıştır.⁵⁴

⁵⁴Sağlık Bakanlığı, TİTCK, 2020.

2.2. SUÇ GELİRLERİYLE MÜCADELE

Suç gelirlerinin aklanması tanımı; kanun dışı yollardan elde edilen her türlü gelirin değerini mümkün olduğunca koruyarak, yetkili kişilerin dikkatini çekmeyecek şekilde gizleyerek ve kanunlara uygun olması için bu gelirin kanuni gerekçe kazanmasını sağlayarak başka varlıklara dönüştürülmesidir.

Suçtan elde edilen her türlü gelir Türk Ceza Kanununun 282 nci maddesinde “Suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama” suçu olarak tanımlanmıştır.

Türk Ceza Kanununun **282 nci maddesinin 1 nci fıkrası** “Alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini, yurt dışına çıkaran veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tâbi tutan kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır” şeklindedir.

Narkotik madde imal ve ticareti gibi elde edilen kazancın yüksek olduğu suç alanlarında faaliyet gösteren suç örgütlerinin oluşturdukları suç ekonomisi ile mücadelede başarının ölçüsü büyük oranda bu suçların hayat damarı olan suç gelirlerini aklama ile mücadeleden geçmektedir.

Suçlular arasındaki finansal akışların analiz edilmesi, organize suçlarla terör suçları arasındaki bağlantının

tespitine ve bu sayede terörizmin finansmanıya mücadelede katkı sağlayacaktır.

Bu yönde, EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı bünyesinde 2018 yılında Büro Amirliği seviyesinde kurulan suç gelirleriyle mücadele biriminin 2019 yılında merkezde Şube Müdürlüğü, tüm illerimizde ise Büro Amirliği seviyesinde kuruluşu tamamlanmıştır.

MASAK uzmanlarının da desteği ile düzenlenen eğitim faaliyetlerine devam edilmektedir. Kurulduğu tarihten itibaren Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığında ve 81 il Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüklerinde görevli 238 personele suç gelirleriyle mücadele konusunda eğitim verilmiştir.

Ayrıca, 2019 yılında ülkemizde suçtan elde edilen gelirin aklanması kapsamında;

- EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı tarafından 8 soruşturma kapsamında 183 şüpheliye işlem yapılmıştır. Bu soruşturmalar neticesinde;
 - 8.537.887 TL, 134.176 dolar, 97.760 Avro, 785.000 Riyal, 30.250 Irak Dinarı, 165 Sterlin ve 10 Gürcistan Larisi nakit paraya,
 - 23.050 TL, 1.500 Dolar ve 9.500 Avro banka hesabındaki paraya,
 - 407 adet çeşitli marka ve modelde ulaşım aracına,
 - 716,29 gram altına el konulmuştur.

- JGK Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü tarafından 12 soruşturma kapsamında 20 şüpheliye işlem yapılmıştır. Bu soruşturmalar neticesinde; 40.879 TL ve 3.504 Avro nakit paraya el konulmuştur.

- GMGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı tarafından yapılan soruşturmalar kapsamında 39 tır, 29 otomobil ve 9 otobüse el konulmuştur.

2.3. PROJELER

2.3.1. NARKOTİM Projesi

Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı tarafından halihazırda yürütülen istihbari ve operasyonel çalışmalara ilave olarak, özellikle suçun oluşmasının önlenmesi ve uyuşturucunun sokak düzeyli ulaşılabilirliğinin engellenmesi amacıyla 2014 yılında uygulamaya konulan NARKOTİM isimli proje kapsamında 81 il narkotik birimlerinde Narkotimler oluşturulmuş ve projenin kurumsal hale gelmesi sağlanmıştır.⁵⁵

Tablo 2.4 Yıllara Göre Narkotimler Tarafından Müdahale Edilen Olay ve Şüpheli Sayısı (EGM, Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2020).

Yıl	Olay Sayısı	Şüpheli Sayısı
2017	26.004	51.381
2018	37.092	66.535
2019	45.662	80.358

2.3.2. Alan Denetimi Projesi

Narkotik suçlarla mücadele politikalarından en önemlisi hiç şüphesiz sokak satıcıları ile etkin mücadeledir. Suçun yaşam alanı olan sokaklarda

yeterince önleyici tedbir almadan sokak satıcılarıyla mücadelede başarı sağlanamaz. Bu projede önemli olan, önleyici tedbir ile operasyonel çalışmalar arasındaki bütünlüğü sağlamak ve farklı polis birimlerinin narkotik suçlarla yapılan mücadeleye katkısını sağlamaktır. Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı tarafından yürütülen proje ile;

- Suçun önleyici boyutunu esas alan ve sokak satıcılarıyla madde bağımlılarına yönelik caydırıcı çalışmaları da ifade etmesi, mahallinde yapılacak tespitler doğrultusunda uyuşturucu sorununun en seri şekilde lokal düzeyde çözülmesi ve çözüm metodlarının üretilmesi,
- Suçun odağı haline gelen ve polisiye tedbirlerin uygulanmasının zor olduğu bölgelerin giriş-çıkışlarında alınacak tedbirlerle arz ve talep unsurlarının baskılanması ve polisin tüm birimleriyle sokaktaki varlığını hissettirmesi amaçlanmaktadır.

Bu amaçla 2018 yılında 18 büyükşehirde uygulanan Alan Denetimi Projesi, 2019 yılında Kahramanmaraş ve Kırıkkale illerinin de projeye dahil edilmesiyle halihazırda 20 ilde uygulanmaktadır. Proje kapsamında yapılan faaliyetler aşağıdaki tabloda sunulmuştur.⁵⁶

⁵⁵EGM-Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2020.

⁵⁶Ibid

Tablo 2.5 Alan Denetimi Projesi, 2019 (EGM, Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2020).

İl Sayısı	20
İlçe Sayısı	755
Uygulama Yapılan Mahalle Sayısı	2.834
Uygulama Yapılan Nokta (Cadde-Sokak) Sayısı	10.960
Görevlendirilen Personel Sayısı	61.255
Trafik Denetlemesi Yapılan Araç Sayısı	670.213
Trafik İdari Para Cezası Uygulanan Araç Sayısı	78.136
Trafikten Men Edilen Araç Sayısı	20.601
Kesilen Trafik Ceza Miktarı (TL)	37.699.269
Olay Sayısı	9.817
Şüpheli Sayısı	9.294
TCK-191 Kapsamında Yakalanan Şüpheli Sayısı	5.430
TCK-188 Kapsamında Yakalanan Şüpheli Sayısı	965
Tutuklu Sayısı	461

2.3.3. NARKONET Projesi

Günümüzde teknolojinin gelişimine bağlı olarak internet aracılığıyla suç işleme potansiyelinin giderek yaygınlaştığı, sosyal medya hesapları üzerinden kimi zaman uyuşturucu maddelerin kullanımı kolaylaştıracak şekilde tarifler verildiği, uyuşturucu madde fotoğraflarının özendirerek şekilde yayıldığı ve bu hesaplar üzerinden yasa dışı maddeleri övücü nitelikte şarkı, şiir gibi eserlerin paylaşımının aleni bir şekilde yapıldığı ve üçüncü kişilere yönelik kullanımının özendirildiği tespit edilmiştir.

Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı koordinesinde; Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığının ortaklığı ile 28.11.2017 günü 27 ilimizde, 114 ekip ve 511 personelimizin katılımı ile eş zamanlı gerçekleştirilen, “Şehit Arda CAN” adı verilen ve ülkemizde internet üzerinden işlenen uyuşturucu suçlarının önüne geçilmesi adına bir **ilk olma özelliğine sahip olan operasyonda** 81 şüpheli şahıs hakkında yasal işlem yapılmıştır.

Aynı şekilde internet üzerinden söz konusu suç işlediği tespit edilen;

- 8 şüpheliye yönelik 4 ilde, 01.10.2018 tarihinde 15 ekip 37 personelin katılımıyla eş zamanlı “NARKONET-2 OPERASYONU”,
- “Şehit Altuğ VERDİ OPERASYONU” kapsamında, 88 şüpheliye yönelik 26 ilde, 13 Aralık 2018 tarihinde 168 ekip ve 429 personelin katılımıyla eş zamanlı “NARKONET-3 OPERASYONU”,
- 75 şüpheliye yönelik 29 ilde, 27 Mayıs 2019 tarihinde 100 ekip ve 290 personelin katılımıyla eş zamanlı “NARKONET-4 OPERASYONU” gerçekleştirilmiştir.⁵⁷

2.3.4. Uyuşturucu ile Mücadele Uygulaması (UYUMA) Projesi

Uyuşturucuya karşı verilen mücadelenin etkinleştirilmesi; teknolojik imkanlar aracılığıyla vatandaşlarımızın duyarlılığının ve toplumsal gözetimin artırılmasına, toplumsal sorumluluk bilincine uygun şekilde kalıcı ve güçlü bir ortamın oluşturulmasına bağlıdır.

Bu yönde; uyuşturucu suçlarının önüne geçmek, suçu tüm delilleri ile ortaya çıkarmak, suçluları adalete teslim etmek, vatandaşların elektronik ortamda seri bir şekilde bildirimde bulunmasını

⁵⁷ EGM-Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2020

sağlamak amacıyla, tamamen yerli bir yazılım geliştirilmesi düşünülmüştür.

Emniyet Genel Müdürlüğü Bilgi Teknolojileri Daire Başkanlığı tarafından 24 Eylül 2018 tarihinde hayata geçirilen UYUMA projesi sayesinde, bildirim yapan kişinin konum bilgisinin alınması ile 112 Acil Çağrı Birimleri koordinesinde en yakın kolluk birimine aktarılması sağlanarak, olaylara daha hızlı müdahale edilmektedir. Bildirim yapan kişilerin kimlikleri kesinlikle gizli tutulmaktadır.

UYUMA Uygulaması, Google Play ve App Store mağazalarından kısa sürede indirilmektedir. Kolayca kayıt işlemi yapıldıktan sonra kullanıcılara "SMS Doğrulama Kodu" gönderilmekte, doğrulama kodu uygulamaya girilerek kayıt işlemi tamamlanmakta ve uygulama bildirimine hazır hale gelmektedir.

UYUMA Projesinden beklenen hedeflere ulaşılması bağlamında 27.02.2019 tarihli ve 3997 sayılı yazı ile İçişleri Bakanlığı merkez, taşra ve bağlı kuruluşlarında görevli personel uygulamanın kullanılması ve yaygınlaştırılması yönünde talimatlandırılmıştır.

Projenin toplumda yaygınlaştırılması büyük önem taşımaktadır. UYUMA'nın tanıtımına ilişkin çalışmalar Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığınca yürütülen projeler çerçevesinde de sürdürülmektedir. İllerde uygulanan NARKOREHBER faaliyetlerinde vatandaşlara uygulamanın teknik yönleri görsel materyaller desteğinde anlatılmaktadır.

Ayrıca, söz konusu uygulamanın birinci yılı sebebiyle, Süper Lig Cemil USTA Sezonu ve TFF 1. Lig'de 16. Haftada yapılan toplam 18 müsabakada; UYUMA pankartı ile futbolcular maç öncesinde sahaya çıkarak ve skorboardlardan UYUMA videosu gösterilerek, projenin tanıtımı yapılmıştır.

2.3.5. Açık Kapı Projesi

İçişleri Bakanlığınca kamu hizmetlerine kolay erişimin sağlanması, vatandaş başvurularının hiçbir boşluğa mahal vermeden hızlı bir şekilde sonuçlandırılması, kamu hizmetlerinin sunumunda memnuniyetin artırılması amacıyla **15 Aralık 2017** tarihinde **Açık Kapı Projesi** hayata geçirilmiştir. **81 il valiliğinde ve 161 ilçe kaymakamlığında** hizmet verilmektedir.

Açık Kapı Bürolarına **yüz yüze**, www.acikkapi.gov.tr **web sitesi** ile iOS ve Android telefonlardan indirilen **Açık Kapı Mobil uygulaması** üzerinden başvuru yapılabilmektedir. Başvurular; elektronik sisteme kaydedilmekte, ilgili birimlere yönlendirilmekte, 7 gün içerisinde talep sonuçlandırılmaktadır.

Açık Kapı Bürolarına uyuşturucu konusunda başvuru yapılabilmektedir. Uyuşturucu kapsamındaki vatandaş başvuruları haftalık olarak raporlanarak mülki idare amirine sunulmaktadır. Başvuru içeriğine göre; Emniyet ve Jandarma İl/ İlçe Müdürlüklerine, İl/ İlçe Sağlık Müdürlüklerine, Halk Sağlığı Hizmetleri Başkanlığına, AMATEM ve ÇAMATEM'e yönlendirilmektedir. Uyuşturucu ile Mücadele İl Koordinasyon Kurulu toplantılarında gündeme getirilmektedir.

Uyuşturucu madde bağımlılığı kapsamında;

15 Aralık 2017 - 31 Aralık 2019 tarih aralığında; Açık Kapı Bürolarına 2.826 başvuru yapılmış olup, bu başvuruların **2.823**'ü sonuçlandırılmıştır.

- Emniyet ve Güvenlik Hizmetleri kategorisi, Uyuşturucu Madde Kullanımı ve Satışı alt kategorisinde: 15 Aralık 2017 - 31 Aralık 2019 tarih aralığında; Açık Kapı Bürolarına 497 başvuru yapılmıştır.
- Sağlık kategorisi, Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavisi alt kategorisinde: 15 Aralık 2017 - 31 Aralık 2019 tarih aralığında; Açık Kapı Bürolarına 1.262 başvuru yapılmıştır.

Her iki dönemde de yapılan başvuruların tamamı sonuçlandırılmıştır.

Açık Kapı yazılım sistemi günün koşulları ve hissedilen ihtiyaçlar temelinde eklenecek yeni modüllerle zenginleştirilebilmektedir. Bu kapsamda il bazında uyuşturucu ile mücadele çalışmaları çerçevesinde yapılan işlemlere ilişkin veriler de Açık Kapı Raporlama Sistemine girilerek analiz edilebilir hale getirilmiştir.

Kolluk Birimlerinden alınan ve Açık Kapı Sistemine günlük olarak kaydedilen veriler;

15 Aralık 2017 - 31 Aralık 2019 tarihleri arasında; Emniyet, Jandarma ve Sahil Güvenlikten gelen bilgilere göre işlem yapılan kişi sayısı;

- **Emniyet:** 140.186 T.C. Vatandaşı, 3.461 yabancı uyruklu olmak üzere 143.647,
- **Jandarma:** 16.006 T.C. Vatandaşı, 260 yabancı uyruklu olmak üzere 16.266,
- **Sahil Güvenlik:** 86 T.C. Vatandaşı, 10 yabancı uyruklu olmak üzere 96, toplamda 156.278 T.C.

Vatandaşı ve 3.731 yabancı uyruklu olmak üzere 160.009 kayıt sayısı bulunmaktadır.

Ayrıca, Uyuşturucu ile mücadele kapsamında Açık Kapı Bürolarında görev yapan 129 personele 2018 yılında, 336 personele 2019 yılında eğitim verilmiştir.

2.3.6. Atık Sulardan Uyuşturucu ve Diğer Psikoaktif Maddelerin İzlenmesi Projesi

Kanalizasyon epidemiyolojisi, yasa dışı uyuşturucu kullanımındaki bölgesel ve zamansal farklılıklar hakkında gerçek zamanlı veri izleme potansiyeline sahip, hızla gelişmekte olan bir disiplindir.

1990'lı yıllarda evsel atık suların çevresel etkilerini izlemek için kullanılan yöntem daha sonraları yasa dışı uyuşturucu tüketimini tahmin etmek için kullanılmıştır.

SCORE⁵⁸ projesi çerçevesinde ilk uluslararası düzeyli Atık Suda Uyuşturucu Analizi çalışması 2011 yılında 19 Avrupa şehrinde yapılmıştır. İkincisi ise 68 Avrupa şehrinde 2019 yılında gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışmalarla belirlenen tarih ve saat dilimlerinde aynı anda tüm katılımcı şehirlerde toplanan atık su örneklerinin analiz sonuçları karşılaştırılmıştır. Böylece ulusal ve bölgesel uyuşturucu kullanım trendlerini ve uyuşturucu kullanıcılarının davranışlarını⁵⁹ ölçmeyi hedefleyen tamamlayıcı nitelikte bir uyuşturucu göstergesi çıkarılması hedeflenmiştir.⁶⁰

⁵⁸Sewage analysis CORe group Europe – Avrupa Kanalizasyon Analiz Grubu.

⁵⁹Hangi gün hangi uyuşturucunun tercih edildiği, belirli bir nüfus yoğunluğuna düşen uyuşturucu miktarı vb.

⁶⁰http://www.emcdda.europa.eu/topics/pods/waste-water-analysis_en.

2018-2023 Uyuşturucu ile M¼cadele Eylem Planında (UMEP) “Atık Sularda Uyuşturucu Madde Miktarının Tespit Edilmesinin Sağlanmasına” yönelik çalışmanın ilgili paydaşlarla yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır.

Bu kapsamda, 15 şubat 2018 tarihli Bağımlılıkla M¼cadele Y¼ksek Kurulu Kararı uyarınca atık su analiz çalışmasının T¼rkiye Yeşilay Cemiyeti sorumluluğunda olmak üzere Adli Tıp Kurumu, İçişleri Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı işbirliğinde yapılmasına karar verilmiştir.

Proje kapsamında, Adana, Diyarbakır, şanlıurfa, Gaziantep, Kayseri, Mersin, Konya, Erzurum,

Trabzon, Van ve Ankara illerinden alınan numunelerin analizleri Çukurova Üniversitesi Madde Bağımlılığı Eğitim Araştırma ve Koordinasyon Birimi tarafından Atık Su Analiz Laboratuvarında yapılmıştır.

İstanbul, İzmir, Aydın, Denizli, Bursa, Antalya, Samsun illerinden alınan numunelerin analizleri ise İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp Enstit¼s¼, Adli Toksikoloji Laboratuvarı tarafından yapılmıştır.

18 ilde yapılan analiz çalışmaları sonucunda elde edilecek veriler EMCDDA’ya raporlanmak üzere TUBİM ile paylaşılacaktır.

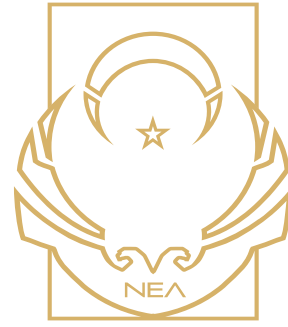
2.4. EğİTİM

2.4.1. Narkotik Suçlarla M¼cadele Eğitim Akademisi (NEA)

Emniyet Genel M¼d¼rl¼ę¼ Narkotik Suçlarla M¼cadele Daire Başkanlığı b¼nyesinde yeni bir vizyon ve eğitim anlayışı sağlamak amacıyla 3 Mayıs 2018 tarihli Bakanlık Makam onayı ile Narkotik Suçlarla M¼cadele Eğitim Akademisi şube M¼d¼rl¼ę¼ (NEA) kurulmuştur.

NEA sadece Emniyet Genel M¼d¼rl¼ę¼ Narkotik Suçlarla M¼cadele Daire Başkanlığı personelinin değil, aynı zamanda bu alanda m¼cadele veren diğer ulusal kanun uygulayıcı birim personelinin eğitimlerine de katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

NEA ulusal eğitim programlarının yanında b¼lgesel d¼zeyde, Balkan lkeleri, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT), Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ) ye ülkeleri ile, uluslararası boyutta Arupa Polis Koleji (CEPOL: European Police College), İslam

NARKOTİK SUÇLARLA M¼CADELE
EğİTİM AKADEMİSİ

İşbirliği Teşkilatı (İİT) ve Asya’da İşbirliği ve G¼ven Artırıcı nlemler Konferansı (AİGK/ CICA) ye ülkeleriyle, ayrıca 106 ülke ile karşılıklı g¼venlik işbirliği anlaşmaları çerçevesinde eğitim programları d¼zenlemekte ve koordine etmektedir.

NEA gerek teknik ve teorik, gerek uygulamalı, gerekse operasyonel alanda ulusal d¼zeyde 28, uluslararası d¼zeyde ise 9 farklı branşta eğitim faaliyeti d¼zenlemektedir.

2019 yılında NEA eğitim programları bağlamında, ulusal d¼zeyde 87 eğitim faaliyeti d¼zenlenmiř ve 2.170 personel eğitimlerden faydalanmıştır.

Uluslararası d¼zeyde ise 14 eğitim programına 101 yabancı kanun uygulayıcı personel katılmıştır.

2.4.2. Bağımlılık Yapıcı Maddelerin Arzıyla Mücadelede Eğitimcilerin Eğitimi Programı

Uyuşturucu ve uyarıcı maddelerle mücadele kapsamında İç Güvenlik Stratejileri Dairesi tarafından “Bağımlılık Yapıcı Maddelerin Arzıyla Mücadelede Eğitimcilerin Eğitimi” programı 24-28 Eylül 2018, 1-5 Ekim 2018 ve 8-12 Ekim 2018 tarihli haftalarda düzenlenmiştir.

Program kapsamında, Jandarma Genel Komutanlığından 106, Emniyet Genel Müdürlüğünden 120, Sahil Güvenlik Komutanlığından 10 ve İç Güvenlik Stratejileri Dairesinden 6 olmak üzere toplam 242 kişiye eğitim verilmiş olup katılımcılara derslere ilişkin materyal desteği sağlanmıştır. Sonraki süreçte görev alacak eğitici personelin yetkinliğinin geliştirilmesi amacıyla adı geçen eğitimi alan personelden 39 ilden 59 kişi tespit edilerek 10-14 Aralık 2018 tarihleri arasında “Eğiticilerin Eğitimi Alan Uygulaması” eğitim programına tabi tutulmuştur.

Konuya verilen önem neticesinde anılan eğitimler “Bağımlılık Yapan Maddelerin Arzıyla Mücadelede Farkındalık Eğitimi” adıyla Cumhurbaşkanlığı'nın ikinci 100 Günlük Eylem Planı'na da dâhil edilmiştir. Bu doğrultuda, Bakan Yardımcımızın olurlarıyla, 21.12.2018 tarihi itibarıyla 39 ilde bağımlılık yapıcı maddelerin arzıyla mücadele saha uygulaması eğitimine ilişkin çalışmalar başlatılmıştır.

2019 yılı içerisinde toplam 59 eğitici ile 39 ilde 59.730 kamu personeline “Bağımlılık Yapan Maddelerin Arzıyla Mücadelede Farkındalık Eğitimi” eğitimi verilmiştir.

2.4.3. Narkotik Madde Arama Köpeği Eğitimleri

Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Köpek Eğitim Merkezi tarafından 2019 yılı içerisinde 5 “**Narkotik Madde Arama Köpeği ve İdarecisi Temel Eğitim Programı**” gerçekleştirilmiştir. Bu eğitimlerden 49 personel faydalanmış ve 49 Narkotik Madde Arama Köpeği göreve çıkarılmıştır.

Ticaret Bakanlığı Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü tarafından 2019 yılında 3 eğitimde 26 personele “**Narkotik Dedektör Köpek İdarecisi ve Narkotik Dedektör Köpeği Temel Kursu**” verilmiş ve söz konusu personel ile görev köpekleri taşra idarelerinde görevlendirilmiştir.

Jandarma Genel Komutanlığı JAKEM (Jandarma Köpek Eğitim Merkezi) tarafından 2019 yılı içerisinde ise 2 eğitimde 44 personele “**Uyuşturucu Madde Arama Köpeği Kullanıcı/Eğitici Kursu**” verilmiş ve 44 Narkotik Madde Arama Köpeği göreve çıkarılmıştır.

Tablo 2.6 2018 ve 2019 Yıllarında Narkotik Madde Arama Köpeği Temel Eğitim Sayıları

Kurum	Düzenlenen Eğitimin Adı	2018	2019
EGM	Narkotik Madde Arama Köpeği ve İdarecisi Temel Eğitim Programı	4	5
	Eğitimlerden Faydalanan Personel Sayısı	53	49
	Eğitimler Sonunda Yetiştirilen Narkotik Madde Arama Köpeği Sayısı	53	49
GMGM	Narkotik Dedektör Köpeği Temel Eğitim Kursu	3	3
	Eğitimlerden Faydalanan Personel Sayısı	20	26
	Eğitimler Sonunda Yetiştirilen Narkotik Madde Arama Köpeği Sayısı	20	26
JGK	Uyuşturucu Madde Arama Köpeği Kullanıcı/Eğitici Kursu	1	2
	Eğitimlerden Faydalanan Personel Sayısı	29	44
	Eğitimler Sonunda Yetiştirilen Narkotik Madde Arama Köpeği Sayısı	29	44

2.5. YENİ GELİŞMELER

2.5.1. Ticaret Bakanlığı Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığı

2018 yılında Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü bünyesinde Narkotik Suçlarla Mücadele Dairesi ihdas edilmiş ve uyuşturucu ile mücadele alanında ihtisaslaşmanın sağlanmasını teminen ilk etapta 6 taşra idaresinde Gümrük Muhafaza Kaçakçılık ve İstihbarat Müdürlüklerine bağlı kurulan NARKOKİM birimleri, 2019 yılında 31 idarede toplam 32 NARKOKİM birimi olmak üzere tüm taşra müdürlüklerinde ihdas edilmiştir.

Ayrıca, NARKOKİM birimlerince yürütülecek iş ve işlemlerde yeknesaklık ve etkinliğin sağlanmasını teminen çalışma, usul ve esaslarını belirleyen 2019/1 sayılı Bakanlık Genelgesi yürürlüğe konulmuştur.

2.5.2. Güvenlik ve Uyuşturucu ile Mücadele Toplantıları

İçişleri Bakanlığınca 06.11.2016 tarihli ve 8154 sayılı talimatları çerçevesinde vatandaşla buluşma toplantıları tüm il valilerimizce ve ilçe kaymakamlarımızca her ay düzenli olarak yapılmakta; muhtar toplantıları, halk toplantıları ve güvenlik toplantılarında özellikle eğitim öğretim, okul güvenliği, uyuşturucu ile mücadele konularına yer verilmektedir.

Bugüne kadar;

- Valiler Başkanlığında; 3.269 Muhtar Toplantısı, 6.676 Halk Toplantısı, 17.003 Şehit ve Gazi

Ailesi Ziyareti, 2.277 Güvenlik Toplantısı, 2.248 Eğitim Toplantısı 2.077 Ekonomik Toplantısı olmak üzere 33.550 toplantı ve ziyaret gerçekleştirilmiştir.

- Kaymakamlar Başkanlığında; 19.623 Muhtar Toplantısı, 31.521 Halk Toplantısı, 32.277 Şehit ve Gazi Ailesi Ziyareti, 24.922 Güvenlik Toplantısı, 12.754 Eğitim Toplantısı, 1.466 Ekonomik Toplantısı olmak üzere 122.563 toplantı ve ziyaret gerçekleştirilmiştir.
- Valilerimiz ve kaymakamlarımız başkanlığında 156.113 toplantı ve ziyaret gerçekleştirilmiştir.

İçişleri Bakanın ev sahipliğinde, Adalet Bakanı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı, Gençlik ve Spor Bakanı, Sağlık Bakanı, Milli Eğitim Bakanı'nı temsilen Bakan Yardımcısı ve Türkiye Yeşilay Cemiyeti Genel Başkanı katılımıyla 29.01.2019 tarihinde bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Toplantıda uyuşturucuyla mücadele konusu, arzla mücadele, eğitim/önleme ile tedavi/rehabilitasyon konuları ile uyuşturucuyla mücadelede bakanlıklar arası koordinasyonun artırılması, koordinasyon, iş birliği ve istişarenin sürekliliğinin sağlanması için düzenli bir zemin oluşturması gerektiği dile getirilmiştir.

Ülke genelinde 13 Şubat 2019 tarihinde 09:30'da tüm illerde Valilerin başkanlığında Bağımlılık ile Mücadele (Uyuşturucu ile Mücadele) il kurul üyelerinin ve kaymakamların katılımıyla toplantı yapılması, toplantıya ildeki Yeşilay temsilcilerinin davet edilmesi, kurul gündeminin yanı sıra Yeşilay temsilcisi tarafından Türkiye Yeşilay Cemiyeti'nin 2019-2020 hedeflerini ve faaliyetlerini içeren bir sunumun gerçekleştirilmesi için gerekli işbirliği ve koordinasyonun sağlanması hususunda Bakanlık talimatı verilmiş olup Ankara ilinde yapılan toplantıya İçişleri Bakanı başkanlık etmiştir.

3 .BÖLÜM

ÖNLEME/**EĞİTİM**

Ülkemizde uyuşturucu ile mücadele, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 58 inci maddesinde yer alan **“Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır.”** hükmüne dayanarak yapılmaktadır.

Uyuşturucular; sakinleştirici, hayal gösterici ve uyarıcı etkileri olan, kişide kullanıma bağlı olarak ve zamanla daha fazla kullanma isteği uyandıran, fiziksel ve psikolojik bağımlılık geliştiren, alınmadığında ise yoksunluk belirtilerine neden olan maddelerdir. Uyuşturucu bağımlılığı ise yasal veya yasa dışı bir maddenin tüm olumsuzluklarına rağmen kullanılmaya devam edilmesidir.

Uyuşturucu kullanımına bağlı ortaya çıkan zararlar, sadece kullanıcı ile sınırlı sağlık sorunlarından ibaret değildir. Sağlığa verdiği zararların yanı sıra çoğu zaman kişinin ailesine, içinde bulunduğu çevreye ve toplumun tamamına yansıyan hukuki, sosyal, ekonomik sorunları da beraberinde getirmektedir. Ayrıca, uyuşturucu sorunu genç nesilleri tehdit eden ve toplumun geleceğine de zarar veren ciddi

bir güvenlik problemidir. Tüm bu riskler göz önünde bulundurulduğunda uyuşturucu ile mücadele çalışmalarının temelini önleme/eğitim çalışmaları oluşturmaktadır. Çünkü uyuşturucu mücadelesinin diğer ayakları olan “arzla mücadele” ve “tedavi/rehabilitasyon” oldukça pahalı ve maliyeti yüksek alanlardır.

Önleme/eğitim çalışmalarıyla toplumun tüm kesimlerinin bilinçlendirilmesi ve korunması amaçlanır. Bunun da maliyeti oldukça düşüktür.

2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı kapsamında, uyuşturucu kullanımının önlenmesine yönelik eğitim ve bilgilendirme çalışmalarının öncelikli sorumlusu **Milli Eğitim Bakanlığı** olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte multidisipliner bir yaklaşımla eşgüdüm içerisinde yürütülen önleme çalışmalarında; Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu ve Türkiye Yeşilay Cemiyetinin faaliyetleri bulunmaktadır.

3.1. AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

3.1.1. Sosyal Hizmet Merkezi (SHM)

30.12.2019 tarihinde gerçekleştirilen BMYK'de, sosyal uyum konusunda Bakanlığın yer almamasına yönelik revize talebi kabul edilmiştir. Eylem planında Bakanlık sorumluluğundaki sosyal uyuma ilişkin faaliyetler kaldırılarak, yerine sosyal hizmet merkezlerinde meslek personelinin bağımlı kişi ve ailesine sosyal hizmet sunumuna ilişkin kapasite gelişimine dair hizmet içi eğitime yönelik faaliyet eklenmiştir.

Bağımlı ve ailesinin sosyal hizmet kapsamındaki sosyal destek ihtiyacına ilişkin alanların tamamı SHM uhdesindedir. SHM'lere bağımlılık problemi ile başvuran veya SHM'lerce tespit edilen kişiler gönüllü olmaları halinde Sağlık Bakanlığı ve Yeşilay'a bağlı merkezlere yönlendirilir.

Sağlık Bakanlığınca madde kullanım tedavisi ve tıbbi rehabilitasyonu tamamlanan madde bağımlısı çocuklardan hakkında 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu gereği bakım tedbir kararı verilenlerin sosyal uyumlarının sağlanması amacıyla Çocuk Destek Merkezlerine kabulleri sağlanmaktadır.

Çocuk destek merkezleri; suça sürüklenmesi, suç mağduru olması veya sokakta sosyal tehlikelerle

karşı karşıya kalması sebebiyle haklarında bakım tedbiri veya korunma kararı verilen çocuklardan psikososyal desteğe ihtiyaç duyduğu tespit edilenlerin, bu ihtiyaçları giderilinceye kadar geçici süre ile bakım ve korunmalarının sağlandığı, bu süre içerisinde aile, yakın çevre ve toplum ilişkilerinin düzenlenmesine yönelik çalışmaların yürütüldüğü, çocukların mağduriyet, suça sürüklenme, yaş ve cinsiyet durumuna göre ayrı ayrı yapılandırılan veya ihtisaslaştırılan yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır.

Bu merkezlerin temel amacı; çocukların temel gereksinimlerini karşılamak, fiziksel, duygusal, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını belirleyerek gerekli müdahaleleri gerçekleştirmek, aile ve yakın çevrelerine dönmelerini veya diğer sosyal hizmet modellerine hazır hale gelmelerini sağlamak üzere hizmet vermektir.

Merkezler; çocukların mağduriyet, yaş ve cinsiyet özelliklerine göre ihtisaslaştırılmıştır. 13 Çocuk Destek Merkezi Sağlık Bakanlığınca madde kullanım tıbbi tedavisi ve tıbbi rehabilitasyonu tamamlanan çocukların sosyal uyumlarını sağlamak üzere en fazla 40 kapasiteli olarak hizmet vermektedir. Madde bağımlılığı alanında hizmet vermekte olan Çocuk Destek Merkezlerinin ÇEMATEM ve AMATEM bulunan şehirlerde kurulmasına özen gösterilmektedir.

Çocuk Destek Merkezleri hizmet binaları kampüs içerisinde villa tipi evlerden oluşan yaşam üniteleri, çocukların iş ve uğraşı yapabileceği alanlar, açık ve kapalı spor alanları, hobi bahçeleri, hayvan barınakları, eğitim atölyeleri, terapi odaları ve görüşme odaları gibi alanların oluşturulduğu, çocukların kendilerine zarar vermesini önleyen malzemelerin kullanıldığı ve çocukların takip ve kontrolünü sağlayan binalardan oluşmaktadır. 2019 Aralık ayı sonu itibari ile madde bağımlılığı kapsamında hizmet veren Çocuk Destek Merkezlerinde toplam kapasite 403 olup, fiilen hizmet verilen çocuk sayısı ise 234'tür.

Çocuk Destek Merkezlerinden hizmet alan çocuklara ve ailelerine yönelik, psikososyal destek ve müdahaleyi içeren Anka Çocuk Destek Programı geliştirilmiştir. Program içeriğinde; kişilik gelişiminin sağlanması, madde bağımlılığı ile ilgili davranış değişikliğinin oluşturulması ve kurallı yaşam becerisinin kazandırılması konusunda modüller bulunmakta olup bu modüller bağımlı çocuklara uygulanmaktadır. Ayrıca program kapsamında Çocuk Destek Merkezlerinde görevli tüm personele "Temel Personel Eğitimi" verilmektedir.

Çocuk Destek Merkezlerinde korunma ve bakım altında bulunan çocuklarımız için Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği yapılarak eğitim sürecine katılmaları sağlanmaktadır. Örgün eğitim dışında kalan çocukların ise İş-Kur ile işbirliği yapılarak mesleki eğitime yönlendirilmeleri sağlanmıştır.

Çocuk Destek Merkezlerinden hizmet alan çocukların sosyal uyumunu güçlendirecek çeşitli sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler/atölye çalışmaları yapılmakta, birçok spor dalında lisanslı

çocuklarımız bulunmaktadır. Gençlik ve Spor Bakanlığı ile imzalanan protokol kapsamında sportif faaliyetlere özendirici çalışmalar devam etmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığı ile Bakanlığımız arasında imzalanan protokol gereği, İl Müftülüklerince Çocuk Destek Merkezlerinde görevlendirilen Din Görevlileri tarafından "Etkinliklerle Değerler Eğitimi" programı kapsamında çocukların dini, manevi ve ahlaki gelişimlerine katkıda bulunmak amacıyla eğitimler verilmekte olup işbirliği protokolü gereği Genel Müdürlüğümüz ile Diyanet İşleri Başkanlığı arasında Değerler Eğitimi programları yürütülmektedir.

Uyuşturucu madde kullanımının zararlı etkileri vb. konularda hedef grupları bilgilendirmek, bilinçlendirmek ve hedef grupta yer alan bireyleri ihtiyaç duydukları sosyal hizmet modeline yönlendirmek amacıyla 2017 yılında 18 yaş altı çocuklara ve ailelerine yönelik başlatılan projeye;

- Sokakta çalıştırılan/dilendirilen çocuklara ve ailelerine uyuşturucu ile mücadele kapsamında rehberlik hizmetlerinin verilmesi kapsamında 2019 yılı sonuna kadar 28.744 aile ve çocuğa 2019 yılında ise 12.153 aile ve çocuğa rehberlik hizmeti verilmiştir.
- Sokakta çalıştırılan/dilendirilen çocukların ve ailelerinin tespit edilmesi ve tespit sonrası uygun hizmet modellerine yönlendirilmesi kapsamında 2019 yılında 3.657 kişi uygun hizmete yönlendirilmiştir.

Mobil ekiplerin tüm illerde kurulması ve yaygınlaştırılması kapsamında 81 ilde 132 mobil ekip ile hizmet verilmektedir.⁶¹

⁶¹ Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2020.

3.1.2. Aile Eğitim Programı

Aile Eğitim Programı (AEP) kapsamında madde kullanım riski olan bireylere ve ailelere; madde kullanım süreçleri, madde kullanım riskini arttıracak etkenler, risk grubunda bulunanlara uygun müdahale, kaymanın öncü sinyalleri, baş etme yöntemleri, kaymayı önleme teknikleri ve kötüye kullanılan maddeler hakkında bilgilenmelerine, ayrıca ergen sahibi ailelerin ergenlik dönemi ve bu dönemdeki değişimler, ergenlikte riskli davranışlar, sorun alanları ve yapılması gerekenler hakkında bilinçlenmelerine, beraberinde uygun ebeveyn tutumlarını ve müdahale yöntemlerini uygulayacak yetkinliği kazanmalarına katkı sağlamaktadır.

AEP, çağdaş bir bireyin kazanması gereken temel yetkinlikleri içermektedir. Bu sebeple her bir modülü her bir bireyin alması önerilir. Dolayısıyla programda yer alan modüllerin büyük bölümünde hedef kitle bütün aile üyeleri, dolayısıyla bütün toplumdur. Ancak belirli bir yöredeki belirli gruplar için ihtiyaca özel eğitim paketleri eğiticiler tarafından oluşturulacaktır.

2019 yılında AEP kapsamında 1.392 eğitim ile 83.078 kişiye ulaşılmıştır. 22 eğitici eğitimi ile de 579 eğitici yetiştirilmiştir.

3.1.3. Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitimleri (TBM)

2017 yılında başlayan Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitimleri (TBM) ile hedef grupların uyuşturucu maddelerin neler olduğuna, bu maddelerin zararlarına, bu maddeleri kullandıklarında nerelerde tedavi olabileceklerine ve bu maddeleri kullanmış kişilerle nasıl iletişim kuracaklarına ilişkin bilgi düzeylerinin artırılması amaçlanmaktadır.⁶² Bu yönde TBM modülü öncelikle;

- Kurum bakımındaki 15 yaş üstü çocuklara,
- Kurumlarda ve Sosyal Yardımlaşma ve Danışma
- Vakıflarında çalışan tüm personele,
- Tüm Kamu Kurumları personeline,
- Bakanlıkta hizmet alan ailelere ve diğer vatandaşlarımıza verilmektedir.

TBM kapsamında 2019 yılında 172.489 kişiye ulaşılarak eğitim faaliyeti gerçekleştirilmiştir.

TBM kapsamında 145 formatör yetiştirilmiş olup mevcut durumda 720 aktif eğitici bulunmaktadır.

TBM kapsamında 2019 yılında 918 eğitici yetiştirilmiştir.⁶³

⁶²Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2020.

⁶³Ibid

3.2. GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI

2019 yılında, Bakanlığa bağlı gençlik merkezlerinden, kamplardan ve yurtlardan yararlanan gençlerin bağımlılıklara dair farkındalıklarını geliştirerek bağımlılıklara karşı korunmalarını sağlamak amacıyla yapılan faaliyetler kapsamında;

- Gençlik Merkezlerinde 855 farkındalık eğitimi ile 119.413 gence,
- Gençlik Kamplarında 370 farkındalık eğitimi ile 125.000 gence,
- Yurtlarda 468 farkındalık eğitimi ile 17.630 gence yönelik eğitimler gerçekleştirilmiştir.

Gençlik Merkezlerinde gerçekleştirilen sosyal, kültürel ve sanatsal faaliyetler haftanın 7 günü kesintisiz devam etmektedir. 322 Gençlik merkezinde yürütülen, bağımlılığa karşı önleyici ve koruyucu faaliyetler olarak değerlendirilebilecek sosyal, sanatsal, sportif, kültürel ve gönüllülük faaliyetlerine gençlerin katılımları ile bağımlılıklara karşı korunmalarını sağlamak amacıyla 2019 yılında 263.000 faaliyetle 5.460.750 gence ulaşılmıştır.⁶⁴

Bakanlığa bağlı tesislerden yararlanan gençlerin bağımlılık konusunda yaşayabileceği sorunların çözümü konusunda gençlik merkezlerinde, yurtlarda, il ve ilçe müdürlüklerimizde görevli sosyal çalışmacı, psikolog, gençlik lideri, kamp lideri, yurt yönetim memuru, yurt yönetim personeli vb. kadrolarda gençlerle doğrudan temasta

olup gençlere yardımcı olabilecek personelin geliştirilmesi amacıyla eğitici eğitimi verilmektedir.

Bu kapsamda 2018 yılında 329 personele, 2019 yılında 775 personele eğitimcilerin eğitimi verilmiş, 2015 yılından bu yana ise toplamda 6.882 personele eğitimcilerin eğitimi verilmiştir.

Bakanlığa bağlı taşra teşkilatında görev yapan personelin bağımlılıklara dair farkındalıklarının artırılması amacıyla 2019 yılı içerisinde;

- Sporcu Eğitim Merkezlerinde (SEM) ve Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezlerinde (TOHM) kadrolu, sözleşmeli ve kulüp antrenör ile Merkezlerde kalan sporcular olmak üzere 1.500 personele,
- Taşrada görev yapan Gençlik Hizmetleri ve Spor İlçe Müdürü, Şube Müdürü, Tesis Amiri ve Sportif Eğitim Uzmanları, Antrenörler, Yurt Müdürleri ve Yurt Eğitim Sorumluları olmak üzere 2.195 personele bağımlılıkla mücadele konusunda farkındalık eğitimi verilmiştir.⁶⁵

⁶⁴Verilerde mükerrer kayıtlar mevcuttur.

⁶⁵Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2020.

3.3. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

3.3.1.NARKO-YARIŞMA/ Uyuşturucu Madde Kullanımını Önleme Kısa Film Yarışması

Uyuşturucu madde bağımlılığının sağlığa, insan ilişkilerine ve topluma verdiği olumsuz etkileri ortaya koymak, özellikle lise ve üniversite gençliği arasında uyuşturucu madde kullanımını önlemek ve uyuşturucunun zararlarına dikkat çekmek amacıyla 2017 yılından günümüze EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı tarafından NARKO-YARIŞMA'lar düzenlenmektedir.

Bu kapsamda, 26 Ekim 2018 ve 1 Mart 2019 tarihleri arasında üniversite gençliği arasında “Uyuşturucu Madde Kullanımını Önleme Kısa Film Yarışması” düzenlenmiştir.

Yarışma duyuruları Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı www.narkotik.pol.tr internet adresinde, sosyal medya hesaplarında ve Polis Radyosunda yayınlanmıştır. Ayrıca, il merkezi ve ilçelerde bulunan üniversite yerleşkeleri, fakülteler, meslek yüksekokulları, toplu taşıma araçları ve öğrencilerin zaman geçirdiği kafe, kütüphane vb. alanlarla billboardlarda toplam 9.000 adet afişle yarışmanın duyurulmasına destek sağlanmıştır.

Kısa Film Yarışmasına, ülkemiz geneli (121) üniversiteden (344) öğrenci tarafından (344) adet

eser ile katılım sağlanmıştır. TUBİM Bilim Kurulunda görev alan akademisyenlerimiz tarafından yapılan değerlendirmeler sonucunda (2)'si mansiyon olmak üzere toplam (5) eser dereceye girmeye hak kazanmıştır.

Bu yönde ilk üçe giren eserler sırasıyla “İKİ EKMEK”, “OFSAYT” ve “ALT YAZI” isimli kısa filmler olmuştur.

Mansiyon ödüllerine ise; “EN SON” ve “AYNA” isimli kısa filmler uygun görülmüştür.

Yarışmanın ödül töreni, 13 Haziran 2019 günü İstanbul Haliç Kongre Merkezi Sadabat Salonunda İçişleri Bakanının katılımlarıyla gerçekleştirilmiştir. Yarışma birincisine 15.000 TL, ikincisine 10.000 TL, üçüncüsüne 5.000 TL, 2 adet mansiyon eserin her biri için de 2.500 TL olmak üzere toplam 35.000 TL değerinde ödül verilmiştir.

Yarışmanın birincilik ödülüne seçilen “İKİ EKMEK” isimli eser İngilizce ve Türkçe versiyonları ile Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı sosyal medya hesaplarından yayınlanmakta, illerde düzenlenen NARKOREHBER faaliyetlerinde de vatandaşlarımızla paylaşılmaktadır. Ayrıca eser, Kültür Bakanlığının 15.03.2020 tarih ve 245550 sayılı onayı ile “Sosyal Sorumluluk Projesine İlişkin Görüntü” olarak değerlendirilmiştir. 2019 yılı içerisinde Kültür Bakanlığı Sinema Genel Müdürlüğünü ziyaret eden yaklaşık 15.000 öğrenci tarafından film seyredilmiştir. Kamuoyunda beğeni ile karşılaşılan eserin ülke geneli sinema salonlarında film aralarında yayınlanmasına yönelik çalışmalar sürmektedir.⁶⁶

3.3.2. NARKO-NOKTA Projesi

Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı tarafından Şanlıurfa ilindeki uygulama model alınarak;

- Vatandaşlarımızın uyuşturucu ile mücadelede duyarlılıklarını arttırarak satıcı ve kullanıcıların belirlenmesi ve suç işlenen yerlerin tespiti sağlamak,

- Uyuşturucu ile mücadele çalışmalarının emniyet birimlerince nasıl yapıldığını anlatmak,
- Uyuşturucu maddeler hakkında aileleri bilgilendirmek amaçları ile 01.06.2017 tarihinden itibaren uygulanmaya başlamıştır.

2019 yılında NARKO-NOKTA faaliyetleri kapsamında; Bingöl, Kars, Gümüşhane, Mersin, Bursa, Yozgat, Malatya, Edirne, Sinop, Şırnak, Ankara, Sivas, Sakarya, Adıyaman, Şanlıurfa, Siirt, Çorum, Kocaeli, Niğde, Mardin, Yalova ve Aydın olmak üzere toplam 22 ilde gerçekleştirilen faaliyetler kapsamında 208.198 kişiye ulaşılmış ve 301.221 materyal dağıtılarak bilgilendirme yapılmıştır.⁶⁷

3.3.3. NARKOREHBER Yetişkin Eğitim Modülü

2017 yılında İçişleri Bakanlığı'na bağlı birimlerin birlikte hareket etmeleri ve mücadeledeki önceliklerin belirlenerek yol haritasının oluşturulması amacıyla, bu birimlerinin görüş ve önerileri doğrultusunda Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı koordinesinde “İçişleri Bakanlığı Uyuşturucu ile Mücadele Uygulama Politikası” hazırlanmış ve 2017/02 sayılı Bakanlık Genelgesi ile yürürlüğe girmiştir.

İçişleri Bakanlığı Uyuşturucu ile Mücadele Uygulama Politikası Belgesi çerçevesinde “Yerel Yönetimlerin Uyuşturucu ile Mücadelede Etkin Kullanımının Sağlanması” faaliyeti kapsamında; zabıta teşkilatı, temizlik görevlileri, özel güvenlik

⁶⁶ EGM-Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2020.

⁶⁷ Ibid.

teşkilatı gibi gruplara narkotik birimlerince eğitim verilmesi amacıyla EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı tarafından “**NARKOREHBER EĞİTİM MODÜLÜ**” hazırlanmıştır.

Projenin uygulamasında yer alacak Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı merkez ve il birimlerinde görevli 184 personele 24-25 Ekim 2017 tarihlerinde NARKOREHBER eğitimi verilmiştir.

25 yaş ve üzerindeki tüm yetişkinlerin farkındalığının artırılmasını amaçlayan NARKOREHBER modülü çerçevesinde;

- Madde bağımlılığı, kullanımı ve etkileri,
- Narkotik maddelerin sınıflandırılması,
- Narkotik madde çeşitleri,
- Sokak satıcıları kimlerdir? Ticaret ve tüketimde kullanılan jargon, uyuşturucu satılan yerler ile kullanılan mekanlar ve sentetik eczalar,
- Uyuşturucu suçlarında yasal durum,
- UYUMA Projesi,
- Madde Bağımlılığı ile Mücadele Çözüm Merkezleri konularına yer verilmektedir.

NARKOREHBER modülü 01.11.2017 tarihinden itibaren tüm ülkemizde başarı ile uygulanmakta, ulusal ve uluslararası çevrelerce, özellikle 25 yaş ve üzeri yetişkin grupların farkındalığının artırılmasına dönük içeriği ile, örnek bir proje olarak gösterilmektedir.

Tablo 3.1 2019 Yılında Verilen NARKOREHBER Eğitim Sayıları Dağılımı (EGM - Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2020).

Hedef Grup	Faaliyet Sayısı	Ulaşılan Kişi Sayısı
Askeri Personel	24	2.744
Belediye Temizlikçisi	39	3.946
Belediye Zabıta	39	2.580
Emniyet	695	64.603
Esnaf	4	217
Kamu Görevlisi	880	75.493
Karma Gruplar	2	95
Üniversite Öğrencisi ve Öğretmen	26	2.676
Lise Öğretmenleri	362	27.707
Özel Güvenlik	245	35.381
Servis Şoförü	63	11.815
Sivil Toplum Kuruluşları	38	1626
Vatandaş	204	13.240
Veli	234	12.709
Toplam	2.855	254.832

NARKOREHBER faaliyetleri kapsamında 2019 yılında 2.855 etkinlik gerçekleştirilerek toplam 254.832 yetişkine ulaşılmıştır.⁶⁸

⁶⁸EGM-Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2020.

3.3.4. NARKO-TIR Projesi

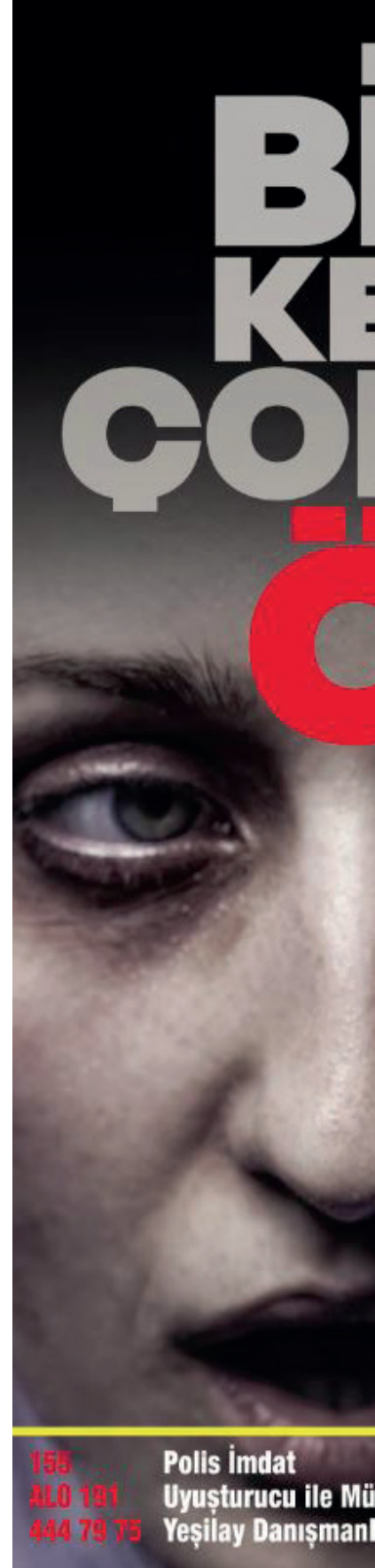
Kalkınma Bakanlığı ve İstanbul Kalkınma Ajansı'nın desteğiyle hayata geçirilen proje kapsamında hazırlanan ve alanında dünyada bir ilk olma özelliği taşıyan **NARKOTİK EĞİTİM TIRI** ile 2015 yılında İstanbul ilinde faaliyetlere başlanmıştır.

NARKOTIR aracı 13 m uzunluğunda ve 2,55 m genişliğinde özel olarak üretilmiştir. Aerodinamik yapıyı bozmayacak şekilde 8 m genişleyen hareketli bir bölüm eğitim aracına entegre edilerek araç içerisinde 40 m²'lik modern bir eğitim salonu oluşturulmuştur. İç mekanda 12 adet dokunmatik ekran ve ekranlarda 54 farklı konuda hazırlanmış madde kullanımı ve zararlarını anlatan animasyonlar ile eğitim programları 9'uncu sınıf ve üstü katılımcılara sunulmaktadır.

2017 yılına kadar sadece İstanbul ve ilçeleri ile Yalova ilinde faaliyet yürüten NARKO-TIR tarafından, 2019 yılında İstanbul, Balıkesir, Rize, Trabzon, Giresun, Ordu, Samsun, Amasya, Kocaeli, Osmaniye, Konya, Kütahya ve Muğla illerinde yapılan faaliyetler ile 88.990 kişiye ulaşılmıştır.

Projenin başladığı 2015 yılından 2020 yılına kadar olan dönemde ise NARKOTIR tarafından; İstanbul, Yalova, Sivas, Kırşehir, Kırıkkale, Kırklareli, Nevşehir, Niğde, Aksaray, Tekirdağ, Edirne, Rize, Denizli, Antalya, Isparta, Afyonkarahisar, Zonguldak, Manisa, İzmir, Muğla, Düzce, Bilecik, Balıkesir, Bolu, Trabzon, Giresun, Ordu, Samsun, Amasya, Osmaniye, Kütahya, Muğla, Kocaeli ve Konya olmak üzere 34 ilde yapılan etkinlikler ile ulaşılan kişi sayısı 342.808'dir.⁶⁹

⁶⁹ EGM-Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2020.

3.3.5.NARKO 191 Projesi

Ülkemizde madde bağlantılı ölüm vakalarının çoğunluğu sentetik uyuşturucular ile birden fazla maddenin bir arada kullanılmasından kaynaklanmaktadır.

Madde bağlantılı ölüm vakalarının önlenmesinde uyuşturucu ile mücadelede karşılaşılan sorunların çözümü için alınacak tedbirler kadar toplumsal bilincin oluşturulması ve farkındalığın arttırılması da büyük önem taşımaktadır.

Bu anlayıştan hareketle, Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı tarafından uyuşturucu suçlarından işlem gören kişiler arasında sentetik madde veya farklı maddelerin aynı anda kullanılmasından kaynaklı olumsuz sonuçlara yönelik farkındalık oluşturmak için NARKO 191 projesi başlatılmıştır.

Şubat-Haziran 2019 döneminde uygulanan proje çerçevesinde hedef kitleleri bilgilendirmek amacıyla 3 çeşit 5.820 adet önleyici afiş ve 9 çeşit 17.900 adet değişik ebatlarda çıkartma hazırlanmıştır. Hazırlanan afiş ve çıkartmaların; 81 İl Emniyet Müdürlüğünde bulunan Narkotik Suçlarla Mücadele ve Asayiş Şube Müdürlüklerinde, 44 Narkotik Suçlarla Mücadele Grup Amirliğinde, 1.265 Polis Merkezi Amirliğinde ve 81 ilimizde bulunan 139 Denetimli Serbestlik Şube Müdürlüğünde hedef kitlelerin dikkatini çekebilecek uygun yerlerde kullanılması sağlanmıştır.⁷⁰

⁷⁰ EGM-Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2020.

3.3.6.Metruk Binalar

2016-2018 ve 2018-2023 Uyuşturucu ile M¼cadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı, 2019-2021 Organize Suçlarla M¼cadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı, 2018-2019 İçişleri Bakanlığı Çalışma Planı, Faaliyet ve Projeleri ile 2019 Performans Gösterge ve Hedeflerinin içerisinde metruk binaların yıkılması, yıkılması zaman alan metruk binaların ise girişlerinin fiziki önlemler alınarak engellenmesine özellikle yer verilmektedir.

İnsanların can ve mal güvenliğini tehdit eden, çevre kirliliğine yol açan ve kent estetiğine uygun olmayan metruk binaların ve enkazların uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanımı/ticareti, bu maddelerin saklanması ve gizlenmesi gibi amaçlarla kullanıldığı meydana gelen olaylardan ve yapılan operasyonlardan anlaşılmaktadır.

Bu kapsamda; illerde bir Vali Yardımcısı başkanlığında metruk binaların tespiti ve yıkılmasında kurumlar arası koordinasyonu sağlamak amacıyla komisyonlar kurulmuştur.

Söz konusu komisyonlarca tespit edilen veya komisyona bildirilen metruk binalara girişi engelleyecek fiziki önlemler derhal alınmakta; bu binaların uyuşturucu kullanım alanları olması önlenmekte; binaların yıkılmasına ilişkin süreç başlatılmaktadır.

Haziran 2016 tarihinden Haziran 2020 tarihine kadar 85.571 metruk bina tespit edilmiş, yenilerinin ise belirleme çalışmalarına devam edilmektedir.

Tespit edilen metruk binalardan % 63,3'ü (54.165) yıkılmış, %20,48'i (17.524) rehabilite edilmiş veya güvenlik tedbiri alınmıştır. Bu çerçevede toplam 85.571 metruk binanın %83,78'ine (71.689) işlem yapılmıştır. Geriye kalan %16,22'sinin (13.882) ise yıkılma işlemleri devam etmektedir.⁷¹

⁷¹ İçişleri Bakanlığı, İller İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020

3.4. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI VE YEŞİLAY

3.4.1. Okulda Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitimi (TBM)

Türkiye’de okullarda önleme çalışmaları Milli Eğitim Bakanlığı ile Türkiye Yeşilay Cemiyeti arasında 2013’te imzalanan ve 2014’te yürürlüğe giren “Türkiye Bağımlılıkla Mücadele (TBM) Eğitim Programı” ekseninde verilmektedir.

TBM, ülkenin sosyolojik yapısı, ihtiyaçları ve mevcut eğitim sistemi göz önüne alınarak tasarlanmıştır. Tüm Türkiye’de Milli Eğitim sistemiyle bütünleşmiş bir model olarak okul rehber öğretmenleri tarafından başarı ile yaygınlaştırılmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı ile Türkiye Yeşilay Cemiyeti arasında Haziran 2017’de imzalanan protokolle birlikte Bakanlık bünyesindeki tüm rehber öğretmenlerin TBM uygulayıcı eğitimi olarak 20 milyon öğrenciye ulaşması amaçlanmaktadır.

TBM Programı, hem ulaşılan kişi sayısı hem de içeriklerin kapsamı bakımından dünyanın en büyük önleme programı olarak kabul edilmekte; Dünya Sağlık Örgütü, UNODC ve EMCDDA gibi uluslararası kuruluşlar tarafından beğeni ile karşılanmakta ve birçok platformda “iyi uygulama örneği” olarak sunulmaktadır. TBM Programı Uyuşturucuyla Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planlarında da yer alan akredite bir eğitim programıdır.

TBM ülke genelinde yaygınlaştırılmadan önce 2014 yılı başında İstanbul’da bir pilot uygulaması yapılmıştır. Pilot uygulama kapsamında 41 TBM Formatörü yetiştirilmiş, bu formatörler tarafından da 832 TBM Uygulayıcısı yetiştirilmiştir. Pilot çalışmaya 39 ilçedeki 515 liseden yaklaşık 60 bin lise öğrencisi katılmıştır. Pilot uygulamaya katılan rehber öğretmenler ile konu alan uzmanlarının katılımıyla gerçekleştirilen çalıştay sonucu elde edilen bilgiler ışığında eğitim materyallerine ve uygulama sürecine ilişkin görülen eksiklikler değerlendirilerek programda ve yaygınlaştırma yönteminde gerekli düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

TBM Eğitim Programının sağlıklı yaşam, tütün, alkol, madde ve teknoloji bağımlılığı alanlarında pedagojik yaklaşımla ve yaş grupları özelinde hazırlanmış eğitim modülleri ile bugüne dek ülke çapında Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde toplam 812 formatör ve 33.120 uygulayıcı rehber öğretmen aracılığıyla her yıl 10 milyondan fazla öğrenci ve 2 milyondan fazla veliye ulaşılmaktadır.

Ayrıca, Aile Bakanlığında görevli 144 formatör tarafından uygulayıcı eğitimleri ve farkındalık eğitimleri gerçekleştirilmekte olup 2019 yılı içerisinde farkındalık eğitimleri ile toplam 148.995 kişiye ulaşılmıştır.

Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programının (TBM) ilköğretim, ortaokul ve lise düzeylerinde öğrencilerin bağımlılıkla ilgili bilgi ve olumlu duygu geliştirmedeki etkisi ülke genelinde yürütülen bir

çalışma ile incelenmiştir. Çalışma ilkokul, ortaokul ve lise öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma, NUTS-1'de yer alan 12 bölgenin her birinde seçilen 12 ilde toplam 5.570 öğrenci üzerinde yapılmıştır. TBM, teknoloji bağımlılığı konusunda öğrencilerde bilgi ve olumlu duygu geliştirmede etkili olup, ilkokul ve lise düzeyinde ortaokula göre daha başarılı olunmuştur. Program tütün bağımlılığı konusunda başarılıdır. Lise öğrencileri tütün bağımlılığı konusunda daha çok bilgilenmişlerdir. TBM, lise öğrencilerinde alkol ve madde bağımlılığı konusunda bilgi ve olumlu duygu geliştirmede etkili olmuştur. Programın öğrencilerin sağlıklı yaşama ilişkin bilgi düzeylerini geliştirmede de etkili olduğu görülmüştür. Sonuç olarak, program öğrencilerde bağımlılıkla ilgili bilgi ve olumlu duygu geliştirmede etkili olmuştur.

TBM Etkililik Analizi Araştırması'ndan elde edilen sonuçlara istinaden eğitim içerikleri ve ölçme değerlendirme araçları güncellenmiştir. Güncellenmiş içeriklerin değerlendirilmesi ve bir önceki araştırmanın sınırlılıklarının azaltılması amacıyla 2018 yılında yeni bir TBM Etkililik Analizi Araştırması gerçekleştirilmiştir. İstatistiksel Bölge Birimleri sınıflamasına göre belirlenen 12 ilde gerçekleştirilen çalışmada, 5.451 öğrenci ile çalışma yapılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, TBM Eğitimlerinin ilkokul düzeyinde sağlıklı yaşam ve teknoloji bağımlılığı modüllerinde bilgi düzeyinde, teknoloji bağımlılığında ise duygu durumunda anlamlı farklılık yarattığı bulunmuştur. Ortaokul düzeyinde, sağlıklı yaşam, teknoloji ve tütün bağımlılığı modüllerinde bilgi düzeyinde, tütün bağımlılığında

ise duygu durumunda anlamlı farklılık yarattığı gözlenmiştir. Lise düzeyinde sağlıklı yaşam, alkol, madde, teknoloji ve tütün bağımlılığı modüllerinin tümünde bilgi düzeyinde anlamlı farklılık yarattığı tespit edilmiştir.

Yeşilay, Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı (TBM) kapsamında 2014 yılında geliştirilen etkileşimli içerikler, eğitim teknolojileri alanında yeni trendler çerçevesinde alan uzmanları ve pedagoglarla birlikte güncellenmiştir. 13 modüle ait 320 etkileşimli içerik Yeşilay'ın İnteraktif Eğitim Portalı 'lms.tbm.org.tr' adresine yüklenmiştir. Öğretmenlerin etkinlikleri daha etkin kullanabilmesi için her modüle özgü bütün etkinlikleri kapsayan kılavuz kitaplar oluşturulmuş ve eğitim portalına yüklenmiştir. Söz konusu etkileşimli içeriklerin Milli Eğitim Bakanlığı'nın EBA sistemine entegrasyonu için 2019 yılı içerisinde görüşmeler yapılarak yıl sonu itibarıyla entegrasyonu sağlanarak ülke çapında öğretmenlerin kullanımına açılmıştır.

Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı kapsamında geliştirilen tüm materyaller için düzenli aralıklarla güncelleme çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Güncelleme çalışmalarında, Milli Eğitim Bakanlığı kanadından alınan görüşler, sahadan gelen raporlar, 'iletisim@tbm.org.tr' adresinden alınan yorumlar, rehber öğretmenlerle yapılan çalıştayların raporları, danışmanlardan alınan değerlendirmeler ve TBM Etkililik Analizi Değerlendirme Araştırmalarından elde edilen sonuçlar dikkate alınmaktadır. Bu kapsamda 2019 yılı içerisinde TBM afişleri infografik versiyonları hazırlanarak içerik ve görsel olarak afişler güncellenmiş, tbm.org.tr internet sitesinden tüm

vatandaşların kullanımına açılarak yıl boyunca talep eden tüm kurum ve kuruluşlara ücretsiz olarak gönderimi sağlanmıştır.

Aynı zamanda 2019 yılı içerisinde ilkokul, ortaokul ve lise/yetişkin düzeyinde sağlıklı yaşam, teknoloji, alkol, madde ve tütün bağımlılığı konularında 20 adet eğitici video hazırlanarak tbm.org.tr internet sitesi üzerinden kullanıcıların hizmetine sunulmuştur. Söz konusu videoların halk eğitim merkezlerinde açılan mesleki ve teknik eğitim kurslarına gelen binlerce yetişkinin izlemesi ve bağımlılık konusunda farkındalık kazanması amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü ile ilgili videoların gösterimi konusunda görüşmeler yapılarak onay süreci başlatılmıştır.

Okullarda Yeşilay Kulüpleri için bir etkinlik havuzu oluşturulması ve ülke genelinde Yeşilay kulüpleri tarafından yürütülen tüm faaliyetlerin ortak bir dil ve mesaj paylaşarak Yeşilay Kulüplerinin ülkenin her köşesinde etkin ve bir plan çerçevesinde faaliyet göstermelerinin sağlanması amacıyla “Yeşilay Kulüpleri Etkinlik Kitapları” geliştirilmiştir. Söz konusu kitapların ülke çapında tüm öğretmenlerimiz ve öğrencilerin kullanımına sunulması için Milli Eğitim Bakanlığı’ndan onay alınmış olup ilgili kitapların ‘tbm.org.tr’ internet sitesinden indirilmesi ve Yeşilay kulüp faaliyetlerinde kullanılması için Bakanlık tarafından resmi olarak tüm okullar ve öğretmenler bilgilendirilmiştir.

TBM; bilimsel olarak hazırlanması, aynı standartta anlatılması ve ulaşılabilirliğin kolay olması bakımından, ülkemizde uygulanan önleme çalışmaları adına önemli bir adımdır. Bu kapsamda 2017-2018 eğitim ve öğretim yılı sonu

itibariyle ulaşılan öğrenci sayısı 9.541.911, veli sayısı 2.338.221, öğretmen sayısı ise 708.804’tür. 2018-2019 eğitim-öğretim yılında ise 9.728.981 öğrenci, 2.514.398 veli ve 783.245 öğretmen TBM eğitimlerine katılım sağlamıştır.

2019 yılı boyunca yapılan uygulayıcı eğitimleri ile uygulayıcı rehber öğretmen sayısı 33.120’ye ulaşmıştır.⁷²

3.4.2.Okulda Bağımlılığa Müdahale (OBM) Programı

Sigara, alkol veya uyuşturucu ile yeni tanışmış veya deneme aşamasında olan öğrencilere yönelik hazırlanmış olan Okulda Bağımlılığa Müdahale Programı (OBM), zararlı maddelerden vazgeçirmeye yönelik olarak geliştirilmiş okul temelli önleyici müdahaleler bütünüdür.

OBM kapsamında, 16-17 Ocak 2017 tarihlerinde Yeşilay Sepetçiler Kasrı’nda, “Okulda Bağımlılığa Müdahale (OBM) Pilot Eğitimi” gerçekleştirilmiştir. OBM Pilot Eğitimi’ne MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nden bir gözlemci olmak üzere Bağcılar, Bahçelievler, Başakşehir, Esenyurt, Sultangazi, Şişli, Zeytinburnu ilçelerinden 24 Rehber Öğretmen gönüllü olarak katılım sağlamıştır.

Okullarda yapılacak uygulama öncesi Risk Değerlendirmesi, Müdahale ve İzleme olmak üzere 3 adet online form geliştirilmiş olup rehber öğretmenlerden yaptıkları görüşmeleri bu formlara işlemeleri istenmiştir. Formlardan takip edilen veriler rehber öğretmenler tarafından yapılan

⁷²MEB & YEŞİLAY, 2020.

görüşmelerin çoğunluğunun sigaraya ilişkin olduğu, iki adet alkol ve bir adet madde kullanan öğrenciyle görüşme yapıldığı belirlenmiştir.

31 Mart 2017 tarihinde Yeşilay Genel Merkezinde OBM Uygulayıcıları ile bir değerlendirme toplantısı gerçekleştirilmiştir. Değerlendirme toplantısında uygulamaya ilişkin konular değerlendirilmiştir. Toplantı sonucunda danışmanlar tarafından OBM Uygulayıcı Eğitiminin motivasyonel görüşmede beceri geliştirme ve kazandırmada etkili olduğu gözlemlenmiştir.

Eğitim Programı ve Değerlendirme Toplantısı sonrası geliştirilen tüm materyaller ile uygulama videoları güncellenerek yaygınlaştırmaya hazır hale getirilmiştir. Bu doğrultuda, program ikincil önleme alanında hissedilen ihtiyaca cevap vermek amacıyla okul temelli olarak kurgulanmış ve rehber öğretmenlerin bağımlılık yolunda ilerleyen öğrenciye müdahale becerilerini arttırarak önleme çalışmalarını daha etkin ve yaygın hale getirecek şekilde hazırlanmıştır. OBM Programı; rehberlik öğretmenlerinin mesleki yeterlilik ve yetkinliklerini arttırmakta, onlara müdahale becerileri (doğru iletişim ve yönlendirme) kazandırmakta ve ikincil önleme çalışmalarını sistematik halde yapılandırmaktadır.

OBM Programı ile pek çok zararlı davranış bağımlılığa dönüşmeden okul temelli önlenecek ve öğrenciler eğitim sistemi dışına itilmeden kazanılacaktır. Çocuk ve ergen okulda muhafaza edildiği sürece ona ulaşmak ve bir şeyleri değiştirmek mümkündür. Ancak eğitim sistemi dışına itilmiş ve yalnızlaştırılmış bir bireye ulaşmak ve onu zararlı alışkanlığından uzaklaştırmak çok daha zor olacaktır.

OBM Programı kapsamında geliştirilen yazılım aracılığıyla rehber öğretmen riskli öğrenciyi tespit edecek, değerlendirecek ve izleyebilecektir. Rehber öğretmen yazılım üzerindeki formlar aracılığıyla risk durumunu esas alarak öğrenciyi önleyici müdahalede bulunacaktır. Bu müdahaleler bilgilendirmeden motivasyonel görüşmeye, izlemeden aile ile temas kurmaya, psikososyal değerlendirmeden sağlık kurumlarına yönlendirmeye uzanan farklı yöntemler içermektedir.

OBM'nin Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile işbirliğinde ülke genelinde sistematik bir şekilde yaygınlaştırılabilmesi için 2018 yılında bir protokol imzalanmış ve protokol sonrası ülke genelinde yaygınlaştırma çalışmaları başlamıştır.

Bu çerçevede; eğitim içerikleri ve tanıtım materyalleri hazırlanmış olup 11-14 Şubat ve 25-28 Şubat 2019 tarihlerinde İzmir'de 81 ilden toplam 240 rehber öğretmenin katılımı ile OBM Uygulayıcı Eğitimleri düzenlenmiştir. OBM'nin tanıtımı ve yaygınlaştırılması için 'obm.org.tr' internet sitesi tasarlanmıştır.

Sahadaki uygulayıcıların okullarındaki riskli öğrencileri tespit ederek gönüllülük esasına dayalı olarak kayıt altına alması ve görüşmeler yaparak veri girişlerini gerçekleştirmesi amacıyla özel olarak bir yazılım hazırlanmıştır. Sahada gerçekleştirilen tüm kayıtlar, sistem üzerinde kaydedilmekte ve uygulayıcılara karşılaştıkları vakalarla ilgili destek verilmektedir.

Halihazırda 232 OBM uygulayıcısı sahada görev yapmakta olup okullardaki riskli öğrenciler tespit

edilerek sisteme kaydedilmekte ve motivasyonel görüşmeler yapılarak ihtiyaç duyulan kısa müdahale teknikleriyle öğrencilere destek verilmektedir⁷³.

3.4.3.Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Projesi

Milli Eğitim Bakanlığı ile Türkiye Yeşilay Cemiyeti arasında 2017 yılında imzalanan protokol kapsamında; öğrencilerin zararlı alışkanlıklara karşı bilinçli bir şekilde yetişmelerini, sigara, alkol, uyuşturucu, kumar ve internet bağımlılığının olumsuz ve yıkıcı etkilerini kavramalarını sağlamak ve yeni neslin bağımlılıklara ilgili bilinç düzeylerini arttırmak amacıyla **“Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Projesi”** başlatılmıştır. Protokol kapsamında ülke genelinde ilköğretim, ortaokul ve lise öğrencilerinin katıldığı ‘bağımlılık’ konulu ‘Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Yarışması’ düzenlenmektedir. “Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Yarışması” her yıl Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim, orta ve lise kademelerinde örgün eğitim veren okullarda gerçekleştirilmektedir.

2019 yılında 9’uncusu gerçekleştirilen “Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek” yarışması ile çocuk ve gençlerin zararlı alışkanlıklara karşı bilinçli bir şekilde yetişmelerine destek vermek; sigara, alkol, uyuşturucu, kumar ve teknoloji bağımlılığının olumsuz ve yıkıcı etkilerini kavramalarını sağlayıp daha güvenli ve daha sağlıklı bir hayat sürmelerine katkıda bulunarak yeni neslin bağımlılıkla ilgili bilinç düzeylerini arttırmak amaçlanmaktadır.

Proje kapsamında yukarıda belirtilen iki ana kategoride yarışmaya eser katılımının sağlanması, projenin okullarda duyurulması ve

geniş bir hedef kitleye ulaşabilmek için bir afiş çalışması gerçekleştirilmiştir. Tasarımı ve basımı gerçekleştirilen 65.000 adet afiş il milli eğitim müdürlüklerine dağıtılmıştır. Bu afişlerin ülke genelinde MEB’e bağlı 66.323 okula dağıtımı, MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne takip edilmiştir.

Tablo 3.2 Eğitim-Öğretim Yıllarına Göre Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Yarışmasına Yapılan Başvuru Sayıları

	2017-2018 Eğitim Öğretim Yılı	2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı
Gönderilen Edebi Eser Sayısı	14.152	76.904
Gönderilen Görsel Eser Sayısı	19.721	108.859
Gönderilen Eser Sayısı	33.873	185.763

⁷³MEB & YEŞİLAY, 2020.

İllerde dereceye giren öğrencilere Yeşilay Şubeleri ve Milli Eğitim Müdürlüklerince ödül törenleri düzenlenerek yerel basın ve medyada duyurusu yapılmaktadır. Dereceye giren öğrenciler için düzenlenen ödül töreninde; ödül almayı hak kazanan öğrencilerin okullarından ve ailelerinden izleyiciler ve il protokolleri yer almaktadır.

Her yıl değişen ödül sisteminde 2019 yılında, edebi ve görsel kategoride ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde dereceye girin il birincilerine 500 TL para ödülü verilmiştir. Ayrıca dereceye giren her öğrenciye madalya ve teşekkür belgesi vb. verilerek öğrenciler ödüllendirilmektedir.

Ülke genelinde ilkokullardan 77, ortaokullardan 80, liselerden 80 kişi edebi kategoride il birincisi seçilmiş, yine ilkokullardan 79, ortaokullardan 81, liselerden 81 kişi görsel kategoriden il birincisi seçilmiş ve toplamda 478 eser sistem üzerinden Yeşilay Genel Merkezine gönderilmiştir.

Yeşilay Genel Merkezine gelen eserler 16.04.2019 tarihinde Yeşilay ve MEB yetkililerinden oluşan bir alt komisyonca ön değerlendirmeden geçmiş ve 17.04.2019 tarihinde edebi ve görsel kategoride ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde Türkiye birinci, ikinci ve üçüncülerinin seçimi gerçekleştirilmiştir. Ülke genelinde dereceye giren öğrencilerin velileri ve öğretmenleri ile iletişime geçilerek 3 Mayıs 2019 tarihinde Yeşilay Genel Merkezinde büyük ödül töreni gerçekleştirilmiştir.

Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek yarışması kapsamında 2019 yılında edebi ve görsel kategoride ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde il birincilerine 500 TL

olmak üzere toplam 478 il birincisine 239.000 TL ödül verilmiştir.

Büyük ödül töreninde ise edebi ve görsel kategoride ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde Türkiye birincilere 5.000 TL, ikincilere 3.000 TL, üçüncülere ise 1.500 TL, ayrıca bir öğrenciye Jüri özel ödülü olarak 1.000 TL olmak üzere toplam 19 öğrenciye 58.000 TL para ödülü verilmiştir.

Ayrıca ülke genelinde dereceye giren öğrenciler Yeşilay tarafından yurtdışı gezisi ile ödüllendirilmiştir. Bu yönde, 17-19 Ağustos 2019 tarihlerinde 19 aile Bosna gezisine katılmıştır.⁷⁴

3.4.4.Yaşam Becerileri Eğitim Programı

TBM'nin bilgi, bilinç ve farkındalık oluşturan eğitim içeriklerinin yanı sıra çocuklarda ve gençlerde zararlı alışkanlıklara karşı "hayır deme becerisi" geliştiren, bilgilendirmenin yanı sıra davranış değişikliği kazandıran bir eğitim programına ihtiyaç duyulmuştur. Türkiye Yeşilay Cemiyeti bu ihtiyaca cevap verebilmek adına birincil önleme kapsamında bir eğitim programı geliştirmiştir. 2018 yılında çalışmalarına başlanan "Yeşilay Yaşam Becerileri Eğitim Programı"; öğrencilerin bağımlılık riskinden uzak bir yaşam sürmesini, olumlu davranış değişiklikleri ve alışkanlıklar kazanmasını ve kendini riskli ortam ve durumlardan korumasını sağlayacak etkinliklerden oluşan, okul temelli, koruyucu ve güçlendirici bir eğitim programıdır.

Program; sağlıklı yaşam, sağlıklı birey, sağlıklı

⁷⁴MEB & YEŞİLAY, 2020.

toplum perspektifiyle öğrencinin çok yönlü gelişimini sağlamayı hedeflemektedir. Programın diğer önleme programlarından en önemli farkı sadece riskli öğrenciyi değil, sağlıklı öğrenciyi de odağına alıp risklere karşı güçlendirmeye çalışmasıdır. Programın hedef kitlesi sigara, alkol ya da diğer maddeleri denememiş veya denemiş ancak kullanıcı olmayan 7. sınıf öğrencileridir.

Program yaşam becerilerini 3 ana başlıkta sınıflandırmaktadır:

Kişiler Arası Beceriler

- İletişim becerileri,
- Güvenli girişkenlik becerisi,
- Müzakere becerisi,
- Doğru arkadaş seçme becerisi,
- Akran baskısına direnme ve reddetme becerisi.

Kendilik Bilgisi

- Kendini tanıma ve özkontrol,
- Sorumluluk alma,
- Gerginlik, stres, travma ve olumsuz duygularla baş etme,
- Hobi, spor, sanat yeteneklerini keşfetme.

Düşünme ve Karar Verme

- Problem çözme,
- Eleştirel düşünme,
- Karar verme.

Yeşilay Yaşam Becerileri Eğitim Programı ile ilgili içerikler oluşturulmuş, Yaşam Becerileri ölçeklerinin geçerlik güvenirlik çalışmaları tamamlanmış ve 2019 yılında pilot uygulama çalışmaları başlatılmıştır. İstanbul'un Bahçelievler ilçesindeki 4 ortaokulda 7. sınıflara yönelik olarak pilot uygulamalar devam etmekte olup çalışmaların Nisan ayı itibariyle tamamlanması beklenmektedir. Saha çalışmasının sonuçlarına istinaden eğitim programının son hali verilerek MEB ile işbirliği içerisinde ülke genelinde yaygınlaştırma planı oluşturulacak ve eğitici eğitimleri gerçekleştirilecektir.

Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği içinde okul temelli olarak uygulanan Türkiye Bağımlılıkla Mücadele (TBM) Eğitim Programı ile Okulda Bağımlılığa Müdahale ve Yaşam Becerileri Eğitim Programları önleme alanında önemli bir ihtiyaca cevap vermektedir. Önümüzdeki yıllarda, Yeşilay tarafından hazırlanan ve Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği içinde okul temelli olarak uygulanmaya başlanan bu önleyici programların daha yaygın ve etkin hale getirilmesi önem taşımakta olup, ülke genelinde hızlı bir şekilde uygulanması hedeflenmektedir.⁷⁵

⁷⁵MEB & YEŞİLAY, 2020.

3.5. SAĞLIK BAKANLIĞI

3.5.1. Eğitim Programları

Ruh sağlığı ve hastalıkları uzman hekimlerine yönelik “Madde Bağımlılığı Hekim Eğitimi”nin içeriği güncellenmiştir. Hazırlanan yeni sesli ve görüntülü eğitim modülü, Sağlık Bakanlığı Uzaktan Sağlık Eğitim Sistemine (USES) aktarılmıştır. Ülke genelinde Sağlık Bakanlığı’na bağlı sağlık tesislerinde görev yapan yaklaşık 1.200 ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanı hekimin kaydı sisteme tanımlanmıştır.

Haklarında adli işlem yapılarak denetimli serbestlik kapsamına alınan bağımlı bireylerin tedavisi 2015/11 sayılı Sağlık Bakanlığı Genelgesi hükümlerine göre yürütülmektedir. Genelgede de yer aldığı üzere tedavi programının bir aşamasını da denetimli serbestlik kapsamındaki bireye 6 oturumlu Bağımlılık Programı uygulamaktır. Kişide davranış değişikliği ve tedavi motivasyonu sağlamak ve yeniden uyuşturucu madde kullanmasını önlemek amacıyla uygulanan yapılandırılmış programın, eğitimi personel tarafından uygulanması gerekmektedir. Bu amaçla 24-25 Ekim 2019 tarihlerinde Antalya ilinde 44 ilden 85 kişinin katılımıyla “Denetimli Serbestlik 6 Oturumlu Bağımlılık Programı Eğitimi” yapılmıştır.

Tedavi merkezlerinde görev yapan personelin bağımlılık konusunda bilgi düzeylerinin artırılması ve uygulama birliğinin sağlanması amacıyla hizmet içi eğitimler verilmektedir. Bu kapsamda; “Bağımlılık Temel Eğitim Programı”, “Yapılandırılmış Grup Çalışmaları Eğitimi” ve “Yapılandırılmış Bireysel

Görüşmeler Eğitimi” olarak 3 ayrı eğitim belirli aralıklara verilmektedir.

Ülke genelinde hizmet veren danışmanlık, tedavi, rehabilitasyon merkezlerinin etkinliğinin ve verimliliğinin artırılması çalışmaları kapsamında her merkezde aynı standartta hizmet sunulmasının sağlanması amacıyla Asgari İşleyiş Standartları (ASİS) Rehberi hazırlanmıştır. Rehberin yayımlanması için çalışmalar devam etmektedir.

Ayrıca 2020 yılında uygulanmak üzere, özellikle ayaktan arındırma merkezlerinde uygulaması planlanan ve ASİS Rehberi’nde yer alan “Ayaktan İzleme Programı” için ayrı bir eğitim modülü oluşturulmuştur.

2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı kapsamında, bağımlı hastalara yönelik acil durumlarda müdahalede bulunan hastane acil çalışanları ve 112’lerde görevli hastane öncesi acil sağlık personeline yönelik “Madde Kullanım Bozukluğunda Acil Yaklaşım” eğitimleri verilmektedir. “Madde Kullanım Bozukluğunda Acil Yaklaşım Rehberi’nin Hastane öncesi acil sağlık hizmetleri (112) çalışanları için 81 il genelinde tüm personele ASOS (Acil Sağlık Otomasyon Sistemi) üzerinden ulaşılmıştır ve mevcut tüm personele eğitim verilmiştir.

2018 yılında hastane öncesi acil sağlık hizmetleri (112) çalışanlarının bağımlılıkla ilgili eğitimlerinin hizmet içi eğitim kapsamına alınması konusunda 17.684 personele, 2019 yılında ise 7.391 personele

eğitim verilerek toplam 25.075 personel eğitimi tamamlanmıştır. 81 ilimizden 170 acil tıp uzmanına eğitici eğitimi sağlanmıştır. Bu eğitimciler tarafından 81 ilimizde 5.015 hekim ve hekim dışı sağlık personeli ile 1.396 hastane öncesi acil sağlık personeline eğitim verilmiştir. Tüm personelin eğitiminin tamamlanması için çalışmalara devam edilmektedir.

Ambulanslarda madde kullanım bozukluğu olan hastalara acil müdahalede kullanılacak ilaçların bulundurulması için çalışmalar yapılmıştır.⁷⁶

3.5.2.Uyuşturucu ile Mücadelede İletişim Çalışmaları

Ülkemizdeki uyuşturucu ile mücadele çalışmalarında iletişim ayağının bilimsel temellere dayandırılarak yürütülmesi kapsamında "İletişim Bilim Kurulu" oluşturulmuştur. Kurul

2019 yılında 6 defa toplanmıştır. Yapılan iletişim çalışmaları iletişim kurulunun danışmanlığında, bilimsel temelli yürütülmektedir.

Bağımlılık ile mücadelede iletişim, yöntem, içerik, kavram, dil, üslup, anlatım yapısı ve stratejilerini içeren "Bağımlılık ile Mücadele Stratejik İletişim Belgesi" hazırlanmıştır.

Söz konusu stratejik iletişim belgesinin uygulanmasına yönelik tüm paydaşlara yönelik yüz yüze ve elektronik ortamda eğitim içeriği hazırlanmıştır.

ALO 191 Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattının bilinirliğinin artırılması ve markalaşmasının sağlanması amacıyla 1 adet tanıtım videosu ile kamu spotu; tedavi merkezlerinin bilinirliğinin artırılması amacıyla da 2 adet tanıtım video çalışması yapılmıştır. Gerçekleştirilen tüm iletişim çalışmalarında söz konusu materyallerin gösterimi sağlanmaktadır.

ALO 191 kurumsal logosu güncellenmiştir. Ayrıca ALO 191 Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattına gelen çağrılardan başarı hikayesi örnekleri alınarak bu örneklerin basında yer alması sağlanmıştır.

Çocuklarda gerektiğinde "Hayır diyebilme" becerisini güçlendirmek için 3-6 yaş, 7-12 yaş ve 13-15 yaş gruplarına özel "Hayır diyebilme" davranışının geliştirilmesine yönelik 10 adet örtülü senaryo oluşturulmuştur. Ayrıca uyuşturucu madde kullanımının etki ve zararları konusunda hazırlanan 2 adet viral video ve 3 adet tanıtım videosu hazırlanarak gösteriminin yapılması sağlanmış ve devam etmektedir.

Uyuşturucu kullanımının etki ve zararlarını anlatan 2 adet broşür ve 1 adet afiş hazırlanmıştır.

Bağımlılık ile mücadele çalışmalarında yer alan paydaş kurumların hedef kitle tarafından sık kullanılan web sitelerine yerleştirilmek üzere 1 adet banner çalışması yapılmıştır.

Yapılan çalışmaların kamuoyundaki etki ve geri bildirimlerine yönelik etki analizi çalışmalarına devam edilmektedir.

⁷⁶Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2020

3.6. DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

Toplumu din konusunda aydınlatmakla görevli olan Diyanet İşleri Başkanlığı, insanımızın din hizmeti alanındaki talep ve ihtiyaçlarını karşılamayı, toplumsal huzura, birlik ve beraberliğe katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Gelişime ve yeniliğe açık, toplumsal sorunlara duyarlı bir din hizmeti anlayışıyla hizmet sunan Diyanet İşleri Başkanlığı toplumumuzu, özellikle de gençlerimizi ahlaki olumsuzluklardan ve zararlı alışkanlıklardan koruma gayretiyle hareket etmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı bağımlı ve bağımlı yakınlarını kapsayan çalışmalarını, Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu kararları doğrultusunda hazırlanmış olan 2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı kapsamında yürütmektedir.

Bu bağlamda ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği esasına dayalı olarak yürütülen bağımlılıkla mücadeleye yönelik hizmetleri büyük öneme sahiptir. İşbirliği kapsamında Diyanet İşleri Başkanlığı ile Sağlık Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve Türkiye Yeşilay Cemiyeti arasında protokoller imzalanmıştır.

Diyanet İşleri Başkanlığı bağımlılıkla mücadele çalışmalarında; bilinçlendirme, farkındalık gibi önleme faaliyetleri ile tedavi esnasında ve sosyal uyum aşamasında manevi danışmanlık ve rehberlik hizmeti gerçekleştirmektedir. Bu hizmetler il ve ilçelerde bir kadın bir erkek olmak üzere görevlendirilen 175 koordinatör eliyle yürütülmektedir.

⁷⁷Diyanet İşleri Başkanlığı, 2020.

Koordinatörler önleyici faaliyet kapsamında; camii, Kur'an kursları, aile ve dini rehberlik büroları, gençlik merkezleri, öğrenci yurtları gibi mekânlarda yetişkinlere, öğrencilere, farklı gençlik gruplarına ve tüm vatandaşlarımıza yönelik farkındalık programları düzenlemektedirler.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın önleme/egitim faaliyetlere dair 2019 yılı sayısal verileri aşağıdaki tabloda sunulmuştur.⁷⁷

Tablo 3.3 Diyanet İşleri Başkanlığı Tarafından 2019 Yılı Faaliyet ve Katılan Kişi Dağılımı

Faaliyet Türü	Faaliyet Sayısı	Katılımcı Sayısı
Vaaz	4.942	8.500.000
Konferans, Seminer, Panel vb.	2.470	289.327
Cezaevi ve DS Dersleri	1.226	48.940
KYK'larda Düzenlenen Programlar	606	59.888
AMATEM'lerde Düzenlenen Programlar	1.159	18.406
Din Görevlilerine Yönelik Eğitimler	621	53.151

Ayrıca 81 il ve tüm ilçelerinde 2019 yılı Yaz Kur'an kursu öğrencilerine yönelik bağımlılıkla mücadele, özellikle teknoloji bağımlılığı seminerleri düzenlenmiştir. Bu çerçevede 8.759 seminer gerçekleştirilmiş, seminerlere 507.671 kursiyer katılmıştır.

3.7. RADYO VE **TELEVİZYON** **ÜST KURULU (RTÜK)**

2019 yılında yayın hizmetlerinde uyuşturucu madde kullanımını özendiren yayınların önlenmesine yönelik denetim faaliyetlerine devam edilmiştir. Bu çerçevede 6112 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinde yer alan “Alkol, tütün ürünleri ve uyuşturucu gibi bağımlılık yapıcı madde kullanımı ile kumar oynamayı özendirici nitelikte olamaz.” ilkesinin ihlali nedeniyle 2019 yılı içinde RTÜK tarafından 3 kez idari para cezası müeyyidesi ve 2 kez de program durdurma müeyyidesi; Kanunun 8 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Radyo ve televizyon yayın hizmetlerinde, çocuk ve gençlerin fiziksel, zihinsel veya ahlaki gelişimine zarar verebilecek türde içerik taşıyan programlar bunların izleyebileceği zaman dilimlerinde ve koruyucu sembol kullanılmadan yayınlanamaz.” ilkesinin ihlali nedeniyle 2019 yılı içinde RTÜK

tarafından 84 kez idari para cezası müeyyidesi uygulanmıştır.

Bağımlılıkla mücadele faaliyetleri kapsamında 2019 yılında Sağlık Bakanlığı ve Yeşilay tarafından uyuşturucu bağımlılığıyla mücadele konusunda hazırlanan 1 adet kamu spotu, Yeşilay Danışmanlık Merkezlerinin kamuoyuna tanıtılması, bağımlı ve yakınlarının merkezin hizmetlerinden istifade etmelerinin sağlanması amacıyla hazırlanan 1 adet kamu spotu ile tütün ve tütün ürünleri kullanımının insan sağlığına zararları konusunda kamuoyunun bilgilendirilmesi konusunda hazırlanan 1 adet radyo ve 1 adet kamu spotu zorunlu yayın olarak medya hizmet sağlayıcılara tavsiye edilmiştir.⁷⁸

3.8. TÜRKİYE RADYO VE **TELEVİZYON KURUMU** **(TRT)**

1983 tarih ve 2954 sayılı Türkiye Radyo Televizyon Kanununun Temel İlkeler ve Yayın Esasları ile ilgili kısımda “**Toplumun beden ve ruh sağlığına zarar verecek hususlara yer vermemek**” hükmü bulunmaktadır. Bu hükme uygun olarak TRT, kamu yayıncılığının gereği olarak aşağıda sayılan, Genel Yayın Planında da yer alan hususlara uygun bir şekilde yayıncılık faaliyetlerini sürdürmektedir.

Gençlere yönelik planlanan programlarda; gençlerin içinde buldukları fiziksel ve duygusal gelişim dönemlerini sağlıklı bir biçimde geçirme, olumlu yeni tutum ve davranışlar kazanımı, kişilik geliştirilmesi, aile, çevre, arkadaşlık ve toplum ilişkileri, uyumu, sosyal ve psikolojik problemler, ailelerini terk eden ve suça itilen gençlerin karşılaşılabileceği durumlar, çocuk mahkemeleri

⁷⁸ RTÜK, 2020.

ile infaz kurumlarından tahliye olan gençlerle ilgili çalışmalar, karşılaştıkları problemler ve çözüm yolları, gençlerin ergenlik dönemi sorunları ve çözüm yolları, kahvehane, alkol, sigara, uyuşturucu gibi alışkanlıkların gençler üzerindeki olumsuz etkilerine yer verilmektedir.

Çocuklara yönelik planlanan programlarda; evlerini terk eden çocukları bekleyen tehlikeler, hırsızlık, gasp, kapkaç vb. olaylara karışan çocuklarla ilgili örnek olayların yer aldığı içeriklere yer verilmektedir.

Sağlık programlarında; topluma sağlıklı yaşama bilinç, istek ve davranışının kazandırılmasına, sağlık hizmetleri, hastalıklar ve tedavi imkanları, sağlık hizmeti veren kurum ve kuruluşlar ile bu kuruluşların imkânlarına, bilim adamları ve uzman kişilerin görüşlerine, sağlığı koruma ve geliştirme konularına öncelik verilir. Sağlıkla ilgili uygulama konuları, vatandaşın görüşünü de yansıtır biçimde haberlerde, çeşitli kuşak ve programlarda değerlendirilerek; röportaj, forum, panel ve açık oturum gibi uygulamalarla yayınlarda yer almaktadır. Sağlık programları içerisinde; sigara, alkol ve uyuşturucu kullanımı ile ilgili çalışmalar yapan kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerine yer verilmektedir.

Reklamlarda yaşlıları istismar eden, çocukları ve gençleri olumsuz yönde etkileyen, kötü alışkanlıklara yönlendiren tema ve mesajlardan kaçınılmaktadır.

TRT radyo ve televizyon kanallarında yayınlanan belgesel, drama, eğitim-kültür, sağlık ve haber türündeki yayınlarda 2018 yılında 15, 2019 yılında ise 118 adet yayında;

- Cumhurbaşkanlığı madde ve davranışsal bağımlılık konusundaki genelge,
- Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu toplantıları,
- Dünya Sigarasız Günü,
- Uluslararası Uyuşturucu Kullanımı ve Kaçakçılığı ile Mücadele Günü,
- Gebelerde sigaranın zararları,
- Madde bağımlılığı,
- Nargile/alkol/tütün ve tütün ürünleri kullanımının zararları,
- Çocukları madde ve tütün bağımlılığından korumanın yolları,
- Gençlerin ve çocukların etkilendikleri çevresel faktörler,
- Madde bağımlılığında tedavi yöntemleri,
- Uyuşturucu testi cihazı,
- AMATEM çalışmaları,
- Uyuşturucuyla mücadele konusunda yapılan çalışmalar,
- Anne ve babalar çocuğunun madde kullandığından kuşkulanırsa ne yapmalı vb. konularına yer verilmiştir.

Ayrıca alkol, tütün mamulleri ve madde bağımlılığı karşıtı; 2018 yılında 3, 2019 yılında ise 9 farklı kamu spotu 394 defa yayınlanarak toplumda farkındalık sağlanmaya çalışılmıştır.⁷⁹

⁷⁹ TRT Genel Müdürlüğü, 2020.

3.9. YEŞİLAY

3.9.1. Kamp Faaliyetleri

Yeşilay kamp faaliyetleri amacı; kamp faaliyetleri gerçekleştirilen kurum ve kuruluşlarla işbirliklerinin geliştirilmesi, kamp faaliyetleri aracılığıyla çocuk ve gençlerin Yeşilay ve bağımlılıkla mücadele alanında farkındalıklarının artırılmasıdır.

Yeşilay Genel Merkez Komisyonu ve Paydaş İlişkileri Müdürlüğü koordinasyon sağlayarak Yaz, Kış ve Güz Gençlik Kampları düzenlemektedir. Bu kamplara katılım için ücret alınmamakta, katılım sağlayan kişiler kampın düzenlendiği şehire ulaşımı kendi imkânları ile sağlamaktadırlar. Kamplara başvuru ile ilgili Yeşilay web sitesi, Yeşilay ve Genç Yeşilay sosyal medya adreslerinde başvuru linki paylaşmakta ve bu link aracılığı ile başvurular yapılmaktadır. Kamplarda Yeşilay şubelerine kontenjan verilmektedir. Üniversite Genç Yeşilay Kulüpleri bu kontenjanlardan Yeşilay Şubeleri ile irtibata geçerek faydalanmaktadır.

Yeşilay'ın gençleri uyarmak ve onları da bu mücadeleye dahil etmek amacıyla kurduğu Genç Yeşilay Topluluğu, farkındalığın toplum katmanlarında yaygınlaştırılması amacıyla üniversite, lise, ilk ve ortaokul seviyelerine uygun olarak 2014 Ağustos ayından itibaren kamp aktiviteleri, eğitim faaliyetleri ve görünürlük çalışmaları gerçekleştirmektedir. Genç Yeşilay, 2018 yılında 100 gönüllüsü ile yaz boyunca düzenlenen kamplar vasıtasıyla 16 bin çocuk ve gence, 2019 yılında ise 60 gönüllüsü ile yaz boyunca kamplar vasıtasıyla 13.650 çocuk ve gence ulaşmıştır.

Bağımlılıkla mücadele ile ilgili farkındalığın artırılmasına yönelik çocuklar ve gençler arasında aktiviteler gerçekleştiren Yeşilay, en etkili dönüşleri Genç Yeşilay kamplarından almaktadır. Kamp etkinlikleri Gençlik ve Spor Bakanlığı, Türkiye İzcilik Federasyonu, Türkiye Kızılay Cemiyeti ve Beyoğlu Belediyesi işbirliği ile gerçekleştirilmektedir. Yeşilay bu etkinliklerle mücadelesine çocukları ve gençleri de dahil etmiş bulunmaktadır.

2019 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sarıyer Marmaracık Kamp Alanında 2, Antalya Alaaddin Keykubat Kamp Alanında 1, Mersin Silifke Kamp Alanında 1, Bursa Karacaali Kamp Alanında 1, Afyon Sandıklı 1, Malatya 'da 1 olmak üzere toplamda 7 kamp faaliyeti düzenlenmiş, 955 üniversiteli gence ulaşılmıştır.

3.9.2. Benim Kulübüm Yeşilay Projesi

Yeşilay tarafından geliştirilen okul temelli önleyici projelerin en önemlilerinden biri "Benim Kulübüm Yeşilay"dır. Bu projenin temel amacı okullardaki Yeşilay Kulüplerini etkin ve işler hale getirmek ve öğrencilerdeki Yeşilay ve Yeşilaycılık algısını yükseltmektir. Bununla birlikte proje Yeşilay bünyesindeki genç gönüllüleri mobilize etmek ve öğrencileri doğru rol modellerle tanıştırmak gibi faydaları beraberinde getirmektedir.

Proje bir grup genç gönüllünün önceden belirlenmiş okullara giderek Yeşilay Kulübü üyesi

80-100 kadar öğrenci ile gün boyu kazanım odaklı yapılandırılmış etkinlikler gerçekleştirilmesi şeklinde uygulanmaktadır.

İlkokul düzeyinde Yeşilay algısını yükseltmek daha önce çıkarken ortaokul düzeyinde TBM kazanımlarını içselleştiren etkinlikler bulunmaktadır. Proje sayesinde çocuklar Yeşilay Kulübü üyesi olmanın bir ayrıcalık olduğunu hissedecek kendilerine sunulan Etkinlik Kitapçığı aracılığıyla yıl boyu kulüp etkinlikleri gerçekleştirecektir. Öğrenciler bağımlılık türlerine karşı farkındalık ve duyarlılık sahibi olmakla birlikte bu duyarlılığı sınıflarındaki diğer arkadaşlarına aşılayacak çalışmalar yapmaya özendirilmektedir.

Proje, önleme çalışmalarında akran eğitim metodunu işlevsel bir araç haline getirerek çok önemli bir boşluğu doldurmakta ve öğrencilere doğru rol modeller sunmaktadır. Öğrencilerde özgüven ve sorumluluk duygusu geliştirmek ve yeni ilgi alanları oluşturmak projenin önemli kazanımlarından biri olarak öne çıkmıştır.

Bu doğrultuda, “Benim Kulübüm Yeşilay” projesi ile 2019 yılında 20 bin ilkokul ve ortaokul öğrencisine ulaşılmıştır.

Bu projenin ülke geneline yayılımı için İçişleri Bakanlığı ile bir protokol imzalanarak Benim Kulübüm Yeşilay Projesi Türkiye uygulaması ile ilgili çalışmalara başlanmıştır. 81 ilde en az 1'er okul ve İstanbul'un 39 ilçesinde 1'er okul uygulaması ile toplam 200 okulda uygulama yapılarak etkinliğinin daha geniş kitlelere yayılması hedeflenmiştir. Uygulama sonunda 30 bin öğrenciye ulaşılmış hedeflenmektedir.⁸⁰

3.9.3. Yeşilay Elçileri Projesi

Yeşilay, bağımlılıklarla mücadelede toplumun tüm kesimleriyle el ele verdiği Sağlık Elçisi Projesini hayata geçirmiştir. Projenin ismi 2018 yılında “Yeşilay Elçileri” olarak değiştirilmiştir. Proje, bağımlılıkla mücadelede toplumun yerel dinamiklerini, mahalle esnafını hareket geçirerek toplumun mücadele bilincinin artırılmasını ve bu yolla bağımlılıkları önlemeyi hedeflemektedir.

İlk adımda İstanbul Bağcılar ve Beşiktaş'ta daha sonra Sancaktepe, Beşiktaş, Tuzla, Güngören, Beyoğlu ve Maltepe'de hayata geçirilen proje için, çocuk ve gençlerin çoğunlukla ilişkide olduğu meslek grupları belirlenmiştir. Bu meslek grupları üzerinden toplumsal duyarlılığın sokaktan mahalleye, mahalleden ilçe ve il merkezlerine kadar gönüllü esnaf üzerinden yaygınlaşması amaçlanmıştır. Esnafın mahalledeki saygın rolünden destek alınarak, toplumun bağımlılıkla mücadelesine aktif olarak katılımları hedeflenmiştir.

Yeşilay'ın Yeşilay Elçileri Projesine dahil olan esnafın bilgi düzeyinin artırılması amacıyla eğitimler verilmiş ve bu konuda ortak söylem geliştirmeleri sağlanmıştır.

Proje kapsamında kuaför, güzellik salonu, kafeterya, internet cafe, büfe, kahvehane, giyim mağazası, kırtasiye, eczane olmak üzere 9 meslek dalı seçilmiştir. Bu mesleklerden projeye gönüllü olarak katılan esnafın, buldukları bölgedeki metruk binaları, alkol kullanılan izbe yerleri ve atıl halde bulunan parkları 153 Beyaz Masa'ya bildirimleri sağlanmıştır. Yeşilay Elçilerinin, ayrıca, mahallelerinde alkol ve uyuşturucu kullanan birey

⁸⁰ RTÜK, 2020.

veya yakınlarını destek almak üzere muhtarlıklara, tedavi görmek isteyenleri de YEDAM'a yönlendirmeleri istenmiştir.

Projeye katılan gönüllü esnaf, dükkânının girişine, herkesin göreceği şekilde Yeşilay Elçisi etiketi asmış ve Yeşilay tarafından verilen bilgi kitapçıklarını halka dağıtmaya başlamıştır.

Proje 2018 yılında Yeşilay şubeleri aracılığıyla ülke genelinde yaygınlaştırılmaya başlanmış, 2018 yılında 32 şube tarafından uygulanmış ve toplamda 3.200 esnafa ulaşılmış ve bu esnaflar Yeşilay Elçisi olarak bağımlılıkla mücadelede toplum yararına faaliyet göstermeye başlamıştır. 2019 yılında ise 20 Yeşilay şubesi projeyi uygulamış ve bu uygulama sonucunda 2.000 esnafa ulaşılmıştır.⁸¹

3.9.4. Akran Eğitimi Projesi

Yeşilay'ın stratejik hedefleri doğrultusunda, Yeşilay kulüplerinde gönüllü olarak faaliyet gösteren öğrencilere, TBM akran eğitimi konusunda eğitimcilerin eğitimi verilmiştir. Bunlarda Yeşilay'ın en önemli hedef grubu olan gençlere ve özellikle üniversite öğrencilerine ulaşmak amaçlanmaktadır.

Bu eğitimler için Yeşilay Genel Merkez Paydaş İlişkileri Müdürlüğü her yılın Ocak ayında proje duyurusuna çıkmaktadır. Yeşilay Şubeleri Üniversite Genç Yeşilay Kulüpleri ile istişare ederek kendilerine verilen kontenjan dâhilinde başvuru rehberinde bulunan kriterlere uygun olarak adayları belirleyip başvuru formları doldurulmaktadır. Yeşilay Genel Merkez Paydaş İlişkileri Müdürlüğüne

ulaştırılan başvuru formları değerlendirilmeye alınarak değerlendirme sonucu Yeşilay Şubesine iletilmektedir. Belirlenen tarihte kabul şartlarına haiz adaylar eğitimin gerçekleşeceği yere davet edilmekte ve alanında uzman eğitimci grubu ile eğitimler tamamlandıktan sonra sınavdan yeterli puanı alan adaylar katılım belgesi olarak TBM Akran Eğitimi Uygulayıcısı olmaktadır. Eğitimi alan kulüpler kendi üniversitelerinde aldıkları eğitimi 1.000 kişiye bir yıl içerisinde ulaştırmakla mükelleflerdir.

Bu kapsamda; 2018 yılında 104 kişi uygulayıcı eğitimi almış, 9.600 öğrenciye ise akran eğitimi verilmiştir. 2019 yılında ise 290 kişi uygulayıcı eğitimi alarak 20.650 öğrenciye akran eğitimi verilmiştir.⁸²

⁸¹Yeşilay, 2020.

⁸²Ibid.

4 .BÖLÜM

TEDAVİ, REHABİLİTASYON
VE SOSYAL UYUM

4.1. TEDAVİ

Türkiye’de uyuşturucu madde bağımlılığı tedavisine ilişkin çalışmalar Sağlık Bakanlığı tarafından “2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı”na uyumlu olarak diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde yürütülmektedir.⁸³

4.1.1. Uyuşturucu Tedavisinin Organizasyonu ve Sağlanması

Türkiye’de uyuşturucu bağımlılığı tedavisi gerçekleştiren kurumlar;

- Sağlık Bakanlığı’na bağlı devlet hastaneleri,
- Üniversitelere bağlı tıp fakültesi psikiyatri klinikleri,
- Sağlık Bakanlığı hastaneleri ile irtibatlı üniversite hastaneleri ve bazı özel hastanelerdir.

Türkiye’de uyuşturucu madde bağımlılığı tedavisi ayaktan ve yatarak tedavi olarak sunulmakta olup, 2019 yılı sonu itibarıyla 124 uyuşturucu madde bağımlılığı tedavi merkezi bulunmaktadır. 53 merkezde hem ayaktan hem yatarak, 71 merkezde ise sadece ayaktan tedavi yürütülmektedir. 2019 yılı sonu itibarıyla tedavi merkezlerinin toplam yatak kapasitesi 1.192’dir. 81 ilimizden 72’sinde⁸⁴ en az bir bağımlılık tedavi merkezi bulunmaktadır (Grafik 4.1).

2017 57 İLDE 100 MERKEZ

2018 63 İLDE 113 MERKEZ

2019 72 İLDE 124 MERKEZ

Grafik 4.1 Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezleri ve Bulunduğu İllerin Yıllara Göre Dağılımı (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2020).

4.1.2. Ayaktan Tedavi Ağı

Dünya genelinde uyuşturucu bağımlılığının tedavisinin ayaktan sürdürüldüğü programlar giderek yaygınlaşmaktadır. Ancak ülkemizde özellikle hasta yakınları arasında, bağımlılık tedavisinin sadece yatarak sürdürülebileceği yönünde güçlü bir kanı vardır. Halbuki hekimin düzenleyeceği tedavi planı doğrultusunda hastanın kendi hayatını ve çevresini düzenleyerek ayaktan bağımlılık tedavisini sürdürmesi mümkündür.

Tedavi merkezlerine bağımlılık tedavisi için başvuran hasta, hekim tarafından değerlendirilir. Yapılan değerlendirmede kullanılan uyuşturucu, kullanım şekli, hastanın tedaviye uyumu, aile ilişkileri ve sosyal yaşamı gibi tedaviyi etkileyecek faktörler göz önünde bulundurularak hastanın ayaktan ya da yatarak tedavisi konusunda karar verilir.

⁸³Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2020

⁸⁴Ağrı, Ardahan, Artvin, Bitlis, Gümüşhane, Hatay, Kilis, Muş, Tunceli illerinde tedavi merkezi bulunmamaktadır

Ayaktan tedavisi başlatılan hastalara ilaç tedavisi düzenlenir, bireysel ve grup terapilerine katılmaları sağlanır, kontrol randevuları planlanır. Hem yatarak hem de ayaktan tedavileri yapılan hastaların aileleriyle de görüşmeler yapılır.

2015 Acil Eylem Planı'nın yayımlanmasından önce ülke genelinde 3 ayaktan tedavi merkezi bulunurken tedavi sitemine erişimi kolaylaştırmak için hızla ayaktan tedavi merkezleri açılmaya başlanmıştır. Bugün itibarıyla ülke genelinde 71 ayaktan tedavi merkezi hizmet sunmaktadır.

Tanı kodlarına göre alkol ve nikotin kullanım bozuklukları dışlandığında, 2019 yılında sadece tedavi merkezlerine yapılan toplam ayaktan tedavi başvuru sayısı 270.006'dır.⁸⁵ Bunların 89.669'u denetimli serbestlik kapsamında yönlendirilenlerdir.

Grafik 4.2 Ayaktan Tedavi Gören Kişilerin Yıllara Göre Dağılımı (Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2020).

4.1.3. Yatarak Tedavi Ağı

Tedavi merkezlerine bağımlılık tedavisi için başvuran hastanın hekim tarafından yapılan değerlendirmesinde yatarak tedavisine karar verilen hastaların tedavisi detoksifikasyon denilen arındırma ile başlamakta ve psikososyal

müdahalelerle sürdürülmektedir. Yatarak tedavi süreci genellikle 14-21 gün sürmektedir.

Ayrıca tedavi merkezlerinde sürdürülen tıbbi tedavinin bir parçası olarak bireysel ve grup terapileri yapılmakta ve halk eğitim merkezlerinden gelen eğitmenlerin rehberliğinde iş uğraş aktiviteleri (seramik, mozaik, takı tasarımı, resim, spor, kitap okuma vb.) düzenlenmektedir.

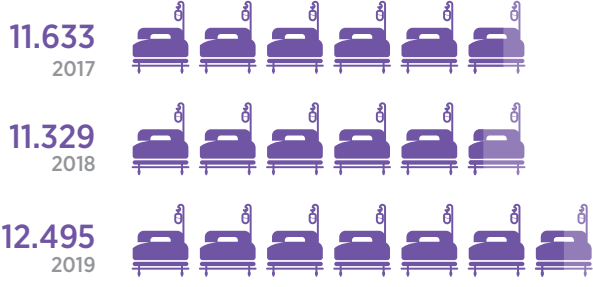
Ayaktan tedavi merkezleri yaygınlaştırılırken yataklı tedavi merkezlerinin de sayı ve kapasitesinin artırılmasına yönelik çalışmalar sürdürülmektedir. 2015 Acil Eylem Planı'nın yayımlanmasından önce ülke genelinde 33 yataklı tedavi merkezinde 712 yatak kapasitesi ile hizmet sunulurken, 2019 itibarıyla merkez sayısı 53'e, yatak kapasitesi ise 1.192'ye yükseltilmiştir. Halihazırda ülkemizde 30 ilde yataklı tedavi merkezi bulunmaktadır. Tedavi merkezi sayısının tüm sağlık bölgelerini kapsayacak şekilde artırılması için çalışmalar sürdürülmekte ve yeni yataklı tedavi merkezinin açılması yatırım planına alınmıştır.

Türkiye'de bulunan 124 tedavi merkezinin 53'ünde yatarak tedavi hizmeti gerçekleştirilmektedir. 2019 yılında yataklı tedavi merkezlerine yapılan başvuru sayısı 17.079'dur.⁸⁶ Bu sayıdan mükerrer vakalar çıkarıldığında elde edilen toplam tekil kişi sayısı 12.495'tir.

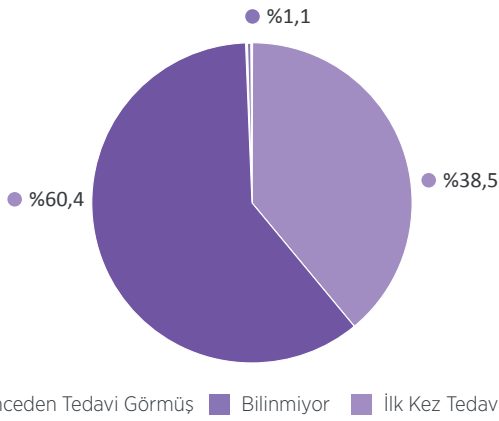
⁸⁵ Verilerde mükerrer kayıtlar mevcuttur.

⁸⁶ Verilerde mükerrer kayıtlar mevcuttur.

Grafik 4.3 Yatarak Tedavi Gören Tekil Kişilerin Yıllara Göre Dağılımı (Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2020).

2019 yılında tedavi merkezi bulunan il sayısı %14,3, tedavi merkezi sayısı ise %9,7 artarken, yatarak tedavi gören hasta sayısı geçen yıla oranla %10,3 artış göstermiştir.

Grafik 4.4 2019 Yılında Tedavi Merkezlerine Başvuran Hastaların Dağılımı -%- (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2020).

2019 yılında tedaviye başvuranların %38,5'i ilk kez tedavi gördüğünü, %60,4'ü ise daha önce tedavi gördüğünü belirtmiştir. İlk kez tedaviye başvuranlarla daha önce tedavi gördüğünü söyleyenlerin oranı yıllar içinde benzerlik göstermekte iken 2019 yılında ilk kez tedaviye başvuru sayısı azalırken daha önceden tedaviye başvuran hastaların sayısı artmıştır. (Grafik 4.4).

Tablo 4.1 2019 Yılında Yatarak Tedavi Gören Hastaların İkamet Ettikleri İlk On İle Göre Dağılımı (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2020).

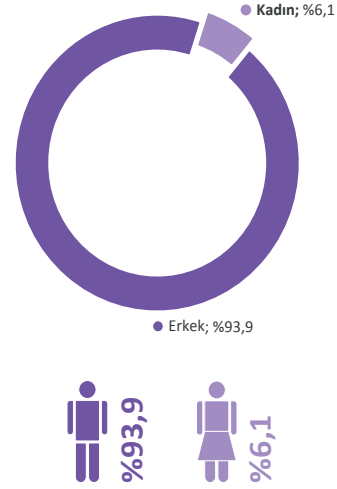
İller	Sayı	Yüzde
İstanbul	2.500	22,5
Adana	810	7,3
Antalya	785	7,1
Ankara	617	5,6
Gaziantep	551	5,0
Diyarbakır	444	4,0
Bursa	391	3,5
Konya	385	3,5
İzmir	384	3,5
Mersin	331	3,0

Yatarak tedavi gören hastaların ikamet ettikleri iller incelendiğinde; nicelikli olarak en yüksek vaka sayısının İstanbul iline ait olduğu görülmektedir. Tedaviye başvuran kişilerin %22,5'i İstanbul ilinde ikamet etmektedir.

Bu duruma İstanbul iline iç göçün fazla olması ve nüfus yoğunluğunun etkisinin yanı sıra yatak kapasitesinin görece yüksekliğinin de neden olabileceği değerlendirilmektedir. Ülke genelinde yatarak tedavi ağındaki yatak sayısının %22,7'si İstanbul'da bulunmaktadır.

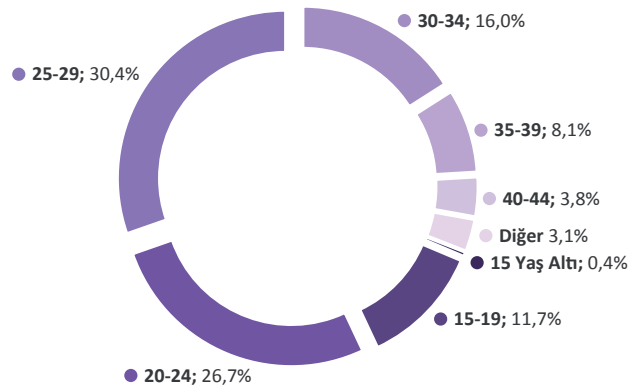
Tablo 4.2 2019 Yılında Tedavi Merkezlerinde Tedavi Gören Hastaların Madde Türlerine Göre Dağılımı ⁸⁷(Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2020).

ICD Kodları	01.01.2019-31.12.2019 Ayaktan Başvuru Sayısı (ICD F10-F19 Arası)	01.01.2019-31.12.2019 Yatan Hasta Sayısı (ICD F10-F19 Arası)
F11 (Opioid Bağımlılığı)	150.536	10.009
F12 (Kannabinoid Bağımlılığı)	57.722	2.388
F13 (Sedatif ve Hipnotik Madde Bağımlılığı)	1.027	72
F14 (Kokain Bağımlılığı)	2.313	284
F15 (Kafein ve Diğer Stimulanlar Bağımlılığı)	4.063	457
F16 (Halüsinojenler Bağımlılığı)	463	44
F18 (İnhalan (Uçucu ve Çözücü) Bağımlılığı)	1.237	149
F19 (Birden Fazla İlaç ve Diğer Psikoaktif Madde Bağımlılığı)	52.645	3.676
Toplam	270.006	17.079

Grafik 4.5 Tedavi Gören Kişilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı -%- (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Müdürlüğü, 2020).

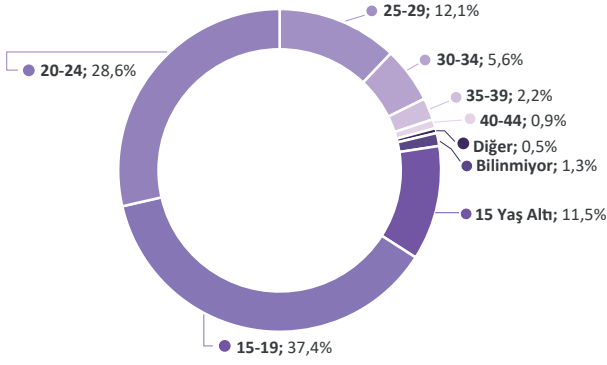
2019 yılında yatarak tedavi görenlerin cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde, %93,9'unun erkek, %6,1'inin kadın olduğu anlaşılmaktadır (Grafik 4.5).

Grafik 4.6 Tedavi Gören Kişilerin Yaşlarına Göre Dağılımı -%- (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2020).

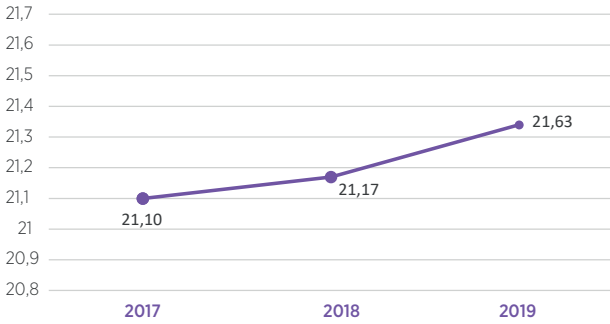
Tedaviye başvuran hastaların yaş ortalaması 28,02 olarak bulunmuştur. Tedavi olanların yaş grubuna göre dağılımı incelendiğinde; tedaviye başvuran hastaların 20-29 yaş grubu arasında yoğunlaştığı görülmektedir. 20-29 yaş grubundaki hastaların toplam hastalara oranı %57,1'dir (Grafik 4.6).

⁸⁷Denetimli Serbestlik verileri dahildir.

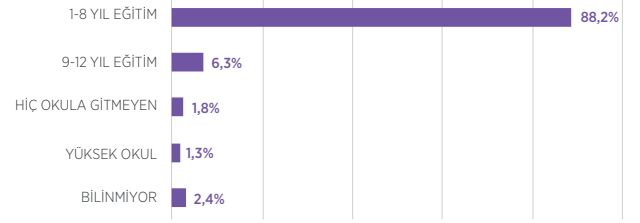
Grafik 4.7 Tedavi Gören Kişilerin İlk Kullanım Yaşlarına Göre Dağılımı -%- (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2020).

2019 yılında yatarak tedavi gören hastalar maddeyi ilk kullanım yaşı bakımından incelendiğinde, 15-24 yaş arasında kullanımın yoğunlaştığı görülmüştür. 15-24 yaş grubundaki hastaların toplam hastalara oranı %66'dır (Grafik 4.7).

Grafik 4.8 Tedavi Gören Kişilerin İlk Kullanım Yaş Ortalamalarına Göre Dağılımı -%- (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2020).

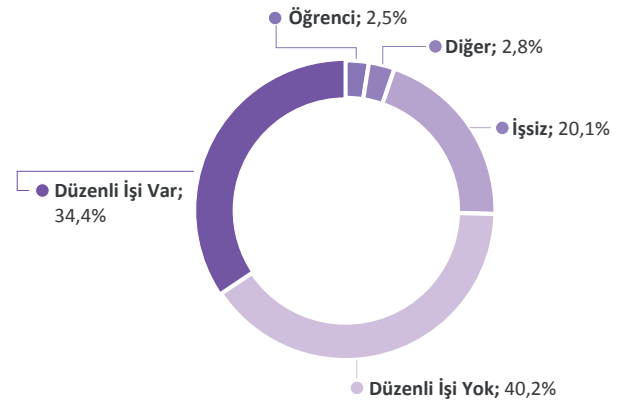
2019 yılında yatarak tedavi gören hastaların maddeyi ilk kullanım yaşı ortalamasının 21,63 olduğu görülmüştür (Grafik 4.8).

Grafik 4.9 Tedavi Gören Kişilerin Eğitim Durumlarının Dağılımı -%- (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2020).

2019 yılında tedavi gören hastaların eğitim durumları incelendiğinde;

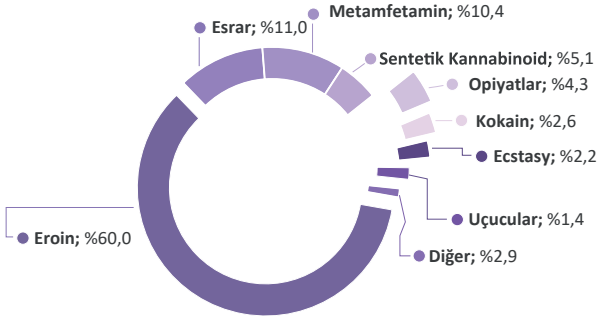
- %1,8'inin hiç okula gitmemiş,
- %88,2'sinin 1-8 yıl eğitim aldığı,
- %6,3'ünün 9-12 yıl eğitim aldığı,
- %1,3'ünün yüksekokul mezunu olduğu görülmüştür (Grafik 4.9).

Grafik 4.10 Tedavi Gören Kişilerin Çalışma Durumlarının Dağılımı -%- (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2020).

2019 yılında tedavi gören kişilerin iş durumlarına göre incelendiğinde;

- %20,1'inin işsiz olduğu,
- %40,2'sinin düzenli bir işinin olmadığı,
- %34,4'ünün düzenli bir işi olduğu,
- %2,5'inin öğrenci olduğu görülmüştür (Grafik 4.10).

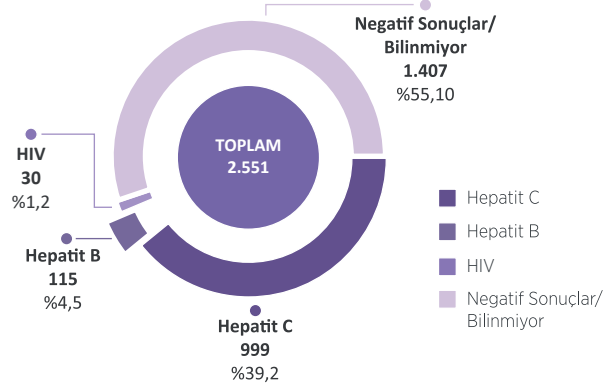

Grafik 4.11 Tedavi Gören Kişilerin Tedavi Oldukları Madde Türlerine Göre Dağılımı (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2020).

2019 yılında tedavi gören hastaların tedavi gördükleri madde türlerine göre dağılımları incelendiğinde;

- %60'ının eroin,
- %5,1'inin sentetik kannabinoid,
- %11'inin esrar,
- %10,4'ünün metamfetamin,
- %4,3'ünün diğer opiyatlar,
- %2,6'sının kokain,
- %2,2'sinin ecstasy,
- %1,4'ünün uçucu madde,
- %2,9'unun diğer maddelerden tedavi olduğu görülmüştür (Grafik 4.11).

2019 yılında bağımlılık tedavi merkezlerinde yatarak tedavi gören ve analizi yapılan hastalar üzerinden yapılan analizlerde damar yoluyla uyuşturucu madde kullanan hastalara HIV ve viral hepatitler için tarama testi uygulanmıştır.

Grafik 4.12 Tedavi Gören Kişilerden Damar Yoluyla Uyuşturucu Kullananlara Uygulanan Tarama Testi Sonuçlarının Dağılımı (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2020).

Damar içi madde kullanan 2.551 kişinin yapılan tarama testi sonuçları incelendiğinde;

- Hepatit B için test edilen 2.551 kişiden 115'inde (%4,5) pozitif sonuç,
- Hepatit C için test edilen 2.551 kişiden 999'unda (%39,2) pozitif sonuç,
- HIV için test edilen 2.551 kişiden 30'unda (%1,2) pozitif sonuç tespit edilmiştir (Grafik 4.12).

4.1.4. Yeni Gelişmeler

Ülkemizde ilk örnek olan kadın arındırma, kız çocuk arındırma, anne-bebek ünitesi ve rehabilitasyon merkezleri işleyişlerinin yapılandırılması, bu merkezlerde görev yapan 30 personelin bilgi düzeylerinin artırılması amacıyla 25-27 Kasım 2019 tarihinde İstanbul ilinde "Cinsiyete Duyarlı Tedavi Modelinin Geliştirilmesi Eğitimi" yapılmıştır.

Bağımlı kadınların tedaviye erişimleri ve katılmalarındaki zorlukları, sosyal ve fiziksel sorunları gidermek amacıyla kadın odaklı tedavi programları oluşturulmuştur. Bu kapsamda Adana ilinde Adana Dr. Ekrem Tok Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Eğitim ve

Araştırma Hastanesi bünyesinde kadınlara özgü yataklı arındırma merkezi açılmıştır.

Zorunlu tedavi kararlarının infaz edileceği özelleşmiş tedavi merkezleri açılması ya da mevcut tedavi merkezlerinde buna yönelik fiziksel düzenlemelerin yapılması kapsamında, 2018 yılında Adana Dr. Ekrem Tok Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi bünyesinde hizmet veren AMATEM'in 14 yatağı kapalı AMATEM olarak hizmete açılmıştır. Samsun Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi bünyesinde 20 yatak, zorunlu tedavi kararlarının infaz edileceği şekilde ayrılmıştır.

4.2. REHABİLİTASYON VE SOSYAL UYUM

Rehabilitasyon, maddenin vücuttan arındırma sonrası ayaktan ve/veya yatarak, farmakolojik ve/veya psikososyal tedavileri içeren, maddeden uzak kalmaya devam etmenin yanı sıra kişinin işlevselliğini yeniden kazanmasını hedefleyen ve sosyal uyumu da içine alan bir süreçtir.

Uyuşturucu maddeleri denemiş veya uyuşturucu bağımlısı olan kişilere danışmanlık/tedavi desteği sağlanmasına ve tedavi görmüş kişilerin de rehabilitasyon, eğitim, iş, barınma, sosyal ilişkiler ve çevre aracılığıyla sosyal işlevselliğinin, refah düzeyinin ve mevcut iyilik halinin artırılmasına yönelik uygulanan sosyal uyum programları, hedef kitlenin topluma yeniden kazandırılmasını amaçlamaktadır.

4.2.1. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Tıbbi tedavisi ve tıbbi rehabilitasyonu tamamlanan madde bağımlısı çocuklardan, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu gereği hakkında bakım tedbir kararı verilenlerin sosyal uyumlarının sağlanması amacıyla Çocuk Destek Merkezlerine kabulleri sağlanmaktadır. Bu desteğe ihtiyaç duyduğu tespit edilenlerin, bu ihtiyaçları giderilinceye kadar geçici süre ile bakım ve korunmaları sağlanmakta, bu süre içerisinde aile, yakın çevre ve toplum ilişkilerinin düzenlenmesine yönelik çalışmalar yürütülmektedir. 2014 yılında

planlanan ve ihtiyaçlar doğrultusunda 2017 yılında revize edilen ocuk Destek Merkezlerinde kalan çocuklara ve ailelerine yönelik, psikososyal destek ve müdahaleyi içeren **Anka ocuk Destek Programı** geliştirilmiştir. Program içeriğinde; kişilik gelişiminin sağlanması, madde bağımlılığı ile ilgili davranış değişikliğinin oluşturulması ve kurallı yaşam becerisinin kazandırılması ile ilgili modüller bulunmakta ve bu modüller bağımlı çocuklara uygulanmaktadır. Ayrıca program kapsamında ocuk Destek Merkezlerinde görevli tüm personele “**Temel Personel Eğitimi**” verilmektedir. 2018 yılında 7.369, 2019 yılında ise 9.539 personele bu eğitim verilmiştir.

Türkiye İş Kurumu tarafından hedef kitlesinde madde bağımlılığı tedavisi görmü dezavantajlı gruplar da olmak üzere istihdamın korunmasına ve artırılmasına, işsizlerin mesleki niteliklerinin geliştirilmesine, iş deneyimlerini artırmalarına ve kendi işlerini kurmalarına, işsizliğin azaltılmasına ve özel politika gerektiren grupların işgücü piyasasına kazandırılmasına yardımcı olmak üzere aktif işgücü hizmetleri kapsamında mesleki eğitim kursları, işbaşı eğitim programları, girişimcilik eğitim programları ve diğer kurs, program, proje ve özel uygulamalar düzenlenmektedir.

Bu kapsamda uyuşturucu bağımlılarına yönelik olarak;

- 2018 yılında 22 adet mesleki eğitim kursu, 4 adet işbaşı eğitim programı ve 6 adet girişimcilik eğitim programı,
- 2019 yılında ise 24 adet mesleki eğitim kursu, 14 adet işbaşı eğitim programı ve 7 adet girişimcilik eğitim programı düzenlenmiştir.

Son beş yıldı aktif işgücü hizmetleri kapsamında uyuşturucu bağımlılarına yönelik olarak toplamda 306 adet kurs ve program düzenlenmiştir. Uyuşturucu bağımlılarına yönelik olarak düzenlenen kurs ve programlardan;

- 2018 yılında mesleki eğitim kurslarından 245 kişi, işbaşı eğitim programlarından 10 kişi, girişimcilik eğitim programlarından 35 kişi,
- 2019 yılında mesleki eğitim kurslarından 355 kişi, işbaşı eğitim programlarından 168 kişi ve girişimcilik eğitim programlarından 85 kişi yararlanmiştir.

Son beş yıldı uyuşturucu bağımlılarına yönelik olarak düzenlenen kurs ve programlardan toplamda 1.848 kişi yararlanmiştir.

4.2.2. Sağlık Bakanlığı

Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinde Çalışanlara Yönelik Eğitimler

Sağlık sistemiyle ilk temas noktası olan aile hekimlerinin uyuşturucu ile mücadele çalışmalarında aktif görev alması sağlanarak mücadele süreci güçlendirilmiştir. Uyuşturucu ile mücadele çalışmaları kapsamında birinci basamakta sunulan hizmetlerin etkinliğinin artırılması, aile hekimlerinin uyuşturucu kullanımı ya da bağımlılığı olan bireyler ve yakınlarına gerekli müdahaleleri yapabilecek donanımına sahip olmalarını sağlamak amacıyla ilk olarak 2015 yılında oluşturulan ve 2018 yılında güncellenen “Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı” hazırlanmıştır.

Bu eğitim programı çerçevesinde, akademisyenler ve alanında çalışan uzmanlardan oluşan eğitimciler tarafından 81 ilin eğitimcilerine eğitim verilmiştir. 2018 yılında 25.039 aile hekimine ve 8.478 aile sağlığı personeline, 2019 yılında ise 20.204 aile hekimine ve 17.197 aile sağlığı personeline bağımlılık eğitimi verilerek, sorumlu olduğu nüfusta uyuşturucu kullanan birey ya da ailesine erken tanı ve danışmanlık hizmeti sunması ve yüksek bağımlı olmayan hastaların ayaktan tedavilerini desteklemesi sağlanmaktadır.

Eğitimlerin standardizasyonun sağlanması amacıyla, standart eğitim setleri ve bağımlılık ile mücadele rehberi hazırlanmış ve bu dokümanların dağıtımı yapılmaktadır.

Birinci basamak sağlık hizmetlerinde bağımlılıkla mücadele çalışmalarını güçlendirmek için aile sağlığı merkezlerinin yanı sıra sağlıklı hayat merkezlerinde de bağımlı hasta ve yakınlarına yönelik yüz yüze danışmanlık ve destek hizmetleri sunulmaktadır.

81 ilde aktif olarak çalışan tüm sağlıklı hayat merkezlerindeki, psikolog, sosyal hizmet uzmanı ve çocuk gelişimcilerden oluşan 332 meslek elemanına Bağımlılıkla Mücadele Eğitimi verilmiştir. Ankara’da yapılan eğitimler 23-24 Eylül 2019, 25-26 Eylül 2019, 14-15 Kasım 2019, 2-3 Aralık 2019 ve 5-6 Aralık 2019 tarihlerinde 5 dönem olarak düzenlenmiştir.

Kendisi ya da yakını için aile hekimlikleri ve sağlıklı hayat merkezlerindeki Psikososyal Destek Birimlerine uyuşturucu bağımlılığı konusunda danışmanlık ve destek almak için başvuran bireylerin değerlendirmesi yapılmakta, danışmanlık hizmeti sunulmakta, bağımlı bireylerin tedavi sistemi içine girmesini sağlamaya yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Görüşmeler düzenli aralıklarla sürdürülmekte ve tedavi sürecinin başlaması sağlanmaktadır. Ayrıca sağlıklı hayat merkezinde, bağımlılık tedavisi gören bireylerin izlem ve takibi de yapılmaktadır.

Ailede bağımlı bir bireyin bulunması aileyi de derinden etkilemekte ve aile dinamiklerini bozmaktadır. Bu merkezlerde bağımlılık süreci, bağımlı bireye yaklaşım ve bireyi tedavi sistemine yönlendirmek için yapılabilecekler konusunda aileye destek ve danışmanlık sunulmaktadır.

Sağlıklı hayat merkezlerindeki psikososyal destek birimlerine kendisi ya da ailesi için başvuran bireylerin izleminin ülke genelinde aynı standartta yapılmasını sağlamak, bu verilerin takibini yapmak amacıyla Sağlıklı Hayat Merkezleri Uyuşturucu ile Mücadele Yazılımı hazırlanmış ve pilot uygulamaya açılmıştır. Böylece sağlıklı hayat merkezlerine başvuran hastaların ve ailelerin takibi Danışma Hattı tarafından yapılacaktır. Yazılım 2020 yılında ülke geneline kullanıma açılacaktır.⁸⁸

⁸⁸Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2020.

Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattı (Alo 191)

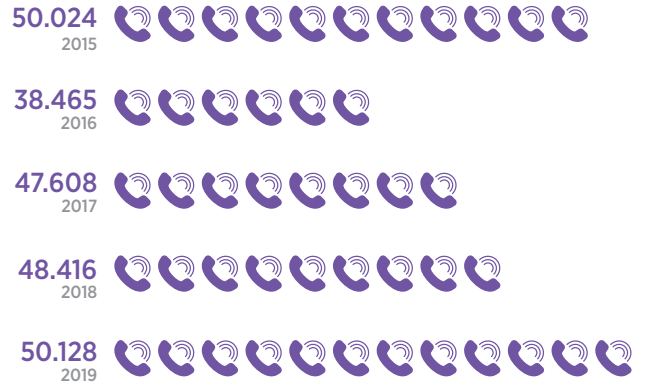

Alo 191 Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattı, 8 Temmuz 2015 tarihinde hizmete açılmıştır. 7 gün 24 saat esasına göre hizmet veren danışma hattında (2015 Temmuz-2019 yılı sonuna kadar) 234.641 çağrı karşılanmıştır.

ALO 191 Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattı, uyuşturucu ile ilgili danışma ve destek hizmetlerinin doğrudan verildiği, arayan kişinin ihtiyaçları doğrultusunda yönlendirmelerin yapıldığı 7/24 esasına göre canlı hizmet veren bir çözüm merkezidir. Danışma hattı, özel eğitimden geçen çoğunluğu psikolog ve sosyologlardan oluşan 112 personel ile hizmet sunmaktadır. Danışma hattında kendisi ya da yakını için arayan kişilerin isim, TC kimlik numarası gibi hiçbir bilgisi alınmadan hizmet sunulmaktadır. Ancak hastane randevusu alınacak kişiler için kabul etmesi halinde bu bilgilerin alınması gerekmektedir.

Uyuşturucu kullandığını beyan eden kişilere bağımlılık risk değerlendirmesi yapılmakta, düşük ve yüksek riskli bireyler belirlenmektedir. Düşük riskli bireyler motivasyonel görüşme yapılarak aile hekimlerine veya psikiyatri servislerine, öğrenciler ise okulundaki rehberlik servislerine yönlendirilmektedir. Yüksek riskli bireyler ise kullandığı uyuşturucu madde hakkında bilgi verilip tedavi için motivasyonel görüşme yapılarak psikiyatri servisine veya AMATEM'e yönlendirilmektedir.

Uyuşturucu kullandığını beyan eden kişinin talep etmesi halinde, kendisi için en uygun tedavi merkezinden randevusu da alınmaktadır. Ayrıca tedavisi süren kişi kabul etmesi halinde; 1 hafta, 15 gün, 1 ay, 3 ay, 6 ay ve 1 yılın sonunda olmak üzere yılda en az 6 defa aranarak tedavi süreci takip edilmekte ve tedavi birimleri ile irtibatta kalması sağlanmaktadır.

Grafik 4.13 Yıllara Göre Alo 191 Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattından Alınan Hizmet Sayısı (Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2020).

Danışma Hattı tarafından yapılan geri dönüş aramaları ile tedaviye yönlendirilen bireylerden tedavi merkezlerine başvuranlara; tedavi merkezleri ve bu merkezlerde sunulan hizmetlerin değerlendirilmesi amacıyla memnuniyet anketi uygulanmaktadır. Böylece Danışma Hattı aracılığıyla tedavi kurumlarına özel değerlendirme yapılabilmektedir.

Danışma hattında sunulan hizmetten memnuniyeti değerlendirmek amacıyla görüşme sonunda ankete katılmayı kabul eden kişilere sesli yanıt sistemi (Interactive Voice Response- IVR anketleri) kullanılarak anket yapılmaktadır. Bu kapsamda 2019 yılında yapılan danışan memnuniyeti anketine göre ALO 191 Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattından hizmet alanların %97'sinin danışma hattından aldıkları hizmetten memnun kaldıkları tespit edilmiştir.

2019 yılında da ALO 191 Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattı personeline yönelik hizmet içi eğitimlere devam edilmiştir.

Danışma Hattının bilinirliğinin artırılması ve markalaşmasının sağlanması amacıyla hazırlanan tanıtım filminin medyada yayınlanması sağlanmıştır.

Uyuşturucu kullanımının zararları, tedavi ve danışmanlık hizmetleri konusunda başta gençler olmak üzere toplumun bilgilendirilmesi amacıyla internet ve sosyal medya aracılığıyla da çalışmalar yürütülmektedir. Bu amaçla oluşturulan alo191uyusturucuilemucadele.saglik.gov.tr internet sitesi 2016 yılında hizmete açılmıştır. İnternet sitesi 2019 yılında 125.626 kez ziyaret edilmiştir.⁸⁹

Konu Başlıkları	Arama Sayısı
Tedavi Talebi	25.103
Destek Talep Etme (İletişim Motivasyonel Görüşme ve Aşırma, Aile/Bağımlı Tarafından)	7.058
Alkol Bağımlılığı Hakkında Bilgi Alma	6.786
Geri Dönüş Aramaları Hakkında Bilgi Verilmesi	2.602
Zorunlu Tedavi Hakkında Bilgi Talebi	2.421
18 Yaş Altı Madde Kullanımıyla İlgili Şüpheli Duyulması, Konuya İlişkin Bilgi Alma ve Tedavi Talebi	1.606
Sağlık ile İlgili Acil Durumun Yönlendirilmesi	1.487
Sosyal Güvence/SGK/Maddi Durum Yetersizliği Hakkında Bilgi Talebi	1.054
İhbar Madde Kaçakçılığı Satışı veya Kullanımı Hakkında Bilgi Alma ve Yönlendirme	556
Denetimli Serbestlik Hakkında Bilgi Talebi	448
Şikayet	299
Madde Bağımlılığı Tedavisi Sonrası Talep (iş vs)	218
Maddeler Hakkında Bilgi Alma	186
Eğitim Talebi (Uyuşturucu Kullanımını Önlemeye Yönelik Okul, Kurum Eğitimleri vb.)	101
Şiddet Durumu	90
Teşekkür	90
Araç Kullanımı (Uyuşturucu Etkisinde Araç Kullanımına İlişkin Yasal Süreçler)	23
Toplam	50.128

Tablo 4.3 2019 Yılı İçerisinde Alo 191 Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattından Alınan Hizmet Sayısı ve Konu Başlıkları

⁸⁹Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2020.

4.2.3 Yeşilay

Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM)

Ayaktan psikososyal tedavi hizmetine örnek olarak, Türkiye'nin birçok ilinde yaygınlaşmakta olan Yeşilay Danışmanlık Merkezleri (YEDAM) mevcuttur. Türkiye Yeşilay Cemiyeti'nin bir projesi olarak kurulan YEDAM, bağımlılara, ailelerine ve bağımlılık riski taşıyanlara psikososyal hizmet sunmaktadır. Bağımlılıktan kurtulma ve tekrarı önleme üzerine yapılandırılmış bir sistemi olan YEDAM, 2019 sonu itibarıyla Türkiye'nin 33 ilinde ve ayrıca KKTC'de yer almaktadır.

YEDAM'da, öncelik alkol ve madde bağımlıları olmakla birlikte 2019 yılı itibarıyla internet ve tütün bağımlılığına yönelik hizmet vermeye de başlanmıştır.

2019 yılı yeniliklerinden biri olarak, YEDAM'ın hizmet verdiği yaş grubu 12'ye inerek çocuk yaşta bağımlılık riski taşıyan ya da bağımlı olmuş kişilere ve ailelerine de hizmet vermeye başlanmıştır.

YEDAM; tütün, alkol, madde ve internet ile ilgili sorunlar yaşayan kişilere ücretsiz psikolojik ve sosyal destek sağlayarak yeniden hayata kazandırılmaları için yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda aile ve yakınlarına da destek vererek bozulan yaşam düzeninin onarılmasını ve ilişkilerin sağlıklı devam etmesini desteklemektedir.

YEDAM çatısı altında;

- Tütün bağımlılığı ile mücadele yöntemlerini öğrenmek isteyenler,
- Alkol kullanımının fazla olduğunu düşünenler,
- Madde bağımlılığı tedavisi hakkında bilgi sahibi olmak isteyenler,

- Yoğun internet kullanımına bağlı yaşamında sorunu olanlar,
- Aile bireylerinden ya da yakınlarından birisi bu sorunu yaşayan ancak tedavi olmaya ikna olmayan kişilere hizmet verilmektedir.

YEDAM'ca;

- Tütün/alkol/madde internet kullanan kişinin bağımlılık düzeyi saptanmakta,
- Tütün/alkol/madde kullanımını bırakması konusunda yardımcı olunmakta,
- Tekrar kullanmaya başlamamak için yöntemler öğretilmekte,
- Eşlik eden ruhsal sorunlar varsa (öfke kontrolsüzlüğü, kaygı vb.) bunların düzelmesi için psikolojik destek verilmekte,
- Bağımlı yakınlarına nasıl davranmaları konusunda aileleri bilgilendirici çalışmalar yapılmakta,
- Danışanlar evlerinde ziyaret edilip, gidişatı takip edilmektedir.

Bunları yaparken;

- Bireysel görüşmeler ve grup çalışmaları düzenlenmekte,
- Bağımlıya ve yakınlarına sosyal destek sağlanmakta, bunun için farklı kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde çalışılmakta,
- Danışanların sağlık güvencesi, işsizlik, boş zaman değerlendirme gibi sorunlarının giderilmesinde diğer kurumlarla işbirliği içinde çalışılmakta,
- YEDAM Atölye'de danışanların, sosyal yaşama uyumunu sağlayarak, meslek edindirme kursları verilmekte,
- İyileşmenin kalıcı olması ve hayata uyumun sağlanabilmesi için YEDAM Atölyede uzun süreli aktiviteler sunulmaktadır.⁹⁰

⁹⁰Yeşilay, 2020.

YEDAM Atölye

Alkol ve madde bağımlılığı tedavisinde belli bir aşamaya gelmiş veya tedavisi tamamlanmış bireylere bütüncül bir sosyal hizmet desteği vererek yaşamın tüm alanlarında etkin duruma gelmelerini amaçlayan YEDAM Atölye'nin ilk merkezi, İstanbul Kalkınma Ajansı'nın desteğiyle İstanbul Unkapanı'nda hizmete girmiştir.

Gastronomi, spor, grafik tasarım ve oyuncak alanında atölye faaliyetleri gerçekleştirilen YEDAM Atölye'den yüz yüze psikososyal tedavi süreci devam eden veya tedavi aşamasında YEDAM Atölye'ye yönlendirilmiş 16 yaş ve üzeri bireyler, aileleri ve birinci dereceden yakınları faydalanabilmektedir.

Madde bağımlılığı rehabilitasyonu için müfredatın ana kalemleri meslekle terapi, psikoterapi, aile etkileşimi, değerler eğitimi, hobi ve spor olarak belirlenirken, uzman isimler tarafından günlük olarak hazırlanan çalışma programları ile hem beceri geliştirme eğitimleri sağlanmakta hem de bireyin toplulukla ilişkisini ve topluluğa bağlılığı güçlendirilmektedir. Türkiye çapında tüm YEDAM'larda 71 farklı atölye çalışması mevcuttur. YEDAM'larda sosyal uyumu artırmak için 242 etkinlik düzenlenmiştir.

Tablo 4.4 YEDAM Merkezlerine Yapılan Başvuru Sayıları Dağılımı, 2019

	Sayı
İlk başvuru	3531
Psikoterapi sayısı	9008
Takip danışan sayısı	2110
Sosyal hizmet görüşme sayısı	7322
İŞKUR görüşme sayısı	116
İşe yerleştirme sayısı	15
Atölyelere katılan danışan sayısı	160
Ev ziyareti sayısı	24
Mobil ekip ev ziyareti sayısı	87

Yeşilay Türkiye Rehabilitasyon Modeli Çalışması

Bağımlılık tedavisinde danışma hizmetleri ve rehabilitasyon sürecinin istenilen etkinlikte olmaması tedavi başarısını azaltmakta ve maddeye yeniden başlama (relaps) oranlarını artırmaktadır. Bu sebeple Yeşilay “Türkiye Rehabilitasyon Modeli” projesini gerçekleştirmiş ve bu çalışma ile ülkemizde madde bağımlılığı tıbbi tedavi süreçlerinden sosyal uyuma kadar entegre ve sürdürülebilir milli bir model geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Türkiye Rehabilitasyon Modeli ile tıbbi tedavi-rehabilitasyon ve danışma hizmetleri üçlüsünde eksik olan rehabilitasyon ekosisteminin kurulması için gerekli sistem geliştirme çalışması yapılmıştır. Proje ile ülkemiz için milli bir rehabilitasyon modellemesi tamamlandıktan sonra pilot olarak bir rehabilitasyon merkezi uygulaması da yapılacaktır.

Model kapsamında aşağıdaki başlıklar kapsamında toplam 17 ayrı rapor hazırlanmıştır.

- İşletme Modeli
- Yatırım Fizibilitesi
- Teşvik Raporu
- Beşeri Kaynak Analizi
- Mevzuat Çalışması
- Akreditasyon Sistemi

Rehabilitasyon merkezleri ile ilgili yönetmeliğinin 2019 yılı Mart ayında çıkmasının ardından mimari planda gerekli revizyonlar yapılarak, TOKİ ile işbirliği protokolü imzalanmış ve 2 adet rehabilitasyon merkezinin yapım işine başlanmıştır.⁹¹

⁹¹Yeşilay, 2020.

4.2.4 Yeni Gelişmeler

Bağımlılık tedavisi sonrası bireylerin tedavi kurumları ile irtibatta kalmalarını sağlayarak tekrar uyuşturucu madde kullanmadan sosyal hayata uyumlarını kolaylaştırmak amacıyla Bağımlı Hastalar için Rehabilitasyon Modeli (BAHAR) oluşturularak bu kapsamda ilk merkez, 2 Ocak 2018 tarihinde Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi bünyesinde ayaktan hizmet vermek üzere açılmıştır.

Yine bu model kapsamında Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi bünyesinde 15-25 yaş grubu hastalara hizmet veren 46 yatak kapasitesine sahip Tuzla BAHAR Rehabilitasyon Merkezi ve Üsküdar BAHAR Rehabilitasyon Merkezi hizmete açılmıştır.

5 .BÖLÜM

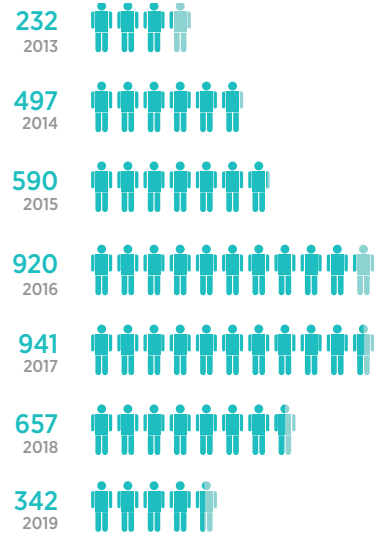
MADDE BAĞLANTILI ÖLÜMLER

Doğrudan madde bağlantılı ölüm verileri (MBÖ) Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu (ATK) Başkanlığı tarafından, otopsi kayıtlarından toplanarak raporlanmaktadır. ATK Türkiye'nin tamamında örgütlü olup, otopsi kayıtlarını arşivlemektedir.

Doğrudan MBÖ'ler illegal maddelerin (afyon ve türevleri, kokain, esrar, amfetamin ve türevleri, halüsinojenler ve yeni nesil sentetik maddeler) bir ya da bir kaçının, bazılarında alkol ve/veya psikoaktif ilaçlarla birlikte alınmasından sonra gerçekleşen ölümler ve bu madde veya maddelerin alınmasını takiben gelişen koma durumu sonrası hastanede gerçekleşen ölümler dikkate alınarak hazırlanmıştır. Tüm doğrudan madde bağlantılı ölümler kolluk soruşturma kayıtları, olay yeri incelemesi ve otopsi bulgularıyla birlikte değerlendirilmektedir.

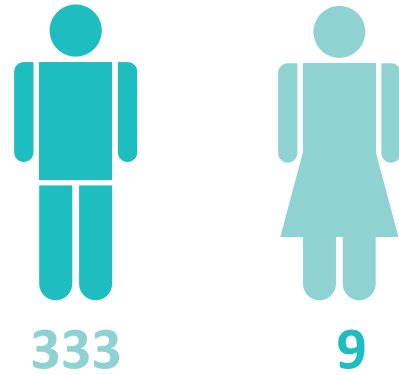
İstanbul Adli Tıp Kurumu Başkanlığı tarafından çalışılan 2019 yılına ait MBÖ sayıları Haziran 2020 tarihinde tamamlanarak Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığına iletilmiştir. Gelen sonuçlara göre, 2019 yılında 342 doğrudan narkotik madde bağlantılı ölüm meydana gelmiştir.

2019 yılında, ölenlerin 10 farklı ülke uyruğunda ve 307'sinin (%89,8) TC vatandaşı olduğu görülmektedir.

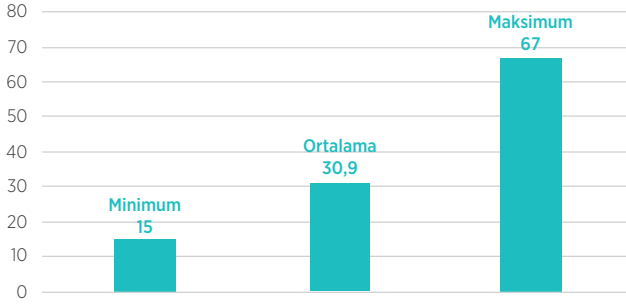
Grafik 5.1 Yıllara Göre Madde Bağlantılı Ölümlerin Dağılımı (Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, 2020).

2013 yılında 232 olan doğrudan MBÖ; 2014 yılında %114 artışla 497, 2015 yılında %19 artışla 590, 2016 yılında %56 artışla 920, 2017 yılında %2,3'lük artışla 941 olmuştur. 2018 yılında ise madde bağlantılı ölümler düşüşe geçmiş ve %30,2'lik oranla 657 sayısına gerilemiştir. 2019 yılında da bu eğilim devam etmiş ve madde bağlantılı ölümler %47,9'luk düşüşle 342 olmuştur.

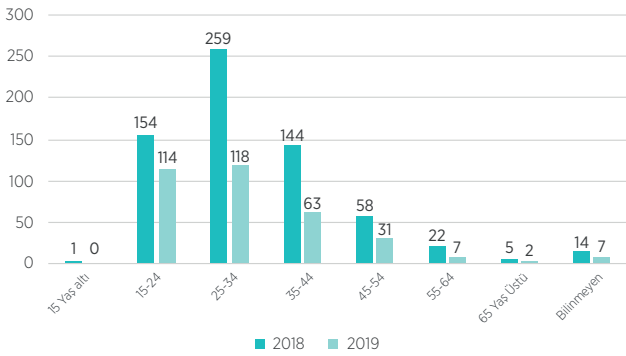
Grafik 5.2 2019 Yılı Madde Bağlantılı Ölümlerin Cinsiyete Göre Dağılımı (Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, 2020).

2018 yılında ölenlerin %96,8'i (636) erkek, %3,2'si (21) ise kadinken, 2019 yılında %97,4'ü (333) erkek, %2,6'sı (9) kadındır.

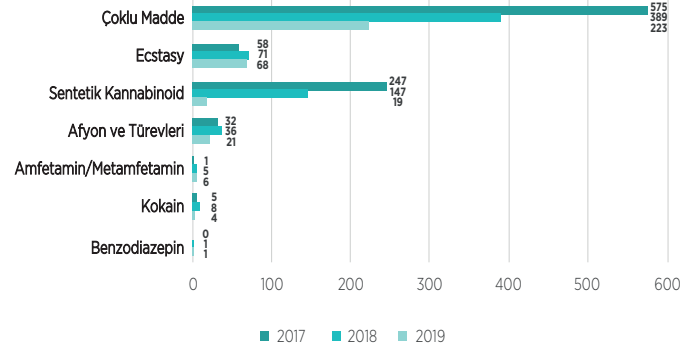
Grafik 5.3 2019 Yılı Madde Bağlantılı Ölüm Vakalarının Yaş İstatistikleri (Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, 2020).

2019 yılında doğrudan madde bağlantılı ölümlerin en yaşlısının 67 yaşında olduğu ve bu ölümün eroin kullanımına bağlı gerçekleştiği görülmüştür. Ölümlerin yaş ortalaması 30,9'dur (2018 yılında 32,58). En yoğun ölüm gerçekleşen yaş grubu 25-34 yaş aralığıdır (%34,5). 15-24 yaş arası ölümler %33,3, 35-44 yaş arası ölümler %18,4 ve 45-64 yaş arası ölümler ise %11,1 oranındadır.

Grafik 5.4 2019 Yılı Madde Bağlantılı Ölümlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı (Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, 2020).

Ölümlerin 9'u 15-64 yaş aralığının dışındadır. Dolayısıyla 2021 Avrupa Uyuşturucu Raporuna yansiyacak Türkiye MBÖ sayısı 333 olacaktır.

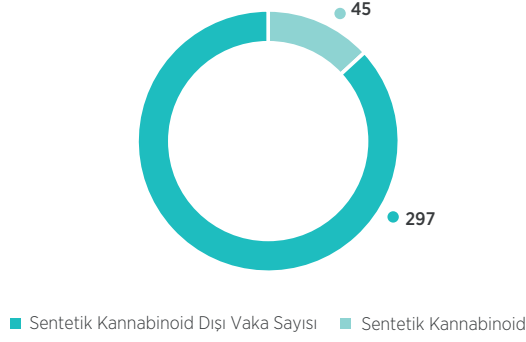
Grafik 5.5 2019 Yılı Madde Bağlantılı Ölümlerin Tekil Maddelere Göre Dağılımı (Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, 2020).

2018 yılında meydana gelen 657 ölümün 389'u (%59,2) çoklu madde kullanımına bağlı iken, 2019 yılında meydana gelen 342 ölümün ise 223'ü (%65,2) çoklu madde kullanımından kaynaklanmıştır.

2019 yılında 342 madde bağlantılı ölüm olayının %40,4'ünde (138) ecstasy, %37,7'sinde (129) ise eroin bulunmaktadır.

Grafik 5.6 2019 Yılı Madde Bağlantılı Ölümlerin Sentetik Kannabinoid Sayısı Dağılımı (Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, 2020).

2018 yılında 657 madde bağlantılı ölüm olayının %45,8'inde (301) sentetik kannabinoid vakası görülmüşken, 2019 yılında ise 342 madde bağlantılı ölüm olayının %13,2'sinde (45) sentetik kannabinoid mevcuttur.

2018 yılında sentetik kannabinoid (bonzai) görülen 301 ölümün 147'sinde (%48,8) ölüm tek başına bu maddeden kaynaklanmıştır. 2019 yılında ise sentetik kannabinoid (bonzai) görülen 45 ölümün 19'unda (%42,2) ölüm tek başına bu maddeden kaynaklanmıştır.

Tablo 5.1 : 2018-2019 Yılları Uyuşturucu Bağlantılı Ölümlerin İllere Göre Dağılımı, 2020 ⁹²

Sıra	İller	2018	2019
1	İstanbul	285	108
2	Antalya	50	52
3	İzmir	40	23
4	Adana	18	20
5	Ankara	46	16
6	Konya	14	14
7	Bursa	12	10
8	Denizli	1	9
9	Kocaeli	8	9
10	Balıkesir	9	8

2019 yılında uyuşturucu bağlantılı ölümler 42 farklı ilde görülmüştür. En fazla ölümün İstanbul'da (n:108, %31,6) gerçekleştiği, İstanbul'u sıklık sırasıyla Antalya (n=52, %15,2) İzmir (n:23, %6,7), Adana (n:20, %5,8) ve Ankara (n:16, %4,7) izlemektedir. ⁹³

⁹²Tablo 5.1, 2019 yılı ölümlerinin ilk on il sıralamasına göre düzenlenmiştir.

⁹³2019 yılında Samsun'da 7, Gaziantep, Mersin ve Sakarya'da 5'er, Karaman, Muğla ve Tekirdağ'da 4'er, Eskişehir, Kayseri, Manisa ve Zonguldak'ta 3'er, Ağrı, Amasya, Aydın, Batman, Kırıkkale ve Uşak'ta 2'şer, Afyonkarahisar, Burdur, Çankırı, Çorum, Diyarbakır, Elazığ, Giresun, Hatay, Kahramanmaraş, Karabük, Kırklareli, Mardin, Nevşehir, Şanlıurfa ve Van'da ise 1'er uyuşturucu bağlantılı ölüm gerçekleşmiştir.

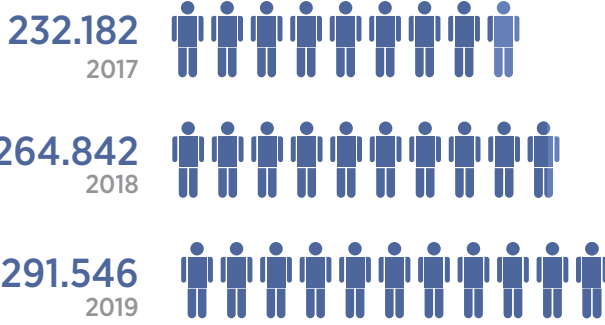
6 .BÖLÜM

CEZA, İNFAZ VE **DENETİMLİ**
SERBESTLİK

İnsanlığın varoluşundan bugüne kadar, suç ve cezaların bölgesel hatta yerel düzeyde farklılık gösterdiği bilinmekle birlikte; her suçun bir cezası olduğu gerçeği tarihin hiçbir döneminde değişmemiştir.

6.1. CEZA İNFAZ KURUMLARI

Adalet Bakanlığı verilerine göre Türkiye genelinde 2019 yılı itibariyle 362 ceza infaz kurumu bulunmaktadır. Bu kurumlarda bulunan toplam hükümlü ve tutuklu sayısı 291.546'dır.

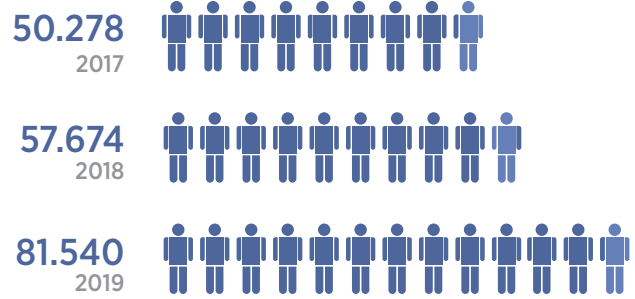
Grafik 6.1 Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunanların Sayısının Yıllara Göre Dağılımı (Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, 2020).

İstatistiki verilere göre, ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutuklu sayılarında artış olduğu gözlenmektedir. Ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutuklu sayısında bir önceki yıla göre %10,1 oranında artış gerçekleşmiştir.

Ceza infaz kurumlarında 2019 yılı itibariyle uyuşturucu madde bağlantılı suçlardan dolayı 81.540 hükümlü ve tutuklu bulunmaktadır.

⁹⁴Adalet Bakanlığı, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, 2020.

2018 yılında Türkiye'de uyuşturucu madde bağlantılı suçlardan dolayı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutuklular oranı %21,78 iken 2019 yılında bu oran %27,97'ye çıkmıştır.⁹⁴

Grafik 6.2 Uyuşturucu Madde Bağlantılı Suçlardan Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunanların Sayısının Yıllara Göre Dağılımı (Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, 2020).

6.1.1. Uyuşturucu Kullanımına Bağlı Mahkûmlar Arası Problemler

5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'te, ceza infaz kurumlarında bulunan sağlık ve psikososyal yardım servislerinin görevleri tanımlanmış olup, bağımlılık tedavi hizmetleri bu servisler tarafından yürütülmektedir.

Bu tanımlar doğrultusunda ceza infaz kurumlarında yürütülen psikososyal yardım ve sağlık hizmetleri; hükümlü ve tutuklular ile birlikte, personelin de ruh ve beden sağlığını koruyan, geliştiren ve tedavi eden yaklaşımlar halinde sürdürülmektedir.

Genel olarak ceza infaz kurumlarındaki psikososyal yardım servisi ve sağlık hizmetlerine bakıldığında;

kurumların fiziki yapıları ile çalışma, yaşam ve ortak alanlarının sağlık şartlarına uygunluğu kadar, iyileştirici ortamın oluşturulması da önemli bir kriterdir. Kurum içi iyileştirici ortam yaratmak; yaşam düzeni, hükümlü ve kurum çalışanlarının ilişkisi ve iyileştirici etkinliklerin düzenlenme biçimi bileşenlerinden oluşmaktadır. İyileştirici ortamın oluşturulması sunulan psikososyal yardım ve sağlık hizmetlerinin kalitesini ve dolayısıyla kurum yönetimini etkilemektedir. Bu bağlamda ceza infaz kurumunda ruh sağlığına olumlu etki eden unsurların kurum personeli tarafından bilinmesi, personel-hükümlü ilişkisinin iyi olmasına ve ortaya çıkabilecek sorunların önceden kestirilmesine yardımcı olmaktadır. Günün büyük kısmını koğuş dışında geçirebilme, dengeli beslenme, mesleki eğitim, spor imkânları, akraba ve arkadaşlar tarafından ziyaret edilme, telefon ile görüşme, psikososyal destek alma gibi faktörler, ruh sağlığına olumlu etki eden unsurlar olarak sıralanabilir. Tüm hükümlü ve tutukluların psikososyal durumları önemli olmakla birlikte, bazı yüksek riskli ve sağlık hizmetlerine özellikle ihtiyacı olan gruplar da vardır.

İyileştirici ortamı oluşturan bu hizmetlerin sunulmasında öncelikli risk grupları olarak tanımlanan bağımlılara yönelik hizmetler önem kazanmaktadır. Ceza infaz kurumlarında bulunan madde bağımlılarına yönelik yapılan çalışmalarda belirlenen sağlık politikaları doğrultusunda tedavi hizmetleri verilmekte, madde bağımlılığının önlenmesi, tedavi ve rehabilitasyon çalışmaları üzerinde durulmaktadır.

Hükümlü ve tutukluların ceza infaz kurumuna kabulü ile değerlendirme aşaması başlamakta, her bir hükümlü ve tutuklu için kurumda görevli sağlık personeli ve psikososyal servis uzmanları tarafından sağlık sorunlarının belirlenmesi, hükümlü ve tutukluların bilgilendirilmesi ve gerektiğinde acil tedavi yapılması sağlanmaktadır.

Ceza infaz kurumlarında ruh sağlığı problemi olan hükümlü ve tutukluların erken dönemde tanınması, psikososyal yardım ve sağlık servisi personelinin eğitimi amacıyla **“Ceza İnfaz Kurumlarında Ruh Sağlığı ve Bağımlılık Hizmetlerinin İyileştirilmesi Projesi”** geliştirilmiş ve bu proje kapsamında 2015 yılında Araştırma ve Değerlendirme Formu (ARDEF) ile Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Müdahale Programları (YARDM) oluşturulmuştur.

Bu programların amacı;

- Ruhsal sorunları olan hükümlülerin hızlı, standart, doğru şekilde değerlendirilmesini ve tanı almasını sağlamak,
- Etkin müdahale programlarının oluşturulmasını ve uygulanmasını sağlamak,
- Ceza infaz kurumlarında ruh sağlığını destekleyici bir ortam geliştirmek için gerekli düzenlemeleri yapmak,
- Ceza infaz kurumları çalışanlarının ruh sağlığını korumak ve ruh sağlığı konusunda çalışanların farkındalığını arttırmaktır.

Proje kapsamında, madde bağımlılığı ve ruh sağlığı problemleri olan hükümlü ve tutukluların tedavileri ve bunlarla doğrudan iletişimi bulunan personelin eğitimi için yeni yaklaşım modelleri geliştirilmiştir. Personelin ruh hastalığına sahip hükümlü ve tutuklulara yönelik tutumlarını değiştirmek, kendi ruh sağlıklarını desteklemek, aynı zamanda ruh sağlığı problemleri hakkında farkındalıklarını artırmak amacıyla sürdürülebilir bir model oluşturulmuştur.

Ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutukluların kuruma kabul edildiği andan salıverilme sürecine kadar risk-ihtiyaç-uygunluk modeli doğrultusunda değerlendirilmesi ve ruh sağlığı hizmetlerinin etkinliğine dayalı-standart uygulamaları içermesine ilişkin

olarak Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF) doldurulmakta, çıkan sonuçlar doğrultusunda hükümlü ve tutukluların ihtiyaçlarına uygun, Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Müdahale Programları (YARDM) uygulanmaktadır. Müdahale programları bireysel ve grup müdahale programları olmak üzere gerçekleştirilmekte, programlar psikososyal yardım servisinde görevli psikolog ve sosyal çalışmacılar tarafından yürütülmektedir. Sistem 3 aşamadan oluşmaktadır. Öncelikle kurum kabul memuru, sonra psikososyal serviste görevli infaz koruma memuru ve en son psikososyal servis uzmanı ARDEF formunu doldurmaktadır. Sonuçta da her hükümlü ve tutuklu için risk ve ihtiyaç raporu ortaya çıkmaktadır. Ortaya çıkan risk ve ihtiyaç raporunda ekonomik, sosyal, hukuki, psikososyal ve ruhsal ihtiyaçlarına uygun olarak bireysel müdahaleler belirlenmektedir.

Madde bağımlıları ceza infaz kurumuna girdiğinde maddeye ulaşımı olmadığı için bazı yoksunluk semptomları yaşamaktadır. Uykusuzluk, agresyon, vücut ağrıları, istek kaybı gibi durumlar bu semptomlara örnek olarak gösterilebilir. Kişinin yoksunluk belirtileri yoğun görülüyorsa; genel bir sağlık sorunu ya da ruhsal bir bozukluğu da varsa; büyük ölçüde tıbbi destek gerekiyorsa; yapılandırılmış bir ortamdan daha çok yarar sağlayacağından yatarak tedavi edilmesi daha uygun olacağı düşünülerek; bağımlı kişi kurum doktoruna yönlendirilir; oradan da AMATEM'e ya da kampüs hastanelerindeki psikiyatri kliniğine sevki gerçekleştirilir.

Ceza infaz kurumlarında tıbbi tedavi haricinde kalan madde bağımlısı kişilerin madde bağımlılığı konusunda bilgilenebilmesi, yoksunluk ve madde ihtiyacıyla başa çıkma becerilerinin kazandırılması bu alanda yaşanan problemlerin en aza indirgenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bunun yanı sıra rahatlama tekniklerinin öğretilmesi ve hükümlülerin bu teknikleri kullanması, yoksunluk belirtileriyle başa çıkmada etkili bir yol olmaktadır. Bu şekilde madde kullanımına bağlı sorunların sıklığının azaltılması yolları YARDM Bireysel

Müdahale Programı içerisinde aktarılmaktadır. Ceza infaz kurumlarında en sık karşılaşılan 26 farklı ruhsal ve davranışsal sorun ile ilgili bireysel müdahale programları uygulanmaktadır. Bireysel Müdahale Programlarından biri de Alkol ve Madde Bağımlılığı Bireysel Müdahale Programı'dır. Program kapsamında;

- Alkol veya madde kullanım öyküsü alınır.
- Değişim motivasyonu artırılır.
- Hükümlünün durumuna uygun müdahalede bulunur.
- Madde ve bağımlılık hakkında bilgilendirme yapılır.
- Madde kullanma arzu ve dürtüsü ile başa çıkma yolları öğretilir.
- Rahatlama alıştırmaları öğretilir.
- Tahliye sonrası temiz kalmanın yolları öğretilir.
- Zarar azaltma konusunda bilgilendirilir.

YARDM Bireysel Müdahale Programları dışında ceza infaz kurumlarında bağımlı hükümlü ve tutuklulara uygulanan başlıca grup müdahale programları;

- Öfke Kontrolü Programı,
- İntihar ve Kendine Zarar Vermeyi Önleme Konusunda Personelde Farkındalık Yaratma Programı,
- Salıverilme Öncesi Mahkum Gelişimi Programı,
- Sigara Alkol ve Madde Bağımlılığı Programı (SAMBA),
- Önce Düşün Programı,
- Özel Gözetim ve Denetim Programı,
- Değerlendirme, Profil Araçları ve Rehabilitasyon Programları (DEPAR).

Bu grup müdahale programları arasında özellikle madde bağımlılarına yönelik olarak uygulanan ve Yeşilay katkısıyla hazırlanan Sigara Alkol ve Madde Bağımlılığı Programı'dır.

Sigara Alkol ve Madde Bağımlılığı Programı (SAMBA)

SAMBA 2015 yılında ceza infaz kurumlarında kalan hükümlü ve tutukluları sigara, alkol ve madde bağımlılığı hakkında bilgilendirmek ve yaşam becerileri kazandırmak amacıyla hazırlanmış bir programdır. Genel olarak SAMBA, bağımlılık alanında yapılandırılmış bir tedavi programı oluşturabilmek için geliştirilmiştir.

SAMBA'nın amaçları:

- Alkol, madde ve bağımlılık konusunda bilgilendirmek,
- Değişim motivasyonunu artırmak,
- Zarar azaltmak ve bulaşıcı hastalıklardan korunmayı sağlamak,
- Tekrar alkol - madde kullanımı engelleyecek becerileri kazandırmak (kaymayı önlemek),
- Öfke, stresle başa çıkma, sorun çözme ve iletişim becerilerini artırmak olarak sıralanabilir.
- SAMBA geliştirilirken hedeflenenler:
 - Farklı bağımlılıklara yönelik olması,
 - Kolay uygulanması,
 - Yapılandırılmış olması,
 - Kolay öğrenilmesi,
 - Aktif olması,
 - Farklı bağımlılıklarda kullanılabilmesi olarak sıralanabilir.

YARDM Projesi kapsamında geliştirilen SAMBA programına 2019 yılı içerisinde 5.037 tutuklu ve hükümlü katılmıştır. Bireysel görüşmelere katılan tutuklu ve hükümlü sayısı 2019 yılı sonu itibarıyla 497.561, grup çalışmalarına katılan tutuklu ve hükümlü sayısı ise 16.080'dir.⁹⁵

Madde kullanım öyküsü olan veya madde bağımlısı hükümlülerin ceza infaz kurumlarında mesleki eğitim kurslarına katılımı sağlanmaktadır. Mesleki kurslara katılan hükümlü ve tutuklu bilgilerine ilişkin istatistikler yıllık olarak tutulmaktadır. 2019 yılı sonu itibarıyla iş-meslek ve teknik kurslarına toplam 56.444, düzenlenen sosyal ve kültürel faaliyetlere ise 198.003 hükümlü ve tutuklu katılmıştır.

Ayrıca, AB Katılım Öncesi Mali Destek Aracı (IPA II) 2016 yılı programlaması kapsamında önerilen ve Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülecek olan "Bağımlılıkla Mücadelede Yargının ve İnfaz Sisteminin Kurumsal Kapasitesinin Artırılması Projesi" AB Komisyonu tarafından kabul edilmiş olup planlanan faaliyetler ve hazırlanacak dokümanlara esas teşkil etmek üzere gerekli çalışmalara başlanılmıştır.

Madde kullanımını kontrol altında tutmak için tüm ceza infaz kurumu personelinin uygulayacağı madde stratejisi aşağıdaki öğeleri içermektedir:

Madde Arzının Azaltılmasına Yönelik Önlemler

Madde arzının azaltılmasına yönelik olarak uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin ceza infaz kurumunda bulundurulması yasaklanmıştır. Yapılan aramalar ve iç kontrollerle madde girişine izin verilmemektedir. Bulunması halinde gerekli hukuki süreç başlatılmakta ve disiplin cezası verilmektedir. Ayrıca kurum doktorlarının madde bağımlısı hükümlü ve tutuklulara yönelik yazdıkları ilaçların kötüye kullanımına yönelik olarak çalışmalar yapılması planlanmakta, kullanılan ilaçların sağlık memuru kontrolünde verilmesine özen gösterilmektedir.

⁹⁵Verilerde mükerrer kayıtlar mevcuttur.

Madde Talebinin Azaltılmasına Yönelik Önlemler

Alkol ve madde bağımlılığı pek çok sağlık sorunlarının yanı sıra sosyal sorunlara da yol açtığından, tedavi hizmetlerinden yeterince yararlanamayan bu kişilerin ceza infaz kurumunda olmaları tedavi süreci için bir fırsat olarak değerlendirilmekte ve infaz kurumundan çıkışta alkol ve madde bağımlılığı üzerinde çalışan dernekler ve sivil toplum örgütlerine yönlendirilmeleri sağlanmaktadır.

Madde Bağımlıları İçin Tedavi Programları

Madde bağımlılığı tedavisi özel çaba ve uzmanlık gerektirmekte ve tedavinin başarısı tedavi sürecindeki rehberlik çalışmalarıyla desteklenmektedir. Alkol ve madde bağımlısı hükümlü ve tutuklular için psikososyal yardım servisi tarafından bireysel çalışmalar yapılmakta, ceza infaz kurumlarında uygulanan çeşitli grup çalışmalarına katılımları sağlanmaktadır.

Madde Bağımlıları İçin Zarar Azaltıcı Önlemler

Zararın azaltımı ile ilgili olarak da bulaşıcı hastalıkların kontrolüne ilişkin olarak personel ve gerekli önlemlerin alınması için kurum idaresi bilgilendirilmektedir.

Ayrıca bağımlılık hizmetleriyle ilgili ceza infaz kurumlarında bilimsel araştırmaların yapılması desteklenmekte, araştırma izinleri Ceza ve Tevkifvleri Genel Müdürlüğü tarafından değerlendirilerek verilmektedir. Yürütülen araştırmalar arasında hükümlü

ve tutuklular ile ceza infaz kurumu personelinin çeşitli konularda bilgi, tutum ve davranışlarının incelenmesi, mahkumiyetin kişi üzerindeki etkileri gibi konularda araştırmalar yapılmaktadır.⁹⁶

6.1.2. Haklarında Türk Ceza Kanunu'nun 191. Maddesi Gereğince Tedavi ve Denetimli Serbestlik Kararı Verilen ve Ceza İnfaz Kurumunda Bulunan Hükümlüler ile Uyuşturucu Kaynaklı Suçlardan Dolayı Ceza İnfaz Kurumunda Bulunan Diğer Hükümlüler için Yürütülen Çalışmalar ve Bütüncül Model

Haklarında Türk Ceza Kanunu'nun 191. maddesi kapsamında tedavi ve denetimli serbestlik kararı verilen kişilerin farklı bir suç sebebiyle ceza infaz kurumuna girmeleri halinde tedavi süreci ve kişinin ihtiyaçları doğrultusunda yürütülen rehberlik çalışmaları kesintiye uğramaz, ceza infaz kurumunda devam ettirilir. Tedavi süreci sağlık kuruluşunda tamamlandıktan sonra ceza infaz kurumundaki psikososyal servis tarafından kişinin uyuşturucu kullanmasına neden olan veya kullanma isteğine yol açan etkenler değerlendirilerek, kişinin maddeye olan ihtiyacını kontrol etmesi, yaşam standardını artırması, belirlenen ihtiyaçları doğrultusunda kendisine ve topluma yararlı bir birey olabilmesi amacıyla rehberlik çalışmaları yürütülür.

⁹⁶Adalet Bakanlığı, Ceza ve Tevkifvleri Genel Müdürlüğü, 2020.

Ceza infaz kurumlarında tutuklu ve hükümlülere yönelik;

1. Bireysel Görüşmeler,
2. Öfke Kontrolü Programı,
3. İntihar ve Kendine Zarar Verme Personel Farkındalık Programı,
4. Sigara Alkol ve Madde Bağımlılığı Farkındalık Programı,
5. 0-18 Yaş Aile Eğitim Programı,
6. Salıverilme Öncesi ve Mahkûm Gelişimi Programı,
7. Özel Gözetim ve Denetim Programı gibi yapılandırılmış müdahale programları uygulanmaktadır.

Sayılan çalışmaların yanı sıra aileye yönelik çalışmalar, meslekî eğitime yönlendirme ve destek çalışmaları tutuklu ve hükümlülerin ihtiyaçları doğrultusunda sürdürülmektedir.

Ruh sağlığı problemleri olan hükümlü ve tutukluların personel tarafından erken dönemde tanınması ve psikososyal yardım servisi personelinin eğitimi amacıyla “Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Müdahale Programı (YARDM)” oluşturulmuştur.

Proje kapsamında; Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS) ve Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF) çalışmalarının devamı niteliğinde, yetişkin hükümlü ve tutuklulara yönelik olarak UYAP ile bütünleştirilmiş ve UYAP'a entegre edilmiştir. Ruhsal sorunların ve bağımlılık ile ilgili sorunların önlenmesi, rehabilite edilmesi veya tedavisi için de “Müdahale Programları” geliştirilmiştir. Müdahale programları bireysel ve grup müdahale programları olmak üzere uygulanmakta, programlar psikososyal yardım servisinde görevli psikolog ve sosyal çalışmacılar tarafından yürütülmektedir.

Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu tarafından alınan “Cezaevi süreçlerindeki tedavi ve sosyal hayata

adaptasyonu sağlayacak rehabilite edici çalışmalar yeniden gözden geçirilerek ilgili kurumların işbirliği ile ülkemizde uygulanmaya başlayan bütüncül modelin cezaevlerinde de uygulanması” kararı kapsamında; Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Eğitim ve İyileştirme Daire Başkanlığı koordinatörlüğünde 19/09/2019, 15/10/2019 ve 19/11/2019 tarihlerinde, Sağlık Bakanlığı, Türkiye Yeşilay Cemiyeti, Diyanet İşleri Başkanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı/Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı yetkilileri ile Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı yetkililerinin katılımıyla toplantılar gerçekleştirilmiştir. Bu toplantılar sonucunda bütüncül bir model oluşturulmuştur.

Bütün paydaşlardan alınan geri bildirim neticesinde modelin uygulanması için pilot il olarak Ankara, İstanbul ve İzmir belirlenmiştir.

Pilot model uygulamasına 2020 yılında başlanacaktır.

6.2. DENETİMLİ SERBESTLİK

Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişiler hakkında Mahkeme ve Cumhuriyet Savcılıklarınca verilen tedavi ve denetimli serbestlik tedbiri kararları kapsamında, yükümlüler gerekli tedavilerinin yapılması amacıyla ilgili sağlık kuruluşuna sevk edilerek tedavileri bu kurumlarda yerine getirilmektedir.

Yükümlülerin tedavi sonrası denetim ve takipleri bağlı buldukları müdürlükler tarafından yerine getirilmektedir. Uyuşturucu sorunu ile mücadele faaliyetleri kapsamında, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan ya da kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulduran kişinin uyuşturucu kullanmasına neden olan veya kullanma isteğine yol açan etkenlerin değerlendirilerek, kişinin maddeye olan ihtiyacını kontrol etmesi, yaşam standardını arttırması, belirlenen ihtiyaçları doğrultusunda kendisine ve topluma yararlı bir birey olabilmesi amacıyla rehberlik çalışmaları kapsamında bireysel görüşmeler yapılmaktadır. Ayrıca; müdürlüklerimizde görev yapan psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog ve öğretmen unvanlı meslek elemanları ile dış kurumlardan davet edilen uzmanlar tarafından eğitim ve iyileştirme çalışmaları kapsamında uygulamaların yanı sıra yükümlülerin boş zamanlarının yapılandırılmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilmektedir.

Kişiyi tanımak, gerekli mesleki müdahalelerin yapılmasını sağlamak ve sonraki infaz ve iyileştirme sürecine hazırlamak için her yükümlü ile en az üç bireysel görüşme yapılmakta, bireysel görüşmelerin ardından kişiler

ihtiyaçları gözetilerek Sigara Alkol Madde Bağımlılığı Farkındalık Programı (SAMBA), Öfke Yönetimi Programı, Hayat için Değişim Programı, Gençler için Sigara Alkol Madde Bağımlılığı Programı vb. müdahale programlarına alınmaktadır. Uygulamasına hâlihazırda devam edilen SAMBA Farkındalık Programı'nın yanı sıra 2019 yılı içerisinde Samba Okuma Programı ve SAMBA Seminer Programı'nın eğitici eğitimleri düzenlenmiştir. Söz konusu programların yaygınlaştırılması çalışmalarına devam edilmektedir.

Ayrıca "Bağımlılıkla Mücadele Kapsamında Yargının ve İnfaz Sisteminin Kurumsal Kapasitesinin Artırılması Teknik Destek Projesi"nin hazırlık çalışmalarına devam edilmektedir. AB Katılım Öncesi Mali Destek Aracı (IPA II) 2016 yılı programı kapsamında Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülecek olan söz konusu proje ile madde kullanımı nedeniyle yargı süreci devam eden ve bu nedenle hakkında denetimli serbestlik kararı verilen kişilere yönelik hizmetlerin iyileştirilmesi, bu konuda yargının ve denetimli serbestlik sisteminin kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

Denetimli serbestlik müdürlüklerine 2019 yılında Türk Ceza Kanunu'nun 191'inci maddesi kapsamında 105.239 karar gelmiştir.

6.2.1. 5 Yıllık Denetimli Serbestlik Süresi Boyunca Adalet Bakanlığı Tarafından Ara Kontrollerin Yapılacağı Yeni Model

03.07.2019 tarihinde gerçekleştirilen Bağımlılık ile Mücadele Yüksek Kurulu (BMYK) toplantısında alınan, “5 yıllık denetimli serbestlik süresi boyunca Adalet Bakanlığı tarafından ara kontrollerin yapılacağı yeni bir model hayata geçirilecektir. (Adalet Bakanlığı)” kararı kapsamında 02.08.2019 tarihinde gerçekleştirilen Bağımlılık ile Mücadele Teknik Kurulu (BMTK) toplantısında ara kontrollerin gerçekleştirileceği yeni bir modelin hayata geçirilmesi çalışması için bir çalışma grubu oluşturulmasına karar verilmiştir.

5 yıllık denetimli serbestlik süresi boyunca ara kontrollerin yapılacağı yeni bir model geliştirilmesi için Adalet Bakanlığı (Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı) koordinatörlüğünde; İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Yeşilay temsilcilerinin katılımlarıyla alt çalışma grubu toplantıları gerçekleştirilmiştir.

Söz konusu toplantılar neticesinde 2 aşamadan oluşan bir model hazırlanmıştır. Hazırlanan bu modelin pilot uygulaması 2020 yılı içinde Ankara ilinde gerçekleştirilecektir.

6.2.2. Türk Denetimli Serbestlik Hizmetlerinde Çocuklar İçin Etkin Bir Risk Değerlendirme Sisteminin Geliştirilmesi Projesi (Denetimli Serbestlik Gençlik Programı-DENGE):

Avrupa Birliği'nin mali desteği, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin ve UNICEF'in eş finansmanı; ve UNICEF'in teknik desteği ile Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından 2015 Aralık-2018 Aralık tarihleri arasında yürütülmüş olan “Türkiye’de Denetimli Serbestlik Hizmetlerinde Çocuklar İçin Etkin Bir Risk Değerlendirme Sisteminin Geliştirilmesi Projesi” kapsamında daha etkili, önleyici ve rehabilite edici bir müdahale sistemi oluşturularak Türkiye’deki çocuk adaleti sisteminin verimliliğinin ve etkililiğinin artırılması ve denetimli serbestlik hizmetlerinden faydalanan çocukların topluma yeniden kazandırılması amacıyla Denetimli Serbestlik Gençlik Programı- DENGİ oluşturulmuştur.

DENGİ Programı 25 pilot müdürlükte uygulanmaktadır. Pilot uygulama sürecinde DENGİ Programı UYAP ekranlarına yönelik çalışmalar proje danışmanları tarafından Bilgi İşlem Genel Müdürlüğü bünyesinde sürdürülmektedir. Yazılım çalışmalarının tamamlanmasının ardından program tüm denetimli serbestlik müdürlüklerinde uygulanmaya başlanacaktır.

7

.BÖLÜM

UYUŞTURUCU İLE MÜCADELE

ALAN ÇALIŞMALARI

7.1. NARKOLOG PROJESİ

Uyuşturucu madde suçlarının arkasında yatan nedenlerin ve risk faktörlerinin belirlenmesi amacıyla Haziran 2018 döneminde Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı tarafından NARKOLOG projesi hayata geçirilmiştir.

NARKOLOG; 81 İl Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüklerinde uyuşturucu suçlarından hakkında işlem yapılan kişilere, adli süreçlerin tamamlanması aşamasından sonra tamamen gönüllülük esasına göre bu alanda eğitilmiş uzman personelce uygulanan ve 65 sorudan oluşan bir anket formudur. Formlar tablet PC'ler üzerinde doldurulmakta, online olarak Başkanlığa aktarılmakta, Excell ve SPSS Programları kullanılarak analiz edilmektedir.

Türkiye genelinde, 2018 yılının ikinci altı aylık döneminde polis tarafından uyuşturucu suçlarından dolayı yaklaşık 95.000 şüpheliye adli işlem yapılmıştır. Bunların 6.143'üne anket uygulanmıştır.

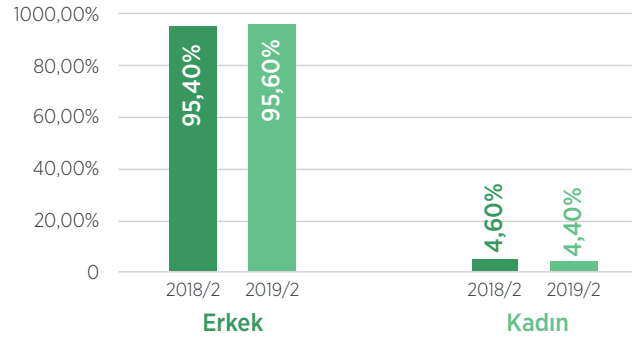
Haziran 2018 döneminde tüm ülkede uygulanmaya başlanan ve Haziran-Aralık 2018 döneminde tamamlanan 6.143 anketin analiz sonuçları geçtiğimiz yıl 2019 Türkiye Uyuşturucu Raporu ve 2019 NARKOLOG Raporları ile kamuoyu ve ilgili kurumlarla paylaşılmıştır.

Türkiye genelinde, polis tarafından 2019 yılında ise uyuşturucu suçlarından dolayı 200.183 şüpheliye adli işlem yapılmış ve bunlardan 20.247'sine anket uygulanmıştır. Bu rakam 81 ilde yakalanan şüpheli sayısının %10'una karşı gelmektedir.

2018 ve 2019 yılları ikinci altı aylık dönemlerinde yapılan anket sonuçlarının karşılaştırmalı analizinin 2020 Türkiye Uyuşturucu Raporunda yayınlanmasının faydalı olacağı değerlendirilmiştir. Söz konusu alanların belirlenmesi ve bulguların yorumlanmasında 23 Nisan 2020 tarihinde 35. toplantısını yapan TUBİM Bilim Kurulunun katkıları da alınarak çalışmaya son hali verilmiştir.

7.1.1. NARKOLOG Analiz Çıktıları

Aşağıda bulguları sunulan çalışmanın örneklemini "Hayatının herhangi bir döneminde uyuşturucu madde deneyen" 2018 yılı ikinci altı aylık döneminde anket yapılan 5.198 kişi ile 2019 yılının aynı döneminde anket yapılan 8.473 kişi oluşturmaktadır.

Grafik 7.1 Cinsiyet Dağılımı

İlk olarak çalışmanın cinsiyet dağılımına bakıldığında, her iki yılın aynı dönemleri için de hayatının herhangi bir döneminde uyuşturucu kullandım diyenlerin genel olarak %95'i erkek %5'i ise kadındır.

Tablo 7.1 Öğrenim Durumu Dağılımı

Öğrenim Durumu	2018/2 (%)	2019/2 (%)
Ortaokul ve dengi okul mezunu	35,2	33,4
Lise	29,6	31,3
İlkokul mezunu	24,6	27,6
Üniversite - Yüksekokul	6,3	5,0
Okumaz - Yazmaz	1,9	1,3
Okur - Yazar	2,0	1,2
Yüksek lisans	0,3	0,2

TÜİK	2019(%)
Ortaokul ve dengi okul mezunu	27,0
Lise	25,0
İlkokul mezunu	19,7
Üniversite - Yüksekokul	20,9
Okumaz - Yazmaz	1,7
Okur - Yazar	3,0
Yüksek lisans	2,7

Örneklemin eğitim durumlarına bakıldığında, 2019 yılında; bir önceki yıla göre, lise ve ilkokul mezunlarında artış, ortaokul ve üniversite öğrenim durumunda düşüş mevcuttur. Buradan hareketle eğitim seviyesi yükseldikçe uyuşturucu suçlarına karışma olasılığının azaldığı yönünde bir kanaat oluşabilir. Bu raporda yer verilen ve tedavi bölümünde yer alan aynı kapsamdaki istatistikler bu görüşümüzü kuvvetlendirmektedir.

TÜİK 2019 verilerine göre, lise altı öğrenim düzeyine sahiplilik oranı %51,35 'dir. Narkolog verilerinde ise bu oran %63,5'tir. Türkiye genelindeki lise altı öğrenim düzeyine sahip kişi yüzdesinden çok daha fazla yüzdeye Narkolog Projesi'nde ulaşılmıştır.

Tablo 7.2 Anne Mesleği

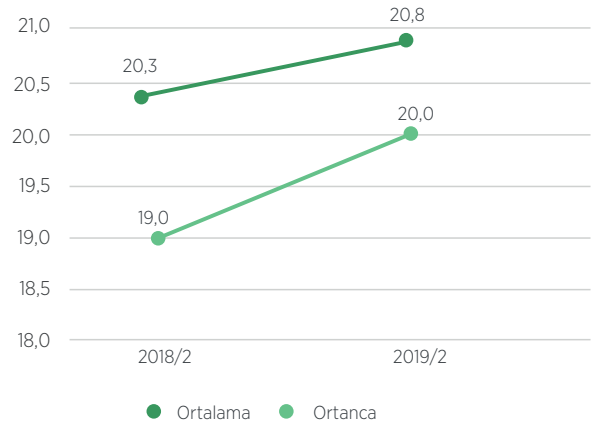
Anne Mesleği	2018/2 (%)	2019/2 (%)
Ev Hanımı	89,0	89,8
Diğer Meslekler	11,0	10,2

TÜİK	2018 (%)	2019(%)
Ev Hanımı	44,55	44,83

Hayatının herhangi bir döneminde uyuşturucu kullandım diyenlere ANNE mesleği sorulduğunda her iki yıl için de "Ev Hanımı" diyenlerin oranı yaklaşık %90'dır.

Böyle bir sonuç çalışan annelerin çocuklarının madde kullanmaya daha yatkın olabileceği yönünde bir kanaati zayıflatmaktadır. NARKOLOG'un bu bulgusundan hareketle 2020 NARKOREHBER faaliyetleri tüm yurttaki anneler üzerinde yoğunlaşmaktadır.

TÜİK 2018 ve 2019 verilerine göre, 34 - 64 yaşındaki kadınların iş gücü istatistiklerinde ev hanımı oranı %44,55 iken bu oran Narkolog 'da %89,8'dir. Türkiye genelinde, belirtilen yaş aralığındaki kadınlarda ev hanımlığı yüzdesinden çok daha fazla yüzdeye Narkolog Projesi'nde ulaşılmıştır.

Madde Kullanmaya Başladığı Yaş	2018/2 (%)	2019/2 (%)
<15	9,25	7,0
15-24	71,87	71,3
25-34	15,46	17,6
35-44	2,80	3,5
45-54	0,52	0,5
>54	0,10	0,1

TÜİK	2018 (%)	2019 (%)
<15	23,39	23,10
15-24	15,81	15,58
25-34	15,38	15,31
35-44	15,15	15,10
45-54	12,21	12,27
>54	18,05	18,63

Grafik 7.2 Uyuşturucu Maddeyi İlk Kaç Yaşında Denedi?

NARKOLOG çerçevesinde uyuşturucuya başlama yaşı verileri de toplanmaktadır.

Uyuşturucuya başlama yaşında yıllar arasında belirgin bir fark bulunmamaktadır. 2018 yılında başlama yaşı ortalaması 20,3 iken 2019 yılında 20,8 olarak ölçülmüştür. 2018 Genel Nüfusta Madde Kullanım Yaygınlığı anketine göre ise başlama yaşı ortalaması 19,5'tir.

TÜİK verilerinde 15-34 yaş grubu oranı %30,9 iken Narkolog'da %88,9'dur. Türkiye genelinde 15-34 yaş aralığındaki nüfus yüzdesinden çok daha fazla yüzdeye Narkolog Projesi'nde ulaşılmıştır.

Uyuşturucuya başlama yaşı tüm dünyada ortalama başlama yaşı ve ortanca hesaplama üzerinden değerlendirilmektedir. Sınırlı sayıda kişilerin çok küçük veya büyük yaşlarda uyuşturucuya başladığını söylemesinin genele yaygınlaştırılmayacağı düşünülmektedir.

Tablo 7.3 İlk Kullanılan Uyuşturucu Madde Dağılımı

Uyuşturucu Madde	2018/2 (%)	2019/2 (%)
Esrar	85,6	83,6
Eroin	5,3	5,8
Ecstasy	3,1	4,0
Metamfetamin	2,3	2,8
Bonzai	2,3	1,9
Sentetik Ecza	0,8	1,0
Kokain	0,4	0,6
Captagon	0,2	0,1
Afyon Sakızı	0,1	0,1

Örnekleme "İlk kullandıkları uyuşturucu madde" sorulduğunda her iki yılda da **esrar** maddesi ilk sırayı almaktadır. 2018 yılında %85,6, 2019 yılında ise %83,6 olduğu görülmektedir.

İlk kullandığı uyuşturucu madde esrar olan her dört kişiden üçünün farklı maddelere kaydığı görülmektedir.

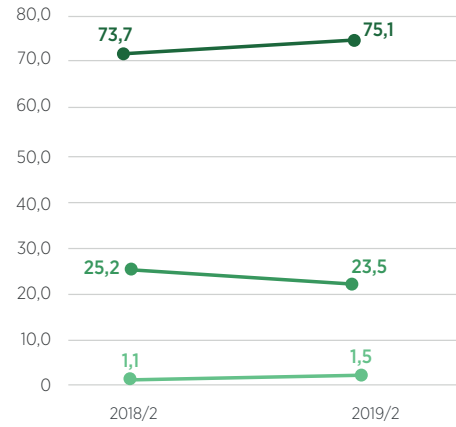
Bu durum esrarın daha ağır uyuşturuculara geçiş için basamak olduğu fikrini güçlendirmektedir.

Tablo 7.4 Uyuşturucuya Başlama Nedenleri

Başlama Nedeni	2018/2 (%)	2019/2 (%)
Merak	33,2	35,3
Arkadaş Israrı	23,0	18,5
Özenme	14,0	16,8
Kişisel Sorunlar Nedeniyle	12,5	13,2
Aile İçi Sorunlar Nedeniyle	11,3	10,8
Eğlence / Keyif	5,9	5,5

"Uyuşturucuya başlama nedenleri" sorgulandığında her iki dönem içinde de merak önde gelen başlama sebebidir.

Litaratürde NARKOLOG çalışmasına benzer hemen her ankette, merak ve arkadaş etkisi başlama nedenleri arasında ön plana çıkmaktadır.

● Arkadaş / Arkadaş Çevresi / Yakın Çevre* ● Parayla Satın Aldım ● Tanımadığım Biri Verdi

Genel Temin Şekli	2018/2 (%)	2019/2 (%)
Bir Sokak Satıcısından	86,8	84,9
Bir Arkadaştan	10,9	12,8
Bireysel Üretim / Yetiştirme	1,3	1,2
İnternette	0,2	0,4
Sevgiliden / Eşten	0,4	0,3
Aile Bireylerinden / Akradan	0,2	0,3
Sosyal Medyadan	0,1	0,1

Grafik 7.3 Uyuşturucuyu İlk ve Genel Temin Şekli

Her iki dönemde de yüksek oranlarda “ilk uyuşturucunun temin şekli” arkadaş ve yakın çevre⁹⁷ iken daha sonraki “genel temin şekli” bir sokak satıcısıdır.

Tablo 7.5 İş Durumu

İş Durumu	2018/2 (%)	2019/2 (%)
İşim Var / Ara Ara Çalışıyorum	71,9	70,6
İşim yok / Geçimimi Başkaları Sağlıyor	28,1	29,4

Örnekleme “Gelir getiren bir işinin olup olmadığı” sorulmuştur. 2018 yılında %71,9’u; 2019 yılında ise %70,4’ü “İşim var/ara ara çalışıyorum” yanıtını vermiştir.

Böyle bir durum, madde kullanımında işsizliğin bir sorun olarak gösterilebileceği ancak doğrudan madde kullanımını artırıcı bir sebep olarak görülemeyeceği yönünde bir kanaat oluşturmaktadır.

Tablo 7.6 Madde Kullanım Alanı

Kullanım Alanı	2018/2 (%)	2019/2 (%)
Kendi Evi	40,8	47,5
Terk edilmiş yerler / Metruk Binalar	24,3	23,6
Araba	13,4	11,5
Arkadaşının Evi	6,3	6,9
Park	9,3	5,4
İş Yeri	1,2	1,4
Eğlence Yerleri (Bar, Pavyon, vb)	0,6	0,7
Mezarlık	1,1	0,6
Ev Partileri	0,3	0,6
Otel / Motel / Hotel	0,5	0,4
Umumi Tuvalet	1,3	0,5
Otopark	0,7	0,4
Kahvehane / Kafe vb	0,3	0,3
Okul	0,1	0,1

⁹⁷ Yakın çevre: aile bireylerinden birisi, akrabalarından birisi, eşi ve sevgiliyi kapsamaktadır

Örneklemin “madde kullanım alanları” sorgulandığında her iki dönem için de “Kendi evimde kullanıyorum” diyenlerin oranı ilk sıradadır.

2019 yılında kamuya açık alanlarda kullanımın genelinde bariz bir şekilde düşüş olduğu görülmektedir.

Bunun sebebinin tüm kolluk güçlerince ve özelinde narkotik birimlerince yüksek özveri ve başarılı çalışmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

112 ve 155 ihbar hatlarına vatandaşlarımız tarafından yapılan ihbar sayılarındaki azalma da bunu kanıtlar niteliktedir. Nitekim 2018 yılında 207.503 uyuşturucu ihbarı yapılmışken 2019 yılında bu rakam %26’lık düşüşle 154.539 olarak gerçekleşmiştir.

Alanda kurulan baskı sayesinde sokaktaki görünürlüğün azaldığı değerlendirilmektedir.

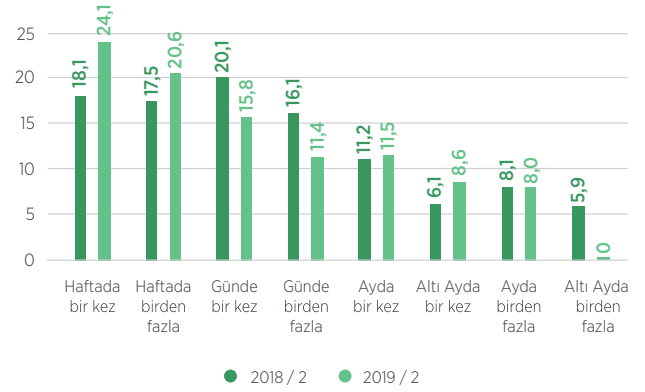
Tablo 7.7 Kiminle Yaşadığı Dağılımı

Kiminle Birlikte Yaşıyor	2018/2 (%)	2019/2 (%)
Aile Fertleri	87,7	89,6
Yalnız	7,8	6,8
Ev Arkadaşı/ları	1,9	2,1
Sevgili / Partner	1,1	0,7
Akraba	1,1	0,6
Sokakta / Parkta Diğer Evsizlerle	0,2	0,1
Oda Arkadaşı (Devlet / Özel / Vakıf Yurdu)	0,2	0,1

Kendi Evinde Kullananlar Kiminle Yaşıyor	2018/2 (%)	2019/2 (%)
Aile Fertleri*	83,0	86,1
Yalnız	12,4	9,9
Ev Arkadaşı/ları	2,5	2,5
Sevgili / Partner	1,1	0,9
Akraba	1,1	0,4
Oda Arkadaşı (Devlet / Özel / Vakıf Yurdu)	0,0	0,1
Sokakta / Parkta Diğer Evsizlerle	0,0	0,05

“Kendi evimde kullanıyorum” yanıtını verenlere “Kiminle birlikte yaşadığı” sorulduğunda; 2018 yılında %83,0; 2019 yılında ise %86,1 oranlarla aile fertleri⁹⁸ ile birlikte yaşadığını ifade edenlerin ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Böyle bir görüntü ailelerin ya kullanıma farkında olmadığı, ya kullanıma göz yumduğu ya da birlikte kullandığı gibi olasılıkları öne çıkarmaktadır.

⁹⁸Aile fertleri: Anne, baba, kardeş, eş veya çocuklarından biri veya birkaçı kabul edilmektedir.

Grafik 7.4 Madde Kullanım Sıklığı

Madde bağımlılığının kabulü noktasında; örneklemin %47'si bağımlı olmadığını, %69'u ise düzenli kullanmadığını söylemektedir. Oysa, madde bağımlılığını ortaya koyan kullanım sıklık değerlerinden “Günde bir/birden fazla, haftada bir/birden fazla kullanıyorum” diyenlerin oranı %71,9'dur. Bu yönde madde kullanıcıları bağımlı olduğunu kabul etmemektedir.

7.1.2. Sonuç

NARKOLOG uyuşturucu bağımlılığı ve suçları ile mücadele alanında içinde yüzlerce farklı türde soruya cevap bulunabilecek, TUBİM Bilim Kurulunca da bilimselliği onaylanmış oldukça zengin bir profil çalışmasıdır.

Veriler 81 İl Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü tarafından anlık olarak toplanmakta, dolayısıyla NARKOLOG Projesi mücadele yürütülen alanın da anlık olarak, en güvenilir bilgi ile takibine imkan vermektedir.

NARKOLOG veri ve bulguları tüm kurumlarımızın çalışmalarına açıktır.

7.2. NARKOREHBER MODÜLÜ ETKİNLİK ANALİZ ÇALIŞMASI

Ülkemiz genelinde başarı ile uygulanan ve vatandaşlarımızca takdirle karşılanan **“NARKOREHBER MODÜLÜ”**nün;

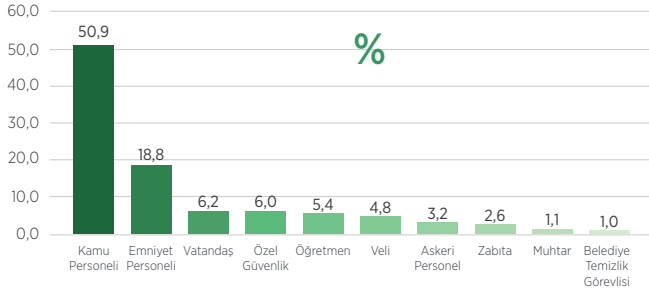
- Katılımcılar üzerindeki etkinliği ve verimliliğini ölçmek,
- Hedeflerin gerçekleşme düzeyini belirlemek,
- Elde edilen faydalar ile eğitimin değeri ve geliştirme olanaklarını tespit etmek,
- Eğitim sorumlularının performanslarını değerlendirmek üzere 10 sorudan oluşan bir test hazırlanmıştır.

Eğitim öncesi tüm katılımcılara test dağıtılmış ve cevaplandırmaları istenmiştir. Sonuçlar eğitim başlamadan toplanmıştır. Eğitim tamamlandıktan sonra aynı sorular katılımcılara tekrar dağıtılmıştır. Bu şekilde grubun eğitim öncesindeki farkındalık düzeyi ile eğitim sonrasındaki farkındalık düzeyinin karşılaştırılarak eğitimlerin etkinliğinin ölçülmesi amaçlanmıştır.

Çalışma 2 Ocak 2019 - 22 Şubat 2019 tarihleri arasında 81 ilimizde NARKOREHBER eğitimi verilen 25 yaş ve üzeri yetişkin gruplara yönelik gerçekleştirilmiştir.

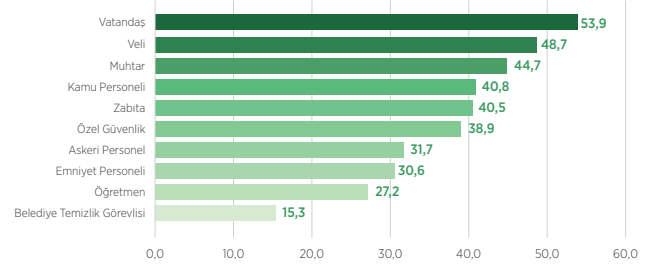
7.2.1. Etkinlik Analiz Çıktıları

Ülke genelinde 81 ilimizde 189 NARKOREHBER eğitiminde, 12.454 vatandaşımıza eğitimlerin etkinliğini ve verimliliğini ölçmek amacıyla test uygulanmıştır.

Grafik 7.5 NARKOREHBER Eğitimi Verilen Grup Dağılımı

2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı çerçevesinde uyuşturucu madde satış ve dağıtım ile ilgili kolluk kuvvetlerine bilgi akışını sağlayacak sistemin kurularak haber alma kaynaklarının artırılması, uyuşturucu suçlarına ilişkin bilgilendirilme yapılması ve farkındalığın sağlanması amacı ile başta özel güvenlikler, muhtarlar, belediye temizlik görevlileri, zabıta, imamlar, öğretmenler, veliler ve diğer hedef grupları olmak üzere profil gruplaması yapılmıştır. Gruplar oluşturulurken eğitim verilen kişilerin spesifik durumları göz önüne alınmıştır. Örneğin emniyet ve askeri personel de kamu görevlisi olmasına rağmen kamu görevlisi personel grubunun dışında ve bağımsız olarak değerlendirilmiştir.

Grafik 7.6 NARKOREHBER Eğitimi Verilen Grupların Puan Durumuna Göre Artış Yüzde Dağılımı

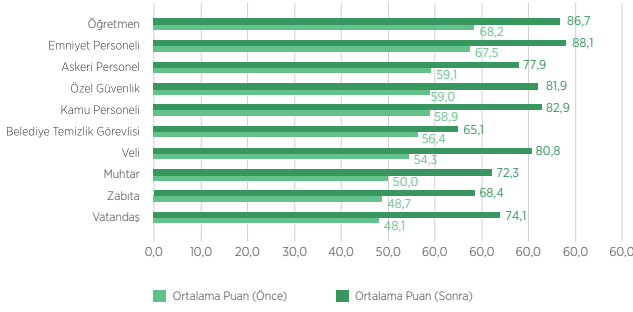
NARKOREHBER eğitimlerine katılan ve test uygulanan 12.454 kişinin eğitim öncesinde ve sonrasında aldıkları puanlar karşılaştırılmış, bu sayede eğitimin faydası ve etkinliği ölçülmeye çalışılmıştır.

Eğitim sonrasında farkındalıklarını yüzde olarak en çok artıran üç grubun; vatandaşlar %53,9, veliler %48,7 ve muhtarlar %44,7 olduğu görülmektedir.

Tablo 7.8 NARKOREHBER Eğitimi Verilen Grupların Eğitim Öncesi ve Sonrasında Aldıkları Ortalama Puan Dağılımı

Eğitim Öncesi Ortalama Puan	Eğitim Sonrası Ortalama Puan	Puan Artışı	Puan Artış Yüzdesi
59,6	82,3	22,7	38,2

Katılımcıların eğitim öncesinde aldıkları ortalama puan 59,6 iken eğitim sonrasında bu puanın ortalama olarak 82,3 seviyesine yükseldiği görülmüştür. Dolayısıyla, eğitimlerin vatandaşlarımızda ortalama % 38,2 düzeyinde bir farkındalık artışına katkı sağladığı düşünülmektedir.

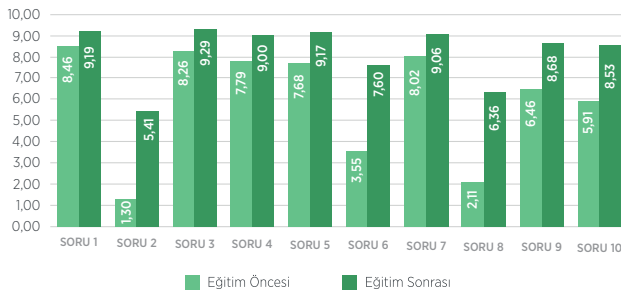

Grafik 7.7 Hedef Grupların Eğitim Öncesi ve Sonrası Ortalama Test Puanları Dağılımı

Grafik 7.7'de NARKOREHBER eğitimlerinin hedef gruplara göre eğitim öncesi (açık yeşil) ve sonrasında (koyu yeşil) 100 puan üzerinden aldıkları değerlere yer verilmiştir.

NARKOREHBER eğitimi öncesinde farkındalığı en yüksek olan iki hedef grup 68,2 puan ile öğretmenler ve 67,2 puan ile de emniyet mensuplarıdır. En düşük farkındalık düzeyi ise 48,1 puan ile vatandaşlar ve 48,7 puan ile de belediye zabita görevlilerinde gözlemlenmektedir.

Vatandaş grubunun eğitim öncesi ortalama farkındalık durumu 48,1 iken eğitim sonrası %53,9'luk bir artışla 74,1 puana yükselmiştir.

Grafik 7.8 Soru Başına Eğitim Öncesi ve Sonrası Alınan Ortalama Puan Dağılımı

Grafik 7.8'de 189 faaliyet sonucunda 12.454 katılımcının her soru başına eğitim öncesi (açık yeşil) ve sonrası (koyu yeşil) aldığı ortalama puanlar gösterilmiştir. Uygulanan testlerde her soru 10 puan, toplamda testler 100 puan üzerinden hesaplanmıştır.

Yukarıdaki grafikte görüldüğü üzere katılımcıların ortalama puanları eğitim sonrasında artmıştır. Katılımcıların eğitim öncesinde birinci (8,46 puan), üçüncü (8,26 puan) ve yedinci (8,02 puan) sorularda bilgi sahibi oldukları ancak ikinci (1,30 puan), altıncı (3,55 puan) ve sekizinci (2,11 puan) sorularda zorlandıkları görülmüştür. Dolayısıyla eğitim sonrasında en yüksek artışlar eğitim öncesindeki düşük puan alınan sorularda yaşanmıştır.

Soruların konulara göre içeriği;

Soru 1: Uyuşturucu maddeye başlama nedenleri,

Soru 2: Tolerans etkisi,

Soru 3: Narkotik suçlarla mücadelenin önemi,

Soru 4: Narkotik maddelerin vücuttaki etkilere göre sınıflandırılması,

Soru 5: Sokak satıcılarının karakteristik özellikleri,

Soru 6: UYUMA Projesi (Uyuşturucu ile Mücadele Uygulaması),

Soru 7: Madde kullanım belirtileri,

Soru 8: Merkezi sinir sistemini uyaran narkotik maddeler,

Soru 9: Uyuşturucu maddelere ilişkin sokak jargonları,

Soru 10: Uyuşturucu satılan ve kullanılan mekanların özellikleri.

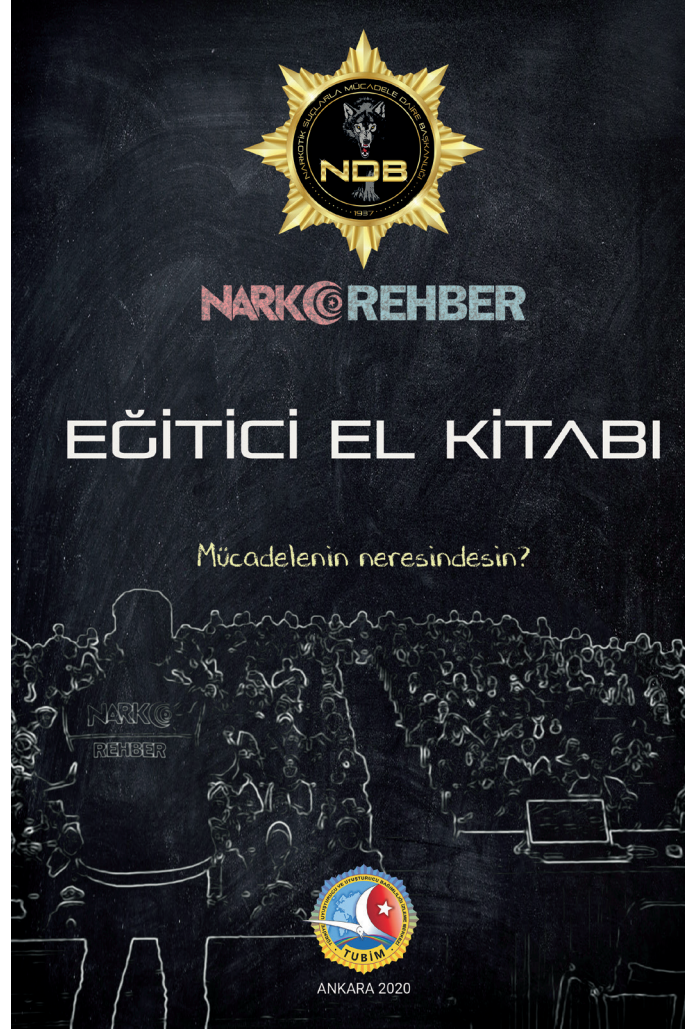
7.2.2. Sonuç

02 Ocak–22 Şubat 2019 tarihleri arasında 81 ilimizde görev yapan NARKOREHBERlerce 189 eğitimde 12.454 yetişkinin katılımıyla gerçekleştirilen etkinlik analizi sonucunda katılımcıların;

- Uyuşturucu madde kullanımında tolerans etkisi,
- Uyuşturucu maddelerin insan vücudu üzerindeki olumsuz etkileri,
- UYUMA, ALO 191, YEDAM Danışmanlık Merkezi, AMATEM ve ÇEMATEM gibi uyuşturucu kullanımı, ticareti ve kaçakçılığı ile bağımlılığı konularında kullanabilecekleri ve/veya başvuruda bulunabilecekleri başlıca uygulama ve kuruluşlardan yeterince haberdar olmadıkları tespit edilmiştir.

Söz konusu tespitler çerçevesinde 2019 yılında NARKOREHBER Eğitici El Kitabı ile sunumlarında gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Uyuşturucu maddeler ve etkileri, tolerans gelişimi, kullanılacak uygulamalar ve başvuru merkezleri konularında ilgili kurumlardan sağlanan görsel ve yazılı materyaller desteğinde zenginleştirilen içerik 25 yaş ve üzeri gruplarla paylaşılmaktadır.

8

.BÖLÜM

NARKOTERÖR

8.1. TERÖRİZMİN FİNANSMANI OLARAK UYUŞTURUCU KAÇAKÇILIĞI

Yasa dışı uyuşturucu ticareti üretim, kaçakçılık ve satış aşamalarını içeren küresel bir sorundur.

Dünyadaki çok farklı coğrafi alanlar ile piyasaları kapsamaları ve küresel bir faaliyet olarak suç örgütlerince gizlilik içerisinde yürütülmesi uyuşturucu kaçakçılığının finansal boyutu hakkında tahminler yapılmasını zorlaştırmaktadır.

Ancak 2017 yılında yayınlanan Uluslararası Suç ve Gelişen Dünya Raporuna göre 2014 yılında esrar, kokain, opiyatlar ve amfetamin tipi başlıca uyuşturucuların küresel perakende piyasasının 426 ile 652 milyar ABD Doları olduğu tahmin edilmektedir.⁹⁹

Söz konusu rapora göre bu piyasada;

- Esrar 183 ile 287 milyar ABD Doları,
- Kokain 94 ile 143 milyar ABD Doları,
- Opiyatlar 75 ile 132 milyar ABD Doları,
- ATS'ler ise 74 ile 90 milyar ABD Doları değerleri arasında bir dilime sahiptir.

Yine 2019 Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporuna göre, 2017 yılı verilerine dayalı olarak yapılan tahminlerde Avrupa perakende uyuşturucu piyasasının minimum değeri 30 milyar Avro'dur.¹⁰⁰

Bu piyasanın;

- %39'unu esrar,
- %31'ini kokain,
- %25'ini eroin,

- %5'ini amfetamin tipi uyuşturucular (Amfetamin, metamfetamin ve MDMA/Ecstasy) oluşturmaktadır.

Yukarıda ortaya konan tahminler incelendiğinde; hesaplamaların geçmiş yıllara yönelik yapıldıkları (2014 ve 2017 yılları) ve bu hesaplamalar içerisinde, özellikle son 10 yılda, küresel bir tehdit halini alan yeni psikoaktif maddelerin (Sentetik kannabinoidler, sentetik katinonlar vb.) piyasa değerlerinin yer almadığı görülmektedir.

Tüm bu etkenler dikkate alındığında ve bugünkü küresel piyasaya ilişkin bir tahmin yürütülmeye çalışıldığında uyuşturucu kaçakçılığına ilişkin korkunç rakamlara ulaşılabileceği ortadadır.

Bu denli yüksek bir pazar doğal olarak organize suç gruplarının da başlıca ilgi odağıdır. Örneğin; 2017 Ağır ve Organize Suç Tehdit Analizi Raporuna göre Avrupa'da 5000 organize suç grubu bulunmaktadır. Bu grupların üçte biri doğrudan uyuşturucu ticareti ile ilgilidir.¹⁰¹

Organize suç gruplarının uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerini karmaşık ilişkiler bütünü içerisinde ele almak gerekir. Bu gruplar uyuşturucunun ulusal/uluslararası üretim, kaçakçılık ve satış aşamalarının tamamında yer alabilmekte, kimi vakalarda birden fazla organize suç grubu işbirliği içinde birlikte hareket edebilirken kimi durumlarda gruplar arası rekabet ve çatışmalar gözlemlenmektedir.

⁹⁹GFI, Uluslararası Suç ve Gelişen Dünya Raporu, 2017, s.3.

¹⁰⁰EMCDDA & EUROPOL, Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporu, 2019, s.28.

¹⁰¹EUROPOL, Ağır ve Organize Suç Tehdit Analizi Raporu/SOCTA, 2017, s.14.

Sahip olduğu devasa küresel hacim nedeniyle uyuşturucu piyasası sadece organize suç gruplarının değil aynı zamanda terör örgütlerinin de ilgi odağıdır.

Bu alanda organize suç grupları arasında kurulan işbirliği örnekleri terör örgütleri arasında ve hatta organize suç grupları ile terör örgütleri arasında da görülebilmektedir.

Organize suç grupları ile terör örgütleri yasa dışı faaliyetlerini öteye götürmek amacıyla stratejik ortaklıklar kurabilmektedirler. Silah temini, uyuşturucunun sevkiyatı ve dağıtımı yoluyla terörist faaliyetlerin finansmanı, mali piyasalara sızma gibi birçok alanda kurulan ortaklıklarla hareket edebilmektedirler.¹⁰²

Bugün terör örgütlerinin hem kendi başlarına, hem de diğer terör ve organize suç grupları ile işbirliği halinde uyuşturucu ticareti ile yakın bir ilişki içinde oldukları görülmektedir. Terörizm ve yasa dışı uyuşturucu kaçakçılığı arasındaki bağ kaygı verici bir noktadadır.¹⁰³

Ulusal ve uluslararası yayınların incelenmesinden de görüleceği üzere, genel bir eğilim olarak terörizm ve uyuşturucu kaçakçılığı arasındaki ilişki;

- İstihbarat raporları,
- Soruşturma dosyaları ve bu dosyalar çerçevesinde yer alan şüpheli, tanık, müşteki ifadeleri ile ele geçirilen maddeler,
- Akademik çalışmalar,
- Açık kaynak taramaları aracılığıyla ortaya konmaktadır.

Bu kaynaklardan faydalanılarak terör örgütlerinin bizzat kendilerince organize ettikleri uyuşturucunun üretimi, sevkiyatı, dağıtımı faaliyetleri ile yine terör örgütlerince

diğer örgütlerin faaliyetlerinde oynanan arabuluculuk, kollama/himaye vb. roller ortaya konmaktadır.

Suç gelirleriyle mücadele kapsamında terör örgütleri ve onların doğrudan uyuşturucu kaçakçılığından elde ettikleri gelirleri ortaya koyan çalışmalara neredeyse rastlanılmamaktadır.

Her ne kadar daha sağlam bir delillendirme modeli olsa da, suç gelirlerinin tespiti ve müsadere süreci oldukça karmaşık ve zor bir alandır.

Uyuşturucudan elde edilen gelirin tespiti, terör örgütleri ile ilişkilendirilmesi ve müsadere edilmesi birçok alandan uzmanın bir arada çalışmasını gerektiren, ulusal boyutun yanında uluslararası işbirliklerini de zorunlu kılan bir süreçtir.

Sürecin ne denli meşakkatli olduğunu ortaya koyan bir örnek olarak konuya ilişkin Europol tahminleri gösterilebilir. Europol'a göre 2017 yılında Avrupa Birliği birimlerince uyuşturucu ticareti dahil tüm suçlardan elde edilen gelirin %1'i kadar küçük bir bölümü müsadere edilmiştir.¹⁰⁴

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde faaliyet gösteren PKK/KCK/PYD, DHKP/C, TKP/ML ve FETÖ/PDY terör örgütlerinin de uyuşturucu kaçakçılığı ile yakın ilişkisi söz konusudur.

2020 Türkiye Uyuşturucu Raporu ile söz konusu örgütlerin uyuşturucu kaçakçılığının tüm boyutları ile olan ilişkisi, uluslararası dokümanlarda da izlenen bir yol olarak, istihbarat raporları, kolluk güçleri tarafından yürütülen soruşturmalar, akademik çalışmalar ve açık kaynak taramaları aracılığıyla ortaya konacaktır.

¹⁰²EMCDDA & EUROPOL, Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporu, 2019, s.32.

¹⁰³ Ibid.

¹⁰⁴Ibid., s.50.

Uyuşturucu ile mücadelenin her boyutunda örnek bir mücadele ortaya koyan ülkemizde bu alanda da önemli açılımlar yapılmaktadır.

Bu yönde, EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı bünyesinde 2018 yılında Suç Gelirleriyle Mücadele Birimi oluşturulmuştur. Söz konusu birimin 2019 yılında merkezde Şube Müdürlüğü, tüm illerimizde ise Büro Amirliği seviyesinde kurulumu tamamlanmıştır.¹⁰⁵

Birim personelinin uyuşturucu veya uyarıcı madde ticaretinden elde edilen suç gelirlerinin farklı aklama metotlarına tabi tutularak kaynağının gizlenmeye çalışılması sonucunda ortaya çıkan Suçtan Kaynaklanan Mal Varlığı Değerlerini Aklama (TCK-282) suçu ile etkin mücadele edilmesi amacıyla MASAK uzmanlarının da desteği ile eğitim faaliyetlerine devam edilmektedir.

Kurulduğu tarihten itibaren Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığında ve 81 il Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüklerinde görevli 238 personele suç gelirleriyle mücadele konusunda eğitim verilmiştir.

Suç Gelirleriyle Mücadele Şube Müdürlüğü tarafından yürütülen çalışmalar; suçlular arasındaki finansal akışların analiz edilmesi, organize suçlarla terör suçları arasındaki bağlantının tespiti ve bu sayede terörizmin finansmanı ile mücadelede önemli katkılar sağlayacaktır.

Dolayısıyla halihazırda ülkemiz aleyhine faaliyet gösteren terör örgütlerinin uyuşturucu kaçakçılığı ile olan açık ilişkilerinin ileriki dönemde suç gelirlerine yönelik operasyonel çalışma sonuçları ile de perçinleşeceği değerlendirilmektedir.

Ülkemizi tehdit eden terör örgütlerinin uyuşturucu

kaçakçılığı faaliyetlerinin uluslararası paydaşlara anlatılması önemli bir önceliktir.

Bu yönde; başta Birleşmiş Milletler (UNODC, Uyuşturucu Maddeler Komisyonu), Avrupa Birliği (Europol, EMCDDA), Avrupa Konseyi (Pompidou Grubu), Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) ve CARICC (Merkezi Asya Ülkeleri Bilgi ve Koordinasyon Merkezi) gibi uluslararası örgütlerin faaliyetlerine katılım sağlanmakta, bu ortamlarda terör örgütleri ve uyuşturucu kaçakçılığı ilişkisine vurgu yapılmaktadır.

Aynı zamanda bu kuruluşlarca periyodik olarak hazırlanan raporlara katkı amacıyla gönderilen sualname ve formlarda konuya ilişkin hususlar belirtilmektedir.

Yürütülen çalışmaların bir sonucu olarak 2019 Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporunda PKK; Ortadoğu'da ağırlıklı Türkiye'nin Güneydoğusu, Kuzey Suriye ve Kuzey Irak'ta faaliyet gösteren paramilitarist bir grup olarak gösterilmiş ve PKK'nın Avrupadaki organize suç ve birkaç uyuşturucu ticareti faaliyetinin raporlandığına vurgu yapılmıştır.¹⁰⁶

2019 Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporunun aksine;

- 2016 yılında yayınlanan bir önceki Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporunda PKK konusunda herhangi bir tespiti yer verilmemesi,
- Diğer kimi uluslararası raporlarda PKK ile ilgili kurulan cümlelerin başında hep "Türk soruşturma birimlerinin verdiği bilgiye göre" ibaresi eklenirken 2019 Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporunda ilk defa böyle bir vurgu yerine Europol ve uluslararası kaynakların referans gösterilmesi anlamlıdır.

¹⁰⁵NDB-TUBİM, Türkiye Uyuşturucu Raporu, 2019, s.45.

¹⁰⁶EMCDDA & EUROPOL, Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporu, 2019, s.36.

8.2. PKK/KCK/PYD TERÖR ÖRGÜTÜNÜN UYUŞTURUCU FAALİYETLERİNE AYRINTILI BAKIŞ

Terör eylemlerini gerçekleştirmek ve gelir elde etmek için uyuşturucu madde imal ve ticareti yapmayı kolay ve kazançlı bir yol olarak gören PKK/KCK/PYD terör örgütü, uyuşturucu madde ticaretinin her alanında organize bir biçimde faaliyet göstermektedir. İlk önceleri uyuşturucu organizasyonlarından, faaliyetlerine göz yumma ve sözde güvenliklerini sağlama karşılığı komisyon alan PKK/KCK/PYD terör örgütü, uyuşturucu madde ticaretinin sağladığı kazancın büyüklüğünü anlayınca bizzat bu işin içinde yer almayı tercih eder olmuştur.

Ülkemizde uyuşturucu madde kaçakçılığını önlemeye yönelik olarak yapılan çalışmalar ve gerçekleştirilen yakalamalar, PKK/KCK/PYD terör örgütünün uyuşturucu ile yakından ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Yine terörle mücadele birimleri tarafından PKK/KCK/PYD terör örgütü hedeflenerek yapılan birçok operasyonda önemli miktarda uyuşturucu madde ele geçirildiği görülmektedir. Bu durum terör örgütünün uyuşturucu madde ticareti ile ne denli iç içe olduğunu açıkça göstermektedir.

PKK/KCK/PYD terör örgütünün teşkilatlanması göz önüne alındığında; yurtdışı teşkilatının, Ortadoğu'dan Batı Avrupa ülkelerine kadar uzandığı görülmektedir. Bu geniş alan, Dünyanın en önemli uyuşturucu madde

ticareti güzergahlarından birisi olan "Balkan Rotası"nın tamamını kapsamaktadır. Yoğun uyuşturucu madde akımının geçtiği bu rota üzerinde teşkilatlanması bulunan PKK/KCK/PYD terör örgütü, ürettiği veya kaynağından temin ettiği uyuşturucu maddeleri bu güzergah üzerinden kolaylıkla nakledebilmektedir.

Eroin Avrupa ülkelerine ulaştığında fiyatının katbekat artmasının yanı sıra, saflık oranı oldukça düşmektedir. PKK/KCK/PYD terör örgütü, uyuşturucu maddelerin üretimi ve nakliyesinin yanı sıra Avrupa pazarında sokak satıcılığını da organize ederek eroinin perakende satışındaki fiyat avantajından yararlanmaktadır. Çünkü sokaklarda gram bazından pazarlanan eroinin fiyatı yükselmekte ve bunun yanı sıra saflık oranları %10'lara kadar düşürüldüğü göz önüne alındığında, çok yüksek boyutlarda maddi kazanç ortaya çıkmaktadır. Bu fiyat farklılığı kolay ve bol kazanç elde etmek isteyen PKK/KCK/PYD terör örgütü için cazip bir unsur olarak kabul edilmekte ve uyuşturucu madde ticareti faaliyetlerini körüklemektedir.

PKK'nın en önemli gelir kaynaklarından bir tanesinin uyuşturucu ticareti olduğuna ilişkin uluslararası kaynaklarda öne çıkan tespitler bulunmaktadır.

8.2.1. Uluslararası Alandaki Tespit ve Raporlar: PKK

Der Spiegel Dergisi Aralık 1995 tarihli sayısında, bölücü PKK/KCK/PYD terör örgütünün Almanya'da 8-12 yaş arasındaki çocuklara sokaklarda uyuşturucu sattırarak bu paraları örgüte aktardıkları haberi yer almıştır.

Paris Kriminoloji Enstitüsünün 1996 yılında hazırladığı "Talim Eylam Özgürlük Kaplanları ve Kürdistan İşçi Partisi" adlı raporda, terör örgütü PKK/KCK/PYD'nin Avrupa genelinde uyuşturucu nakli ve kaçakçılığını organize ettiği, örgütün sözde üst düzey yöneticilerinin terör örgütü PKK/KCK/PYD'nin uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerine ilişkin Avrupa basınındaki gündemi değiştirmek üzere şiddetli yıldırma taktiklerini uygulamaktan hiç çekinmedikleri belirtilmektedir.

Aynı enstitünün Terörizm ve Politik Şiddet başlıklı raporunda, (farklı ülkelerin polis raporlarını kaynak göstermek suretiyle) "Avrupa'da uyuşturucu bağlantılı suçlardan yakalanan Türk vatandaşlarının çoğunluğunun PKK/KCK/PYD militanı olduğu veya bu örgütle sıkı bağı bulunduğu" ifade edilmektedir.

ABD Adalet ve Dışişleri Bakanlıkları'nın 1995 ve 1996 yıllarında yayınladıkları raporlarda, PKK/KCK/PYD'nin terör eylemlerini finanse etmek amacıyla eroin üretimi ve kaçakçılığı yaptığı belgelenmektedir.

Yine ABD Dışişleri Bakanlığının 1998 raporunda, uyuşturucu ticaretinden PKK/KCK/PYD'nin sadece pay almadığı, söz konusu uyuşturucunun Avrupa'ya taşınmasında ve pazarlanmasında da doğrudan rol aldığı vurgulanmaktadır.

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Kontrol Programı çerçevesinde, 1998 yılında Beyrut'ta toplanan Orta

ve Yakın Doğu'da yasa dışı Uyuşturucu Ticareti ve Bağlantılı Sorunlar Alt Komisyonu'nun nihai raporunda, **"PKK/KCK/PYD, narko-terör örgütlerine örnek olarak gösterilmiş, anılan örgüt ile diğer sınır aşırı suç grupları arasında uyuşturucu trafiğinde açık bağlantılar olduğu"** belirtilmiştir.

1998 yılı raporlarında İtalyan mali polisine göre; PKK uluslararası uyuşturucu ticaretine doğrudan dahildir ve yasa dışı gelir elde etmektedir.

03.13.2002 tarihinde ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından Senatonun Alt Komisyonuna sunulmak üzere hazırlanan dosyanın Avrupa bölümünün alt kısmında, etnik Kürt örgütü PKK'nın uyuşturucu trafiğinde yer aldığı, hücrel olarak eroin trafiğini desteklediği belirtilmiştir.

İki terör uzmanı Yvon Dandurand ve Vivienne Chin tarafından Nisan 2004'te Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) ile Kanada Dışişleri Bakanlığı'na sunulan "Terörizm ile Diğer Suç Türleri Arasındaki Bağlantılar" raporunda şu ifadeler yer verilmiştir: "Yapılan araştırmalara göre, PKK/KCK/PYD ve Kürt grupları arasındaki işbirliği Sicilya mafya aileleri arasındaki işbirliğine benziyor. PKK uyuşturucu ticaretinin, üretiminden piyasaya satışına kadar her aşamasında yer alan çok katmanlı bir organizasyon gibi çalışıyor. İlk aşama genellikle Pakistan'dan gelen baz morfinden üretim yapıldığı laboratuvar aşaması, son aşama ise örgüt tarafından görevlendirilen satıcılarla Avrupa sokaklarında satışının yapıldığı pazarlama aşaması".

NATO'nun 2007 tarihli Takviyeli Ekonomik Komite toplantısındaki raporunda; "yasa dışı narkotik endüstrisinin PKK/KCK/PYD'nin en karlı kriminal faaliyeti olduğu, Pakistan'daki uyuşturucunun ham üretiminden, Irak'ta damıtılmasına,

sokaklarda pazarlanmasından PKK/KCK/PYD tarafından sürülmemiş uyuşturucunun Avrupa'da vergilendirilmesine kadar, örgütün narkotik ticaretinin her safhasında yer aldığı" ifade edilmiştir.

20 Temmuz 2008 tarihinde DEA'nın Operasyonel Birim Şefi Micheal Braun tarafından yapılan açıklamalarda yasa dışı örgüt olan PKK'nın diğer uluslararası suçlar gibi uyuşturucu trafiği suçunun da içinde olduğu belirtilmiştir.

ABD Hazine Bakanlığı bünyesindeki Yabancı Varlıkların Kontrolü Ofisi tarafından "Yabancı Narkotik Çeteleri Belirleme Yasası" çerçevesinde "Özel Olarak Belirlenmiş Uyuşturucu Kaçakçısı" ilanı yapılmaktadır. Bu kapsamda; 14 Ekim 2009 tarihinde Murat KARAYILAN, Ali Rıza ALTUN ve Zübeyir AYDAR, 20 Nisan 2011 tarihinde Cemil BAYIK, Duran KALKAN, Remzi KARTAL, Sabri OK ve Adem UZUN, 1 Şubat 2012 tarihinde Zeyneddin GELERİ, Ömer GELERİ, Çerkez AKBULUT (Cernit Murat) ve Ömer BOZTEPE bu ofis tarafından "Özel Olarak Belirlenmiş Uyuşturucu Kaçakçısı" olarak ilan edilmiştir.

ABD Hazine Bakanlığı'nın yapmış olduğu 2009 yılındaki açıklamadan sonra Benjamin Freedman ve Matthew Levitt tarafından kaleme alınan yazıda, PKK'nın kısaca tarihinden, farklı isimlerle kirli geçmişinden kurtulma mücadelesinden, İran PJAK'ının PKK kontrolü altında olmasından bahsedilirken, PKK/Kongra-Gel uyuşturucu trafiği başlığı altında aşağıdaki tespitlerde bulunulmuştur.

PKK'nın işlenmemiş morfini İran, Afganistan, Pakistan üçgeninden getirerek Türkiye toprakları üzerindeki laboratuvarlarında eroine dönüştürerek Avrupa'ya satışa sunduğu, PKK'nın Güney Kıbrıs lideri ve 2 örgüt üyesinin tespitiyle birlikte şüpheli bir aracın incelenmesi sonucu 10 kg eroin, uzun namlulu silah ve örgütsel dokümanlar

bulduğu daha sonrasında örgüt liderinin örgütsel dokümanlar, çok sayıda suç unsurları ve 225.000 dolar örgüt parası ile Yunanistan'a kaçtığından bahsedilmiştir.

Aynı yazının devamında ise PKK'nın uyuşturucu bağlantısının yeni olmadığı, Interpol raporlarına göre 1992 ve 1994 arasında Avrupa uyuşturucu pazarının yüzde 60 ile 70 arasında PKK kontrolünde olduğu, 2005 yılında ise Avrupa pazarına gelen uyuşturucunun yüzde 80'inde PKK kontrolü bulunduğu vurgulanmıştır.

Europol tarafından 2011 yılında yayımlanan Avrupa Terörizm ve Trendleri Başlıklı raporunda;

"PKK/KCK/PYD ve LTTE (Sri Lanka'da ayrılıkçı bir terör örgütü) gibi ayrılıkçı terör örgütleri, finansman sağlamak amacıyla uyuşturucu ve insan kaçakçılığı suçlarıyla uğraşmaktadır. Kürt diasporasının yerleştiği birçok Avrupa Birliği ülkesinin, PKK/KCK/PYD terör örgütünün organize suç faaliyetleri (özellikle uyuşturucu kaçakçılığından) ve finansmanına karşı mücadele etmektedir." ifadeleri yer almaktadır.

Aynı Raporda; PKK/KCK/PYD terör örgütünün üyelerinden "bağış" ve "üyelik ücreti" adı altında para topladığı, ancak bunun gerçekte haraç ve yasa dışı vergi toplama olduğu, organize haraç kampanyalarına ek olarak, PKK/KCK/PYD terör örgütünün kara para aklama, yasa dışı uyuşturucu ticareti ve insan kaçakçılığı ile Avrupa Birliği içerisinde ve dışında yasa dışı göç suçlarına aktif olarak karıştığını gösteren bulguların mevcut olduğu, Mart 2010'da Belçika, Fransa, Hollanda ve Türkiye'de PKK/KCK/PYD terör örgütüne karşı eş zamanlı ve ortak bir operasyon düzenlendiği, PKK/KCK/PYD hakkında İtalya, Romanya ve Slovakya'da da soruşturmalar yürütüldüğü, PKK/KCK/PYD terör örgütünün faaliyetlerine karşı yürütülen bu soruşturmaların örgüte eleman kazandırma, finansman, lojistik destek, propaganda ve eğitim kamplarına yönelik olarak düzenlendiği bilgileri yer almıştır.

BM 2012 Dünya Uyuşturucu Raporuna göre; “Balkan rotasının bazı bölgelerinde, organize suçların işlendiği yerler ile terörizm faaliyetlerinin yaşandığı yerler örtüşmektedir. Bu duruma örnek olarak İran’dan ve bazı duyumlara göre Irak’tan Türkiye’ye gelen uyuşturucu sevkiyatlarını PKK/KCK/PYD’nin vergilendirdiği bildirilmiştir. PKK/KCK/PYD’nin ayrıca Avrupa’daki Kürt eroin kaçakçılarında vergi topladığı bildirilmektedir. NATO istihbarat analistlerine göre PKK/KCK/PYD sadece eroin kaçakçılığından 50 milyon dolardan 100 milyon dolara kadar gelir elde etmektedir. PKK/KCK/PYD’nin bu ticarete dahil olması, 2008’de bazı üyelerinin Avrupa’da eroin kaçakçılığı suçundan tutuklanmasıyla daha da gözler önüne serilmiştir”.

“THE PKK” adlı kitapta PKK’nın narkotikten elde ettiği yıllık gelirin 500 milyon Avro ile 2,5 milyar dolar arasında değiştiği vurgulanmıştır

EUROPOL tarafından çıkarılan 2013 Terörizm Durumu ve Trend Raporu’na göre; Türk soruşturma raporları PKK/KCK/PYD’nin, terörist faaliyetlerini finanse etmek amacıyla uyuşturucu kaçakçılığına dâhil olduğunu göstermektedir. PKK/KCK/PYD Türkiye sınırını geçen uyuşturucu kaçakçılarında aldığı vergiler aracılığıyla para toplamaktadır. Ayrıca PKK/KCK/PYD’nin, uyuşturucuların Türkiye üzerinden nakliyatı, AB’ye ulaştırılması ve AB’de dağıtımı ve satışının her aşamasında kârlardan pay almaktadır. Buna karşılık olarak kaçakçılara genellikle PKK’dan koruma ve anlaşmazlıklar için arabuluculuk teklif edilmektedir.

İki ünlü Amerikalı terör uzmanı tarafından kaleme alınan ve Amerikan ve Türk terör uzmanlarının görüşlerine de yer verildiği “THE PKK” adlı kitapta PKK’nın narkotikten elde ettiği yıllık gelirin 500 milyon Avro ile 2,5 milyar dolar arasında değiştiği vurgulanmıştır. Aynı kitapta eski bir Alman Başsavcısının ifadesinden yola çıkarak, Avrupa’da yakalanan uyuşturucunun %80’inde PKK/KCK/PYD bağlantısı olduğu ve bu paranın çoğunluğu ile silah alındığından söz edilmektedir.

Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Mali Eylem Görev Gücü (FATF) tarafından Ekim 2015 de yayımlanan raporun 18. sayfasında PKK’nın tıpkı Taliban gibi yasa dışı uyuşturucu trafiğinden gelir elde ettiği, uyuşturucunun Türkiye üzerinden Avrupa pazarına ulaştırılmasında vergi aldığı belirtilmiştir.

Europol ve EMCDDA koordinesinde 2016 yılında çıkarılan “Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporu”nda; 2013 yılında Avrupa Birliği’ndeki toplam uyuşturucu pazarı değerinin en az 24 Milyar Avro olduğu, bu pazarın %38’ini esrar (9,3 Milyar Avro), %28’ini eroin (6,8 Milyar Avro), %24’ünü kokain (5,7 Milyar Avro), %8’ini ATS’ler (amfetamin tipi uyarıcılar) (1,8 Milyar Avro) ve %3’ünü ecstasyenin (0,7 Milyar Avro) oluşturduğu ifade edilmektedir. Aynı Raporda; uyuşturucu imal ve ticaretinin maddi kaynak oluşturmak amacıyla terörizm ve diğer suç aktivitelerini finanse etmek için kullanıldığı ve uluslararası alanda faaliyet gösteren organize suç örgütlerinin uyuşturucu suçlarına müdahil olduğu ve terörist aktivitelere dahil oldukları, ayrıca Avrupa genelinde terörist faaliyetlerin gittikçe daha küçük parçalara bölünmüş olan hücrelerce gerçekleştirildiği, bu hücrelerin faaliyetlerini uyuşturucu ticareti ile sağladığı hususlarına dikkat çekilmektedir.

Uluslararası Narkotik Kontrol Strateji Raporu (INCSR) 2016 sayısında ise Afganistan’dan Türkiye’ye uzanan

uyuşturucu trafiğinde pek çok Kürt ve İranlın yakalandığı, Bunların PKK/KCK/PYD'ye destek verdikleri 2015 yılında da pek çok Türk şehrinde ve Avrupa'da, uyuşturucu kaçakçısı olan bu örgüt üyelerine operasyonlar düzenlendiği belirtilmiştir.

Başta Şemdin SAKIK olmak üzere, yakalanan birçok PKK/KCK/PYD terör örgütü üyesi ve militanı tarafından PKK/KCK/PYD terör örgütünün başlangıçta Beka Vadisinde devamında ise Kuzey Irak bölgesinde uyuşturucu imal ettiği ve Avrupa'da pazarladığı ifade edilmektedir. SAKIK ifadesinin bir bölümünde özetle, ÖCALAN'ın kendisine "örgütü ayakta tutmak kolay değil, uyuşturucu geliri olmazsa bu kadar insanı nasıl doyuracağız" dediğini itiraf etmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanlığı sitesinde yer alan metinlerde PKK/KCK/PYD'nin Afganistan'dan Türkiye'ye eroin trafiğini yönlendirdiği ve bunların genellikle Kürt ve İranlılar olduğu ve destekçilerinin Moldova ve Romanya'da uyuşturucu trafiği bağlamında yasa kapsamına alındıkları belirtilmiştir.

DEA (ABD Uyuşturucu ile Mücadele Dairesi) istihbarat raporuna göre; PKK'nın uyuşturucudan gelir elde etme yöntemi; eroin üretimi, uyuşturucu tacirlerinin sınır ötesi topraklarından geçen mallarından vergi alması ve Avrupa'da eroin piyasalarının önemli bir bölümünü kontrol etmesidir.

DEA'nın yöneticisi Asa Hutchinson, PKK'nın Türkiye'nin Güneydoğu bölgesinde uyuşturucu sevkiyatının vergilendirmesi ve uyuşturucu kaçakçılarının korunmasında yer aldığını not etmiştir.

DEA raporlarında; "Terörist örgüt PKK/KCK/PYD, Türk hükümetine karşı terör hareketini desteklemek için eroin

üretimi ve kaçakçılığını kullanmaktadır." denilmektedir. Almanya Başsavcılığı, Avrupa'da yakalanan uyuşturucunun %80'inin PKK ile bağlantısı olduğunu öne sürmüştür.

Son yıllarda Interpol; Almanya, İtalya, Hollanda ve İspanya'da yer alan çeşitli Kürt grupların uyuşturucu ticaretini takip etmiş ve bu grupların PKK ile ilişkileri olduğunu düşünmektedir. PKK, Türkiye ve Kuzey Irak'ta uyuşturucu laboratuvarlarını işleten grup olarak bilinmektedir. PKK faaliyetlerini desteklemek için hücreleri tarafından yapılan uyuşturucu imal ve ticaretinin yanı sıra, Batı Avrupa'daki Kürt uyuşturucu tacirlerinden de vergi almaktadır.

2018 Uluslararası Narkotik Kontrol Kurulu (INCB) Raporunda; "Irak'ın yasa dışı uyuşturucu ekimi (haşhaş ve kenevir) ve eroin imalatı dahil olmak üzere uyuşturucu imalatı kapsamında giderek önem kazandığına dair işaretler mevcuttur. Tramadol istismarı ve kaçakçılığı Orta Doğu'da birçok ülke tarafından gözlemlenmeye devam etmiş ve bölgede bulunan terör örgütlerinin de tramadol kaçakçılığına dahil olduğuna dair bazı göstergeler mevcuttur" denmiştir.¹⁰⁷

Giriş bölümünde de ifade edildiği üzere, 2019 Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporunda PKK; Ortadoğu'da ağırlıklı Türkiye'nin Güneydoğusu, Kuzey Suriye ve Kuzey Irak'ta faaliyet gösteren paramilitarist bir grup olarak gösterilmiş ve PKK'nın Avrupa'daki organize suç ve birkaç uyuşturucu ticareti faaliyetinin raporlandığına vurgu yapılmıştır.¹⁰⁸

¹⁰⁷ INCB Raporu, 2018, s.86.

¹⁰⁸ EMCDDA & EUROPOL, Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporu, 2019, s.36.

2019 Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporunun aksine;

- 2016 yılında yayınlanan bir önceki Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporunda PKK konusunda herhangi bir tespite yer verilmemesi,
- Diğer kimi uluslararası raporlarda PKK ile ilgili kurulan cümlelerin başında hep “Türk soruşturma birimlerinin verdiği bilgiye göre” ibaresi eklenirken 2019 Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporunda ilk defa böyle bir vurgu yerine Europol ve uluslararası kaynakların referans gösterilmesi anlamlıdır.

8.2.2. PKK/KCK/PYD'nin Uyuşturucu Kaçakçılığındaki Rolü

Uyuşturucu ile mücadele eden birimlerimiz tarafından yapılan operasyonlar neticesinde gerçekleştirilen tespitler, yapılan analizleri destekler nitelikte olup, PKK/KCK/PYD'nin sadece uyuşturucu madde ticaretini yapan şahıslardan gelir elde etmekle kalmadığı, uyuşturucu madde ticaretinin tüm aşamalarında rol oynadığı ortaya konulmuştur. PKK/KCK/PYD terör örgütünün;

- Uyuşturucu ticaretini bizzat koordine ettiği,
- Ülkemiz sınırları üzerinden uyuşturucu madde nakliyesi yapan ve illegal giriş yapmaya çalışan, tüm şahıs ve organizasyonlardan vergi adı altında haraç aldığı,
- Avrupa'da uyuşturucu dağıtımında etkin olduğu,
- PKK'ya haber vermeden uyuşturucu madde ticareti yapan şahıs veya organize gruplara ait uyuşturucu maddelere örgüt tarafından el konulduğu,
- Uyuşturucu imalatı yapan organizasyonlara yer temini ve koruma sağladığı,
- Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgemizdeki yasa dışı kenevir ekiminde aktif rol oynadığı,

- PKK'nın uyuşturucu ticareti ile ilgili operasyonlarını örgüt içerisinde özel hücrelerin yürüttüğü ve diğer teröristlerin bu konuda bilgilendirilmediği tespit edilmiştir.

Uyuşturucu madde imal ve ticareti ile profesyonel düzeyde uğraşan ve iç içe olan PKK/KCK/PYD terör örgütü;

- Uyuşturucu ekimi,
- Uyuşturucunun imalatı ve nakliyesi,
- Uyuşturucunun dağıtımı ve sokak satışları,
- Uyuşturucu üreticisi ve kaçakçılardan komisyon alma safhalarında aktif olarak rol almaktadır. Bu safhalar bizzat kendi örgüt elemanları tarafından organize edilmekte ve yönetilmektedir.

Tablo 8.1. PKK/KCK/PYD Terör Örgütünün Uyuşturucu Kaçakçılığı Bağlantılı Olaylarına Ait Yakalamalar

PKK/KCK/PYD 1980-2020 Yılları Arası	
Olay/Operasyon Sayısı	461
Şüpheli Sayısı	1.493
Esrar/ Kg	95.730
Eroin/ Kg	5.450
Afyon/ Kg	71,2
Bazmorfin/ Kg	4.315
Kokain/ Kg	9,4
Ecstasy/ Adet	137.477
Asetik Anhidrit/ Lt	28.348
Kenevir Bitkisi/ Kök	121.524.618

Eldeki deliller, PKK/KCK/PYD'nin uyuşturucu madde ticaretinin tüm aşamalarında rol aldığını ortaya koymaktadır.

Örgüt, yasa dışı kenevir ekimini, bu alanın en kazançlı yöntemi olarak görmektedir. Bilhassa Doğu ve Güneydoğu Anadolu kırsalında kenevirden elde ettiği esrar ticaretinden büyük gelir elde eden örgüt, bu süreci bizzat organize etmenin yanı sıra köylülere ve bölge insanına kenevir ektirmekte veya kenevir ekimine teşvik etmekte, üretilen esrardan komisyon almaktadır.

“

Bizzat içerisinde yer aldığı esrar imal ve ticaretinin tamamından, bölge halkının üretim faaliyetinden ise % 50 oranında pay aldığı tespit edilmiştir. Örgütün bu alanda yılda 500 milyon dolar gelir sağladığı değerlendirilmektedir.

”

Son yıllarda gerçekleştirilen önemli operasyonlardan bazıları ise;

- 2014 yılında Diyarbakır'ın Lice ilçesinde, PKK/KCK/PYD terör örgütü tarafından kenevir ekim ve üretimi yapılan bölgede gerçekleştirilen operasyonda 4.700 kg toz esrar ile 1 adet uzun namlulu silah ele geçirilmiştir. Operasyon esnasında, uyuşturucuyu korumaya çalışan teröristler ile yaşanan çatışmada bir güvenlik görevlisi yaralanmıştır. Yaşanan çatışmanın ardından teröristler, arazi ve hava koşullarının olumsuzluğundan istifade ederek kaçmışlardır.
- 22 Haziran-3 Temmuz 2016 tarihleri arasında Diyarbakır'ın Lice ilçesinde PKK/KCK/PYD terör örgütünün Lice-Hazro-Kocaköy kırsalında yürüttüğü uyuşturucu faaliyetlerini sonlandırmak üzere güvenlik güçlerimiz tarafından icra edilen Bayrak-14 Şehit Jandarma Teğmen Abdülselam ÖZATAK Operasyonu neticesinde 6'sı ölü olmak üzere 14 terörist ele geçirilmiştir. Bu operasyonda 3 askerimiz ise şehit olmuştur. Operasyon kapsamında;

- 67,9 milyon kök kenevir bitkisi,
- 17, 4 ton esrar maddesi,

- 19 adet uzun namlulu silah,
- 6 adet tabanca,
- Bombalı eylemlerde kullanılmak amacıyla çalınan veya gasp edilen 3'ü kamuya ait olmak üzere 22 araç,
- 43 adet el yapımı patlayıcı ele geçirilmiştir.
- 2016 yılında Diyarbakır'ın Lice ilçesinde, PKK/KCK/PYD terör örgütü tarafından ekim ve üretimi yapılan bölgede yapılan aramada; Operasyon kapsamında;
 - 2.2 ton esrar maddesi,
 - 10.000 kök kenevir bitkisi,
 - 8 adet ruhsatsız tabanca,
 - 50 adet fişek ve
 - Çok sayıda örgütsel doküman ele geçirilmiş, 5 örgüt üyesi tutuklanmıştır.
- 2019 yılı içerisinde özellikle kırsal alanda olmak üzere Diyarbakır ilinde PKK/KCK/PYD terör örgütü tarafından ekim ve üretim yapılan bölgelerde terör örgütünün bu kapsamda finansman elde etmesinin önüne geçmek için güvenlik güçlerince yapılan operasyonlarda;
 - Yaklaşık 32 ton esrar,
 - 33.330.731 kök hint keneviri,
 - 39 adet sığınak,
 - 10 el bombası,
 - 12 adet piyade tüfeği,
 - 6 adet tabanca,
 - 2691 adet fişek,
 - 20 el yapımı patlayıcı madde yakalanmıştır.

Operasyonlar sırasında güvenlik güçleri ve terör örgütü üyeleri arasında çıkan silahlı çatışmalar neticesinde 8 örgüt üyesi ölü olarak ele geçirilmiştir.

8.2.3. Terör Örgütünün Uyuşturucu İmalat ve Ticaretindeki Rolü

Terör örgütü PKK/KCK/PYD bir dönem Lübnan'ın Bekaa Vadisinde bulunan kamp bölgelerinde (Baelbek ve Hermen) kenevir ve haşhaş ekimi yaparak kurduğu laboratuvarlarda uyuşturucu imal etmekteydi. Şimdilerde ise Kuzey Irak kamplarında ve ülkemiz sınırına yakın sınır köylerinde uyuşturucu imal ederek nihai pazara sunduğu bilinmektedir. Bilhassa Afgan afyonunu işleyerek elde ettiği eroinin Avrupa pazarında arzına büyük önem vermektedir.

Güvenlik güçlerimiz tarafından örgütün 1980 yılından günümüze 6 ayrı uyuşturucu imalathanesi ele geçirilmiş, çok sayıda imal malzemesi ve uyuşturucuya el konulmuştur.

- 2002 yılında Hakkari'nin Yüksekova ilçesine bağlı Sarıtaş mezrasında uyuşturucu imal edilen bir ikamette yapılan aramada 52 kg 360 gr eroin maddesi ile birlikte çok sayıda imal malzemesi ele geçirilmiştir. Sanıkların PKK/KCK/PYD terör örgütü adına faaliyet gösterdiği tespit edilmiştir.
- 2015 yılında Diyarbakır'da sokakta satmak üzere temin edilen uyuşturucuyu nakleden araca yönelik gerçekleştirilen operasyonda; 1 kg 700 gr eroin maddesi ile birlikte 2 adet tabanca ele geçirilmiştir. Operasyon esnasında yaşanan çatışmada, PKK/KCK/PYD terör örgütü üyesi bir şahıs ölü olarak ele geçirilmiş, 2'si yaralı olmak üzere 5 örgüt elemanı ise yakalanmıştır. Bir güvenlik görevlimiz ise ağır yaralanmıştır.
- 2015 yılında başlayan ve 2016 yılında da devam eden barikat/çukur eylemleri kapsamında Diyarbakır'da PKK/KCK/PYD terör örgütü üyelerince kurulan

barikatların kaldırılması, yollara tuzaklanan el yapımı patlayıcıların etkisiz hale getirilmesi ve vatandaşlarımızın can ve mal emniyetinin sağlanması amacıyla güvenlik güçlerince gerçekleştirilen müşterek operasyonlarda, bu eylemleri gerçekleştiren 34 ayrı örgüt üyesinin aynı zamanda uyuşturucu ticareti faaliyetinde bulunduğu tespit edilmiştir. Bu operasyonlarda; 50 kg esrar, 3 gr eroin, 2 gr kokain, 5.784 adet ecstasy hap ele geçirilmiştir.

- 2018 yılında Diyarbakır ilinde sokak satıcılarına yönelik yapılan operasyonlar neticesinde 32 kg esrar maddesi yakalanmıştır. Yakalanan uyuşturucu maddenin yanı sıra terör örgütünü simgeleyen bez parçaları da ele geçirilmiştir.
- 2018 yılında Adana'da sokak satıcılarına yönelik gerçekleştirilen operasyonda 1,56 gr esrar maddesi ele geçirilmiştir. Operasyon kapsamında yakalanan uyuşturucu madde satıcısının parmak izi kontrolünde daha önce yakalanan el yapımı patlayıcıda parmak izi olduğu tespit edilmiştir.

- 2018 yılında Batman'da sokak satıcılarına yönelik gerçekleştirilen operasyonda; 125 gr esrar, 51 adet ecstasy ele geçirilmiştir. Operasyon kapsamında yakalanan uyuşturucu madde satıcısı hakkında daha önce PKK/KCK/PYD terör örgütüne üye olmak suçundan adli işlem yapıldığı tespit edilmiştir.

- 7 Ağustos 2018 tarihinde İran sınırına yakın Hakkari'nin Yüksekova ilçesine bağlı mezraların bulunduğu dağlık alanda, PKK/KCK/PYD terör örgütü elemanları tarafından yasa dışı uyuşturucu imalatının organize edildiği bilgisi alınması üzerine başlatılan arama ve tarama faaliyetleri esnasında; terör örgütü tarafından kullanılabilceği değerlendirilen bir sığınak tespit edilmiştir. Sığınakta bulunan terör örgütü üyeleri tarafından güvenlik görevlilerine ateş açılması üzerine başlayan silahlı çatışmada sığınakta bulunan iki terör örgütü mensubu ölü olarak ele geçirilmiştir. Sığınak ve yakınlarında yapılan aramalarda;

- 1 adet roket atar,
- 1 adet piyade tüfeği,
- 2 adet tabanca, bu silahlara ait çok miktarda mühimmat,
- 2 adet telsiz ve yaşam malzemeleri,
- Toprağa gömülmüş 51 adet bidon içinde toplam 1.180 litre asetik anhidrit,
- 1 adet press makinası, elek, tepsi, ocak malzemeleri, tüp (uyuşturucu madde imalatı için) ve örgütsel doküman ele geçirilmiştir.

8.2.4. Terör Örgütü PKK/KCK/PYD'nin Uyuşturucu Üretici ve Kaçakçılarında Komisyon ve Haraç Alması

Örgütün haraç toplama faaliyetinin başında, ülkemiz doğu sınırından uyuşturucu tacirleri tarafından getirilen uyuşturucudan kilo başına belirlenen fiyatlarda vergi adı altında haraç alması ve uyuşturucu madde ticareti yapan şahıslardan tehdit, şantaj ve rehin alma yoluyla para alması gelmektedir.

Güvenlik güçlerimizin gerçekleştirdiği birçok operasyon ve istihbarat raporları, örgütün bilhassa uyuşturucunun Kuzey Irak sınırlarından geçişi ve Avrupa'daki uyuşturucu faaliyetleri üzerinden komisyon aldığını göstermektedir.

Nitekim Europol'ün 2013 Terörizm Durumu ve Trend Raporu'nda yer alan ifade şu şekildedir; "Türk soruşturma raporları PKK/KCK/PYD'nin, terörist faaliyetlerini finanse etmek amacıyla uyuşturucu kaçakçılığına dâhil olduğunu göstermektedir. PKK/KCK/PYD Türk sınırını geçen uyuşturucu kaçakçılarından aldığı vergiler aracılığıyla para toplamaktadır. Ayrıca PKK/KCK/PYD'nin, uyuşturucuların Türkiye üzerinden nakliyatı, AB'ne ulaştırılması ve AB'ye dağıtımı ve satışının her aşamasında kârlardan pay almaktadır. Buna karşılık olarak kaçakçılara genellikle PKK'dan koruma ve anlaşmazlıklar için arabuluculuk teklif edilmektedir."

8.2.5. PKK Terör Örgütünün Dünya'daki Narkoterör Faaliyetleri

PKK/KCK/PYD terör örgütü uyuşturucu faaliyetlerine tacir ve üreticilerden komisyon alarak başlamış olsa da son zamanlarda uyuşturucunun Avrupa sokak piyasasını kontrol etmeye kadar ilerlemiştir. PKK/KCK/PYD Avrupa'da uyuşturucu dağıtımını bizzat organize etmekte ve yönetmektedir. Uyuşturucu fiyatlarındaki yüksek kâr oranları örgütün sokak dağıtımına yönelmesinin en önemli nedenidir. Bu durum birçok uluslararası raporda da yer almıştır.

1970'li yıllardan itibaren Kürt diasporası Avrupa'da geniş bir alana yayılmıştır. Örgüt, Türkiye ve Avrupa'nın genelinde üslenme fırsatı bulmuş olsa da terör eylemlerini Türkiye'nin doğu ve güneydoğu bölgelerinde yürütmüştür. PKK/KCK/PYD'nin geniş alanlara yayılımı örgütün terör kampanyasının yanı sıra diğer kriminal faaliyetlerine de avantaj sağlamaktadır. Örgüt üyeleri arasında hiyerarşik bir yapının bulunması, iletişim ağı ve kurye sisteminin verimli bir şekilde işlemesi, uyuşturucu organizasyonlarının korku ve tedirginlikten dolayı örgütle rekabetten çekinmesi, PKK/KCK/PYD'ye uyuşturucu dağıtımında uygun bir atmosfer sağlamaktadır.

Güney Amerika'daki uyuşturucu kartellerinin dağıtımında uyguladığı yöntemleri, PKK/KCK/PYD terör örgütü Avrupa ülkelerinde rahatlıkla uygulamaktadır. Güney Amerika'daki kartellerin kullandıkları paravan şirketleri ile maaşlı dağıtım elemanlarının yerine, PKK/KCK/PYD terör örgütü siyasi amaçlı dernekleri ve deşifre olmamış militanlarını kullanmaktadır.

• 07.09.1999 tarihinde Almanya'da Hamburg ve Hannover'de gerçekleştirilen yaklaşık 700 polisin katıldığı operasyonlar sonrasında Hannover Emniyet Müdürü Hans Dieter KLOSA Almanya'nın yüksek tirajlı ciddi dergileri arasında yer alan FOCUS dergisine verdiği demeçte; "PKK'nın organize suç şebekeleri ile ilişkisi olduğu uzun zamandan beri tahmin ediliyordu. Ancak geçen hafta çökertilen bir uyuşturucu şebekesiyle bu durum ilk kez ortaya çıktı. Şebekenin faaliyetlerinden haberi olan PKK'nın elde edilen paranın önemli bir bölümünü aldığını belirledik. Hannover ve Hamburg'ta örgütlenen ve tüm Almanya'ya eroin dağıtan şebekenin, dokuz aydan beri PKK'ya haftada 1 Milyon Mark aktardığı vurgulandı. Tamamı Bingöl doğumlu vatandaşlardan oluşan çetenin uyuşturucu kaçakçılığında yılda 250 Milyon Mark gelir elde ettiği ve bu geliri kendilerine ait çok sayıda işyerinde akladıkları anlaşıldı. Şebekenin eroin ticaretinden elde edilen paraların bir bölümü ile de Hannover'in Hinden semtinde konut ve arsa aldığı ortaya çıktı" şeklinde açıklamalarda bulunmuştur.

• Alman SAT-1 televizyonunda 06.01.1993 tarihinde yayınlanan "24 Saat" isimli programda uyuşturucu madde ticareti yapan PKK/KCK/PYD terör örgütü sempatizanı Kürt kökenli bir şahısla yapılan görüşmede; "Polisin gerçekleştirdiği mutad aramalar sırasında, eroin bağımlısı bir Alman ile Kürt asıllı satıcının tutuklandığı, satıcının üzerinden Kürt sığınmacıların kaldığı bir lojmana ait anahtarlar çıktığı, bu lojmanda daha önceden de uyuşturucu yakalandığı belirtilerek, bu sefer yapılan aramada; odaların PKK/KCK/PYD terör örgütü ve Abdullah ÖCALAN'ın afişleriyle dolu olduğu belirtilerek, PKK'nın mücadelesini eroin ticaretinden finanse ettiği, küçük yaşlardaki çocukları bile uyuşturucu işine sokmaktan çekinmedikleri, çünkü 14 yaşına kadar çocuklar için cezai yaptırımın bulunmadığı" ifade edilmiştir.

• PKK/KCK/PYD terör örgütünün başta Avrupa ülkeleri olmak üzere dünyanın birçok ülkesinde aktif olarak uyuşturucu ticareti yaptığını gösteren birçok örnek mevcuttur. Uluslararası raporlarda gösterildiği üzere

uyuşturucu ile adı yan yana rahatlıkla anılabilecek olan bu örgüte yönelik; 1987-2008 yılları arasında Avusturya, Bulgaristan, Danimarka, Fransa, Hollanda, İngiltere, İsveç, İsviçre, İtalya, Kanada, Moldova, Norveç, Portekiz, Polonya, Slovenya, Venezuela, Yunanistan ve dağılmadan önce Yugoslavya ülkelerinde gerçekleştirilen toplam 38 operasyonda PKK/KCK/PYD 'ye üye 109 şahıs ile birlikte,

- 871 kg eroin,
- 3,5 kg kokain,
- 10.000 adet amfetamin tablet ele geçirilmiştir.

02.09.2017 tarihinde Belçika haber ajansı Belga'nın yaptığı "PKK uyuşturucu sevkiyatını Belçika'dan yapıyor" başlıklı makaleye göre, Avusturya ve Belçika'da düzenlenen operasyonlarla PKK'nın Avrupada'daki uyuşturucu ağlarından birinin çökertildiği belirtilmiştir. Ayrıca makalede merkezi Flaman Bölgesi'ndeki Hasselt kenti olan şebekenin, uyuşturucuları Avrupa'ya Belçika'nın Anvers ve Hollanda'nın Rotterdam limanlarından soktuğu ve limanlardan alınan uyuşturucuları Hasselt'teki bir evde 5'er kiloluk paketlere bölerek arabaların gizli bölmelerine yerleştiren şebeke üyelerinin, bunları Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda ve İsviçre dahil Avrupa'nın yarısında piyasaya soktuğu söylenmiştir. Soruşturma kapsamında yapılan ve tarihi açıklanmayan bir baskında Hasselt'teki evde;

- 30 kg kokain,
- 12 kg eroin,
- Çok sayıda sentetik uyuşturucu hap, silah ve
- 800 bin Avro para ele geçirilmiştir.

-Ayrıca Avusturya'da 4 kişi toplam 21,5 yıl hapse mahkum edilirken, kaçan beşinci kişi hakkında yakalama kararı çıkarılmıştır. Belçika'da ise aralarında ismi açıklanmayan şebekenin lideri dahil 10 kişi gözaltına alınmıştır.

-Flamanca yayın yapan Het Belang van Limburg gazetesinin haberinde ise şebekenin sadece eroinden yılda milyonlarca Avro elde ettiği ve bunu terör örgütü PKK'ya aktardığının öngörüldüğü belirtilmiştir.

8.2.6. PKK/KCK/PYD Terör Örgütünün Suriye'deki Uyuşturucu Faaliyetleri

Suriye Görev Gücü kapsamında görevlendirilen personel, terörden arındırılan bölgeleri uyuşturucudan temizlemeye devam etmektedir.

17 Temmuz'da Suriye/Azez görev gücünde görevli personel tarafından, danışmanlık görevi kapsamında yürütülen planlı operasyon ile Menbiç istikametinden Azez bölgesine uyuşturucu madde taşıdığı tespit edilen araca operasyon düzenlenmiş ve araçta yapılan aramada gizlenmiş vaziyette 41 kilo 540 gram captagon hap ele geçirilmiştir.

Ayrıca Suriye/Afrin görev gücünde görevli personelimiz tarafından da Raco Bölgesinde bir deterjan fabrikasında terör örgütü mensuplarınca uyuşturucu captagon ham maddesi imalatının yapıldığı bilgisi alınması üzerine, 18.07.2018 günü operasyon gerçekleştirilmiş ve 1 ton captagon ham maddesi (amfetamin) ve captagon imalatında kullanılan çeşitli kimyasallara ve makinalara el konulmuştur.

8.3. DİĞER TERÖR ÖRGÜTLERİ

Türkiye aleyhinde faaliyet gösteren DHKP/C, TKP/ML ve FETÖ/PDY terör örgütlerinin de uyuşturucu madde kaçakçılığı yaptığı, uluslararası raporların yanı sıra Türkiye'de gerçekleştirilen suçüstü operasyonlarından, uyuşturucu madde operasyonlarında yakalanan şahıs ifadelerinden, terör örgütleri ile bağlantılı suç kayıtlarından, örgüt ve hücre evlerinde ele geçirilen uyuşturucu maddelerden ve dokümanlardaki uyuşturucu alışveriş kayıtlarından anlaşılmaktadır.

Tablo 8.2. DHKP/C, TİKKO vb. Kapsamında Yapılan Yakalamalar

DHKP/C, TİKKO, VB. (1980-2020)	
Olay/Operasyon Sayısı	8
Şüpheli Sayısı	33
Esrar/ Kg	38,5
Eroin/ Kg	38,6
Kokain/ Kg	690

Tablo 8.3. FETÖ/PDY Terör Örgütünün Uyuşturucu Kaçakçılığı Bağlantılı Olaylarına Ait Yakalamalar

FETÖ 1980-2020 Yılları Arası	
Olay/Operasyon Sayısı	17
Şüpheli Sayısı	30
Kokain/ Kg	252
Captagon/ Adet	800.000
Ecstasy/ Adet	33
Metamfetamin/ Kg	0,05
Eroin/ Kg	0,26
Sentetik Kannabinoid/ Kg	0,04
Esrar/ Kg	0,64
Kenevir Bitkisi/ Kök	252
Lyrica/ Adet	96
Sentetik Ecza/ Adet	21
Skunk/ Kg	3

8.4. SONUÇ

Sahip olduğu devasa küresel hacim nedeniyle uyuşturucu piyasası sadece organize suç gruplarının değil aynı zamanda terör örgütlerinin de ilgi odağıdır.

Bu alanda organize suç grupları arasında kurulan işbirliği örnekleri terör örgütleri arasında, hatta organize suç grupları ile terör örgütleri arasında da görülebilmektedir.

Bu tür örgütler arasında silah temini, uyuşturucunun sevkiyatı ve dağıtımını yoluyla terörist faaliyetlerin finansmanı, mali piyasalara sızma gibi birçok alanda kurulan ortaklıklarla hareket edebilmektedirler.

Bugün terör örgütlerinin hem kendi başlarına, hem de diğer terör ve organize suç grupları ile işbirliği halinde uyuşturucu ticareti ile yakın bir ilişki içinde oldukları görülmektedir.

Globalleşme ile terörizm ve yasa dışı uyuşturucu kaçakçılığı arasındaki bağ kaygı verici bir noktaya gelmiştir.

Her bireyin bir dünya kadar değerli olduğu bir ortamda, uyuşturucu bataklığına kaptırılacak tek bir insanın bile büyük bir kayıp olacağı değerlendirildiğinde; demokrasinin ve toplumsal hayatın zaafalarını kullanan bu tür örgütlere imkân tanınmamalıdır.

Zira kimsenin sözde özgürlük adına yaptığı terör, madde bağımlılığı ile yitip giden bir gençlik demek değildir. Tüm insanlığı tehdit eden uyuşturucu ile mücadele hem toplumsal sağlık ve huzurun devamlılığı için hem de güven içinde yaşayacak nesiller için büyük önem taşımaktadır.

Dünya ülkeleri için büyük bir tehdit unsuru olan terörizm, gelişen teknolojik imkânlarla birlikte varlığını giderek can yakıcı bir şekilde hissettirmektedir.

Terörizm olgusuyla mücadele aynı zamanda bu filleri işlenebilir kılan mali kaynakların kurutulmasıyla mümkündür. Birçok suç türü terör eylemlerine gelir sağlamak için kullanılırken, uyuşturucu imal ve ticareti suçları da bu gelir kalemleri arasında büyük bir yer tutmaktadır.

TABLULAR

Tablo 1.1 Lif ve Tohum Amaçlı Kenevir Ekimi 2017-2019 Yıllarına Göre Dağılım	23
Tablo 2.1 2019 Yılı Toplam Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılım	36
Tablo 2.2 2019 Yılı Toplam Şüpheli Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı.....	36
Tablo 2.3 Yıllara Göre Sentetik Ecza/İlaç Yakalamaları.....	56
Tablo 2.4 Yıllara Göre Narkotikler Tarafından Müdahale Edilen Olay ve Şüpheli Sayısı	59
Tablo 2.5 Alan Denetimi Projesi	60
Tablo 2.6 2018 ve 2019 Yıllarında Narkotik Madde Arama Köpeği Temel Eğitim Sayıları	64
Tablo 3.1 2019 Yılında Verilen NARKOREHBER Eğitim Sayıları Dağılımı	75
Tablo 3.2 Eğitim-Öğretim Yıllarına Göre Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Yarışmasına Yapılan Başvuru Sayıları	83
Tablo 3.3 Diyanet İşleri Başkanlığı Tarafından 2019 Yılı Faaliyet ve Katılan Kişi Dağılımı	88
Tablo 4.1 2019 Yılında Yatarak Tedavi Gören Hastaların İkamet Ettikleri İlk On İle Göre Dağılımı.....	98
Tablo 4.2 2019 Yılında Tedavi Merkezlerinde Tedavi Gören Hastaların Madde Türlerine Göre Dağılımı	99
Tablo 4.3 2019 Yılı İçerisinde Alo 191 Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattından Alınan Hizmet Sayısı ve Konu Başlıkları.....	106
Tablo 4.4 YEDAM Merkezlerine Yapılan Başvuru Sayıları Dağılımı.....	108
Tablo 5.1 2018*2019 Yılları Uyuşturucu Bağlantılı Ölümünün İllere Göre Dağılımı	114
Tablo 7.1 Öğrenim Durumu Dağılımı.....	29
Tablo 7.2 Anne Mesleği	129
Tablo 7.3 İlk Kullanılan Uyuşturucu Madde Dağılımı	130
Tablo 7.4 Uyuşturucuya Başlama Nedenleri?	130
Tablo 7.5 İş Durumu	131
Tablo 7.6 Madde Kullanım Alanı	131
Tablo 7.7 Kiminle Yaşadığı Dağılımı	132
Tablo 7.8 NARKOREHBER Eğitimi Verilen Grupların Eğitim Öncesi ve Sonrasında Aldıkları Ortalama Puan Dağılımı	134
Tablo 8.1 PKK/KCK/PYD Terör Örgütünün Uyuşturucu Kaçakçılığı Bağlantılı Olaylarına Ait Yakalamalar.....	148
Tablo 8.2 DHKP/C, TİKKO vb. Kapsamında Yapılan Yakalamalar	154
Tablo 8.3 FETÖ/PDY Terör Örgütünün Uyuşturucu Kaçakçılığı Bağlantılı Olaylarına Ait Yakalamalar	154

GRAFİKLER

Grafik 1.1 Uyuşturucu ile Mücadele Alanında Yapılan Kamu Harcamalarının Yıllara Göre Dağılımı	20
Grafik 1.2 Türkiye'de Morfine Eşdeğer Opiyat Hammadde Üretim Miktarı ve Haşhaş Ekim Alanları_	22
Grafik 2.1 Yıllara Göre Toplam Olay Sayısı.....	35
Grafik 2.2 Yıllara Göre Toplam Şüpheli Sayısı_	35
Grafik 2.3 Yıllara Göre Eroin Yakalama Miktarları	40
Grafik 2.4 Yıllara Göre Eroin Olay Sayıları_	40
Grafik 2.5 Yıllara Göre Eroin Şüpheli Sayıları	41
Grafik 2.6 2019 Yılı Eroin Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı	41
Grafik 2.7 Yıllara Göre Esrar Yakalama Miktarları	42
Grafik 2.8 Yıllara Göre Esrar Olay Sayıları.....	42
Grafik 2.9 Yıllara Göre Esrar Şüpheli Sayıları	43
Grafik 2.10 2019 Yılı Esrar Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı	43
Grafik 2.11 Yıllara Göre Kokain Yakalama Miktarları	44
Grafik 2.12 Yıllara Göre Kokain Olay Sayıları	44
Grafik 2.13 Yıllara Göre Kokain Şüpheli Sayıları	44
Grafik 2.14 2019 Yılı Kokain Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı	44
Grafik 2.15 Yıllara Göre Ecstasy Yakalama Miktarları.....	46
Grafik 2.16 Yıllara Göre Ecstasy Olay Sayıları.....	46
Grafik 2.17 Yıllara Göre Ecstasy Şüpheli Sayıları	46
Grafik 2.18 2019 Yılı Ecstasy Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı	46
Grafik 2.19 Yıllara Göre Captagon Yakalama Miktarları.....	48
Grafik 2.20 Yıllara Göre Captagon Olay Sayıları	48
Grafik 2.21 Yıllara Göre Captagon Şüpheli Sayıları	48
Grafik 2.22 2019 Yılı Captagon Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı	48
Grafik 2.23 Yıllara Göre Metamfetamin Yakalama Miktarları	50
Grafik 2.24 Yıllara Göre Metamfetamin Olay Sayıları.....	50
Grafik 2.25 Yıllara Göre Metamfetamin Şüpheli Sayıları_	50
Grafik 2.26 2019 Yılı Metamfetamin Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı	50
Grafik 2.27 Kanun Kapsamına Alınan Yeni Psikoaktif Maddeler.....	53
Grafik 2.28 Yıllara Göre Sentetik Kannabinoidler Yakalama Miktarları	54
Grafik 2.29 Yıllara Göre Sentetik Kannabinoidler Olay Sayıları_	55
Grafik 2.30 Yıllara Göre Sentetik Kannabinoidler Şüpheli Sayıları_	55
Grafik 2.31 2019 Yılı Sentetik Kannabinoidler Olay Sayısının Suç Türlerine Göre Dağılımı	55
Grafik 4.1 Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezleri ve Bulunduğu İllerin Yıllara Göre Dağılımı.....	96
Grafik 4.2 Ayaktan Tedavi Gören Kişilerin Yıllara Göre Dağılımı	97
Grafik 4.3 Yatarak Tedavi Gören Tekil Kişilerin Yıllara Göre Dağılımı	98
Grafik 4.4 2019 Yılında Tedavi Merkezlerine Başvuran Hastaların Dağılımı	98
Grafik 4.5 Tedavi Gören Kişilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	99
Grafik 4.6 Tedavi Gören Kişilerin Yaşlarına Göre Dağılımı	99
Grafik 4.7 Tedavi Gören Kişilerin İlk Kullanım Yaşlarına Göre Dağılımı	100

Grafik 4.8 Tedavi Gören Kişilerin İlk Kullanım Yaş Ortalamalarına Göre Dağılımı.....	100
Grafik 4.9 Tedavi Gören Kişilerin Eğitim Durumlarının Dağılımı.....	100
Grafik 4.10 Tedavi Gören Kişilerin Çalışma Durumlarının Dağılımı.....	100
Grafik 4.11 Tedavi Gören Kişilerin Tedavi Oldukları Madde Türlerine Göre Dağılımı	101
Grafik 4.12 Tedavi Gören Kişilerden Damar Yoluyla Uyuşturucu Kullananlara Uygulanan Tarama Testi Sonuçlarının Dağılımı.....	101
Grafik 4.13 Yıllara Göre Alo 191 Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattından Alınan Hizmet Sayısı.....	105
Grafik 5.1 Yıllara Göre Madde Bağlantılı Ölümlerin Dağılımı.....	112
Grafik 5.2 2019 Yılı Madde Bağlantılı Ölümlerin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	112
Grafik 5.3 2019 Yılı Madde Bağlantılı Ölüm Vakalarının Yaş İstatistikleri	113
Grafik 5.4 2019 Yılı Madde Bağlantılı Ölümlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	113
Grafik 5.5 2019 Yılı Madde Bağlantılı Ölümlerin Tekil Maddelere Göre Dağılımı	113
Grafik 5.6 2018 Yılı Madde Bağlantılı Ölümlerin Sentetik Kannabinoid Sayısı Dağılımı	114
Grafik 6.1 Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunanların Sayısının Yıllara Göre Dağılımı	118
Grafik 6.2 Uyuşturucu Madde Bağlantılı Suçlardan Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunanların Sayısının Yıllara Göre Dağılımı	118
Grafik 7.1 Cinsiyet Dağılımı.....	128
Grafik 7.2 Uyuşturucu Maddeyi İlk Kaç Yaşında Denedi?	129
Grafik 7.3 Uyuşturucuyu İlk ve Genel Temin Şekli	130
Grafik 7.4 Madde Kullanım Sıklığı.....	132
Grafik 7.5 NARKOREHBER Eğitimi Verilen Grup Dağılımı.....	134
Grafik 7.6 NARKOREHBER Eğitimi Verilen Grupların Puan Durumuna Göre Artış Yüzde Dağılımı.....	134
Grafik 7.7 Hedef Grupların Eğitim Öncesi ve Sonrası Ortalama Test Puanları Dağılımı	135
Grafik 7.8 Soru Başına Eğitim Öncesi ve Sonrası Alınan Ortalama Puan Dağılımı	135

KAYNAKÇA

- Adalet Bakanlığı, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, 2020.
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2020.
- Dışişleri Bakanlığı, www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-uyusturucu-ile-mucadelesi_.tr.mfa, 2020.
- Diyanet İşleri Başkanlığı, 2020.
- EMCDDA & EUROPOL, Avrupa Uyuşturucu Pazarları Raporu, 2019. https://www.emcdda.europa.eu/publications/joint-publications/eu-drug-markets-report-2019_en
- EMCDDA & EUROPOL, Avrupa'da Metamfetamin/Tehdit Analizi, 2019. https://www.emcdda.europa.eu/publications/joint-publications/methamphetamine-threat-assessment_en
- EUROPOL & EUIPO, Fikri Mülkiyet Suçları Tehdit Analizi 2019, s.24). https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2019_IP_Crime_Threat_Assessment_Report/2019_IP_Crime_Threat_Assessment_Report.pdf
- EMCDDA, Captagon Raporu, 2018. https://www.emcdda.europa.eu/news/2018/new-emcdda-paper-explores-illicit-captagon-market_en
- EUROPOL, Ağır ve Organize Suç Tehdit Analizi Raporu/SOCTA, 2017, s.14. <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment-2017>
- EUROPOL ,3. Yıllık Uyuşturucu ile Mücadele Konferansı, 04-05 Aralık 2019, Belçika Sunumu, La Haye/Hollanda. <https://www.europol.europa.eu/events>
- Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2020.
- GFI, Uluslararası Suç ve Gelişen Dünya Raporu, 2017. <https://gfintegrity.org/report/transnational-crime-and-the-developing-world/>

- INCB, Yıllık Rapor, 2018. <https://www.incb.org/incb/en/publications/annual-reports/annual-report-2018.html>
- İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, 2020.
- İçişleri Bakanlığı, İllere İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020
- İçişleri Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, 2020.
- İçişleri Bakanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, 2020.
- MEB & YEŞİLAY, 2020.
- NDB-TUBİM, Türkiye Uyuşturucu Raporu, 2019. <http://www.narkotik.pol.tr/kurumlar/narkotik.pol.tr/TUBİM/Ulusal%20Yayınlar/2019-TURKIYE-UYUSTURUCU-RAPORU.pdf>
- RMIFC (Regional Maritime Information Fusion Center/Bölgesel Denizcilik Bilgi Toplama Merkezi, www.crfimmadagascar.org/en/trafic-darmes-de-drogues-et-contrebande)
- RTÜK, 2020.
- Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2020.
- Sağlık Bakanlığı, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, 2020.
- Tarım ve Orman Bakanlığı, Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü, 2020.
- Tarım ve Orman Bakanlığı, Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü, 2020.
- Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, 2020.
- TRT Genel Müdürlüğü, 2020.
- UNODC, Afganistan Afyon Araştırması, 2019. https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Afghanistan/Afghanistan_opium_survey_2018_socioeconomic_report.pdf
- UNODC, Kuzey Rotası Boyunca Afganistan Opiyat Kaçakçılığı Raporu, 2018. https://www.unodc.org/documents/publications/NR_Report_21.06.18_low.pdf
- UNODC, Kolombiya Koka Üretim Tespit Araştırma Raporu, 2018. <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2018/September/coca-crops-in-colombia-at-all-time-high--unodc-report-finds.html>
- UNODC, Afgan Opiyat Ticareti Projesi Raporu, 2019. https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/AOTP/UNODC_AOTP_VOL3_BALKANS_2020_web.pdf
- UNODC, Dünya Uyuşturucu Raporu, 2019. <https://wdr.unodc.org/wdr2019/>
- UNODC, Dünya Uyuşturucu Raporu, 2020. <https://wdr.unodc.org/wdr2020/>
- Yeşilay, 2020.

www.narkotik.pol.tr

@narkotikdb@egm.gov.tr

/narkotiksmdb

/narkotiksmdb

/narkotiksmdb